1813. K. 0
2

Den Geiſtlige Hiſtori offver
alt Danmarckis Rige/
Det er:

En kort Krønicke / Hvorledis Biſperne ſammeſteds / Oc den Chriſtelige Religion udi diſſe Lande er forfremmet/opvoxt oc forekommen indtil vor tid.

Sammeledis it Regiſter om de
Norſke Biſper.
Ved
Arrild Huitfeld R. C.

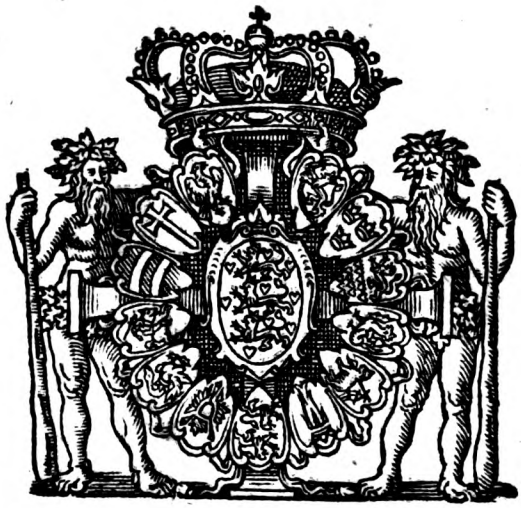

Prentet i Kiøbenhaffn/ aff Georg Lamprecht
Paa Joachim Moltkens egen Bekoſtning/
oc findis hos hannem til kiøbs/
Aar M DC LIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Hæderlig oc Høylærd Mand

D. Peder Winstrup/

Superintendent offver Sielands Stifft/

Min besynderlige gode Ven/ Naade oc Fred aff Gud i Himmelen.

ERverdige Her Bisp/ gode Ven/ Jeg bleff forordnet sidst udi Høst/ som i vel veed/ der Kongl: Maiest: vor Naadigste Herre/ med Hoffvit hendrog at Jylland/ at ligge udi Kiøbenhaffn i bestillinger/ vm noget deß midler tid/ kunde forrefalde/ som ved min ringe Person kunde udrettis oc bestillis/ Oc som jeg icke gierne er leddig/ men den lille tid mig giffvis aff andre Bestillinger/ heller tildrager med noget at giøre/ end intet/ Satte jeg mig forre/ en Dansk Geistlig Crønicke at forfatte/ det er Bisperniß Histori offver alt Riget/ udi huert Stifft/ huorledis Christendommen først er indkommen/ forfremmet/ opvoxt/ oc forrekommen/ at lige som jeg tilforn haffver sammen skreffvit vore Politiske oc Verdslige Histori/ I lige maade kunde læsis oc haffvis paa Danske/ den Geistlige Histori.

Oc maa jeg vel bekiende/ at samme Arbeyde i fremtiden kand forbedris/ naar alle Capitler deris Documenter oc Hoffvit-Breffve (som end nu/ Gud loff/ uskad ere til stede) ville opsøge/ dennem igiennem læse oc revidere, synderlig naar en Historicus (som der ere mange lærde Mænd hos Capitlene oc andensteds) ville gaa ad specialia, oc skriffve udi seer/ hvad hver Bisp haffver giort oc bedreffvit/ men mit Forset haffver her med alleeniste værit Chronologiskviiß/ det er kaarteligen hver Bispis Naffn at antegne/ hvad Aar hver haffver siddet/ naar hand er døed/ oc hvad merckeligt hand haffver giort/ at i saa maade kunde haffvis en allmindelig oc General Kircke-Krønicke/ per annos distincta, offver alt Rigit. Men maa skee en part/ som dette læse/ tør dette Arbeyde mißhage/ Thi hvad ville de sige/ kom̃er os de gamle Bisper ded/ som ere affskaffede.

Propter collationem Historiarum er det høyligen fornøden/ at den eene Histori holdis imod den anden/ at der aff kand forfaris Tiden oc Aarit paa hvad som udi den Verdslige Histori forskreffvit er. Forhaabis derfor at dette mit Arbeyde nogle kand behage/ om icke alle/ som mit Forset forstaa/ oc tilreitze andre sligt flitteligen at forsøge.

Her til haffver mig hiulpet aff edrs Medbrødre høylærd Mand M. Mogens Matzson/ min gode Ven/ Superintendent udi Skagne/ som haffver sammen sancket Lunde Erckebisper deris Histori/

 Licen-

Licentiat Cornelius Hamsfort til Othense / som haffver bestreffvit de Fynske Bisper / oc D. Henricus Høyer aff Bergen / som haffver antegnet os de Norske Bisper / huilcket jeg dem til ære heller vil bestaa / end fortie. Huad det andet er / haffver jeg selff sammen dragit / her oc der / huor jeg best kunde.

Aff denne lille Krønicke / er at see oc forfare / huor ringe Bispernis macht haffver værit aff begyndelsen / deris tale haffver værit ydmyg oc sød / de haffve selff vandret aff it Land udi it andet / predicket / døbt / oc administrerit Sacramenterne / siden de ere opvoxt udi Mact / Myndighed / Indkomme / bleffve Rigens Raad / kom udi høyre stand oc Verdighed end før / haffve de draget offver Marcken den med hundrede / den med hundrede oc xxx. Heste / daglig følge / de haffve icke paa det sidste kundt eller gydt Predicket / eller giort deris Embede fyllist / men forordnet udi deris sted / Preste oc Muncke / at forrette Tienisten / oc huldit Viebisper / som skulde indvie Kircker / Altere Kirckegaarde / oc sligt fornøden giordis / saa at deris stand haffver meere værit Verdslig end Geistlig / vil intet tale om ved huad Helligheds skin de ere opklimret til en heel hob det Gods oc Læn de haffve hafft at raade offver. Bispen aff Sieland haffver hafft 43. Læn at forlæne / Erckebispen udi Skaane 36. de ere bleffne med tiden saa mastige / at de haffve sat dem op imod Kongerne / icke allenisse brugt det geistlige Sverd imod dem / som vaar Kirckens Band / huilcket formaatte megit udi de Dage / men haffver til med brugt det Verdslige Sverd / forbundit dennem med Rigens Indbyggere / oc udlendiske Herrer / imod Kongerne / oc dennem affset oc iset / effter deris gode tycke / som er at læse udi Kong Christoffer den I. Kong Erich Menveds / Kong Erich af Pommeren / oc Kong Christian den II. Histori / oc end fleere voris Historier / om behoff giøris.

Der offver ere de paa det sidste / cum completa esset iniquitas eorum / bleffve forhadede / ulidelige / oc utollige af den Verdslige stand / saa de ere paa en Dag som vor S. Laurentij Dag / alle samptligen afsette oc fangne / Aar 1536. af Kong Christen den III. oc skeede dem / som fleere Kongeriger oc Herskaff gaar / at de forfaldt aff deris egen storhed oc mact / mole sua corruerunt / oc det fordi dennem medfulde den Vedske som icke vaar bestandig.

It Eble udi sig selff er skynt oc smuct nock aff begyndelsen / dog omsier vorer der Orme eller forrodnelse udi / oc det fordi Materien er forfengelig. Lige saa skeede her / de vilde være meere end dennem burde.

Til forige Bispers fornedrelse / voldte oc meget Lutheri Lærdom som paa det sidste begyntis / huor udi bevisis deris Lærdem udi

man-

mange stycke falsk at være. Til med voldte det store Gods dem denne fornedrelse/som de befade/med falsk sammens bract/ huor effter Øffrigheden her saa vel som andensteds/tractede oc hensaa. Der maatte jo ocsaa en gang blifve ende paa deris mact/thi hues de hafde kundet løse Menniskens Siele aff skærsild/ eller Helffvede/ med deris Messer/som de lærde/ haffde alt det Verdslige Gods omsier kommet dennem til hænde/thi ingen jo gierne hafde løst sin Hoßbonde/Broder/Frende/Fader/Søster/aff helffvede med dette timelig Gods.

Her forunden er end da en Aarsage til deris fald/som er/at intet af alt det under Maanen findis/er standhafftigt/lige som Kongeriger/Førstendømme/Herskaff/haffve deris anfang/begyndelse/vext oc ende/saa haffver oc den Geistlige Stand/oc Kircken sine periodos, omskifftelse/ende eller forvandling at forvente. Et Kongerige tilleggis 500. Aar/at voxe oc forfremme sig udi. Somme naaer icke det mon/men før undergaar/eller fornedrigis. Lige saa mange Aar tilregnis Kirckens stand. Udi første 500. Aar/vaare gode Lærefædre til/i den Romerske Kircke/men siden meener jeg icke andet/ vi haffve befundet forandring/ baade udi Lærdommen/ saa vel som Kirckens stand: Forunden den forandring som er skeed udi Lærdommen/ er jo mange Lande frafalden den Romerske Kircke oc Skick/oc end fleere her effter skal falde.

Her maatte nogen sige: Efterdi Guds Ord skal bliffve evindelig/oc disse gamle Ceremonier udi fordum Kircke brugtis/som er vied Vand/Spyt/Salt/besværing/Chorkaaber/Kapper/Røgekar/Bielder/Klocker/rc. nu ere forvandlet/da bliffver jo icke Guds Ord evindelig? Der svarer jeg saa til: Det onde er altid hos det gode/ eller formenget sammen. Menniskelige tilsat er icke Guds Ord/den Onde haffver spyd sit der hos/ huor Guds Kircke er/ der haffver den Onde sit Tempel icke langt fra.

Til med da er Guds Ord et udi sig selff/ et andet er Ceremonierne/det med betienis/det ene gaar paa det indvortis Menniske/det andet paa det udvortis. Somme Ceremonier ere nødige oc befalede i den hellige Skrifft/ andre unødige. Huad kand det os skade paa vor Salighed/ at Gud haffver giort os en evig igienløsning udi sig selff/ved sin Søn/om disse Ceremonier skønt haffve ophørt. Jeg tør end sige meere: Huad er det for en Daab Apostelen taler om/ at vore Forfædre bleffve alle døbte med under Skyen udi det røde Haff? Huad er det for it Manna de aade aff udi Ørcken/som vaar Christus. Dette siger jeg icke for den Sag/at der jo skulle være oc brugis Ceremonier udi den sinnlige Kircke/ thi der ved at-

 skil-

skillies den ved andre Forsamlinger. Det udvortis Menniske skal oc opholdis ved udvortis siunlige tegen/ heldst de befalet ere udi den hellige Skrifft / oc der ved føris til det usiunlige / saa haffve de udtient. Et er det som betyder/et andet er det som betydis/dog begge tilsammens et. Men derfor skriffver jeg dette / at en part voris Folck ere saa groffve/at de henge alleniste paa det udvortis/vide intet aff det indvortis/icke ret understeed paa det gamle oc ny Testamente/udi Aanden oc Bogstafven/ in litera & spiritu. Der kand ingen sige at vi jo haffde Aarsage nock at falde fra den Romerske misbrug/men dette maa vi sige igien/vi betenckte os fast ilde udi/ vi da icke/der Religionen forandredis/giorde os it Hoffvit igien /som vi altid skulde svare/oc hedensee til/udi Geistlige Sager/ oc huad Ceremonier som skulde holdis. Jeg meen jo at huer reformeret Første udi Tydskland/som mand dem kalder/jo haffver sin Bisp udi stædet vi alle tilforn kun haffde en/nu fleere oc mange for en. Huert Land haffver sine Ceremonier/Lærefædre oc Skribenter / som stride icke imod Christendommens Fiender/men imod os selff/ som de beskylde u-ens udi Lærdom oc Ceremonier med dennem / cum interim disputetur sæpius & magis de Ceremoniis, qvam re, vel potius lana caprina, huilcket tør i fremtiden volde en stor wenighed under os / tør end gifve Aarsage til it almindeligt Concilio eller Oprør/vel Gud naadeligen affvende. Dette mit følende / oc betenckende haffver jeg eder oc andet lærd Folck villet hiemstille /til en bedre Underviisning.

Denne lille Bog haffver jeg eder tilskreffvit kiære Her Bisp/ oc det for den Aarsage skyld/at vi lang tid fast aff Barn / haffve været bekiende sammen / paa det min gode Vilge nogenledis maatte betees imod eder. For det andet/effterdi i haffve succederet de forige Bisper udi deris Bestilling oc Embede/qvamvis potestate limitata, saa hører samme Arbeyde eder heldst til.

Den Almectigste Gud giffve eder sin Velsignelse oc Benedidelse/at i det tilbørlige maa forestaa. Actum Kiøbenhaffn/Kyndelmesse Dag/ Anno 1604.

Eders Værdigheds gode Ven

Arild Huitfeldt.

DITH-

DITHMARUS MERSBURGENSIS lib. Annalium 1. in vita Henrici Aucupis

Pag. 32. taler om de Danskis gamle Affguderie/ Offer/ oc formeente Hellighed/ saaledis:

DEr sigis / at Henricus Auceps haffver med Krig kommet de Normænd oc Danske til at forlade deris gamle Vildfarelse/ med deris Konge Cnutone, (som vaar Gorms Søn/ Høfvitzmand for de Danske) oc at tro paa Christum/ men fordi at jeg af de Gamle hafver hørt meget underligt om deris Offer/ kand jeg icke underlade / jo noget at tale der om. Der er it Sted udi de Lande/ som kaldis Læderum (Læire hos Roskilde) udi en By heder Solon/ (skal være Sieland) huor huert niende Aar / udi Januarij Maanet/ paa den tid vi holder hellig tre Konger / da kommer alt Folcket tilhobe/ at offre deris Guder/ huilcke de offre tilhobe 99. Mennisker/ lige saa mange Heste/ Hunde oc Haner/ som jeg for Sanden haffver hørt / udi stædit for lige saa mange Høge/ formeenendis at deris Offer skulde formilde Guderne. Vor Konge haffver giort vel / at hand haffver bract dem fra slig en slem Misbrug. Thi den som sparer Menniskens blod / hand offrer Gud it tacknemmelig Offer/ oc hand befaler / det uskyldige Blod icke at skulle udgydis eller ihielslaes. Der gamle Affguderie.

Georgius Fabricius om de Saxers Herkomst/ oc udi Henrici Aucupis Leffnet/ taler om det samme Hedenske Offer saaledis:

Der hand (første Henricus Auceps) haffde offvervundet alle Nationer omkring boendis / som de Saxer haffde dem faare at befrycte / forskrecket hand paa det sidste / som Giemblacensis skriffver / de Danske oc Obotriter ved Aar 931.

De Saxer deris Hellighed oc Ceremonier vaar værd at belæes / oc fuld aff Offvertroe/ men de Danske deris Offer vaare offvermaade grumme/ de Sclaver tilbeder saa Træer udi Skoven / oc Elementer/ haffde til med en Gud vaar hornet/ med it forfærdeligt Dieffvels Ansict / hannem bar de aff all den Mad/ som bleff sat til Ilden / til med atskillig slags Drick / de haffde ocsaa atskillige slags Trolde/ Puger eller Nisser. Det vaar skreckeligt/ at de slactet deris egne Forældre/ naar de bleffve gamle/ oc formaatte intet meere/ med forfærdelige Ord de brugte der hos. De Danske offrede deris Guder / som vaare aff begge slags Kiøn/ Mand oc Qvinde aff Mennisken. Huert niende Aar kom de sammens til Læderum (det er Læire paa hin side Roskilde) som Dithmarus kalder Stædet/ huor offredis Hecatombe, hundrede Mennisker it ringere/ til den VII. Idus Januarij, med lige saa mange Heste/ Hunde/ oc aff Fædder Vildbrad/ Haner for Høge.

Om Christendommens første stifftelse udi Danmarck

DEn allerførste/ som her i Rigit haffver begynt at plante den Christelige Tro / vaar en ved Nafn Torckild Adelfar/ som paafant megit underligt/ huilcken vaar Kong Gorm den første/ da Danmarckis Konge/ som kaldtis den ældre/ meget kier/ effter hand haffde lært i Nedertydskland eller Nederlandene (Aar 720. som nogle meene) hans første Fundamenter oc Kundskaff af den Christelige Religion / da haffver hand beflittet sig paa/ at føre Kong Gorm til Christi bekiendelse. Dette er forblandet med Hedenskabs Fabel / udi den Snack som Torckild Adelfar.

findis om Wgartilock / hos Saxonem, huilcket hans gode Forsæt hans Hoffsinder hannem affraadde / oc der for icke lenge der effter der Kongen vaar død / nøddis hand til igien at offver giffve den Christelige Troes forfremmelse / som da aff hannem vaar begynt / at nogle mange Aar der effter / taledis intet offver Danmarckis Rige / om den Christelige Tro at antage / mest derfor / at den Saxiske Krig vaar da hefftig udi huilcken Keyser Karl den store / som vaar Konge i Franckerige / haffver tvunget alle Saxer til Hørsomhed / oc at annamme den Christelige Tro / indtil at Kong Harald Klack med sin Broder Erick bleff døbt til Mentz. Men Aar 817. der Keyser Lodvig / Keyser Karls Søn regærede / oc Stephanus IIII. vaar Rommerske Biskop / bleff holdet it Concilium til Acken / huor iblant andet bleff besluttet om de Gotther at omvende til den Christelige Tro / Huilcket Modis endelig Beslutning oc Vdretning bleff siden forhalet til det niende Aar der effter / thi ved det Aar 826. der Kong Harald Klack med sin Broder Erick henflyede til Mentz til Keyser Ludovicum pium, om Hielp imod Kong Regner Lodbrog / at Keyseren intet vilde haffve med hannem at giøre / uden hand vilde bliffve en Christen / da lod hand oc hans Broder sig døbe til Mentz.

Strax begynte en Munck Corbejensis, ved Naffn Ansgarius, en sød Frantzoes / at prædicke her i Danmarck / huor til Kong Harald med sin Broder flux hialp.

Ebbe Bisp til Rehmis prædickede først i Danmarck.

Nogle meene / at her i Danmarck skulle en tilforne haffve prædicket / som heed Ebbe / Biskop til Rehmis udi Franckerige / Anno 823. som vaar Ansgarij gode Ven / huilcken Biskop Ebbe bleff siden Biskop til Hildesheim effter Frembertum, oc vaar den fierde Biskop paa det sted / hand kom fra Rehmis for nogen Wenighed hand haffde stifftet under Keyserens Børn.

Ansgarius.

Fornæffnde Ansgarius sigis oc at være kommen til Sverig / oc der prædicket Anno 832. huilcket Johannes Gothus dog i sin Krønicke om de Gother oc Svenske / vidner at være skeed Aar 816. nesten 10. Aar førend hand skulle haffve prædicket for de Danske / huor om findis i fornæffnde Krønicke lib. 17. cap. 11. Dog huor det kommer offver ens med Sandhed / maa mand see sig om.

Lus Adamum Bremensem lib. 1. cap. 25.

Der findis Historier meere Sandtue / huilcke vidner / at Ansgarius [illegible] haffver prædicket her i Riget / oc der effter at være dragen til Sverig / oc der lært dem om Christo saa er oc den rædeligste oc næste Vey fra Saxen til Sverig / igiennem Danmarck / oc icke aff Saxen igiennem Sverig / hid ind udi Riget / oc huo vil tro / at Ansgarius haffver været slet Dum / der hand drog her igiennem til de Svenske / som vaar optend flittelig at forfremme den sande oc Christelige Religion / iblant de Vantro oc Wchristne / eller huad vaar det fornøden / at beslutte udi det ypperlige Mode oc Concilio til Acken / om de Gother at omvende til Christum / som tilforne er sagt / om de tilforne for Ansgarij prædicken vaare omvende / dog siunis det icke at maa forbi gaaes / som Crantzius skrifver in sua Metropoli lib. 1. cap. 19. at Ansgarius med en sin Staldbroder udi prædicke Embedit / ved Nafn Gaudbertus, (huilcken Crantzius it andet sted siger at haffve værit fornæffnde Bisp Ebbis / til Rehmis / Slect / oc skal haffve værit kaldet Simon tilforne) at haffve prædicket for Svenske oc Danske / icke lang tid imellem huer andre / oc det saaledis / at begge slags Folckis omvendelse skal være skeed paa to fulde Aars tid. Her foruden skriffver dog Crantzius, at de Danskis Omvendelse er tilforne forsøgt / oc siden der effter fornæffnde Prædicantere at skulde være kommen til Sverig.

Hic habet Bremensis lib. 1. cap. 26.

Der nu Danmarck ved denne fornæffnde tid vaar begynt at omvendis til Troen / vaar den udi Begyndelsen hefftelig forhindret / Regærendis da udi mange Aar her udi Riget / Kong Regner / som vaar kallet Lodbrog: Dog til Slesvig / effter

ter Ansgarij Raad / bygdis en Kircke / aff Erick / Haralds Broder / oc maa skee Harald Klack / oc hans Broder Erick / tør hafft udi Regners tid alleene det Hertugdømme Slesvig at raade offver / icke alt Riget. Kircke til Slesvig bygd.

Aar 857. bleff Erick Haralds Broder / offverfalden aff Gurhorm / Haralds Søn / som formeente sig en deel af Riget effter sin Fader at tilkomme / oc blefve de begge slagne / saa ingen igien leffde / aff det Kongelige Blod / kun Erick Barn / oc er tviffvel / enten hand vaar Ericks Søn / eller Sivords / dette Slag skeede ved Flensborg imellem Valdemarstofft / oc en By heder Haraldsslag / Dallen det skeede udi kaltis Haralds dal.

Aar 865. udi huilcket Aar der sigis at Ansgarius døde / 3. Februarij, bleff den anden Kircke opbygt til Ribe / under Kong Erick Sivordssøn / som vaar kaldet Barn / oc endog effter hand vaar kommen i sin Faders Sivords sted / først i Begyndelsen vaar hart imod Religionen / haffver hand dog siden den vel undt / oc ladet bygge Kircker / oc iblant dem haffver hand hafft Lyst til den i Ribe / hues Opbyggelse regnis til Aar 860. som er det femte Aar / før Ansgarius døde. Andre ville hun skal være bygd 865. Kircke til Ribe bygd.

Forskreffne Kong Erick skal være tilraad oc offvertald aff Ansgario, huilcken hand haffde hørt / som da vaar Forstander for den Hamborger oc Bremiske Kircke / at hand skulle antage Daaben oc den Christelige Tro / huilcket hand oc giorde.

Nogle tillegger Kong Sivord / som effterfulde sin Fader Kong Regner udi Regimentet / 14. Aar at haffve regærit / Thi der Kong Regner døde i Fengel apud Hybernos, Aar 865. haffver hand tilforne maat affstaa Regimentet for sin Søn Sivord / nogle Aar før end hand døde / udi hans leffvendis Liff / eller / maa skee / fornæffnde Sivord haffver regærit offver de Lande / hans Fader aatte / icke den deel Harald eller Erick / Brødre / tilkom / som vaar det Hertugdømme Slesvig.

Den første Lærefader udi Riber Kircke sigis at haffve værit en / heed S. Rimbert / S. Ansgarij Discipel / som Ansgarius befoel forneffnde Kircke / som oc vaar Diaconus, oc udi Biskopsdommit effterfulde sin Skolemester Ansgarium, oc døde Aar 888.

Kong Ericks Gudfryctighed / som kaltis Barn / effterfulde baade hans Søn / Knud / oc Frotho, hans Sønnesøn / Knuds Søn. Fornæffnde Frotho sigis at være død Aar 910. døbt aff Vni / Erckebisp til Bremen.

Men effter at Gorm / som kaltis den grumme / enten Frothonis Søn / eller Sønnesøn / fick Regimentet i Danmarck / som vaar Aar 911. begyntis Religionens Sag megit igien at falde oc sveckis / thi hand omkuld kaste / fra næderste Grundvold / den Christen Kircke til Slesvig oc Ribe / oc forfulde paa det hefftigste / her udi Danmarck de Christne / huilcke hand pleyede at afflifve oc fratage deris Gods for Religionens bekiendelse. En anden forfølgning offver Christendomen i Danmarck.

Aar 925. førde Keyser Henrich Auceps oc Kong Gorm Krig sammens / da bygde Keyseren en Festning til Slesvig / oc sætte der en Marggreffve med nogle Saxer / for de Danskis idelige Indfald / Forhandlede oc saa vijde / at Kong Gorm loffvede at tilstæde de Christne Platz oc Rum at bo hos sig.

Kong Gorms Grumhed forhindrede hans Dronning som heed Thyre Danebod / en Gudfryctig oc Christen Qvinde / med sin Søn Harald / formedelst hues Hielp det skeede / at endog Kongen brugte Tyrannie oc Strenghed / saa haffver dog Erckebispen til Hamborg Vni / den femte fra Ansgario, som alle disse Nordiske landis Hoffvet / holdet nogle Folck her udi Danmarck / i den Christelige Religions bekiendelse.

Aar

Aar 934. døde Kong Gorm / oc Harald hans Søn saar Regimenten ene/ som udi femten Aar tilforne hafde regæret med Faderen.

Aar 935. vaar Erckebisp Vni her i Danmarck / før hand drog at Sverige/ huor hand besørgede de Christne Kircker med Sieleſørgere / til Nødtørfft / effter Tidsens leylighed / oc endog Harald Gorms Søn icke ſelff vaar døbt endnu/ ſaa vaar hand dog de Christne gunſtig / fordi hans Moder vaar Kong Adelſtans Daatter aff Engeland / en Christen Qvinde / oc hannem ſelff icke vaar indſød nogen Grumhed.

Crantzius ſkriffver Haraldum døbt aff Vni / det kand icke være / thi hand ſiden bleff døbt aff Popone. Vni vaar tilforn Aar 936. død udi Sverige.

Aar 944. anfalder Haralds Hæthebye / eller det Marggraffveſkafft Keyſer Henrick haffde der ſat / tog det igien til Riget / oc thielſlog Keyſerens Legater oc Beſatning / der offver fortørnedis Keyſer Otthos 1. Henrici Søn / men ſaa igiennem Fingre til Aar 948. da kommer fornæffnde Keyſer Otthe med en ſtor Macht udi Danmarck uden all Modſtand / ſkød ſit Glaffvind udi Ottſund / paa Indtoget / Harald drager hannem imod paa Vdtoget / men underlaa / da lod Harald med ſin Dronning Gunild oc Søn / ſig døbe / ſom bleff kallet Svend Otthe. Dette ſkeede ved Hellige Becke udi Flensborg Ampt / Præſten / hannem døbte / heed Popo / en Friſlender / hand bar en gloendis Jernhandſke / Lærdommen til Stadfeſtelſe / bleff ſiden Biſp udi Aachuus Aar 950. eller 948. ſom Adamus Bremenſis indeholder lib. 2. cap. 2. hand drog til Aarhuus med det Løffte aff Benedicto 11. Paffve / oc Otthone forſendt / at om i fremtiden kunde giøris fleere Biſkopsdømme i Danmarck / ſkulde hand bliffve Erckebiſp. Andre ſige / Poponem at være bleffven Biſp til Sleſvig / andre til Aribe / ſom er at ſee hos Adamum Bremenſem lib. 2. cap. 26. dog baade hand oc fleere ſtemmer offver ens / at hand bleff Biſp til Aarhuus.

Crantzius Knuds bogen.

Saxo fortæller det Miracket med Handſken / at være ſkeed udi Kong Svends / hans Sønstid / hos Iſſefiord / men huor kunde det da være ſkeed aff Popone ſom døde Aar 983. ſom findis hos Adamum Bremenſem.

Aff denne Harald er en Trækircke opbygt i Roſkilde indviet den hellig Trefoldighed til ære / ſiden Lucio Paffve / der den bleff bygd aff Steen / udi huilcken Kircke K. Harald der effter er begraffvit.

Kong Harald haffver anret igien Sleſvig oc Aiber Domkircke / oc giorde dem til Hofvitkircker eller Biſkoplige ſæder / Aar 950. eller 948. ſom Bremenſis ydlib. 2. cap. 2.

Der foruden fornyet oc reſtaurerit hand Aarhuus Domkircke / oc ſatte der Poponem til Biſp / hans Døbefader / ſom bleff Ordineret aff Adeldago. Item / hand indſtickede oc til Othenſe en Hofvitkircke udi ſamme Aar / i lige maade ordinerit aff Adeldago, ſaa at Harald haffver indſticket først 4. Biſkopsdømme her i Riget / derſaare begynte den hellige Kircke noget at komme ſig udi K. Harald ſ tid / Gorms oc Thyre Danebods Søn / oc det effter Keyſer Otthonis 1. Raad / med huilcken hand vaar i Aar oc Alder.

Adamus Bremenſis lib. 2. cap. 26. Item vetuſti annales.

Andre Annales holde / det Jertegn / Popo bevisſte Troen med / Sandt at være / ſom vaar den gloendis Jernhandſke hand bar / oc ſkiorte hand tiſrde / at være ſkeed udi Kong Erick Segerſaligs tid / ſom da raadde offver Sverig oc Danmarck / oc forkrefne Præſt at være ſendt aff Otthone Keyſer / til Erico, ſom ſig oc aff det Jertegn lod omvende / men ſtrax igien falt til Hedenſkabet.

Vdi Haraldi tid / bleff Hericus, Saxo kalder hannem Aricum, ſat til Sleſvig aff Otthone Keyſer / oc Adeldago 2. Bremenſe Archiepiſcopo, Leofdagus en Friis / bleff Biſp til Aribe / oc Popo til Aarhuus / Haraldo ſamtyckendis.

At

At Othense er funderit udi Haraldi tid/forfaris aff Ochonis 3. Breff. Paa den som bleff til Othense Bisp/ vedkommande icke Rasnet.

Effter Popo til Aarhuus / som døde Aar 983. (icke 1029. som Crantzius vil) kom Rimbrand / effter hvilcken Aarhuus Stifft vacerede, er ophørde udi langtid/saa ingen Bisper bleff tilsatte/ det Stifft forsørgedis aff de andre tol. Effter Henrich eller Erick til Slesvig kom Marcus / effter Leofdagum til Ribe kom Fuldbret/som dog icke bleff annammet for nogen Bisp / men for en Prædicante/ siden kom Othincarus Huide den yngre tid / under Kong Knud.

Men der Harald vaar død/som skeede Aar 980. forstyrredis strax Kirkens Ro oc Fred/thi Kong Svend hans Søn / som kaldis Tiveskeg/eller Svenoscho/ alligevel hand i hans Barndom vaar døbt/ dog lige som hand kom til Regimentes formedelst sin Faders død/hvilcken hand selff vaar Aarsag til at om kommis (huor om formeldis it andet steds) saa hafver hand oc icke holt Christi den Tro i Daaben/hand lofvede/oc det formedelst onde Raadgiffvere/ ocdenmeste Deel aff Folcket / oc bleff de Christnis grueligste Forfølgere. Hand ihielagde mo rende 4. Biskopsdømme offver alt Dannmarck / som Faderen Haraldus hafde stifftet/oc vaare de Christne umild oc grum / saa der vaar kun 2. Biskopsdømme offver alt Dannmarck Slesvig oc Ribe / oc derfor meesten deel ulyckfalig / saa at hand kom i Fengsel nogle gange/oc bleff siden Landflygtig aff Kong Erick Segersalig/i Sverrige / formedelst hvilcken Fare oc Onde hand kom til Anger oc Rædsle / oc bleff omvend i Skotland/oc dermedtpaa det sidste Aar 993. effter Erichs død/oc hans Elende/sick hand sit Fæderne Rige Dannmarck igien. Den tiede forfølgning.

Fra den tid begyndis icke alleenisse at byggis Kircker her udi Riget/men oc Biskopper at tilsættis oc ordineris/formedelst Adeldags 1. Ertzbisp aff Bremen/ befordring oc Hielp / som det gantske Folck lod holde ved Lærdommen forudenn Modstigelse/saa all Vgudelighed oc Hedenske Dyrckelse er affslagt.

Kong Svend hafver fordrat aff Engeland en hed Eskebrand / som der hafde prædicket udi Skaane oc Sieland lang tid. Forrenefnde Eskebrand bleff paa det sidste i Kong Svends tid Bisp udi Sieland / fick tilmed Othense stifft at forsørge med Præster / som Almuen skulde lære oc saa skee/som andensteds skal høris.

Effter Eskebrand i Roskilde under Kong Knud / Libentius Ertzbisp til Bremen / kom Avacus, hvilcken andre kalde Avanum oc Avaconam, det er Inge. Crantzius oc Adamus Bremensis skriffver at Othincarus den ælde/ bleff ordinerit til Seniot, det er/ Biskopelige Embitsmand i Sverrig/ aff Adeldago, oc det under Svenone 1. Adamus Bremensis lib. 2. cap. 56.

Det sigis oc/ at begge disse Othincari skal være aff synderlig Stamme/ oc vel aff Kongelige Slect her i Riget. Aff disse tvende hafver Othincarus den yngre/den anden K. Knuds (som kaldis den store) Systersøn/ effterdi hand vaar meget rig aff sin egen Indkomst oc Fæderne arffvegods / skifftede hand hvad hand hafde med Ribe Biskopsdømme. Oc derfor hos Paffven forhvervede/ at det altid skulde blifve hos hans Stamme (dog Kong Knud oc hans slegt til) hvilcket siden kom udi stridt Brug.

Forrenefnde Kong Knud/Svends Søn/ tog der foruden mange andre Præsteanter med sig aff Engeland/ Radulff oc Hastein/ oc fleere/ hvoraff nogle bleffve beholden/andre sende til Sverrig oc Norge at prædicke oc forfremme den Christelige Religion der.

Der læsis endvidere / at Othincarus den gamle skulde hafve været en Herredags Søn aff Nørrejudland i Vendsyssel/ som heed Thuri / hvilcken Othincari Fæderne arffve at hafve været tredie parten aff Vendsyssel.

Aff Danmarckis Biſkopper ere diſſe begraffven til Bremen / Aricus eller Ericus, ſom oc kaldis Henricus, Popo oc Magnus Othincarus.

Vdi Kong Svends tid begyntis først Lunde kircke at byggis / (Saxo kalder den Hypogæum, Krafft-Kircken) huor en Munck Bernhardus ſigis at ligge begraffven ſyd i Engeland / ſom døbte Kong Oluff Tryggeſſøn aff Norge oc Kong Oluff i Sverig / ſom effter Daaben bleff kaldet Jacob / ved det paß 985.

Om ſamme Bernhardo Munck / taler Crantzius Metropolis lib. 4. cap. 3. hvilcken Kong Knud / ſom hand ſiger / førde med ſig aff Engeland. Men at Crantzius ſiger / at ſamme Bernhardus ſkulle været Biſkop til Lund / findis ingenſteds i Saxone.

Kong Knud i Danmarck oc Engeland forordrer Religionen.

Kong Knud ſende Sigifridum Biſp aff Engeland til Norge at prædicke. Item hand ſende Aar 1120. Regnerum aff Engeland / vden aff Ælnotho Cantuarienſe, til Othenſe / oc i ſammaade vaar Sleſvig / Ribe / Othenſe / oc Roſkilde / de førſte Biſkopligeſæder oc Reſidentzer, ſom bleffve igien opbygde oc beſidne.

Fra diſſe Kircker bleffve ſend lærde Mand oc Perſoner til de andre Lande udi Jydland / Skaane / vdi de ſelff ſinge Biſper.

Fleere Biſtops-dømme fundertis i Danmarck Lund / Viborg Aarhuus / Børglum.

Aar 1065. indſtickede Svend 2. Eſtritſſøn / Ercke-biſp Adelberto aff Bremen ſamtyckendis / diſſe fire Stifft / Aarhuus / ſom lenge haffde vacerit, Viborg / Børlum / oc Lunde ſtifft / oc ſatte der til / Chriſtian til Aarhuus / Heribert til Viborg / Mogens oc Albret til Vendſyſſel / Egino oc Henrick til Lund oc Dalby. Saaledis forſtemmede den Chriſtelige Tro ſig offver Danmarck. Det læſis anvenſteds / at Kong Svend den 1. ſkulle haffve indført vdi Danmarck en aff Engeland / heed Gothebaldus, oc ſkulle være kommet til Biſkops-dømmet i Skaane / Aar 1000. eller ved den tid / der Libentius var Biſkop til Hamborg. Men dette findis oc om denne Gothebaldo, at hand ſkal haffve prædicket i Sverig oc Nørge / paa det ſidſte at være kommen i Danmarck / ſaa at det er troligt / hand icke haffver haft nogen viſſe Biſkops ſæde oc Reſidentz vdi Skaane. Der prædicket oc en Biſp / heed Aſmund / vdi Skaane at Sverige / ordineret til Magdeborg / oc en heed Gierbrand vdi Sieland / vdentvifvel den ſom ſiden bleff Biſp ſammeſteds / om hvilcken før er talt.

Danmarckis Rige indeholder derfaare 8. Biſkops-dømme / ſom er / Sleſvig / Ribe / Aarhuus / Othenſe / Roſkilde / Viborg / Vendſyſſel eller Børglum / oc Lunde ſtifft ſom er det ældſte / oc i Ercke-biſp ſæde offver dem alle. Nu ville vi ſaa at høre omhvert ſær / effter ſom de ere ſtifftet oc fundertis til.

Det Stifft til Sleſvig.

S. VILHADIUS haffver prædicket førſt for de Freſer oc Saxer / oc vor vdi vores Apoſtel Hand-værck ſvende Engeland.

Villærius, effter hannem / vaar den førſte ſom drog imod Danmarckis ſide oc Grenſer / oc lærde / oc mand icke ſkulde tilbede Affguder oc Billeder / ſom de for haffde gjort / hvilcke omtrent ved Aar 872.

S. Ansgarius loffvet Keyſer Ludovico pio, at hand ſkulde drage i Danmarck oc prædike / hvilcket hand oc gierde / der Haraldus vaar døbt til Mentz vdi S. Albani Kircke / med hans Brodur Erick / Ovenningen / oc mange Danſke / ſom vaar Aar 826.

Førſte forfølgning offver de Chriſtne.

Hand bleff tu Aar i Danmarck hos Kongen / men der Kong Regnus Bath kaldte tilbage i Danmarck igien / ſom vaar vdvragen paa Frihytteri / kom atter den Hedenſke Dyrckelſe op igien / vdvaar tilforgaffvis / hvad der vaar lært oc prædicket tilforne.

Aar

Aar 867. kom S. Rimbertus til Slesvig / huor hand fant mange Christne være slagne udi Jernkæder / aff de Hedninge / offver dem yndkedis hand / oc løste dem for sine egne oc Kirckens Penninge. Hand bleff Bisp til Hamborg oc Bremen / efter S. Ansgario, oc vaar tilforne Decanus:

Aar 896. der Kong Frotho Knuds Søn regærede offver Danmarck oc Engeland / skreff hand Paffve Adriano 4. til / hand vilde sende hannem lærde Mend udi Danmarck / som kunde anrette hannem den rette Guds tienste / hand skal være døbt aff Uni / men Kongen døde strax efter / oc hans gode Forsæt forbleff med Religionen.

Aar 925. førde Keyser Henrick Auceps Krig oc Feyde med Kong Gorm i Danmarck / da bleff forhandlet at Gorm / som vaar en Hedning / oc icke stod til at omvende for hans Grumhed / at hand alligevel skulde tilstæde hans Undersaatte / huem som vilde / at blifve Christne / efter som Religionen oc vaar dennem frj saa-re. For Gorms tid da bleff Uni Erckebisp / fordrit fra Hamborg til Danmarck / huor hand prædickede / oc giorde sin største Flid / de Wchristne at omvende. Da bleff oc it Margreffveskafft oc it antal Sarer sat til Slesvig / som skulde forhin-dre de Danskis udfald.

Aar 937. det Keyser Henrick drog fra Danmarck / satte hand til Slesvig en I.
Bisp / heed Ericus, Saxo kalder hannem Aricum, Crantzius Haraldum. Men der Keyseren vaar død / forjagede Kong Haraldus Aar 844. den Besatning / oc ødelagde det Margreffveskafft / hand hafde sat til Slesvig / da forlis oc den ny Bisp til Bremen / som hand hafde sat til Slesvig.

Keyser Otthon Henrici Søn / førde først Krig medde Sclaver / som hand undertvingde / der næst med de Danske / at vedergielde det Hoffmod de hafde giort hannem / med det Margreffveskafft / de til Slesvig hafde forstyret / hand drog ind udi Danmarck / hannem mødte ingen paa Jydeboget / herget oc brende indtil Ot-sund / sidst udi Judland / huor hand feed sit Blodtvind udi Sundet / til en Hukom-melse / at hand saa længe vaar dragen uden Modstand / imedlid Volboget mødte hannem Haraldus, de sloges tilsammens / Harald tabte / oc lod sig døbe aff Popo-ne, en Freser Præst / som Paffve Benedictus 3. hannem hafde medgiffvet / oc tog Rigit aff Keyseren til Læns / oc Daaben aff Popone, det skeede ved Helliger Becke / imellem Flensborg oc Hetheby.

Popo giorde tu Jernegn / der aff bleff Almuen omvend / det ene / hand bar en gloendis Handske uskad. Det andet / hand idrog en Lærkiæl stiorte paa voxit / oc lod den anslicke med Jld / oc skade ingen.

Forneffnde Keyser satte til Slesvig eller Hetheby en Præst / som først lærde omkring boendis Folck den rette Tro / oc Christelige Religion / hand sad 5. Aar / si-den døde hand Aar 951. Om hannem oc hues efterfølgendis Bisper / hafver Hie-ronymus Cypræus, Cantor sammesteds / giort disse efterskrefne Vers.

Auceps Henricus Danorum ut cessit aboris
Primus Slesvici præsul, Ericus adest.
Defuncto, Danus juga pellit Cæsare fortis,
Tunc Bremam antistes aufugit urbe novus.

Forneffnde Keyser Otthe / hand satte atter en Bisp til Slesvig heed Marcus, II.
som raadde til med offver Oldenborg Kircke / hannem befoel hand at sidde til Sles-vig / oc predicke for de Holster oc Vagerske / hand stiffted selff tre Kircker der udi Landet / det skeede ungefærlig ved det Aar 946. eller 948.

Otthо vocat Marcum primus, dum colla repressit
Sclavis, mox Danum vicit & ipse ferum.
Quem docet ut Vagriam, Slesvicum jussit adire,

Digitized by Google

Cæsar fundarat nam tria templa pius.

III. Aar 951. under Kong Harald Gormsøn vaar en Bisp til Slesvig sat af Otthonea. heed Haraldus, som Capitteels Boger indholde / som begynte at sidde Aar 971. eller 972. Den Bremiske Krønicke sætter heren/skal hafve heedt Adeldagus, lige som Bispen til Hamborg/men der Kongen døde/som skeede Aar 980. kom hans Søn Svend Tiuskeg til Regimentet/hand forjagede de Christne / oc igien optog Hedenskabet/ oc forstyrrede huer Kircke/udi hans Herre Faders tid bygde vaare. Adeldagus Bisp til Hamborg besøgte Kongen / Aar 961. at hand icke saa hart skulde tage aff sted med de Christne / men hand fick ingen god Beskeed hos hannem.

Anden forfølgning offver de Christne.

Pax placida ut fuerat, Danis tunc præsul Haraldus
Ut populo tradat dogmata sancta venit.
Natus at expulso genitore, fideq; negata
Christi contemerat, sacra rapitq; bona.
Maximus accedit Regem tunc flamen Adalgus,
(Qvem stimulis agitat dira Megæra suis)
Ut grex salvetur Christi, delictaq; culpet,
Sæva, sed haud animo gaudia vera capit.

IIII Aar 964. sad til Slesvig en Bisp / heed Folchbertus, men udi stor Fare/ indeli Popo kom/ en Sønderjude Frees / som formildede Kongens Sind noget/ hand stiuntis udi Svends følgning at hafve forestaaet hvnde Kircker/Slesvig oc Ribe/eller der hafver vært fleere Præster/diß Nafn. Cyprœus vil/ hand skal hafve siddet fra Aar 964. indtil 986. om det er saaledes icke/maa hand svare til.

Dum Sveno iratum Regem fugit impius aras
Folchbertus mitra mox venerandus adis
Vitæ magna suæ sensit discrimina, at acer;
Popo animum Regis mitigat usq; meum.

V. Aar 986. skal en hafve siddet for Bisp/heed Popo/ en Sønderjude Frees/ inviet aff Libentio, det kand icke være den/som giorde det Mirackel med den Jernhandske hand Gloendis var/oc den Norske/hand lod anstikke / ussad/huidket/ formeldis udi Saxone at være skeedt under Kong Svend. Thi vi uiden Bremiske Krønicke læse / Poponem Bisp til Aarhus at være vied Aar 983. Derfore skulde gierne hafve vært den Popo der Mirackel giorde/ som fuld til med Keyser Otthone, som siden blef forordnet aff Benedicto Pasve til Aarhus / med den Tilsagn at om de Danske kunde omvendis / oc lempeligen kunde skee/ at udi Munnick kunde vied tiden stiftis fleere Biskopsdomme / da vilde Paffven gisre hannem til en Ærkebisp. Det at Saxo skriffver/ det at være skeed ved Isefiord udi K. Svends tid/oc der aff Jernbyrd at være opkommen udi disse Lande / det kand icke saa være/thi vi finder om Jernbyrd / in novellis constitutionibus Justiniani, til med udi Kircke Loven / Jure Canonico, saa hafver den oc udi fleere Lande/ udi Engeland oc andensteds vært brugt / naar nogen vilde skiære sig / end hos os alleene.

De Norske historier oc Knuds bogen holde saaledis Item Adamus Bremensis lib. 2. cap. 26. Item patriæ Annales.

Popo edit clarus miracula, nomine divum
Tunc se convertit Danis tota Deo,
Sentinam scelerum mersit, vaxatq; tyrannos
Dogmata qvi Christi, reppulerant q; fidem.

Aar 1035. sad den heed Esico, secundum Adamum Bremensem, ordineric aff Libentio, men efftet Cyprœi Meening Aar 1034. Vdi hans tid undertvinget sig Kong Svend de Sclauer oc Engeland / oc sad fornemme Bisp roligen under hannem / fordi Kongen bleff gammel paa det sidste / oc vaar da omvend igien til Christum.

Esico

Eſico tranquillum, ſatur annis, ducere vitam
Rege pio potuit, non labor ullus erat,
Nam Sclavos ſævo vicit Rex marte feroces,
Ac Anglum, mæſto, qvi obedière metu.

Aar 1038. eller 1038. bleff Rodolphus Biſp til Sleſvig ordinerit aff Adelberto Bezelino. Kong Knud den Hellige vaar udi hans tid Danmarckis oc Engelands Konge / hand vaar til det Concilium, ſom ſtore Knud holt til Sleſvig / hvilket oc beſøgte Hertug Bernhart aff Saxen Churførſt / Alebrandus Erckebiſp til Hamborg / Dithmer en Danſk Biſp til Hildesheim / hand ſaae hans Forderne lands Sleſvigs ødeleggelſe / aff de Sclaver / ſom ſkeede Aar 1060. leſſde ikke længe der efter. Adamus Bremenſis lib. 4. cap. 44.

Sternitur ut Sclavus, mox vita eſt dura Rodolpho,
Triſtis cum natis tota cohorsq; perit,
Tunc Magnus ſtuduit flamen patriarcha vocari
Rege ſed in vitio ſpe cadit ipſe ſua.

Efter hannem ſatte nogle en heed Rodolphus, men Capitels Bøger veed ikke aff ſteere end en at ſige. VII.

Aar 1062. ſatte Kong Svend Eſtritſſøn i Danmarck en / heed Sigvart til Biſp / ſiden bleff hand noget fortørnet paa hannem / men Biſpen gaff gode Ord / ſaa bleffve de forliges tilſammens. VIII.

Infula ſacra datur, Sivardo à Rege potente,
Præſulis ut magni tempora tuta ubiq; decus
Ira cadit Regis, dum antiſtes dulcia fundit
Verba, & ſic longo tempore venit amor.

Aar 1065. ſadt en heed Rodolphus 2. Capelan til Hamborg / under Kong Svend Eſtritſſøn. IX.

Erckebiſpen aff Bremen Adelbertus, ſom vaar aff de Pfalzgreffver i Saxen / vilde bandſat Kongen / for hand hafde taget ſin nær Frende Guithan eller Jutte til Huſtru / men hand ſkilde ſig ved hende. XIIX.

Cypræus er udi Meening / at denne Konge ſkal hafve forhuerſvet ſin egen Erckebiſp at hafve udi Danmarck / de det for fortreffende Band / hand truede K. Sven / men det ſandis alleleſtids / det ſkeede Aar 1064. Cypræi Vers om dette / er diſſe:

Cenſuram triſti ſacram dum mente volutat
Spectator Rex aris ipſe Rodolphus adeſt.
Papa audit cauſſam, mitro Regem flamine donat
Summo Metropolis jure caditq; ſuo.

Aar 1072. bleff Gunnerus Biſp til Sleſvig / hand vaar belagt udi Byen aff de Sclaver / oc udſtod den ſare. Efter hannem vaceriede Biſkopsdommet udi 4. Aar. X.

Aar 1086. bleff en heed Albero eller Albertus Biſp til Sleſvig. Cypræus er udi Meening / denne oc at vare ordinerit aff Adzero Erckebiſp til Lund / hvilket icke ſaa er. Under hannem bleff mange Kircker bygt vid Sclauten / hos Sleſvig / hand døde Aar 1135. XI.

Aar 1134. førde Kong Niels oc hans Søn Magnus Krig med Hertug Knud aff Sleſvig.

Pontifice Albero Monachi mutare cucullas
Incipiunt vita ac aſperiore frui,
Ornatur variis tunc templis ora marina,
Ac bellum geritur triſte Canute tibi.

Aar 1138. ſadt en heed Richo til Sleſvig / hand ſtandede efter at bliffve Erckebiſp XII.

ckebisp til Lund / hand bleff Bisp til Roskilde / effter Kong Erich Emunds begære / hues Capelan hand før haffde værit. Hand bleff siden udi Kongernis ueenighed ihielslagen aff Olao til Ramløse/ Aar 1143. Aar 1140. vaar hand til det Concilio som Erckebisp Eskild holt/ hosværendis Theodigno Paffvens Legat Richo aff Roskilde / Giesico aff Lindkiøbing / Svend aff Viborg / Notel aff Ribe/ Silvester aff Børglum/ Ormer aff Ferrø/ døde Aar 1159.

Men en heed Hermannus, før Bisp til Othense/ bleff fordrit til Slesvig udi hans sted Aar 1138. Men der Richo vaar ihielslagen / bleff Hermannus atter kaldet til Roskilde Aar 1143. oc Eßbern understod sig at bliffve Bisp til Slesvig.

XIII. Aar 1160. sad en heed Eßbern/ men en heed Ocho eller Aage vaar Competitor med hannem/ som bleff Bisp Aar 1159. aff Victore 2. indviet. Erckebisp Eskild forjagede oc bandsatte hañem/ med Kong Valdemars samtycke/ tanqvam à schismatico Papa ordinatum, om Ochone findis disse Vers.

Ascheri qværit sublimia munera magni
Occho, sed frustra talia captat amens
Selandis præsul fit gratus, Rege petente
Post schisma, ut seqvitur, pellitur inde malum.

Eßbern bleff saa sat oc vald/ hannem imod / Aar 1116. aff nogle i Capitel/ men hand slog Nicolaum Rasi ihiel/ Lænsmandens Søn til Slesvig/ Aar 1165. kom saa udi Kong Valdemars ugunst/ oc flyede ad Saxen/ Occho kom saa igien/ oc indtog Sifftet formedelst Paffve Victoris 4. Myndighed/ som vaar neffnd imod Alexandrum 3. som vaar vald aff nogle Cardinaler/ som vaare Keyser Frederich tilgiffne.

Officio Esbernum depellunt pontificali
Fortis & arx hosti præda petita ruit,
Dum nulla est nobis mutandi fata potestas
Secedens patria deserit ipse gregem.

XIIII. Aar 1163. sad Bisp Frederich/ før Kong Valdemars Secreteer/ hand/ med Simon aff Othense / Abbet Thomas aff Holmekloster/ vaar til Sylverstad møde/ som Kong Valdemar for Knuds brødre skyld haffde anstillet 1175. Hand lod sig bruge udi den Vendiske Krig med Kong Valdemar den 1. oc dem at omvende/ som Sæd vaar udi de Tider / at Bisperne fulde med udi Krig / hand vaar vel lidt udaff Kongen oc alle Mand / bleff fordrit til Kongen / men drucknet/ som hand skulde draget offver Belt/ oc medvær it udi den Vendiske Krig/ Begraffven til Soer Aar 1179.

Vandalus ut discat divini oracula verbi
Impius, en præsul mox Fridericus adest,
Post ponto infelix submergitur ille, profundo
Perebarus Regi, flaminibusq; piis.

XV. Aar 1182. sad en heed Bisp Valdemar Knudsson / Kong Nielsis aff Mogens/ Sønneson / hand effter hans Faders død haffde sendt til det Concilium, Erckebisp Absolon holt Aar 1188. hans Sendebud/ hand stod effter at bliffve Konge/ men hand bleff fangen Aar 1193. kom løs Aar 1206. Aar 1191. haffver hand funderit Gulholm kloster / der effter er hand for en Erckebisp annammet til Bremen Aar 1207. men det bekom hañem oc saa ilde/ hand kom der fra igien Aar 1209. oc døde en Munck udi Lyckekloster udi Bremer stifft / icke til Lytiek i Flanderen/ Udeluct eller bandsat aff Innocentio 3 Pontifice.

Præsulis officio Volmarus patre necato,
Regnum præpostens, tristia fata subit

Dehinc

De hinc exul patria, Bremam revocatur, ut aris
Præsit, at infelix insula talis erat.

Aar 1200. sad Nicolaus, hand lod forstyrte Munckene aff Gulholm Kloster/til Rykloster Aar 1209. Dronning Ingeborg aff Franckerige lod forære hannem/med mange hellige Mænds Been oc Lessninge Aar 1201.

Captum Nicolaus Volmarum flamen adivit
Vincula prædicens jam referanda brevi,
Et caput agnoscit Papam, nam consulit ipsum
Mandati ut poterit sic memor esse sui.

Aar 1216. sad en Bisp til Slesvig / heed Tycho, da vaar Vsse Erckebisp til Lund. Vdi hans tid kom her ind udi Riget først Sortebrødre / lidet der efter kom Liggebrødre / Franciscaner kallet. Paffvens Cardinal Ottho vaar her inde / hand bandsatte alle dem / som befattede sig med Kirckens Gods/dem icke tilhørde. Aar 1238. haffver hand stadfest Holme Closters Privilegier/hand haffver forligt Brødrene udi Holme Closter / oc en Raffinkundig Mand heed Vbbi/ brugendis der til Hans Truelsøn/Mats Vrne Jfver Labudze/ oc Lauge aff Korsøer/døde strax efter. XVI.

Relligio his oris nova præsule visa Tucone est
Venit secta prius, Nigra, deinde Minor
Censuram fert Ottho gravem, sacrata piorum
Usibus, atq; Deo contemerare vetans.
Forneffnde Cardinal vaar her inde Aar 1230.

Aar 1240. sad en heed Johannes, hand vaar med at gisre Judsk Low/oc sadis udi Kong Valdemars Low / hos de andre Bisper / hand døde Aar 1244. Noget efter hans Død / slog Abel sin Broder Kong Erich ufkyldeligen ihiel / men hand fick siden derfore sin tilbørlige Straff. XVII.

Flamen Johannes conjungit provida mencis
Consilia ut leges Rex ferat ipse graves,
Fratrem Abel insontem mox mactat divus Ericum
Horrendumq; Dei vindicat ira scelus.

Aar 1240. sad sorte Esbild / for Provist / bleff Bisp Aar 1244. indviet aff Bremer Erckebisp / hand hos vaar til Othense Concilio, som bleff paabøden aff Erckebisp Vsse Aar 1245. Kong Erick forjaget hannem Aar 1248. Abel indsatte hannem igien Aar 1251. huilcket Aar hand holdt vaar Nyborgs Herredag. XVIII.

Aar 1253. fangis hand aff de Holster / for hand vaar Kong Christoffer tilhengig. Aar 1254. kommer hand aff hans Fengsel til Segeberg.

Sordidus occulte Nicolaum nobilis aufert
Carcere post auro jussit abire dato,
Papa sed insontis jubet in vida vincula laxent
Fulmine distringens, qvi sociarat opem.

Aar 1263. bleff Bunde/for Cantor, Bisp / hand bleff vied aff Guidone Cardinale Aar 1266. Hand beklagede sig for Kongen/at gisre stor Omkaast paa Krigen/begærendis Skonsel/Kongen lod hannem saa blisve fri. Hand gaff siden store stenck oc gaffver til Kircker oc Guds Huuse. Hand skal vere død Aar 1282. Andre Annales holde 1272. XIX.

Sumptus Bundo graves se bello ponere Regi
Conqveritur præsul, liber ut esse qveat,
Dum gaudet voto, bona templis multa sacravit
Auri hæc sacra cane diripuisse fames.

Aar 1281. vaar Jacob Bisp til Slesvig/ under hannem brende Byen/ men Hertug Valdemar hialp til stux/at Byen igien bleff opbygt / oc gaff der til huad

hand formaatte / hand vaar Kong Erick Glippings Cantzeler / hand vaar sammit Aar til Nyborg Herredag / oc Aar 1283. til Lund. Aaret der effter 1286. til Nyborgs Herredag. Hand døde Aar 1297.

Nobile Slesvicum Jacobo antistite flammis
Vulcani periit Rege fugante ducem,
Sed dux Volmarus peæsans civile benigno
Ingenio, damnum, mox omne levat.

XXI. Aar 1288. sad Barcholdus, fød i Kiøbenhaffn / Erckedegn sammesteds / hand igienkiøbte oc igienlefte Kirckens Gods / som vaar bortsolt udi forleden Krig / oc Kongē gaff Tilladelse / at det maatte skee / hand gaff siden til begge Kircker stor Foræring oc Gaffve.

Bartholdus flamen redimit, bona vendita primum
Bellorum rabie, Rege favente pio.
Is post hæc cleri sortis miseratus iniqvæ
Ambobus templis munera larga dedit.
Hans Grafftrifft findis endnu
Hafnis eram natus, hic Archilevita creatus,
Inde cathedratus, nunc sinu cinis hic tumulatus.

XXII. Aar 1309. sad Johannes 2. Bocholt. Aar 1307. eller secundum Cypræum Aar 1309. Hand vilde raade formeget offver Capittel oc dets Tiener / men Capittel satte sig der imod.

Kongen aff Dannemarck / Kong Christoffer / belagde paa de Tider / Gottorpe aff Hestbecke / men bleff slagen oc forjagen aff de Holster / hand døde 1332. 11. nonas Maij, som paa hans Grafftrifft findis / enten det skal være 2. eller 5. kand icke vel lasis / Cypræus haffver derfaare 5.

Juris Johannes Bocholdus sumere sacri,
Plus cupit, hunc reprimit, sed pia turba, fenum
Audens Hestbechum Rex castris cingere Danus
Cæditur Holsatis Marte favente viris,

XXIII. Aar 1332. vaar Helimbertus Bisp / eller secundum Cypræum, Aar 1335. Hand betalet Peter Johannis Erckebisp til Lund / hand Cathedratica, hand begaff sig til Lybke / oc affsagde sig med Kircken.

Sensit Helimbertus tempus famis & mala Martis
Dignus sorte qvidem vir meliore bonus.
Urbis Lubecæ dum tempora nubila currunt
Sollicitus flamen mœnia tuta colit.

XXIIII Aar 1350. sad Bisp Nicels 3. Bum / hand bleff vald / der hans Formand resignerede. Udi hans tid vaar der Krig imellem Greff Nicolaus, oc de Dytmerske / de sloge hannem en heel hob Folck aff / siden giorde de Fredsforbund / da vaar den hefftige Pestilentze / som offverlob all Strandsiden / at fierde parten Mennisken icke bleff igien leffvendis. Aar 1366. vaar hand i Kallundborg til Herredag udi Januario Maaned / døde stacket der effter / hand skal haffve varit en Historicus, haffver efterlat en Skrifft paa hues i hans tid vaar skeed.

Dithmaria irata est Nicolao, cæde suorum
Facta, sed pangunt fœdera firma citò
Tunc oram pestis, percurrit sæva marinam
Nulli est pars hominum qvarta videnda viro.

XXV. Aar 1362. sad Henrich Bisp til Slesvig / udi hans tid brød Digerne ind / oc meere end 30. Kircker undergick aff Nordvest vind / oc under hannem krigede Kong Waldemar med de Holster / hand døde Aar 1372.

Us

Ut mare Venti potens mouet Æolus turbine raro
Aggeribus ruptis Mars Aqvilone venit.
Pluraq; ter denis Henrico præsule templa
Merguntur Volmar tristia bella gerit.

Denne Indbrydelse aff Digerne skeede icke under denne Bisp / men forrige Nicolao Brun/som det ihukommer udi hans Skrifft Aar 1362.

XXVI. Aar 1372. bleff Johannes Schonleffve/Doctor Theologiæ, Bisp / sad 29. Aar/hand bleff fangen om Natter tide/aff hans Wenner/som hand maatte udloffve til/en stor Summa Penninge / hand drog saa iligen til Rom/sig at beklage/hand forsøgte all hans Tid ved en ustadig Lycke/døde Aar 1421.

Cædit Johannem ferro de nocte coruſca
Pontificem, hoſpitio turba inimica trahens
Emunguntauro,captus dat millia multa
Per mala ſic Romam cepit abire celer.

XXVII. Efter hannem intog Stifftet Henricus 2. Hertug Gert aff Slesvig/ Henrici, Adolphi, oc Gert / som vaar fød siden Faderen døde/Faderbroder/som forlod det stifft til Ossenbrygge / oc vaar kommen udi Holsten at være hans Brødrebørns Verge/ hand tog sig da fornærnde Stifft til / oc døde samme Aar 1421.

XXVIII. Aar 1422. bleff en heed Henricus den 3. Bisp/Johannè endda leffvendis/ som indkiøbte sig hos Hertugerne / der alting endnu vaar uroligt/den anden vaar borte/men fick derfor sin tilbørlig Løn. Denne sende sine Sendebud til Kiøbenhaffns Concilium oc Mode (som Erckebisp Peder Lycke aff Lund holt) hand som vaar en gammel Mand sad kun 7. Aar.

Henricus turpi conatur fraude nefandus
Flaminis expulſi contemerare fidem,
Fœdere cum ducibus pacto, fit præſul iniqvus
Dignaq; ſed meritis præmia ritè tulit.

XXIX. Aar 1429. sad Nicolaus 4. Vulff Henrickes Søn/som vaar en Doctor i Kircke loven/hand bleff bisp Aar 1429. sad 52. Aar/eller 48. Hans Syſterſøn vaar Conrad Conradſſøn Skiele / Erckedegn / som vaar synderlig Gaffvemild imod de Fattige/saa vel som hans Moderbroder imod Slesvig Domkircke.

Nicolaus hand vaar Kong Christians / den 1. aff Oldenborg/Raad oc Cantzeler/hand reſignerede Stifftet til Helrich Vilk Aar 1477. hand døde udi Fattigdom oc Bedrøffvelse Aar 1491. udi Januarij Maanet/ Begraffven udi S. Peders Kircke for høye Altere / hans lige hafde icke tilforne ſiddet i Stifftet/ med Skenck oc Gaffve til Fattige oc til Kircken.

Vulgus iners docuit Niclaus Cognomine Vulfus
Poſtea recta parem non habuere ſacra.
Largitur templis & egenis plurima dona
Ut pius inde habeat, qvo ſua damna levet.

XXX. Aar 1477. understod sig en heed Helrich Bisp/at affhandle Nicolao Vulff (som da vaar gammel) Stifftet/ oc loffvet hannem megit / huilcket hand icke siden holt/hand bleff Bisp Aar 1477. sad udi 14. Aar/hand bleff sendt aff Kong Hans udi en ærlig Sendebuds reyse til Hamborg/med Albret Krummedige aff Lybke/ Carl Rønnow aff Othense / Niels Glob aff Viborg / Greff Adolff aff Oldenborg/Erick Otsøn/ Hans Jacobsøn Cantzeler / Eholt Sonnebroder Provist til Slesvig/Henrich Rantzow/ Høfvitzmand paa Steenborg/Aar 1487. hand lefde icke it Aar der efter/døde til Lybke/7. Aprilis Aar 1488.

A ſene Niclao faſces depoſcere cœpit
Cum mitra Helricus, flamen ut eſſe qveat

XXXI. Omnia huic æqva ſpondens ſe lance daturum,
Fluxa ſenem cogit, poſtea flere fides.

Aar 1493. ſad en heed Eggert Durop/hand/ effter at Sædet haffde vacerit udi 5. Aar/bleff Biſp Aar 1493. oc ſad den Sommer ofver/hand vaar en fremmet/vog en finer Biſp/hand bleff foractet aff den Holſtiſke Adel / oc ſlog en Herremand thiel aff de Viſter/ſom haffde foractet hannem/oc giort hannem ti Spot/hand drog faa til Rom/vaar der lenge borte/oc hans Kircke bleff Hoffvitløs.

Advena Æggerdus erat, ſed clarus Epiſcopus olim,
Cogitur iccirco plurima ferre mala.
Dum Romam repetit vidua eſt Eccleſia longo
Tempore, tunc hoſti triſtia damna dedit.

XXXII. Aar 1499. ſad en heed Ditleff Paaviſk / hand kiobte ſig Biſkopdommet til aff Paſſve Alexandro 6. oc gaff hannem en ſtor Summa Penninge / hand ſad udi 18. Aar / oc ſkattede ſiden Kircken til at betale den Gield med/ døde udi Januarij Maanet Aar 1517. udi det 18. Aar / ſom hand haffde ſiddet/ſom Jonas aff Effverfeldt ſkriffver.

Audax divinos ſumpſit Ditlevus honores
Magno emptos æris pondere (turpe) ſacri,
Immodicos fecit ſumptus dum Chriſmata ſolvit
Papæ, ſic ſedem nudat avara manus.

XXXIII. Aar 1517. vaar Biſp Godſke Rantzow til/ſer Proviſt ſammeſteds/hand forkyndis Aar 1517. udi Januario/hand gaf Leoni 10. hans Cathedraticum, hand ſad 24. Aar Loffligen/ſom Everfeld ſkriffver/men den Lutherſke Lærdom ſiendt/døde Aar 1543. begraffven udi S. Peders Kircke for Alteret.

Lutherus dum ſancta docet myſteria Chriſti
Errore inſulſo contenebrata nimis,
Godſcalcus vendit templi bona, dulcia clero
Et triſtis ſpargi dogmata vera cavet.

XXXIIII. Aar 1543. bleff D. Thilemannus Huſenus Clivenſis, S. Theologiæ Doctor, Biſp/hand vaar aff den reformerede Religion / oc predickede ſelff/ſad udi Stifft von Collen/effter hand haffde ſiddet udi 2. Aar / aff ſagde hand ſig med Biſkopsdommet/bleff ſiden Superintendent, en ſin lærd ſtickelig Mand / døde Aar 1551. pridie idus Maij, begraffven til S. Peder.

Ordo novus clero Thilmanno præſide venit
Dogmata ſunt ritus inſtituenda novi
Prima illi cura eſt docuiſſe oracula Chriſti
Divina his oris, qvæ jacuere diu.

XXXV. Aar 1544. bleff Hertug Frederich den 2. aff Holſten Kong Frederichs Søn ſat Doctori Thilemanno til en coadjutor oc Medhielp/ſiel ſiden det Stifft aff Hildisheim til/døde aff Svindeſot Aar 1556. hans alders 30. Aar/ſiden hand bleff vald/det 12. 6. Kalend. Novemb. Begraffvet til Sleſvig/for høye Altare.

Ut Fridericus opes tueatur ſedulus aris
Thilmanno adjutor non renuente datur
Regia ſed proles tabem perpeſſa cruentam
Vitæ non vidit bis tria luſtra ſuæ.

XXXVI. Aar 1556. bleff Hertug Adolff aff Sleſvig/ Kirckens Forſvar/ Hertug Frederichs Brøder / tog der paa Kong Frederichs aff Dannemarck den andens Breff oc Doctor Povel aff Eyſen/ſød til Hamborg/vaar hans Medhielp. Adolphus døer Aar 1576. den 6. udi Octobris Maanet/ligger begraffven hos hans Forfædre Konger. Effter hans dødelig Affgang er Stifftet igien anammet under Riget/ſom det er frakommen.

Der

Der offver er Herrerne icke vel til freds/ thøde formeene / at de ere forlænte med det heele Hertugdomme Slesvig/ det Geistlige/ saa vel som det Verdslige/ saa haffver oc hrug værit udi Tydskland/ udi det Churførstendøm Saxen / oc andensteds hvor Religionen er forandret / haffve Herrerne taget det Geistlige med det Verdslige / udi deris Førstendomme fandtis. Der imod formeene Kongen aff Danmarck/ oc Rigens Raad (dog hand for sin Person er en Herre med aff Slesvig/ men haffver sorit Rigens Raad/ Rigens Friheder oc Privilegier at forsvare) Det forneffnde Hertugdomme Slesvig indholder tvende Forlæninger udi sig/ en Geistlig/ som er Biskopsdommet/ oc en Verdslig/ som er Hertugdommet/ der med haffve forrige Hertuger været forlænt/ oc icke med Biskopsdommet/ eller deß Gods/ hvilcket der aff er at forfare der Bispenne sammesteds fordum sad udi Danmarckis Raad / vaare Kongen sorne/ saa vel som Førsterne/ nogle haffve end værit Kongens Cantzeler oc Raad/ til med haffver søgt Synodum med Erckebispen aff Lund / oc været hans Suffraganer, Hertug Adolff oc at haffve taget Biskopsdommet til Læns aff hans Herre Broder / Kong Frederich / oc der paa reverserit sig. Den Skick som først udi Ordinantzen vaar giort om Biskopsdommet/ icke nu at holdis/ eller hafver værit holden aff dem/ oc derfore forneffnde Biskopsdomme med Rette at være forfalden til Kronen/ som det er stifftet aff/ oc med Friheder begaffvit oc privilegerit. Hvad den Geistlige Jurisdicts belanger offver Presterne/ da huer aff Herrernis part at følge sine Prester der udi ere liggendis/ saa at Hertug Hans Adolffs Provist/ indvier Presterne udi hans Forbeed til Slesvig / Kongens Provister indvier udi deris Ampt oc Forbeed. In Sum̃a/ Denne Trætte alleene vedkommer kun Stifftens Gods udi sig selff/ hvad der til ligger / foruden det Capitel til Slesvig/ som Bispen aff Slesvig fordum haffde at raade offver / intet heller at findis aff Stifftens Gods beholden / uden det Ampt Svevested alleene. Hvor til Kongen dog saa vel er en Arffving / som de (hues ont skulde være) andet Stifftens Gods/ som vaar Træ/ Stuble oc meere/ at være for lang tid siden forvend der fra/ Forneffnde Sag aff got Folck at kunde forhandlis/ som til Othense er foraffskeedt udi sin tid.

Tutor sacrorum princeps præclarus Adolphus
A fratre eligitur (sors miseranda) pie
Magna Dithmarsos vicis virtute rebelles
Fortuna princeps, sospite vive diu.

Riber Kirckis Krønicke.

Riber Biskopsdomme haffver udi sit Forbeed oc Jurisdiction disse efterskreffne Kiøbstæder/ Ribe/ Kolding/ Veile/ Varde / Holstbro / Lemvig/ Ringkiøbing. Herrider 30. Kircker 276.

Paa det at vore Efterkommere kand vide / hvad Riber Kirckis tilstand oc Vilkaar hafver værit / i vor Christelige Tæois første begyndelse/ da skal mand vide oc ihukomme/ at Harald Klack Konge i Danmarck henflyede til Ludovicum pium, Romerske Keyser / i den Meening / at fange hielp aff hannem imod Regnerum. Samme Kong Harald Klack med sin Hustru/ oc Broder Erich/ blef døbt til Mentz udi S. Albani Kircke/ paa it sted heder Engelhiem/ aff Biskop Rabano, en synderlig lærd Mand / Men der hand formedelst Keyserens Hielp vaar kommen til Riget igien/ eller en deel Riget / det Hertugdomme Slesvig / falt hand atter fra Troen oc den Christelige Religion / ved Aar 832. Der effter bleff hand atter omvendt til Christum Aar 833. ved Ansgarium Erckebisp til Hamborg/ hvilcken formedelst sig selff oc sine/ haffver meddeelt de Danske den Evangeliske Lærdom / saa at Kong Haralds Broder Erich/ en Gudfryctig Mand / haffver først bygd en Kircke til Slesvig eller Hætheby Aar 848.

Udi

Udi hans tid indfalt en stor Forfølgning offver dette Rige Aar 857. thi Guthorm/ Harald Klackis Søn/ formeente sig saa stor Rettighed til Riget som Erich/ de slogis tilsam̃en/ oc blessve baade slagne/ der offver kom Erich Barn til Riget/ oc er uvist enten hand vaar Erichs Søn/ eller Siwords Snogøyes. S. Ansgarius drog til hannem/ oc af en grum Forfølgere/ giorde hand hannem de Christne mild/ saa fornæffnde Erich Barn/ Aar 860. først bygde en Kircke til Ribe.

Første Religionens forfølgning læs der om hos Saxonem ad finem lib. 9. Saxo lib. 10. Adam. Bremensis lib. 2 & 16. Chytræus in Saxone.

Kong Regner Lodbrogs Søn indfalt oc saa siden udi Riget / med en stor Skibsflaade/ saa Christendommet oc den Kircke til Slesvig oc Ribe ere ødelagt/ indtil Aar 937. Kong Frotho haarde Snude vaar Konge/ da ere forskreffne begge Kircker/ til Slesvig oc Ribe / igien opbygde / oc den hellige Trefoldigheds Kircke til Aarhuus bygd aff ny / da vaar Bisp til Bremen Uni/ hand sigis at haffve døbt Kong Frotho / oc bleff den Christelige Tro ickun lært paa disse tre Stæder udi Danmarck / der vaar ingen residerende Præster eller Bisper / stundem sende Bisperne aff Bremen did en Person / oc stundem en anden.

Anden forfølgning steede under Gormone.

Det stod saa hen med Religionen i Kong Frothes tid / men hans Søn eller Brodersson/ Knuds Søn/ Gorm / der hand kom til Regimentet / forfulde hand de Christne atter paa det hefftigste / forjagede oc ihielslog dem / indtil Aar 925. Henricus Auceps førde Krig med de Danske / hand nødde Kong Gorm til at tilstæde Christendommen udi sit Rige / saa at Uni Bisp til Hamborg drog her ind oc saae de Christne Kircker til gode / som vaare bygde / dog huercken Kongen eller hans Søn Haraldus endda vaare døbte. Keyser Henricus anrettet da det Marggreffveskafft til Hætheby/ for de Danskis idelige Indfald.

Aar 944. ødelagde Haraldus Gormsson det Marggreffveskaft som Keyser Henricus Auceps hafde der indstillet oc anret til Hætheby.

Chronicon Bremense holder hannem at være send i Danmarck. men K. Erich aff Sverige raadde offver Riget/ cap. 16.

Keyser Ortho 1. blef der offver fortørnet / hand drager saa først imod de Slaver/ siden til Danmarck / huor hand hærget oc brende indtil Otsund lengst udi Judland / der skød hand hans Glasvind udi Hafvet / til en Ihukommelse/ hand vaar saa langt dragen uden Modstand/ men paa Udtoget møder hannem Haraldus, de slogis sammens/ Harald laa under. Kong Harald vedtog saa Christendommen/ hand lod sig strax døbe/ af en Keyserens Præste / vaar en Friß/ heed Popo/ Aar 948. sampt Dronningen som heed Gunild / oc deris unge Søn Svenotho/ som Keyseren stod Fadder til/ dette skeede ved hellige Becke hos Flensborg/ icke ved Issestord under Kong Svend / som Saxo hafver/ thi Popo døde 983. før Svend blef omvend. Fornæfnde Popo satte Kong Harald til Bisp udi Aarhuus/ som den tid laa der som Lysbierre mer Aar 950. oc hand døde Aar 983. til Bremen / huor hand vaar henflyed / for Kong Svends store Forfølgning/ hand giorde de Christne. Fornæfnde Kong Harald hafver oc først funderit Othense til it Biskopsdømme/ som siunis Aar 950. der Aarhuus/ Slesvig oc Ribe er funderit/ før bygde / men da forstyrrede.

Adamus Bremensis cap. 26.

Slesvig/ Ribe oc Otthense funderis oc restaureris.

1. Riber Bisp.

Til Ribe satte hand en Præst / fød i Frisland / ved naffn Leofdagus, som vaar den første Biskop/ oc vaar ordinerit aff Adeldago 2. Biskop til Bremen/ Aar 950. eller ved den tid / huilcken den Vantro Almue / der hand prædickede Guds ord/ forfulde oc slog ihiel / om hand flyede offver Aaen sammesteds/ der det andet Folck aff de Christne / oc som troede / haffde begraffvet hannem i vor Frue Kirckegaard/ er der bygd it lidet Skur eller huus offver hannem/ oc hans Graff/ men hand er siden flyt inden Kirckeveggen/ ved den Nørre side/ tvert offver fra Choret/ oc blef lang tid formedelst Miracklernafnkundig/ som skeede til Lærdommens stadfestelse/ oc med tilbørlig Ærepriset oc berømmet. Forneffnde Erckebisp til Bremen Aar 952. viede Poponem til Aarhuus.

Aar 950. efter Leofdagum bleff Fulbertus, som oc kaltis Folbreth forordnet

ordnet til Bisp udi Ribe / men hand bleff icke annammet til Biskopsdommet/ huorfor hand icke regnis aff somme iblant Riber Bisper / Saxo taler om denne lib. 10. oc siger hannem at være forordnet til Bisp / men Annales capituli siger hannem kun designatum.

Denne Fulbertus bleff vied aff Adeldago 2. hand residerit icke altid til Ribe/men vandrede andensteds hid oc did / maa skee/for Kong Svends Tyrannj oc Forfølgelse / som indfalt paa samme tid. Forneffnde Erckebisp til Bremen Adeldagus forordnede Othincarum Huide / den ældre/som vaar aff Kongelige slect / oc haffver begiffvet sig til Bremen at bo / for Kong Svends forfølgelsis skyld/til Sverig oc Norge at prædicke / huor hand oc giorde mange Mirackler/ begraffvet til Bremen/denne Othincarus leffvede udi Leofdagi tid/men Adeldagus døde Aar 988.

Den anden Bisp i Ribe vaar den yngre Othincarus Huide/fød af høy Adelstamme / den gamle Kong Knuds Systersøn / huilcken Othincarus i sin Vngdom bleff oplærd udi Boglige Konster i Bremer skole / huor Adeldagus 2. døbte hannem / men der hand kom noget meere til Alder / holt hand sig til Othincarum Huide den ældre / hues slect hand vaar / oc brugte hannem en tid lang som en Skolemester / men der hand vaar død / haffver Libentius forordnet hannem til Biskop i Ribe Aar 1020. under Kong Knud den store/Svends Søn/hand haffver først delinierit oc udseet / huorledis fleere Biskopsdømme udi Judland skulde stifftis oc atskillis ved visse Grentzer / ꝛc. Særdeelis haffver hand doterit Riber Domkircke. Hand forhuerffvede aff Kong Knud sin Morbroder/at Bisperne i Ribe skulde haffve halff Kongelige ret i Riber By med Kongen/tre Sager undertagne/som vaar 40. Marck Sager/Vrag oc Forban/det er/Fredløsemaal/ Heste told er stifftet der effter / oc i lige maade undertagen. Hand forhuerffvede aff Pafven/ at fordi hand haffde bortgifvet til Kirckernis Stifft oc Fundering/alt hans Arffvegods/ da skulde Riber Kircke altid haffve en aff hans Slect til Bisp/ huilcket varede dog icke lenge/Men hand døde Aar 1043. Aaret tilforne/som vaar Aar 1039. bleff hannem paa hans Alderdage giffvet aff Bremer Chor aff Erckebisp Bezelino, Val/til it Medhielp/ som dog icke bleff Bisp. 2. De hoc Saxo lib. 10. Adam. Bremens. lib. 2 cap. 20. & 34.

Den tredie Riber Bisp heed Christian / Bisp Othincari Søn / ordinerit Aar 143. Om hues Gierninger oc Bedrifft intet findis / som er værd at ihukomme. 3.

Effter hannem kom hans Søn Valdemar/fød i Franckerige/oc aff nogle udvald til Biskop / men en Vdlending ved Naffn Jareld / bleff udvald aff de fleste oc beste/der vaar saa Schisma oc ueenighed udi to Aar om Stifftet / at ingen Bisp vaar til sammested. Paa det sidste Aar 1045. udi den middel Regæring/som indfalt imellem Kong Magnus udi Norge / oc Svend Estritssøn / bleff forneffnde Jareld vied / huilcken der affhende Kirckens Indkomst oc Gods / for den store Hoffart oc Tæring hannem fulde / oc der hand haffde samlet en passelig Summa Penninge / drog hand hemmelig bort. Effter Jareld sætter den Bremiske Krønicke en / haffver heed Oddo, Aar 1065. ordinerit aff Adelberto Bremense Archiepiscopo, hand vaar kun forsendt did at prædicke / icke annammet for nogen Bisp/effter hannem tør endda en eller to være forsende did/som Prædicanter/ icke Bisper/thi det er en rum tid imellem Jareld oc Tord / som oc vel troligt er/at fleere Bisper eller Prædicantere at haffve dem imellem værit end en / Tør vel oc meene/at Stifftet er vacerit en lang tid/oc haffver værit forsørget aff andre Stifft her i Riget/som vaare ved mact holden. 4.

Effter Jareld sætter den Riber Krønicke en ved Naffn Tord eller Toko/ forfremmet til Bisp / som først haffver begynt at legge Grundvollen til Riber 5.

Domkir-

Domkircke aff steen med Huelling / hand bleff slagen med fire andre Bisper aff Judland/i den Skaanske Krig/Aar 1130. som Erich Emund førde/aff hvilcken Krig Kong Niels flyede / der hans Søn Magnus, med mange fleere/vaar ihielslagen.

6. Effter Biskop Tord bleff Notel Bisp udi Ribe Aar 1135. Om hannem skriffvis intet andet/end rycte staar / hand skulle tillegget sorte Plog at ihielslaa Kongen paa Huldherritz ting/ som skeede Aar 1129. Saxo taler om dette Drab lib. 13. Crantzius in Dania lib. 5. cap. 19.

7. Effter Notel styrede Bisp Adzer Riber Kircke / om hannem findis intet/ som noget er værd at tale om.

8. Den ottende Riber Bisp vaar en heed Helias, fød i Flanderen/hand sad Aar 1142. huilcken for it Oprør hand giorde i Flanderen / flyede ind udi Danmarck/ der hans Brødre søgte at omkomme hannem / hand bleff først Kirckens tiener oc Ringedegen/ det er / hand skifte Dagen udi visse Timer at ringe udi/men effterdi hand holt sig til Rigens Førster/ bleff hand ophøyet til Biskopsdømmet.

Denne Helias haffver saa talet til Kong Svend (der hand lyckseligen haffde giort ende paa den Krig med Kong Knud i Viborg / oc nu haffde Fienderne i it Stræde indklemt) nu Svend / sagde hand/maa i bruge en Vrtegaards Mands raad /som planter stieden med gode Vrter / naar hand haffver opryct oc udluget de skadelige/ huilcken Paamindelse haffde vel været gaffnlig/der som Kong Svend haffde brugt den / men hand uden all Skilsmisse sparede mange aff de onde/nogle lod hand kisbe deris Liff / andre giorde hand til sine Venner / formedelst Eed de giorde / aff hvilcke mange komme tilbage til Kong Knud.

Fornæffnde Biskop Helias, for mange hans Affvindsmænds skyld/skiulte sig lenge offver Choret i hans Kircke. dernæst lod hand bygge oc befeste mange Biskops Gaarde/sig til Beskærmelse/ huilcket endnu kiendis paa Bispernis Boliger. Kircken haffde da alleniste tre Præster/som vaar Broderus de sancto Clemente, Sybrand de S. Petro, oc Niels aff Anstat. Bisp Helias giorde Fred imellem Kong Svend/Kong Knud oc Kong Valdemar/oc fuldente det saa/ at de skulde skifte Danmarck imellem dem/i tre parter. Hand kom Brødrene i vor Frue Kircke under en Regel oc maade/ beskickendis dennem Boliger / oc andet til deris Vnderholdning / oc sætte Broderum til deris Decanum. Oc der hand vaar død / sætte hand Vicardum til en Prior offver Brødrene / huilcke søgte en fellis Disk / efter S. Augustini Regel. Aar 1144. haffver hand begynt it Canicke Kloster i Ribe/ i huilcket skulde læsis den hellige Skrifft/at omvende den vantro Almue fra Afguds dyrckelse. Da haffver oc Erckebisp Eskild oc Bisp Helias med huer andre forundt Brødrene en tilfellis Disk/oc det med Privilegier stadfest. Der forneffnde Vicardus vaar nu ved Døden affgangen / giorde Bispen sin egen Søn til Erckedegen / huilcken Brødrene udvalde til en Prelate/men paa det sidste sætte mange sig imod hans Haardhed/ oc Stifhed/ saa at de falt fra deris Regel / som de skulle lesve efter.

9. Der Helias vaar død oc begraffven hos Leofdagum, bleff Rodolphus (som vaar fød i Engeland/oc den første Kong Valdemars Raad) Bisp igien/Aar 1152. hans indvielse er opsat i fire Aar / formedelst Erckebisp Eskild / for Manddrabs skyld/oc at hand skulde være falden fra Troen/huilcke Laster blesve hannem tillagde. Paa det sidste / der hand haffde gifvet Munckene en bolig til Soem/ huor Løgum Kloster er bygd / er hand viet paa det fierde Aar effter hand vaar udvalt. Der hand vilde/at Brødrene/som haffde atskillige Klædedract/ skulle være eens klædde/da befalede hand/at de enten skulle endrecktelig/effter Viborge Kirckis skick/oc effter deris Regel/eller effter de Verdslige Cannickers Skick til Hil-

Løgum Kloster funderit

tiſpelin vere Klerde/ men den fiorde part aff de unge/ vaare mere tilbøyelige til Verdslig ſtick/ end alde heller Verdslig Leffnet. Da bleffve felles Pønitingendsbyt til huer/ til deris Klæder/ ved hues ſamvaar udvalde til Decanum.

Der Biſpen vilde giøre Vincentium ſin Capelan til Canick/ bleffve Brødrene i Capitlet/ oc ſinge huer andre gammelig med Dieffven/ oc Biſpens efterkiortel bleff ſuderneffvet/ oc Meſter Bonifacius, Scholaſticus oc Canick bleff ilde ſlagen/ Sagen bleff indſtillet for Erkebiſp Eſtild/ oc Kircken kom i Forbudſtna S. Laurits Dag/ oc til hellig Legems Dag. Da der Tractten vaar fordragen/ da ſinge Brødrene ſtadfeſtelſe paa/ at udvelge Canicker. Kircken haffde da Renart til Decanum, oc døde Erkebiſpen/ Walter oc Radulph. Samme tid haffver Biſpen taget S. Leofdagi martyris Been/ ſom vaare i Skrin lagde/ oc ſat dem til Alters/ uden Paſſens eller Erkebiſpens vidſkaff/ men Jlde brand/ ſom ſulde ſtraf der efter/ Aar 1176. Calend. Octob. ſødelagde haade Kircken oc Kloſterit/ oc forbrende den hellige Martyris Been til Aſke.

Der efter haffver Biſpen ſendt/ formedelſt Erkebiſp Stephan i Sverig/ anklaget Brødrene/ lige ſom de vaare falbne fra Troen/ for Alexandro den 3. aff det Raſſn/ Romerſke Paſſe/ oc fingo Breff fra hannem/ huorved de ſkulde tilbindis oc giøre Forplict/ at holde deris Regel/ ſom de haffde annammet oc engang bekiend.

Breffveter ſaa lydendis:

ALexander Biſp/ alle Guds elſkeris Tiener/ ſyndre ſine elſkelige Børn/ Canicker i Aaber Kircke/ Helſen oc den Apoſtoliſke Velſignelſe. Det er os børet oc kundgiort/ at der i haffde ſelff bekiend oc vedtaget/ at drage Klædebon efter Regelen/ oc løfve efter S. Auguſtini Regel/ da ere i vende tilbage igien til Sypt/ formedelſt Mißkiendis indſtindelſe oc indgifvelſe oc haffve ikke holt i det ringeſte/ det ſom i haffver løfvet oc giffvet eder ud for/ huorfor/ efterdi ingen/ ſom legger ſin Haand paa Plogen/ oc ſeer ſig tilbage/ ſiunis at være bequem til Guds Rige/ da befale vi eder alle/ oc ſtrengelig/ ved de hellige Apoſtlers Kriſt/ ſaa meget ſom til en Paamindelſe er anlangendis/ at i paa ny optager vor elſkelige Broders Radulphi, eders Medbroders/ eders Løffnes Klædebon/ oc ſom Chriſti efterfølgere løfve under Herren/ efter Auguſtini Regel/ ſom i haffde løffvet/ oc være eders Biſkop/ ſom nu er nefnet/ haade i diſſe oc andre ſtycker/ ſom Gud tilhører/ lydige oc forſommelige i allemaade/ oc hannem ydmygelig hørige oc ære/ ſom eders Fader oc Hyrde. Thi vi haffve giffvet hannem Befalning at handſætte alle dem ſom her udi ſindis gienſtridige/ haardnackede/ forunden videre apellarz, oc Sags forhørelſe. Datum Beneventis, 6. Idus Novembris.

(Dette Breff bleff læſt udi Ringſted/ den tid det bleff tilſtæd aff Paſſven/ at Hertug Knuds/ Kong Valdemars Faders been ſkulde ſtrinlegis/ oc ſættis i Alteret/ oc reiſis/ lige ſom andre Martyrers been/ Aar 1171.)

Men efterdi at Biſpen døde ſnart der efter/ da er ikke ydermere her om/ eller om andet/ handlet oc giort.

Denne Biſper begraffven for hellig Knuds Alter/ imit paa Kirkegaardſvel/ døde Aar 1170.

Efter denne Biskop vaar død/blef Eschildegum aff Thorer / Provistum aff Sønderberg / oc Provst Tuchoaff Hundsisel / forsendte til Kongen / oc gaffve tre hundret Marck / blef dennem it ny Val efterlat / at udvelge en
10. aff tre Abbeder / enten aff Vidskild Kloster / eller aff Herritzvad Kloster. Men Abbet Staffen aff Herritzvad blef forde andre udvalt Aar 1171. efterdi hand vaar fød i Ribe Stifft i Byen Sogn / oc hafde varet Canick i Ribe / oc vaar en simpel oc sagtferdig Mand. Hand blef sidt til Biss Anno Domini 1179. oc paamindte Brødrene/at holde deris Regel / men hand kunde intet med sin Paamindelse udrette/efterdi baade Kirken oc Klosteret vaar to gange affbrendt.

Hand forundede Klercken somme Forsterne / oc vaare udi Hosstienlste/formedelst Herrens saadan/hues Prøbender de begyndte oc paapegte. Vdi samme Biskis tid/er den fierde Part aff Ribe affbrendt/medtor Frue Kirke/ oc alle dennis Liggendefæ oc Prydelse/ Aar 1176. Kalend. Octob. som fire er sagt. Hand er siden død oc begrafvet imod den sondre Vej neert fra Choret / hos hues Graff nogle bestode/at vaare diesne helbrede.

11. Efter hannem blef Homerus, som tilforn vaar Biss i Borglum/forsiyt til Ribe Biskopsæde/formedelst Paffve Lucij Myndighed/Aar 1186. Erkebiss Absolon aff Lund vied hannem til Biss i Ribe / unden Dag efter hand vaar ordinerit til Erkebiss i Galandi Paffvens Legatis Nærværelse.

Om denne Homero taler Saxo i Enden paa hans 14. Bog / oc siger / at hand er vied til Ribe Biss aff Erkebiss Absolon. Hand leffvede under Kong Valdemar den første/oc under hans Søn/Kong Knud.

Paa den tid vaar disse Bisper i Dannemark: 1. Absolon vaar Erkebiss i Lund/oc Biskop i Roskild. 2. Niels vaar Biss i Viborg. 3. Svend i Aarhuus. 4. Homerus i Ribe. 5. Tregilis i Borglum. 6. Hans i Othense. 7. Valdemar i Slesvig.

Denne Homerus rettede Brødrenis stat/oc forsk affede at de bliffve tolff/ oc forordnede ocsaa at Prøbenderne bliffve lige saa mange. Hand forordnede ocsaa at tolff Verdslige Canicker skulde holdis i Klosteret/der Gudset vaar endnu ubygt: Oc at ingen skulde der vorde Canick / uden i det Prøbende som er ledigt. Da begyndis Prøbenderne at bygtis til Aaben, som leffvede uden Kloster Regel.

Denne Biss beprydede Kirken med en forgylt Kalck/med it Selff Aegelse Kar/med forgylte Bekkener/oc med vide Vinkander/oc med it Liberie/henlagt paa Bencke/oc med Opsatz giorde paa Bladem/tilsat for 60. Marck. (Hand lagde oc Helvad Kircke til Canickernis behaff / oc gaff en Mand Guld til høye Altaf at forgylde/oc aff Salt Toldbod stifftede hand en Prøbende.)

Hand lod oc kalde til sig/aff alle Stæder her udi Riget/nogle Gudfryctige oc lærde Mænd/som giorde ens Gick oc Kircke tieniste/med Sang oc Læsning/som skulde holdis udi Ribe Stifft/kaldis Breviarium Ecclesiæ Ripensis, uryggeligt holdis/huilcket skede Anno Domini 1188. Oc vaar det sielte Aar i Kong Knuds/den første Kong Valdemars Søns Regimente / her hos vaar oc svendt Canicker tilstede aff Dalby Kircke i Skaane / Mester Hans oc Bent / huilcken Dalby Kirck er der efter nedbrøt / oc Lunde Closterkirke alleene blef ved Magt.

Kongs

Kongelige Rettighed/som tilforne vaar forsømmet/oc icke brugt/forskaffede hand tilbage igien/at skulde holdis.

Der Valter/den første Erckedegn vaar død/kom Tuvo effter hannem.

Bispen døde oc bleff begraffven i Løgum Kloster / huor aff Lyeherrid haffver sit Naffn.

Kong Knud den første Kong Valdemars Søn/ døde Anno Domini 1202 oc hans Broder Kong Valdemar den 2. kom effter hannem til Regimentet. 12.

Der Homerus vaar død/bleff Kong Valdemars den 2. Cantzeler/ Bisp igien/ved naffn Oluff/Aar 1204. hand gaff en Sangbog eller Bønebog (Librum Homiliarum) til Kircken/oc it Crucifix aff en Hualstang/oc forrøgte Bispens Gods. Hand opkreffvede den tredie Part aff Tienden / der Adelen formedelst Skenck vaar hannem bevogen/oc samtyckte med hannem/ men Almuen stod dem imod / oc vilde steenet dem. Hand forhuerffvede en Eyedom i Høm / for Ved skyld til at brende.

Hand bleff begraffven oc saa i Løgum Kloster. Tuvo, som vaar Erckedegen/kom i hans sted/ Anno Domini 1215.

Hand vaar den første/som bleff udvald aff Capitlet / dog imod Kongernis vilie. I fordumme dage stod Valdet hos Kongen / oc Bisperne fulde hannem i Leding paa deris egen Omkost.

Crantzius in Saxo. lib. 7. cap. 41. & in Vandalia lib. 7. cap. 8.

Der fornæffnde Tuvo vaar bleffven Bisp / giorde hand Laghi til Erckedegen/formedelst huilcken Cañickernis Bolige førstere skiffte/huor med Bispen saa igiennem Fingre / oc Cannickerne begynte da at bygge smaa Kielderer omkring Kircken / oc leffvede effter den skick til Paris i Franckerige. Denne deris Boligers omskifftelse / haffver Bispen paa det tredie Aar der effter stadfest / oc forordnede/at den Cañick/som vaar borte / skulde tilskicke en Præst udi sin sted/huilcken intet skulde haffve aff det fellis Gods/som de haffde/der bode hos Capitlet.

Hand forordnede tvende ny Præbender/oc lagde Tunder oc Balgum Kircke der til/oc en Bolig i Lunde vraa / oc en Eng i Biergum. Hand gaff oc fem par herlige Kapper til Kircken.

Hand tilnødde effter Paffvens befalning/Præsterne at skillies fra deris Hustruer. Oc til de Præster som skøde sig ind til it generale Concilium, blef Gregorius Diaconus, Cardinalis send hid ind i Danmarck / Aar 1222. Oc der hand haffde vandret Stiffterne igiennem kom hand til Slesvig / om alle Helgens dags tid. Oc udi it almindeligt Mode/aff alle Bisper i Danmarck/forordnede hand/ at Præste Børn maatte icke arffve. Huilcket blef dog icke holdet/thi Præsternis Slect vilde icke giøre deris Frender arfveløs. Men huordant Pafven her udi hafver handlet/er at forfare af denne efterfølgende sande Narration. Innocentius 4. hafver til Lugdun undt oc efterlat/i sit Pafvedoms fierde Aar /Bispen i Ribe fuldmact paa sine vegne/at afløse Klercke / som holt nogen Boelskab/ huilcke hans Legat tilforn hafde bandsat/her i disse Nordiske Lande / med saadan Vilkaar/at naar de haffde forskut deris Boelskab oc Hustruer aldelis / skulle de stittelig oc alvorlig giøre Bispen forvaring/at de icke vilde tage enten dem/eller andre til sig igien. Her foruden gaf hand hañem oc mact/at handle med dem/som icke vilde forlade deris Boelskab oc Hustruer aldelis/naar de vaare iñviede til nogē Embede i Kirckē/lige som hañ kunde kiēde/at det var deris Salighed gafnligt: som er/at hand skulde opholde dem fra deris Embede paa 2 Aars tid/oc paalegge dem en salig

Penitentz. Oc naar det vaar giort/ der som de da fantis udi it gaat Leffnet oc skickelig omgengelse/ maatte Bispen handle med dem/ lige som hannem siuntis gafuligt at være. Kortelig/ denne Mact er Bispen undt oc giffvet/ at hand kand giøre oc lade med Hoerkarle/ oc dennem affløse/ effter hans egen Villie.

Samme Aar 1222. den gandske Vinter offver/ bleff Tuuo til Revel/ for de Estlenders omvendelsis skyld/ oc om andet Aar der effter/ der hand lidde megen Fare/ haffver hand forlat samme Stad/ oc Kongens Søn Canutum Hertug udi Estland/ oc er kommen igien til Danmarck/ med mange som der haffde vandret oc værit som Pillegrime/ for de groffve Folckis omvendelsis skyld.

Næste Aar der effter den 9. Maji/ ved Midnatz tid/ er Kong Valdemar den anden forrædelig greben paa sin Seng i Sieland eller Fyen/ thi ingen By saa heder findis i Sieland/ ved Hafvet i Lythø/ med sin Søn Valdemar den 3. ved Grefve Henrich aff Sverin/ huor de oc sadde i Fengsel/ moxen i fire Aar/ oc i diß midler tid/ bleff Revel aff de Tydske/ Rigeske/ oc aff Greffven indtaget/ oc da ere oc saa Kiøbstederne i Sclaven oc Holsten faldne fra de Danskis Regimente oc Herredømme.

Der effter er Kong Valdemar oc hans Søn udløste for 6000. marck Sølff/ Lybsk vect. Men Hæste/ Klæder oc anden Skenck/ som bleff udgiffvet den Dag de komme aff Fengsel/ vaare langt meere værd. Kong Valdemar nøddis at svare/ at hand aldrig vilde heffne saadant/ Men hand er giort qvit/ formedelst Pafve Innocentium, før den Krig begyntis i Borvehovet/ som stod paa Magdalenæ dag/ Anno Domini 1227. udi huilcken Krig de Danske bleffve slagne/ oc vaare forraadde aff de Dytmersker/ oc Kongen neppelig med nogle faa undkom. Udi huilcken Krig Bisp Tuuo bleff fangen/ oc udløst for 70. Marck purt Sølff. Hand bleff begraffven i Riber Choer/ under en liden Steen/ huor paa hans Naffn staar.

14. Effter Bisp Tuuo bleff Gunner/ den anden Kong Valdemars Raad/ oc Raadgiffver til den Judske Low/ Bisp/ hues Naffn oc findis i Fortalen paa den Judske Low. Hand stadfeste/ at Cannickerne med Bispen/ skulde haffve Indseende med Skolen at forordne/ som kand forfaris aff dette effterfølgendis Breff/ hues Indhold er denne:

Gunner aff Guds naade/ Bisp i Ribe/ ynsker alle som dette Breff see/ velfærd i vor rette Saliggiører. Vi hafve fundet vor Formands Bisp Heliæ Bref/ lindendis som effterfølger: Helias aff Guds naade/ Riber Kirckis Bisp/ ynsker alle dem/ som see dette nærværendis Breff/ Salighed i vor sande Saliggiørere. Vi begære at det skal komme baade dem som nu ere/ eller komme skulle/ til fuld Vidskaff/ at effterdi den Himmelske Brudgom/ effter sin Godhed oc Mildhed/ haffver villet betro vort ringe Forsiun sin Brud/ Riber Kircke/ oc vi befinder hos hende/ at Guds Tieniste skeer udi hende/ baade med ringe Indkomst/ oc faa Personer/ da er vort Hierte optend/ at vi der kunde ordinêre oc tilskicke de Personer/ som ville leffve it Cannicke leffnet/ oc tillegge aff vort effne/ noget meere indkomst. Men at vi det icke haffver kundet aff sted komme/ haffve vi saadant efterlat vor Efterkommeris velvillighed ydermeere at efterkomme/ huilcke vi oc haffver undt denne Frihed/ at de skal forordne Skoler effter deris Løffte med Bispens Raad/ oc at det Canickedømme som bliffver ledigt/ skal effter deris Raad oc Samtycke forundis. Datum Henning/ Anno Domini 1148. idus Junij, men udi vor Biskopsdoms fierde Aar. Der som nogen her udi giør dennem nogen Forfang/ hand svare Gud det/ oc maa holdis fra Christi Legemis oc Blods delactighed. Huorfor vi stadfester

fester vor Formands gierning i alle maade / oc bekreffter den med vort Signet. Datum Ripis, Anno Domini 1245. 2. idus Septembris.

Denne Bisp Gunner døde Aar 1249. oc ligger begraffven i Løgum Kloster.

Anno Domini 1242. 4. Nonas Aprilis, er Ribe affbrendt.

Der Bisp Gunner vaar død / bleffen / ved naffn / Her Esse / Bisp i Ribe / huilcken icke alleniste for Rigens beste / men oc for Kirckens Frihed / vaar gandske megit omhyggelig / oc vaar dog saa sactfærdig / at effter mange Trætte oc Tvedract / som vaare komne imellem hannem oc Stormectige Første / Hertug Erich i Jutland / er hand igien bleffven forligt med hannem / om huilcken deris Forligelse der bleff Breff giort / liudendis som efterfølger: 15.

Erich af Guds Naade / Hertug i Jutland / alle dem i Riber Stifft / som ere under vort Herskaff / Helsen i Herren. Vi ville / at det skal eder vitterligt være / at effter mange Oprør oc Wenigheder / som haffve sig tildraget / imellem os oc vore / paa den ene side / oc værdige Fader / Her Esge / Biskop i Ribe / oc sine / paa den anden side / er saadan en venlig Forligelse giort / at vi ville staa hannem / hans Kircke oc Capittel trolig bj / oc forfremme hans Ret / Kirckens oc fornæffnde Capittels i alle maade / hvilcket vi oc haffve loffvet / oc loffver i dette Breff. Huorfor vi biuder eder alle oc huer / at i bevise x fornæfnde Bisp i Ribe / oc hans Kircke / den plictskyldig Reverentz / Lydighed oc Ære i alle maade / videndis visselig / at huo som foracter deß Kirckis Mandater / oc heller ville udvelge at omkomme end at adlyde / skal icke undfly vor Heffn oc Vrede / Datum Aabenraa / Aar 1265. in die Mauritij & sociorum ejus.

I midler tid / der denne Biskop faarestod Kircken / haffver Bønderne opreyst sig imod Adelen / med Køller / som haffde gifvet sig til Krigsbrug / huilcke der nedbrøde mange Slotte / Aar 1256.

Anno Domini 1259. 4. Kalend. Junij, døde til Ribe Stormectige Høyhaarne Første / Danmaeckis Konge / Christoffer den første / hues efterlefvendis Dronning / Margrete (Erich Glippings Moder / som med sin Søn bleffangen paa Loheyde) gaff til en Aarlig amindelse efter hans død / to Skilling grot / Aarligen / aff hendis Capels Indkomst / oc ligger begraffvet mit i Choret under en huid Steen.

Huad Mødsommelighed denne Biskop hafver haft oc udstaaet for Rigens beste / kand forfaris aff dette efterfølgendis Bref / som liuder i denne efterfølgendis meening:

Margareta af Guds Naade / Danis oc Sclavis Dronning / alle dem / som seer denne efterfølgendis skrifft / Helsen i vor rette Saliggiører. Efterdi at Hans Skanul Torstens Søn / hafver sat sig op imod Kongen / oc obenbarlig foractet hans Mayestat / da hafver hand med samme Gierning forbrøt alt sit Gods / rørendis oc urørendis / som hannem efter hans Moder arfveligen er tilfalden. Huorfor vi oc hafve / efter vor Fæderne lands gamle Lover oc Sedvane / lagt alt hans Gods under Kronen / oc skiøt alt fornefnde Gods oc Eyedom / rørendis oc urørendis / til værdige Fader / Her Esge / Biskop i Ribe / for atskillige Arbeyd / Omkost oc Skade / som hand mange gange hafver haft oc lidt / paa Rigens oc vor elskelige Søns / Kong Erichs vegne / evindelig at besidde / gifvendis fornefnde Biskop i Ribe / Fuldmact oc Myndighed / ofver fornefnde Gods / i huadsomheldst maade hand vil / at giøre oc lade under Kongelige Hefn oc Vrede / at beholde / Forbiudendis at ingen hannem / eller hans / som hand gifver Befalning ofver samme Gods / forhindrer / eller Forfang giøre / der som anderledis skeer / skal hand uden tvifvel

icke undgaa Kongelige straff. Oc paa det at ingen falsk Klagemaal / her om skal efterkomme / haffve vi for gaat anseet / at stadfeste nerværendis Breff / med vor Sigels krafft. Datum Randrus, Anno Domini 1263. 4. Kalend. Decembris.

Hand døde effter stor Gienvordighed til Ribe / Aar 1273. oc bleff begraffven i Løgum Closter / som kaldis Locus Dei.

Sammesteds findis en Taffle / slagen paa Kirckeveggen / huilcken indholder disse Vers om fire Bisper aff Ribe / som der ere begraffne / oc om en Biskop aff Børglum.

Nobilis illa domus per plurima nobilitatur
Nam Domus ista Dei locus à cunctis vocitatur
Pontificum qvinq; se corpora gaudet habere,
In libro vitæ, qvorum sunt nomina verè,
Primus Homerus erat, decus orbis, fama Sophiæ
Gloria pontificum, magni sectator Oviæ
Nobilis & clarus post hunc surrexit Olavus
Hic decimas petiit, quas, prorsus habere neqvivit
Hunc sapiens seqvitur Gunnerus pacis amator
Gemma sacerdotum, cunctæq; rei moderator,
Post Esgerus adest, qvi multos nobilitavit,
Ecclesiamq; suam per plurima dona beavit,
Additur his præsul Burglavensis Nicolaus,
In numero qvintus feliciter hic tumulatus
Discant Prælati, per eos, qvi turre locati,
Non altum sapere, sed jussa Christi tenere
Sunt modo securi, sed vermibus esca futuri.

16. Her Thyge eller Tycho kom effter Bisp Eske / at forestaa Riber Kircke / Aar 1274. huilcken forbedrede Biskopsdømmet med meget Gods. Hand leffvede under Kong Erich Menved / Kong Erich Glippings Søn.

Vdi denne Biskop Tygis tid / leffvede Her Hans Kalff Ridder / som tilforn vaar Kong Erich Glippings Søns / Erich Menveds Marskalck / huilcken Konge giorde fornæffnde Biskop stor hielp i drabelige Sager.

Hand døde Aar 1288. for hans tid falt Riber Taarn ned / oc ihielslog mange / huilcket skeede Aar 1283.

Aar 1272. vaar stort Jordskel i Danmarck. Item / Aar 1068. disligeste. Aar 1198. dernæst / Aar 1409. vaar it forfærdeligt Jordskel / oc saare forskreckelig / mange stæder i Danmarck / huor offver mange Mennisker bleffve forfærdede / aff huad Aarsag veed Gud selff.

17. Her Christian Erckedegn / effterfulde Bisp Tyge i Biskops Sædet / Aar 1288. en Adelsmand / oc bleff der til aff Cannickerne udvald. Oc effterdi hand vaar en synderlig lærd Mand / oc befant / at Skolerne er en begyndelse til den Christen Kirckis opvext oc fremgang / da haffver hand i begyndelsen stifftet en Trivials Skole i Ribe / oc gaff til Skolebørns nytte oc Hielp / it Steenhus / som heed Pugegaard / som vaar vjt begreben / oc andre Huse. Dernæst lagde hand saa meget Gods der til / aff Landsby Eyedom / med Tiend aff Henne Sogen / oc aff den Landsby Lustrup / at det paa den tid beløb 24. Læster Korn / foruden Smør / Svin oc Penninge. Aff huilcken Indkomst der bleffve Aarligen tive fattige Skolebørn forsørgede til Føde / som vaare tagneaff Riber Stifft / oc icke fra nogen anden sted / huilcke Skolebørn haffde frj Huus oc Kammer i forneffnde Huus. Huilcken Fundatz / hand med Efterfølgendis Breff haffver villet / at skulle være huer Mand vitterligt / som linder saaledis:

Alle

Alle dem / som dette herværendis Breff see / ynsker jeg Christian aff Guds Naade / Biskop i Ribe / evindelig Hielsen i HErren. Vor antagne Embeders anhør/ fører os til Hierte/ at vi med synderlig Naadis Frihed/ skal haue hæffve Kirckens duelige Personer/ oc endog vi ere vil alle deris Forsum tilgenegde/ som Almisse begiærit ville/ dog bør synderlig at forsiunis med Kirckens Gods/ som legger vind paa Kirckernis Lærdom/ at Kirckerne kand hæffve deris tilbørlig Tieniste/ at de aff hannum kand hæffve Liffs Besolding/ som de ere tilsticked at være lydige. Huorfor vi ville at det skal være huer Mand vitterligt/ at vi hæffve undt/ skiøt/ oc undet deris egen Eyedom oc besiddelse antvorde/ til evig tid at besidde/ alt dette Gods nyrendis oc unyrendis/ som her neden for er benæfnd/ med alt deris Tilleg/ huilcket Gods vi hæffve forhuerffvet oc bekommet aff vort Fæderne arffve/ den stund vi hæffver forestaaet Riber Kircke/ oc det til Guds Loff oc ære/ med menige Capittels Samtycke oc Raad/ lagt til fire oc tive fattige Skolebørns underholdning/ som ere duelige oc bequemmelige til Boglige Konster/ huilcke alleniste aff Riber Stiffts skal tagis oc udkaaris/ med en tilfellis Bolig/ oc it Bord/ effter den maade oc Regel/ som dennem kand bequemme/ huilcken til evig tid skal giøris i Ribe/ oc forordnis med Erckedegens oc menige Capittels Raad/ effter som tiden der udkreffver. Godset som der til er lagt/ er dette effterskreffne: En Gaard i Bråby/ huilcken vi med Skiøde hæffver bekommet aff Niels Hoick. Fire Gaarde i Mathum/ med en Mølle sammested. En Gaard i Finkiær i Galingssyssel. En Gaard i Willstrup i Almindssyssel/ med en Vrider sammesteds. En Gaard i Høstrup/ huilcken skal løsis aff os eller vore Efterkommere for 200. Marck denariorum legalium, som tilforne hæffve Skolebørns nytte skal hervendis. En Gaard i Skodborg/ huilcken vi hæffve aff Anders Adzelssøn. Alvor Jord i Segerslæff. Alt vor Jord i Skaasing. Alt vor Jord i Forbalgum. Alt vor Jord i Randerup. Item huicket Jord i Gestrup maarck paa Leye/ oc tive læs Hø sammesteds. Alt vor Gods i Bøste i Lønborg Sogen. Item aff Hinne Sogen/ huor vi hæffve Jus patronatus, 40. Marck denariorum usualium, eller fem Pund Sterling/ for it Vicarie/ som med tiden der bliffver. Til huilckens vel oc bør at vi hæffver lagt en tilbørlig Part aff samme Kirckis offverbliffvendis Indkomst/ som paa Guds vegne vel kand tilsalde/ huilcken Part aarlig til evig tid skal betalis med noget andet Gods. Til ydermere Vidnisbyrd/ da er vort Signet/ med vort Capittels/ hengendes forne skrefne Breff. Datum & Actum Ripis, Anno Domini 1298. feria 2. Palcha. Beholdendis os vog frieffor/ samme Gods at maa forandre oc forbytte bort/ enten for ligesaa meget Gods/ eller for bedre.

Huor aff vi tydelig kand samle/ at denne Gudfryctige Mand vel hæffver forestaaet/ at den Christelige Religion kand icke ved macht blifve/ uden at Ungdommen/ som gaar i Skole/ bliffver noget rundelig forsiunet.

Anno Domini 1301. 7. Kalend. Novembris, er en stor Part aff Ribers by afbrendt.

Her forudenkand vi vel acte/ at denne Biskop med sin gode Raad hæffver megit gaffnet Riget/ allermeest til at obenbare Kongen de Sclavers Surfittighed oc Forrædetj/ ved hvilcken Kongen kom til Rostock med Fyrsterne aff Sclaven/ oc Marken/ oc med Biskop Christian af Ribe/ Aar 1303. Denne Biisp Christian/ som saa vel forestod sin Kircke/ oc stiffter Riber Skole/ døde Aar 1313. Kalend. Junij, oc er begraffven udi Choret/ unden en brun Steen.

Effter Biisp Christian kom Johannes Hee/ oc blef udvalt til Biskop i Ribe/ 18.
hand bespyder vdi ter mange Breff/ skreffne med hans egen Haand oc dated Ribe Aar 1317. in octava Epiphaniæ Domini.

Effter forne Johannes Hee/ bleff Mester Jacob/ som bleff kallet 19.

Splittaff/Biſkopsdømmet/ſom vaar en Edelmand/oc ſtormodig/oc vaar for ſine Kircker oc Præſter udi Stiftet ſaa omhyggelig/at hand nøddis til/formedelſt ſine Slectis/oc andre deris Hielp/at tencke paa/huorledis hand kunde beſkermis imod obenbarlig Offervold oc Wret/dentid hand med Gudelig Paamindelſe/ kunde intet udrette hos Præſterne/ ſatte hand ſig med Krigsmact op imod Stormectige Herre/Her Valdemar/Hertug i Judland/oc imod Greffve Geert aff Holſten oc Stormarn/men huordan en Forligelſe der er ſkeed imellem Biſpen oc fornæffnde Herrer/efftet der vaar ſkeed ſtor Skade/ville vi høre aff dette efterfølgende Breffs liudelſe:

Alle/ſom dette Breff ſee/ynſker vi Valdemar aff Guds naade/Hertug udi Judland/oc Greffve Geert aff Holſten oc Stormarn/evindelig Helſen i HErren. Wi giøre alle vitterligt/at Aar 1330. paa Remigij Confeſſoris dag/er der venligen oc endrectelig en handlet/oc gangen Forligelſe/imellem værdige Fader/Her Jacob aff Guds naade/Biſkop i Ribe/oc hans gode Venner oc Slect/ſom ere/Her Hans Niclaſſøn/Hans Splittaff/oc Hans Tyndering Vebnere/oc huo ſom heldſt de være kunde/aff fornæffnde Biſpis Stamme/paa den ene ſide/oc os paa den anden ſide/ſom nu her efftet ſkreffvet ſtaar/Forſt/at all Forſeelſe/Wenſkaff/Fortørnelſe/Miſhandel/Leffter oc Forplictelſer eller Tvedract/ med huad Naffn det næffnis kand/baade for Haderſløff oc Gotherup/eller nogen anden ſted/huor det være kand/oc paa huad ſom heldſt tid/ſom haffver været imellem værdige Fader oc os/oc imellem Her Otte Bley Vebnere/oc de andre/ſom vaare paa den tid udi Hatterſløff til Beſkermelſe/oc andre/huo ſom heldſt der vilde lade oc giøre paa vore vegne/ſkal være aff Hiertet forladne/udſlette/aldeelis forglemte oc døde/oc ſkal aldrig her efftet/aff huad ſom heldſt Aarſag/oc ved huad ſom heldſt Perſon det være kand/igien optackis eller optagis/aff nogen den forrige Hads oc uvenſkabs Aarſag. Item/at der ſkal være en fuldkommelig Sone/ Samdrectighed oc Venſkaff/imellem fornæffnde værdige Fader/oc hans fornæffnde gode Venner oc Slect/ſtadelig oc uryggelig ſtadfeſt/ſaa at vi ville giøre oc beviſe værdige Fader/oc hand os/huad Gaffn oc Forfremmelſe vi kand/baade obenbarlig oc hemmelig. Item/at vi ville beſkerme oc forſvare fornæffnde Biſkop/hans Canicker/oc deris Tienere oc Slect/Item/Kircker/Kloſtere oc fornæffnde Clericie/ſaa meget os mueligt er/mod alle dem/ſom derfim ville uforrette oc være imod. Alt dette fornæffnde loffve vi ubrydelig at holde/paa vor gode Tro oc Loffve/oc med dette nerværendis Breff forpliete vi os at holde det ſom nu forſkrefvet ſtaar. Til hvilcken fuldkommelige Sones oc Samdrectigheds faſtere obenbaring oc Tryghed/henge vi vore Secreter her neden under/oc vi Doſo/ſom kaldis Block/Item Hartvig Reventlo Vebnere/oc Hans Hammersbytle/ſom ere Vidneſbyrd til fornæffnde forligelſe/henge oc vore Signeter her under/at ſaa uryggelig holdis ſkal/oc loffve tryggelig oc ſtadelig/at vi aff voris Mact ville arbeyde her paa/at alt dette oc huert ſtycke ſerdeelis/ſom forloffvet er/ſkal ſaa ubrydelig holdis. Datum & actum Obenraa/Anno & die ſupradictis.

Efter denne Foreening med Hertug Valdemar/oc Greffve Geert af Holſten/er fornæffnde Biſkop annammet under Kong Valdemars den 4. Forſuar oc Beſkyttelſe/ſom er at ſee af dette efterfølgendis Breff:

Wi Valdemar den 4. af Guds naade/Dannemarckis oc Sclavis Konning Hertug udi Eſtland/evindelig Helſen i HErren. Wi giøre alle vitterligt/at vi af ſynderlig Gunſt oc Naade haffver annammet nerværendis Brefviſer os elſkelige værdige Fader i Chriſto/Her Jacob af Guds naade Biſkop i Ribe/med ſine Slect/eller Held oc Tienere/oc alt ſit Guds/Geiſtligt oc Verdſligt/ſaa

vel

vel i Ribe ſom uden for / i huor det ligger i vort Rige / under vor Fred oc Beſkærmelſe/til at forſvare/giffvendis hannem formedelſt dette Breff/alt ſit Gods/med ſine Tienere qvit oc fri/for all Kongelige Tynge oc Skat/ſom er/Inne/Stuth oc Leding/oc all anden Beſværing oc Tienſte / ſom Kongens Rættighed tilhører. Wi efterlader hannem oc alle Sager/ſaa vel 40. Marck Sager/ſom ringere/af vor Rettighed / offver fornæffnde Gods oc Tienere/ſom hannem ſkal tilhøre/dermed at ſkicke oc handle til ſin egen Nytte/ Bekreffiendis fornæffnde Herre oc værdige Fader alle Friheder oc Privilegier/hullcke hand/eller hans Formænd oc Kircke haffver haſt oc bekommet aff vore Forfædre Konger i Danmarck/ſaa fri/ſom hand oc hans dennem haffe oc brugt haffver. Wi ville oc/at fornæffnde Biſkop med ſit Gods oc ſine Tienere/ſom før er affſagt/ſkal være qvit oc fri fra all Hielp oc Vdgierd til Krigsfard / Bædehielp/ eller at lane Kongen noget/ſom ſkal betalis igien / Vndertagen det / ſom for Rigens igienløſning almindelig oc aff huer mand ſkal udgiffvis/ beſynderlig for den Sags ſkyld/ at vi haffve i Pantvijs forplicteet Høyborne Førſte Hertug Valdemar i Sønderjudland / oc der udi aldeles undtaget fornæffnde Biſkop / med ſit Gods oc ſine Tienere udi fornæffnde Forpliclelſe/oc klarlig vedkiend/ at vi aff ſynderlig Gunſt hannem ville forſvare. Huorfor vi ſtrengelige befaler under vor Hyldiſt oc Naade / at ingen iblant vore Advocater, Fogeder eller deris Embedsmænd / eller nogen/aff huad Vilkaar eller Stat hand være kand/fordriſter ſig til/ at giøre fornæffnde Biſkop nogen Modſommelighed/eller nogen aff hans / imod de Privilegier oc Friheder/ ſom vi naadigſt hannem undt oc giffvet haffver/ eller forhindre hannem der udi/i nogen maade/ſaa fremt hand vil undſtyr vor Hefn oc Brede. Giffvet i vor Leyer for Kallundborg/Aar 1341. den næſte dag efter Bartholomei. Til hues ydermeere Vidneſbyrd/vi haffve ladet vor Secret henge her neden under.

Det næſte Aar tilforn/ ſom vaar Anno Domini 1340. Sabbato Sitiencis, det er/den Søndag efter Midfaſte/bleff Greffve Geert aff Holſten oc Stormara/ihielſlagen i Randers.

Fornæffnde Biſp Jacob Splittaff døde i Ribe/Aar 1345. paa Kyndelmiſſe dag / oc bleff begraffven i Riber Chor / ved den Søndre ſide/hos Biſkop Chriſtians graff.

Her Peder Thurſſøn efterfulde fornæffnde Biſp Jacob Splittaff i Biſkopſædit/oc døde i Ribe/Aar 1364. oc bleff begraffven ſammeſteds i Choret. 20.

Aar 1362. paa Marcelli martyris Nat / vaar it ſtort Vandløb/ huor aff moxen gantſke Riberby bleff offverſkiult / oc ſkeede der ſtor ſkade/ſaa vel ſom andenſteds udi Judland.

Efter fornæffnde Biſp Peder Thurſſøn / bleff Her Mogens Biſkop i Riber Steifft/formedelſt Canickernis udvelgelſe/oc døde hand i Ribe Aar 1369. 21.

Aar 1374. i den næſte Vge for alle Helgens dag/ døde Kong Valdemar den 4. Konge i Danmarck høyloffliig Ihukommelſe.

Efter Biſp Mogens kom en til Riber Biſkopsdom / heed Hans Mickelſøn/aff Adelſtamme oc Rig / hullcken ſigis at haffve kiøbt i Harſyſſel oc Hertugdømmet i Judland / meget Gods oc Eyedom til Biſpens Bord. 22.

Hand leffvede under Kong Oluff oc Dronning Margrete / den 4. Kong Valdemars Daatter / ſom til Rigens beſte laante aff Biſpen 3000. Marck purt Sølff/at betale igien paa god Tro oc loffve / efter hans egen Villie.

Hand døde i Ribe Anno Domini 1388. 8. Idus Decembris.

Der fornæffnde Biſp Hans Mickelſſøn vaar nu henſoffvet i HErren/bleff Her Eſkild Biſkop i Ribe/ ſom ſiunelis frem for alle hans Formænd at vilde forbedre Biſkopsdømmet/oc forøge Kirckens. 23.

Høy-

Høyborne Dronning Margrete / Kong Valdemars Daatter / oc Kong Haagens aff Norge efterleffvendis Encke / haffver ſat denne Biſkop hendis Slot Troyborg / ſom ligger i det Judſke Hertugdom / med Lyherrit / huilcket Slot hun for ſine egne Penninge haffde kiøbt tilforn aff Niels Lembeck. For huilcket Slot oc Herrit / hun annammede aff Biſp Eſkild oc Riber Kircke / fem tuſinde løde Marck / regnendis for huer Marck / 40. Skilling uſvales i Riberby. Huilcken Pantſettelſe er ſkeed Aar 1400. paa Mauritij dag. Fornæffnde Slot oc Herrit haffver Riber Biſp ſiden beholt / indtil Kong Chriſtian den tredie / under huilcken den ſande Evangelij lærdom / omen Synderis retfærdiggiørelſe for Gud / aff Guds barmhiertighed for Chriſti ſkyld / den vi med Troen ſkal befatte oc annamme / begyntis obenbarlig udi Danmarck at læris for huer Mand.

Her foruden haffver hand befalet / at diſſe efterſkreffne Statuta Synodalia, ſkulde holdis offver alt hans Stifft:

1. At alle Præſter ſkulle prædicke Evangelium for deris Sognefolck alle hellige Dage.
2. At alle Klercke ſkulde leffve udi Affhold oc Kyſkhed / thi at alle de / ſom obenbare haffve Boelſkab / baade Presbyteri oc de Klercke / ſom vaare ringere i deris Orden / der ſom de holt Meſſe / oc vaare icke affløſte / da ſkulde de være ſuſpenſi, oc icke meere udi deris Embed oc Orden.
3. At ingen groff Arbeyd maatte ſkee om helligedage / oc at de ſom ſyndede der imod / ſkulde ſtraffis med ſedvanlige Straff.
4. At alle de ſom vaare band ſætte / ſkulde icke holdis for at være affløſte / uden de førde deris Affløſnings Breff tilſtæde for Dommeren.
5. At Præſterne ſkulde icke affløſe dem / ſom røffvede Skibbrudne folck / før end de haffde igien forſkaffet dem det ſom vaar borttaget.
6. At Jomfrukrenckere ſkulde ſtraffis med ſaadan ſtraff ſom Hoerkarle ſtraffis med.
7. At Præſterne maatte ingen aff deris Sognefolck giffve Sacramente / om de end det begærede / uden Sacramentet vaar vied tilforn / Thi det er Affgudsdyrckelſis Synd / oc almuen bør icke at bedragis med nogen forſengelig Skrømpteri.

Diſſe Statuta giffver tilkiende / at fornæffnde Biſp haffver hafft nogen Omſorg for Kirckernis Gods / i den ſtore Papiſtiſke Blindhed.

Aar 1402. paa S. Hans Evangeliſtæ dag / er Riber Domkircke / underlagne Taarnene / ſidſte gang affbrent.

Denne Biſkop døde Aar 1409. oc ligger begraffven i Choret ved den Nørre ſide / hos Biſkop Chriſtians graff.

24. Efter fornæffnde Biſkop Eſkild bleff Peder Lycke udvald til Biſkop / hand vaar en Edelmand / lærd oc forſtandig / ſom i begge Judland kiøbte megit Gods til Biſpens Bord.

Hand bleff ſiden aff Lunde Capittel udvald til Erckebiſp i Lund / med Kongens ſamtycke / oc bleff kallet Sverigis Førſte / oc den Apoſtoliſke Sædis Legat / Aar 1418. Samme Biſpis Love / ſom offver Stifftet ſkulde holdis / ere befattede i denne efterfølgendis Skrifft:

Peder Lycke aff Guds Naade / Erckebiſp i Lund / Sverigis Førſte / oc den Apoſtoliſke Sædis Legate / ynſker alle oc huer / Prælater / Abbeder / Decanis, Proviſter / Cantoribus, Priorer / Capitler / Conventer / Almue / Kirckernis Forſtandere / Clericiet, oc alle andre tro Chriſtne / lærde oc Leeg / Helſen i allis vor Saliggiører. En god Hyrdis Omſorg er med ſaadan Omhyggelighed beſvæ-

besværit/at hand bør med Rod at oprycke / i den Vingaard/som hannem er betroet/med stor Aarvogenhed oc Flid / alle Laster/at sætte til rette oc straffe dem/som offvertræder Loven/ at sætte til rette i deris Leffnet/oc at plante igien gode Dyder. Huor for vi med vor hederlige Brødre / Bisp Lauge aff Viborg / Peder aff Børglum/Hans aff Roskilde/Naffne aff Othense / Christian aff Ribe/oc Vlrich aff Aarhuus/aff samme Naade/Kirckernis Bisper / med vore Suffraganeis oc Bisiddere paa Biskop Henrichs vegne aff Slesvig / som er/ Herman Dene /oc Johan Seel/Vicarius perpetuus i Slesvigs Kircke / som haffve giort fornæffnde Biskop loulig Vndskyldning/for hans Alderdom oc Skrøbeligheds skyld/enddog her er ingen mødt paa denne tid tilstede paa Biskops vegne aff Refvel.

Formedelst dette hellige Capittels Samtycke oc raad/ som vi nu faarestaar uværdige/fornyer vi disse efterskreffne Artickle/ som Her Peder/Gudfryctig ihukommelse/fordum Lunde/ Erckebisp vor Formand/ haffver sat i det Landemode til Helsingborg / som hand holt. Statuta generalia per totam Daniam.

1. Der som nogen Bisp i Danmarck bliffver fiendtlig forfuld / eller nogen fluar dem/fanger eller saarer dem/huad heller hand er i følge med dem som det giør/ eller befaler / eller samtycker nogen saadan giort Gierning/ eller giffver Raad der til/eller vil det forsvare/eller annammer oc forsvarer den samme obenbarlig/eller oc nogen fordrister sig til/ at nøde Bisperne til / eller deris Blodsforvante/Svogre oc Venner/ formedelst Trusel oc Pine / eller i andre maade/at giffve forjettelsis Breffve / Forvarings Breffve / eller under andre Ords form oc maade/enddog saadanne Brefve kund siunis at indholde den hans Velbehagelighed/som saadant lider / til at undskylde oc qvitere dem for Fengsel / Ofvervold oc Wret/som Bisperne er vedersaret. Da biude oc befale vi formedelst denne nærværendis Modis myndighed / at saadanne Forvarings Breffve skal intet gielde/men være forgæffvis/oc at den/som skyldig er i saadan Sag/ skal altid være Wærlig/oc under evig Bands straff.

2. Befale vi/at alle oc huer/som røffver Kirckernis Personer/eller giøre dem skade/oc tager Kirckernis Gods til sin egen Nytte/ eller legger nogen Besværing paa Clericiet,oc deris Folck/uden Bispernis samtycke/ den skal for saadan Gierning være bandsat.

3. At ingen uden Biskopen/om hand er tilstæde / eller oc kand til gaffns være tilstæde/skal understaa sig at dømme i Ecteskabs Sager/uden hand tilsætter en anden i sin sted/som er forfaren.

4. At ingen Præst skal understaa sig at tilstæde en fremmet Sognemand til Bekiendelse oc Affløsning/ oc Christi Legems oc Blods deelactighed/ uden samme Sognemands egen Præstis vilie oc tilladelse.

5. At ingen Præst skal tilstæde en ubekiend oc fremmet Klerck / at prædicke i hans Kircke uden hand viser Bispens oc sin Ordinatz Breff.

6. Befale vi/ at alle oc huer skal være forplictige til at tiende retfærdelig uden Svig/aff alle ting/ besynderlig aff Korn / Qveg/ Bier / Sild oc anden sedvanlig Fiskerie / under den Straff / som alle de hellige Forfædre der om haffver giort.

7. At alle Præster i deris Kircker / skal tre gange om Aaret/paaminde dem/ som ere ledige Personer/oc leffver obenbarlig i Horerj/ at de enten skal skillis at/eller de skal troloffve huer andre. Der som de foracter saadan salig Paamindelse/ da skal de/naar Aaret er ude/om Paaske/ forbiudis Sacramentet.

8. Klercke maa icke straffis efter Verdslige Folckis gode tycke / eller for Verdslig Dommere/men for deris egen Geistlige Dommere/for huad som heldst Sag/ oc det skal dennem oc tilbørlig offver bevisis.

At

9. At de som røffver en Skibbruden mand/skal bandsættis i alle Kircker ved Strandsiden.

10 At de som ligger deris Børn ihiel/ skal møde for Bispen/oc der skal dennem Penitentz paaleggis.

11. Skal oc tilstædis/ at der som den Singe er saa skrøbelig / at hand intet kand holde i Liffvet / men maa giffve det fra sig igien / at Christi Legem alleeniste maa visis hannem / oc maa sigis til hannem : Tro stadelig /saa haffver du ædet.

12. At Præsterne/naar de seer / at Gud hiemsøger os for vore Synder/med Pestilentz/Hunger/Krig/Storm/skal de formane Folcket til Penitentz oc Bøner/ oc her med icke tøffve effter Bispernis befalning. Med mange andre fleere Artickle/som ere indførde udi min store Krønicke.

Alle disse fornæffnde Artickler/til Vißhed oc Tryghed / haffve vi ladet vor Signet/med vor hederlige Brødris/Medbispernis/oc fornæffnde vore Medhielperis/henge under dette Breff. Giffvet i Kiøbenhaffn/Aar 1425. feria 5. effter hellig Kong Knuds oc Martyris dag.

Fornæffnde Erckebisp Peder Lycke døde Aar 1439. paa huilcket Aar/Christoffer/Pfaltzgreffve paa Rhiin/oc Hertug i Beyeren/ er udvald aff Danmarckis Raad/ til Konge her i Riget.

25. Den tid Her Peder Lycke flytte til Lunde Erckebiskopdom / bleff Her Christian Hemmingssøn / udvald aff Canickerne til Bisp i Ribe / som oc haffver lagt megit Gods til Biskopdømmet/ huilcket hand selff kiøbte.

Udi denne Bispis tid vaar der stor Trætte imellem Bisperne oc Adelen/for tiend at yde/som er at forstaa aff dette effterfølgende Kongebreff.

Wi Christoffer den 3. aff Guds naade / Danmarckis/Sverigis/Norgis/ Sclavis oc Gottis Konning / Pfaltzgreffve paa Rhiin / oc Hertug i Beyeren/ Johannes Laxmand / aff samme Naade / Erckebisp i Lund/Sverigis Første/oc det Apostoliske Sædis Legate/alle oc huer / Clericiet oc vellærde Mænd i Danmarck/Naade / Gunst oc Salighed. Giøre alle vitterligt / at Klercke udi egen Person/Geistlige Fædre oc Herrer i Christo/Bisp Christian aff Ribe/Ulrich aff Aarhuus/Geert aff Børglum/Thorlack aff Viborg / oc Henrich aff Othense/af samme Naade/Bisper/haffve endrectelig klaget / oc klarlig giffvet tilkiende for os oc vort Raad udi Ribe/Aar 1443. den næste dag effter hellig tre Konger/at Tiend/ som bør Gud/oc den Guddommelig dyrckelse/ baade effter det gamle oc ny Testamente/ydis icke Retfærdeligen / til deris Kircker/ thi udi det sted pleyer icke at giffvis den tiende part / men den femtende alleene. Oc paa den anden side/ haffver Edlemænd oc Herrer / Erich Nielssøn / Henrich Knudssøn / Anders Nielssøn/ Oluff Axelssøn / Niels Erichssøn aff Asdal / Anders Hack / Niels Erichssøn aff Langtinde/ Claus Rønnow / oc Eggert Frille Vebnere / tvert imod faaresat os Almuens gamle Sedvane/oc gammel Brug/huorfor der bleff raadslaget oc begæret paa begge sider / at vi udi fornæffnde Sag vilde en retfærdig Dom affsige/da effter it gaat Beraad oc betenckende/med de Forstandige holdet / haffve vi saa affsagt for ett evig Low oc Ret/at holdis/at alle oc huer / i vort Rige Danmarck/skal allevegne til retfærdig Tiend/giffve redelig ud /den tiende Part af deris Gods/som de retfærdelig Aarligen bierge oc indtage / lige som de effter Lowen tilholdis at giffve /uden Giensigelse / effter som fornæffnde gode Mænd endrectelig haffversamtyct. Oc tuert imod ville vi/at den gamle Sedvane/som rettere maa kaldis saadan rette Lovis forkrenckelse / oc er her tuert imod / skal affskaffet være/oc endelig underligge. Oc at de effter anden loulig Sedvane i omliggende Lande/skal skiffte fornæffnde Tiend i tre lige Parter/i saa maade/at Sognekircken fanger den ene Part/Bispen den anden/ oc Sognepræsten eller (Plebanus) den tredie. Der

som

som nogen understaar sig / at imodstaa fornefnde vor Skick oc Ordinantz / offver hannem haffver Bisperne i huert Stifft / bande paa Kongens vegne / oc paa Erckebispens / oc effter denne Ordentlig Frihed / mact at straffe effter Kirckens Dom. Til hues yder meere oc fastere Stadfestelse / haffve vi ladet vore Secreter henge her neden under. Datum, Anno, die & loco, de qvibus supra.

Denne Biskop Christian sætte Her Niels / Ridder i Harsyssel i Band / fordi at hand sientlig trengde sig ind i Kirckens Gods / oc i det Gods / som hannem med ingen Ret tilhørde. Hand er siden afløst aff Erckebisp Tue i Lund / med den Beskeed / at hand skulde giffve Kircken sit Gods igien / oc forlige sig med sin Biskop / som hand uden Sag haffde fortornet.

Samme Biskop Christian / bleff efterlat all Kongelig Rettighed / end oc i 40. marcs Sager / til Opreisning / for den Skade hand haffde lidt i Krig / oc det ofter alle sine Bønder / huilcket Kong Christian den første / hannem naadigste undte / Aar 1453. feria 4. Pentecostes.

Hand leffvede under tvende Konger / Kong Christoffer den tredie / oc Kong Christian den første / oc døde i Ribe / Aar 1455. paa S. Agnetis dag.

Hannem efterfulde i Biskops dømmet Henrich Stangebierg / Cannick oc Provist i Varvitsyssel / fød aff Adel / en frimodig oc lærd Mand / oc elskte lærde Mænd. Hand forordnede med hans Capitels samtycke / at ingen skulde annammis iblant Cannickerne / uden den / som udi nogen høy Skole haffde tilforn flittelig studerit i tre Aar. 26.

Denne Biskop Henrich befalede / at disse efterskreffne Statuter oc Lower / skulde holdis ved Mact:

1. At Præsterne skulle sig høviskelig oc tuctelig med Kirckens Sacrament handle.

2. At der fire gange om Aaret skulle forkyndis aff Predickestolen / at Sognefolckene skulde holde hellige Dage / oc at de icke skulde søge Torffvet i de dage med deris Kiøbmandskaff / icke heller fare til Skow eller Mølle / under Bands straff / uden aff stor nød om Høst. Men huo som obenbarlig syndede her udi / dem skulle Præsterne obenbarlig forkynde at være bandsætte. Lige saa de som røffvede Kirckernis Gods / Jord / Eng / eller noget andet vitterligt Gods.

3. At Besværere / Spaamænd / Bagtalere paa Rytte oc Gods / oc Manddrabere / som haffde ihielslaget nogen / med beraad Raad / Gierning oc Befalning / oc icke ville giøre Penitentz / i den Christen Kirckis Aasiun / som Skicker / oc deris lige / skulde med ringede Klocker / Liusens udslyckelse oc nederkastelse paa Jorden / udi alle Kircker / paa Pintzdag / paa Mariæ Himmelfartz dag / paa Kirckemisse Dag / oc paa Nyt Aars dag / obenbarlig forkyndis at være i Band.

4. Hand befalede / at Præsterne skulde bo ved deris Sogne Kircker for sig selff / oc haffve indseende med det / som hører til deris Sognefolckis salighed / under samme Kirckers fortabelse.

5. At Præsterne udi de høye Fester skal predicke for Folcket Evangelium huer Søndag / ligesom det liuder paa Danske / i det ringeste forklare for deris Sognefolck / under 19. Skilling grots straff huer gang / oc under samme deris Kalds oc Rentis fortabelse / der som de her udi fantis obenbarlig Forsømmelige.

6. At Præsterne skulde huer Søndag med Almuen bede for Kirckens Fred oc Enighed / oc paaminde Folcket / at de trolige udgiffve Tiende / Byrd / Nanest / Stoelmad / som de bær til Kircken / oc legger paa Stolene i Kircken til Præsteføde / oc andet som hører til Præsternis Bord / at de skulle leffve ved.

Her forunden kiøbte hand meget Gods / oc lagde det til Bispens Bord.

Hand døde i Ribe / Aar 1465. der Klocken vaar ved ellefve om Natten / den femte Dag for den Søndag / Misericordia Domini, oc er begrafven i det Capel Bethlehem / hos sine Frender.

27. Effter Biskop Henrich kom Her Peder Nielsen til Riber Biskopdom/ hand vaar en lærd oc veltalendis Mand/enddog hand vaar fød aff ringe Slect / oc lefde under Kong Christian den første/af huilcken hand sick Kongelige friheder ofver sine Bønder oc Forlæninger/Aar 1468. udi Kallundborg/paa alle Helgens Dag.

Udi denne Bispis tid er skeet en Sammenbindelse / aff Rigens Bisper/ som dette effterfølgendis Breff formelder:

Alle som dette nærværendis Breff forekommer/helse vi Tue aff Guds naade/Erckebisp i Lund/Sverigis Første/oc det Apostoliske sædis Legat/Oluf Mortensøn aff Roskild/Niels aff Slesvig/Hans aff Aarhus/Knud af Viborg/Mogens aff Othense/Jacob aff Børglum/oc Peder aff Ribe/aff samme Naade Bisper/udi hannem som er vor rette Salighed/oc giøre alle vitterligt/at vi med endrectig Samtycke/forordner oc stadfester uryggelig til Evig tid/ at her effter saa skal holdis/at der som saa skeer/ at enten nogen Erckebisp eller Bisp bliffder forjaget eller fordreffven/formedelst de Wgudeligis Ofvervold/eller i andre maade/af deris Biskopsdom oc Eygendoms Gods/huilcket Gud forbinde / da ville huer aff os hielpe den huert Aar/med denne Summa Penninge/som her effter skrefvet staar/ oc der med udi hans Nød være forplictige at komme hannem til hielp / indtil hand igien bliffver indført i sit Gods oc Eyedom / som er / at Erckebispen i Lund/ som nu er/eller her effter kommendis vorder/skal giffve 30. Rhinske Gylden / Bispen aff Roskild oc Aarhus / huer lige saa mange / Bispen aff Slesvig skal hielpe hannem med 20. Gylden/ lige saa Bispen aff Ribe oc Othense / Bispen aff Viborg med 15. lige saa Bispen aff Børglum/huert Aar. Huor til vi uden all Argelist/ oc imodsigelse forplicter os i dette nærværendis Breff. Giffvet i Kiøbenhaffn/ den siette Dag effter S. Knud Kongis oc Martyris Dag / oc vi til Vidnesbyrd haffve ladet henge voris Indsegle her neden under / Aar 1460.

Hand døde i Ribe / Aar 1483. oc er begraffven i S. Andreæ Apostels Capel.

28. Effter denne Bisp Peder kom til Riber Biskopsdom en Edel / lærd oc from Mand/ved naffn / Hartvig Juel / huilcken tit oc offte i den vanskelige tid klagede for Høyborne Første oc Herre/Kong Hans/at hannem skeede uret / baade aff Adelen oc Almuen / med Tiend / som hannem icke tilbørligen oc retfærdeligen bleff ydt/effter Kong Christoffers affsagde Dom / men hand gaffnede sig lidet med sit Klagemaal.

Her foruden naar som heldst noget aff det Gods/som laa til Bispens bord/ enten bleff hannem formindsket fore/eller slet øde / formedelst idelig Vandflod/da bleff hannem effterlat aff hans Capittel/at hand udi try Aar/sig til Hielp / maatte opbære en Rhinske gylden aff huer Kircke i Stifftet.

Hand døde i Ribe Aar 1500. paa S. Giertruds dag/oc bleff begraffven ved den søndre Side i vor Frue Kircke under en huid Steen.

29. Iffver Munck/som vaar aff Adel/en from oc lærd Mand/ydmyg oc venlig imod alle/oc forneffnde Biskop Hartvig Juels Systersøn/kom siden til Biskopdommet i Ribe/oc bleff udvald til samme Embede Aar 1499. der hans Formand endnu leffde/som tilraadde/at forneffnde Iffver Munck skulde komme i hans sted.

Hand leffde under fire Konger her i Danmarck / som vaare/ Kong Hans/ Kong Christian den anden / Kong Frederich den første / oc nogen tidlang under Kong Christian den tredie / huilcke holt hannem altid udi stor act oc ære. Thi hand oc Bisp Ofve Bilde fast allene blefve udi deris Frihed oc Ære paa deris Alderdom der alle de andre Bisper i Danmarck bleffve fangne/Aar 1536. aff Stormectige oc Gudfryctige Kong Christian den tredie/enddog den Gemeine mand veed icke Aarsagen til deris Fengsel.

Hand

Haandgroed Biſpegaarden til Ribe/ Aar 1520, den neſte dag for Scholaſticæ Jomfrues dag/ er bleff begraffven i hans egen Capel / ved den Søndre side i Kiellen/ hues Billede oc Graffſkrifft er udgraffven i en Steen/ oc ſeer til den søndre Kirkegang.

I hueiken en ſtor Blindhed oc Lerdoms Formørckelſe om en Synderis retfærdiggiørelſe for Gud/ den ſtørſte Part af Biſperne haffver været/ om huilcke et ſagt mand deris hellige Fader Paffven / ja rettere at ſige / med deris Dieffvels Fader/ kand klarlig forſtaris aff dette efterfølgende Stycke.

Jubel/ det er/ Glade dage i Riber Kircke.

Det ſkal være alle tro Chriſtne vitterligt / at den hellige Fader i Chriſto/ [illegible] Julium den anden aff det neſte/ aff Gud denne ſelig forſtun Kommere Biſp/ [illegible] haffver giffuet/ oc aff ſtor Barmhiertighed udoc alle dem/ ſom retteliggiøre Penitentz/ oc bekiender dem/ oc beſøger Riber Kircke paa den Dag/ ſom værdige Fader Her Jffver Munck ſynger ſin førſte Meſſe i ſamme Kircke/ med Biſkoplig habijt/ til Solens nedgang/ oc er tilſtæde i den førſte Meſſe/ en fuldkommelig forladelſe paa alle deris Synder / ſom ellers forklaris i Paffvens Bress ſom efterfølger:

Julius den anden aff det neſte/ Paffve til Rom/ ønſker ſin elſkelig oc værdige Broder / Jffver Munck Biſkop i Ribe / Helſen oc den Apoſtoliſke velſignelſe. Værdige oc elſkelige Broder / efterdi vi vilde gierne/ baade din Perſon / oc den Diend ſom dig er antvordet oc betroet/ med Aandelige Naader oc Gunſt forfremme/ oc efterdi vi kand vel acte/ at din Kircke i Ribe haffver ſtor hielp behoff/ til hendis Bygning/ ſom vi haffve hørt / oc er udi ſtor Gield / da giffve vi/ aff den allermectigſte Guds Barmhiertighed / fordriſtendis os paa hans hellige Apoſtlers S. Peders oc S. Povels myndighed/ alle oc hver tro Chriſtne / Mand oc Qvinder/ ſom retteligangrer deris Synder/ oc dennem ſkrifftet/ oc beſøger Riber Kircke/ paa den Dag / ſom du i ſamme Kircke ſkal holde din førſte Meſſe / med Biſkoplig habijt (in pontificalibus) indtil Solen er nedganget/ oc giffve noget til ſamme Kirckis Forbedrelſe/ oc den at holde ved Mact/ en fuldkommelig Forladelſe paa alle deris Synder / oc dett formedelſt dette Bress / ſom ſkal gielde en gong alleniſte. Datum Romæ, apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris, die vltima Aprilis, Anno Domini 1505. Pontificatus noſtri anno tertio.

Den tid Guds Ords rene Lærdom vaar nu i diſſe ſidſte Dage aff Menniſkelig lærdom formørcket / oc Troen vaar allevegne udſluct / oc der vaare nu faa tilbage igien/ ſom rettelig kiende Jeſum / oc hans Fortieniſte/ da er Guds naade igienblefven os obenbaret / ved Doctorem Lutherum, oc det ſalige Evangelii Lius opend paa ny / der vore Samvittigheder fore vild i vildfarende Mørck/ oc vore ſyckelige undertrycte / oc vi ere komne igien til Chriſti ſande Kundſkab/ ſaa at alle Mend forſtaar offverſtadelig/ ved huem / oc i huad maade vor Salighed ſkal søgis oc findis / thi it ſyndigt Menniſke bliffver Retfærdigt / det er / bekommer Synderis forladelſe/ icke for ſine gode Gierninger/ men aff Gud Faders Barmhiertighed ved Jeſum Chriſtum / huilcken vi med Troen alle ſkal annamme/ uden all vor Fortieniſte oc Verdſkyld/ dog der hos formyes udi Aanden at ſtaffve it Chriſtieligt Leffnet/ Rom. 3.

Oluff Munck / en Edelmand / er ſiden (der hans Farbroder reſigneredo 30
Geiſtet) bleffven Biſp i Ribe/ oc er indført i Biſpſædet/ formedelſt nogle Canniker i Riber Kircke/ oc enddog hand forhuerffvede Stadfeſtelſe aff Paffven/ ſaa er hand dog icke tilſted til Biſkops Embed oc Tieniſte/ men bleff ſat i Fengſel noget ſtund/ med de andre Biſper her i Riget.

31. Efter at den sandre Evangelij Lærdom/ med Sacramenternis uddeelse/ efter Christi egen Indstiftelse/ er annammet her i Dannemark/ da var den Gudfryctige oc lærde Mand/ Mester Hans Vandalus, en høy Mand/ fød Scotlænder i det Hertugdom til Brunsvig/ ordineret i Kiøbenhaffn til Superattendent ofver Ribe Stift/ som vaar en for en Læsemester ved den hellige Skrift i Haderslef Kircke/ aff Doctore Bugenhagio, fød i Pomern/ den tid de andre Superintendenter i de andre Stifter her i Riget ere ocsaa ordinerede, i Kong Christians den 3. oc Dannemarckis Raads mercktelse/ Aar 1537. den 2. Septembr.

Hand vaar icke allenste vel lærd i Græcke oc Ebraiske Tungemaal/ men oc i Latinen/ at alle de/ som hos hannem lære andre/ i det Latinske Sprock/ formaadede sig der ofver.

Hand døde i Ribe/ i Guds Sons sande Paaskelofse/ Aar 1543. den 31. Augusti, der Klocken vaar 4. efter Middag/ oc blef begrafven under Prædickestolen paa Kircke Gulfvet i vor Frue Kircke/ hans Siel vare i Velsignelse.

32. Efter Mester Hans Vandalum, blef Mester Hans Taussøn Superintendent i Ribe/ anvald aff Provisoren/ efter Ordinantzen/ de vaar tilsamen Læsemester i Roskild Kircke. Hand begynte først i Dannemark/ i Kiøbenhafn/ efter at Lærdommen vaar reformeret ved Doctor Luther/ at prædicke Guds Ord retsindelig/ uden Menniskelig Lærdoms beblandelse/ oc om de hellige Sacramenters rette Brug/ under vor Naadigste Herre Kong Frederich den første/ da ell heverlig oc Gudfryctig Mand Her Jørgen Winter forhold med stor Flid/ den Christen Kircke i det Hertug dom til Slesvig/ der hellige Evangelium/ under høyborne Første oc Herre/ Her Christian/ Hertug til Slesvig oc Holsten/ Kong Frederichs den 1. Søn. Huerfor hand/ med andre Evangelij Prædicanter hannem delig anklaget/ for salig oc høyloflig Ihukommelse/ Kong Frederich den første/ var ere stefnet/ at hand med de andre skulde møde til Herredage i Kiøbenhaffn/ Aar 1530. oc svare sine Anklagere/ Bisperne oc Prælaterne her i Riget/ huilcke vorhaffde de/ til at fordrifve de hannem oc hans Lærdom med/ kaldet Hieronymus aff Prag/ en Aristotelisk Theologum, Doctor Staagefyr/ Balaams Discipel/ men dertil Begæring slo dem feyl/ thi der gielder ingen Raad imod Gud. Da traadde Mester Hans Taussøn frem for Kongen oc Raadet/ imod all deris Tanke/ som en frimodig Mand/ aff brendendis Kierlighed for Guds ære skyldendis/ endog oc skeede med stor Lifs fare/ de giorde da en fuldkommelig Bekiendelse/ om den sande Lærdom/ huilcken ingen torde sig imodsætte/ med nogen sand Beviisning/ den at igendrifve. Da der som nogen der med icke vilde lade sig nøye/ hafver hand selff budet sig/ endnu ydermeere aff Guds Ord at stadfeste alt det hand hafde sagt. Da der de taugde alle stille/ gick hand ud fra dem/ med de andre Evangelij Mend til sine/ som vaare/ Peder Lauritzsøn i Malmø/ Franz Vormordus sammesteds/ Claudius Chrysostomus, Niels Mortensøn sammesteds/ Hans Thuessøn/ Jacob Skiæning Vibergensis, Jørgen Hanssøn/ Morten Hegelund i Aalborg/ Peder Thomassøn/ oc Peder Hansøn i Salinge/ Niels Christensøn Her Mogens Gyldenpræst/ Anders Thrugudi Landskrone/ Christian Strock i Aasnes/ Hans Kalckenbo/ Tycho Christianssøn/ Anders Nielsøn/ Jacob i Ydsted/ Mads Hansøn/ oc Rasmus i Trælleborg. Da der Mester Hans Taussøn gick ud fra Rummelsborg te hand dette Sprock for sit Symbolo: Egypten er it Mennisse/ oc icke Gud.

Der hand vaar anvald til Superattendentis Embede/ er hand i Domkircken i Ribe ordineret, neden for Choret/ aff hederlig oc høylærd Mand/ Doctore/ Johanne Bugenhagio Pomerano, Sognehere i den Kircke til Wittenberg/ udi Kong Christians den 3. nærværelse oc Raasnu/ Aar 1542. Dominica Jubilate

lare. Da

Udi hans Indvielse vaare oc alle de andre Superintendenter her i Riget tilstæde / som vaare Doctor Peder Palladius i Sieland / Mester Frantz Vormordus i Lund / Mester Jørgen Hansøn i Fyen / Her Peder Thomissøn i Børglum / Mester Jacob Skøning i Viborg / oc Mester Matz Lang i Aarhuus. Alle disse i denne Forsamling oc Mode til Ribe / haffve tilhobe skreffvet nogle Artickle / til at forklare Kirckens Ordinantz / huilcke ere samtyckte oc annammede af K. Majest. oc Rigens Raad / at de alle skulde holdis / oc findis bag udi Ordinantzen.

Hand beflittede sig effter Ordinantzen / icke alleniste med sin Lærdom / at tiene Christi Kircke / men hand tenckte oc flittig paa / huorledis hand kunde forfremme Skoler oc Hospitaler / saa at alting formedelst salig oc høylofflig Jhukommelse / Kong Christians den 3. Gunst oc Naade / haffde en god Fremgang / effter hans Ynsk oc Løffte / oc midler tid offvervant hand mange deris Haardhed oc Bespaattelse / med god Taalmodighed / huilcke Bespottere hand pleyede at svare saaledis: Min Retfærdighed skal svare mig i Morgen.

Hand døde i Ribe Anno Domini 1561. paa S. Mortens Dag / det er den 11. Novembris, ved fire slet om Morgenen / oc bleff begraffvet mit paa Gulfvet i vor Frue Kircke / under en huid Steen. Gud giffve hannem at huile i Fred.

Effter Mester Hans Taussøn / kom Mester Povel Matzsøn / som vaar Bacchalaureus Theologiæ, oc vaar Dialecticus Professor i den Naffnkundige høye Skole udi Kiøbenhaffn. Hand bleff ordinerit til Superattendentz Embede / aff høylærde Mand / Mester Kield Juel i Viborg / Anno Domini 1562. Dominica Exaudi, det er / den 10. Dag Maij udi fornæffnde Aar. 33.

Hand er siden aff Kong Frederich den anden / høylofflig Jhukommelse / kaldet der fra / til at forestaa Kirckerne i Sieland / effter høylærde Mands / Doctor Hans Albretsøns død / som vaar Doctor i den hellige Skrifft / huilcket skeede Anno Domini 1569. oc vandrede hand samme Aar / den 15. Augusti, til at være Superattendent i Sieland i Herrens Naffn.

Der fornæffnde Povel Matzsøn vaar kommen fra Ribe / er den høylærde oc fromme Mand / Magister Johannes Lagonis, igien udvald aff Provisterne / til Superattendent i Riber Stifft / som vaar Læsemester i den hellige Skrifft i Riber Kircke. 34.

Hand bleff indviet i Riber Chor til dette Embede / aff høylærd Mand / Mester Kield Juel i Viborg / Aar 1569. den 16. Octobris døde Aar 1594.

Effter Mester Hans Laugesøn bleff Mester Peder Hegelund / før Cannick oc Sognepræst til Domkircken udi Ribe / udvald til Bisp sam̃esteds / en from Gudfryctig Mand / hand bleff ordinerit Aar 1595. leffver endnu. Hues Lefnet vi besale vore Efterkommere oc andre at skrifve. &c. 35.

Othense Stifft.

Othense Biskopsdømme haffver paa denne tid udi sit Forbeed / disse efterskrefne Kiøbstæder / Othense By / Medelfart / Boense / Kierteminde / Nyborg / Svinborg / Faborg / Assens / Nykiøbing i Falster / Stubbekiøbing sammesteds. Udi Laaland / Nackskoff / Saxkiøbing / Nysted / Mariebo / Rødby / Rukiøbing / som oc kaldis Lavindskiøbing. Herrider 21. Kircker 264. Er funderit aff Harald Blaatand / Gorms Søn / det er at see af efterfølgende Otthonis 3. Breff / huorudi hand giør sig til fire Hoffvetkirckers Forsvar her udi Riget / siden hans Faderfader Ottho den første / haffver offvervundet Haraldum, paa det at den Christelige Religion skulde her udi Riget saa megit diß meere forfremmis / Breffvet er saa liudendis:

In nomine S. & individuæ Trinitatis. Ottho Dei clementia Rex, omnium fidelium nostrorum, tàm præsentium qvàm futurorum prædevotione, pateat qvomodo nos ob petitionem & interventum dilecti nostri Adeldagi, Bremensis Ecclesiæ videlicet venerabilis Archiepiscopi ac pro statu & incolumitate Regni nostri, qvidqvid proprietatis in regno Danorum ad Ecclesias in honorem Dei constructas, videlicet, Slesvicensem, Ripensem, Arhusiensem, Othenesvigensem, vel adhuc pertinere videtur, vel in futurum adqviratur, ab omni censu vel servitio nostri juris absolvimus, ut & Episcopis præscriptarum Ecclesiarum, absq; ulla comitis vel alicujus fisci nostri exactoris infestatione serviant & succumbant, volumus & firmiter jubemus, Insuper concedimus prædictarum Ecclesiarum Episcopis, ut potestatem habeant emendi agros, possessiones & prædia in omnibus Regni nostri partibus, ubicunq; velint, aut possint, servos verò & colonos in eorum proprietatibus habitantes, nulli nisi Episcopis servituros, ab omni etiam nostri juris servitio absolvimus, & sub nullius banno vel disciplina illos, nisi sub illarum Ecclesiarum advocatis esse volumus, ad hæc etiam omnes fideles nostri dignoscant, qvod nos Folgeberti nuntij Ecclesiæ, Episcopi rogatu, omnes etiam inqvilinos sive qvalicunq; paratu euntibus in nostri Regni finibus Theloneum prorsus perdonavimus. Et ut hoc nostræ auctoritatis præceptum firmum atq; inconvulsum permaneat, hanc cartam conscribi, annuliq; impressione signari jussimus, qvam & manu propria subtus firmavimus. Datæ 15. Kalend. Aprilis, Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXXVII. Indictione 10. Anno autem 3. Otthonis regnantis 5. Actum Vuildeshusen, in Dei nomine feliciter, Amen.

Her aff er at see oc formercke/at udi Haraldi Blaatands tide/som oc kaltis Gormsøn/haffver værit ir Biskopsdømme begynt udi Fyen/Haraldus hand døde Aar 980. paa siuende Aar tilforn/før dette Breff er udgiffvet. Men Nafnet paa den der haffver forestandet samme Kircke/findis icke uden det haffver værit den Folbertus, som her i Breffvet omtalis/oc kaldis Bremer Kirckis Bud. Men gierne skalder ingen residerende oc bliffvende Bisp haffve værit/thi siden Aar 980. til 993. indfalt den grumme Forfølgning offver de Christne/som Svendotho giorde dem/huilcken ødelagde moxen all Christendommet i Danmarck/undtagende tvende Kircker/den til Slesvig/oc den til Ribe/den til Aarhuus/effter Rimbrandi død/ophørde aldelis. Disse to Kircker vaare sparede/derfore kand skee at det Førstendømme til Slesvig (dog Ribe icke hører til Førstendømmet/men ligger ellers udi Førstendømmet) vaar den tid forlænt bort her fra Riget/eller den Christen Religion/der saa vaar forfattet/at den icke kunde ødeleggis. Adeldagus døer Aar 1010. da vaar kun disse to Stifft/Slesvig oc Ribe/ved mact/oc de andre Christne Kircker udi de andre Lande dem undergiffven.

Anno 1013. sende Kong Svend den store/som da vaar en Herre med ofver Engeland/saa vel som Danmarck/en Prædicker her ind/heed Gierbrand/hannem bleff oc befalet Sieland oc Fyn Biskopsdømme. Til Sverig oc Skaane bleff oc en send/heed Asmund/til Norge oc Sverig bleff send end en anden/heed Godebald/Disse skulde forfremme den Christelige Tro oc Lære/paa de stæder ingen Stifft vaare/indtil bedre kunde lempis/saa at Fyen den tid haffver værit under Sielands forbeed.

Aar 1014. døde Kong Svend til Eborack i Engeland/oc Knud hans Søn/den store kallet/kom udi hans sted/Konge udi Danmarck oc Engeland/oc siden Norgis Konge/hand sende her ind udaff Engeland/Aar 1020. en heed Regnerum

rum, vied aff Elnotho Cantuariense, som bleff forordnet til Othense. Crantzius taler om hannem/ Metropolis lib. 4. cap. 3.

Eilbertus, sat aff Kong Svend Estritsson/ om hannem taler Crantius lib. 5. Metrop. cap. 18. hand bleff ordinerit aff Adelberto Bythino, Erckebisp til Hamborg/ oc forsendis til Fyen/ oc de andre smaa Øer oc Lande at lære. Disse to Bisper ere udelat udi det Othenserske Register oc Catalogo Episcoporum, som findis/ thi mange ere udi Meening/ den Geistlige Jurisdicts offver Fyen at haffve ligget oc fuld under Roskilde Stifft/ indtil S. Knud bleff slagen/ Aar 1086 5. Idus Qvintilis, oc til Aar 1100, hand bleff skrinlagt oc helliggiort/ da først at haffve erlanget deris egne Bisper/ oc da Hubaldum at værit første Bisp/ men den Giesning hiemstillis til gaat folck deris Forstand. Othense Kirckis Vaaben er it gult Kaars udi it blaat Feld. Knuds Brødre oc Conventet deris Indsegle er/ S. Knud sidder kronet paa en Stoel/ med hans Kaabe paa/ oc Scepter i Haanden.

Hubaldus en Engelske Munck af S. Bentis orden vel forskylt aff Knuds Brødre/ bleff vied aff Adzero første Lunde Erckebisp. Hand sad under Kong Niels/ som hannem haffde megit kier/ men mange Aar/ er udist. Kongen for hans idelige Bøns skyld/ funderede S. Knuds Kloster til Othense/ oc gaff der megit Gods til. Paffve Paschalis 2. udi it Breff roser Kongens rundhed/ giort Knuds Brødre. Breffvet er daterit Anaginæ 3. Idus Octob. Aar 1117. 1.

Denne Bispis oc efterfølgende Bispers fortegnede Register/ er tagen aff en gammel Pergamentz skrifft/ som er skreffven 1439. oc aff nogen gamle Brefve oc slette Vers.

Hubaldus qvorum primus Regimen populorum,
Suscepit probius, Præsul & egregius.

Hermannus huem den haffver værit/ oc naar hand antog Biskopdømmet/ oc huor lenge hand haffver siddet/ melder ingen/ jeg end hafver læst/ men mand kand giette/ det haffver værit hand/ som for Richone, Kong Erick Emunds Capelan/ der bleff fordrit fra Slesvig/ til Roskilde/ bleff igien sat til Slesvig/ for en Bisp i Fyen Aar 1138. oc siden stacket effter der Richo bleff slemmeligen ihielslagen til Ramløse i Sieland/ aff Kong Olavo den onde/ Regærendis da Kong Erick Lam/ kom Hermannus igien til Roskilde Stifft/ oc Esvern oc Aage eller Ocho, kommer igien til Slesvig/ men dette siger jeg icke for fulde. 2.

Hermannus Bisp til Slesvig/ hand hos vaar det Concilio, som Erckebisp Eskild holt til Lund Aar 1146/ nærværendis Theodigno Paffvens Legat/ oc andre Bisper aff Danmarck/ Sverig oc Norge/ om Hermanno aff Othense er disse Vers: 3.

Hermannus cleri meruit sic pastor haberi.
Se qvi synceri rexit ad instar heri.

Ricolfus aff Gieltoffte i Laaland/ eller Gielletoffte vaar en aff Adel/ leffde under Kong Erich Emund/ oc Erich Lam/ Konger i Danmarck/ oc under Adzer Bisp til Roskilde. Prior Thomas for Knuds Brødre folde Ricolfo noget Gods med Knuds Brødris villie/ vaar kiøbt aff Jørgen Munck/ V.C. oc Eleno Greffve aff Vestorpe (huilcken Saxo kalder Elienum aff Visinge) udi Kong Erick Lams Historie/ 14. Bog/ da Konge/ Erich Lam (som sig udi Othense Kirckis Privilegier kalder Ericum 3.) samme gods kom siden udi Bisp Adzer aff Roskilde/ hans Verge oc Jurisdicts. Fornæffnde Ricolfus haffver giffvet Knuds Brødre for hans Siels Saligheds skyld/ oc hans Aarlige begiengelse at holde/ noget Gods/ som hand en Part haffver kiøbt/ en Part fanget til Gaffve aff Kong Erich Emund/ som hand skriffver/ oc paa det hans Søn Rodolphus, en Præst/ 4.

ickeskulde beklage sig at være skild ved hans rette Faderlige arff / eller skulde paaføre Munckene nogen Trætte / gaff hand hannem 16. Marck purt Sølff / hannem nøyendis / som Breffvet liuder / huilcket vi under Prior Christen Povelssøn hafver seet.

Vnder denne Bisp tildrog sig den indbyrdis tre Kongers Krig / som offvergick Danmarck / hand saae Othense Byes slemme oc grumme Ødeleggelse aff de Vender / den ynckelige Othense Byes Ildebrand / oc Svends tilbyrlige Straff.

Ricolfus døer Aar 1143. da Valdemar Konge. Om denne Bisp er disse Vers.

Gressum post bene Ricolfus fretus honore
Præsulis, ex more noscitur inde fore.

5. Lino, om hannem taler Saxo udi den 14. Bog. Vdi Capittels Bog oc Register / før omtalet er / kaldis hand Linus, hand vaar først Provist til S. Albans Kircke / oc bleff Ricolfi efterfølgere / hand vies aff Victore 4. antipapa, eller imod Paffve / Aar 1163. til Bizantz i Burgundien. Vnder hans ringe Biskops tid / førde Kong Valdemar den Ryanske Krig.

Om Linone findis disse Vers.

Nutu divino post cuidam, nomine Lino,
Contigit imperium præsidis eximium.

6. Simon vaar udi Kong Valdemars den 1. oc Canuti 6. Konger i Danmarck deris tide. Vdi hans Biskops tid vaar stor Jorskel offver all Danmarck.

Christoffer Kongens Søn / fød aff Toffve / døer.

Mogens Ericksson understaar sig hemmeligen at forraade oc omkomme Kong Valdemar udi Fyen.

Aar 1175. holtis sammenkomst til Sylverstad / huor Bispen medvaar.

Aar 1183. haffver hand med underskreffvet oc forseglet Hertug Knud Probeslavi, Privilegi / som førde en Løve / giffvet Knuds Brødre / paa deris Frtheder.

Samme Aar haffver hand værit til den Forsamling som skeede til Hindløby / med Bisp Homero aff Ribe / Niels aff Viborg / Bisper. Anders aff Othense / Saxe aff Roskilde / Provister. Hand haffver bandsat de Friser / for de icke haffde ydt hannem oc Knuds Brødre deris Aarlig Landgielde. Vdi dette Menniske hafver værit / som kand sees aff hans Breffve / stor Ærgerighed / skiult under it falsk Skin / aff Religionen.

Hoc opus aggreditur Simon, Lino nece presso,
Tempore transgresso Præsul & efficitur.

7. Johannes, om hannem veed mand føye at sige / eller huad Stand hand haffver værit / før hand bleff Bisp / eller før hand bleff antagen / undertagende disse faa Vers.

Hinc subdi meruit, Johannes postea legi,
Per qvem gens habuit mystica rite regi.

8. Loijus, om hannem veed mand intet uden disse vers. Baade hand oc hans formand siunis at hafve siddet under Kong Valdemar / oc under Pafve Victore 2.

Huic cessit probitas dictæ Lojo, speciei
Hæsit cui bonitas nominis atq; Dei.

9. Iffver / udi hans tid indtrengde sig her udi Riget / Franciscaner Muncke / hos begge Stand / saa vel Geistlige som Verdslige / oc bleff holdne i stor act.

Aar 1236. bygde de samme / til Svinborg udi Fyen / Kloster / oc til Randers / huilcken deris Forfremmelse skeede siden meere / tid effter tid / at fornemste Kiøbstæder udi Danmarck ere forfylte med dette slags Folck.

Aar 1240. vaar Iffver med de andre Bisper forsamlede til Vordingborg / at giøre Judsk Lou / Item / vaar til det Geistlige Concilium, som blef holden til Lund

aff

aff Erckebisp Jacke/ huilcket derfor vaar holden/ at Biskerne skulde see dem saare/ at det Geistlige gods icke tog nogen skade/ der de vegge Brødre/ S. Kong Erich/ oc Hertug Abel aff Slesvig/ førde indbyrdis icke Brøderlig Krigsammens/ Aar 1245. Men huor lenge hand siden den tid sad/ oc huad Aar hand døde/ er mig ubevisst. 11.

Se volvente rota cum clero denique toto
Plebs ut præclaro Domino se subdit Ivaro.

Nicolaus, denne Biskis vilkaar/ huor lenge hand haffver siddet/ huad hand haffver bedrefvet/ oc naar hand er død/ vered mand og heller/ Versete ere til. 10.

Inde virum gnarum, sibi canonice Nicolaum,
Tanqvam pastorem clerus statuit potiorem.

Jacobus, under hannem vaar endda Rigens stand urolig/ for den Krigs vold Brødrene førde sammens/ da bleff S. Kong Erich halshuggen udi Slie/ oc Abel tyranneligen igien indtraadde udi Rigens Regimente. 11.

Biskop Jacob døer midler tid Aar 1252. fuld aff Bedrefvelse.

Vir Jacobus pius & probus post præsidet isti
Collegio, præstante pij sic munere Christi.

Regner den 3. en Franciscaner Munck/ bleff Biskop til Othense/ hannem hialp Kong Abelder til/ Aar 1252. som slitteligen stente oc hialp disse Brekelse Bugt. 12.

Regnerolaus sit hero, post hunc adhibetur,
Clero, qvi pro vero Rectore tenetur.

Peder/ hand daar oc en Franciscaner Munck/ maa skee af Fødsel en Tydsk/ Biskopsdømmet vaar hannem tilforne bødet/ men hand vigte det for Regnero. 13.

Hinc venerandus vir & amandus, Pontificatum
Denuo vere gaudet habere Petrus sibi latum.

Johannes den 2. hand sad under Kong Erich Glipping/ Erckebisp Truds Landmand til Lund/ som haffver vel forskyldt om Knuds Brødre/ hand daar til Othense Herredag i Fyen/ Aar 1282. iblant andre daar der oc tilstede Jacobus, Hertugens/ aff Slesvig/ Canceler/ Biskop til Slesvig. 14.

Inde Johannes novit inanes tollere mores
Pro grege genus, jure regentis ad istis honores.

Giesico, daar aff en Munck udi S. Knud/ paa den tid at aldingest vaar urolig udi Dannemark/ for Kong Erick Glippings skyldhed/ oc unde Lessnet/ huor aff efterfulde hans død. Hand er vied aff Erckebisp Johannes Grand til Lund/ Aar 1287. 15.

Samme Aar daar hand til almindelig Herredag/ oc efterfølgende Aar der efter/ til Othense Herredage/ som Kong Erick den gode/ Mendved kaliet/ are fuld giorde.

Denne Giesico, siden S. Knuds Kloster vaar brend/ begerendis at velforskylde om Brødrene/ giorde Klosteret større oc videre/ oc det paa hans Omkaast igien opbygde. Hans Graff oc Herkommelse findis hos den Nørre port i S. Knud/ med en Skrifft paa/ som nu icke kand læsis/ men er forslit.

Hac sequitur serie reverendus Gesico præses
Qvi fuit Ecclesiæ nullo remanente bonæ dapes.

Efter hans Død/ bleff med Vollet opholt en tid lang/ Provisten aff vor Frue mengit sig der iblant/ oc vilde vere med dem/ som skulde udvelge en Biskop/ imod Erkebiskop Gisse Knuds Brødre/ hand oc hans Anhang nested en Biskop hed Peder Pigneed. 16.

Peder Paa Aar en Munck aff S. Knuds Kloster/ bleff udvelt aff Knuds

Brø-

Brødre/udi Gesiconis sted/hannem vaar en aff Tyggebrødrene imod/som hed Peder Pag/huilcken bleffudvald aff den anden part. Aarsagen til denne Trætte/vaar Provisten til vor Frue/som mengit sig der iblant. Prioren i S. Knud/ oc hans Medbrødre stod der imod/ oc sagde dem at haffve Paffvelige Breffve oc Privilegier/at den Frihed er dennem alleene forundt oc stadfest aff Kongerne. Paa det sidste bleff Pag udeluct/oc Peder bleffuden Trætte Bisp til Othense/vied aff Isarno Erckebisp til Lund/hand haffver vel forskylt om Knuds Brødre. Hand forundte dem Jus patronatus til Frande/Steenløse/Vberup/Patrup Kircke/ med Greffve Gerhardi aff Holstens tilladelse/hand forundte dem oc Sager oc Sagefald saa vel Geistligt som Verdsligt/undtagendis Manddrab oc Dødslag/offver deris Tienere/offver alt hans Biskopsdømme. Hand forordinerede oc Studentere/som studere udi Boglige Konster/aff S. Knuds Kloster/it Stipendium til. Hand truede ocsaa Borgerne til Othense med band/om de icke afflod at giøre de Dominicaner nogen Forfang/som skeede Aar 1308. Hand vaar med de andre Bisper til Nyborgs Herredag/Aar 1317. Hand vaar Kong Erick Mendved kier. Hand saa hans Fædernelands store Ødeleggelse/under Kong Christoffer den anden/udi hues Wgunst hand falt/undertiden i Veghed/ stundem i Grumhed/dog holt hand Greffve Geert altid til Vens/som nu haffde indtaget Fyen/oc vaar ellers lastet aff alle. Hand leffde indtil Kong Valdemars den 4. tid/kalledis Otterdag/for hand brugte altid den Eed.

Aar 1339. døde hand/12. Kalend. Januarij, ligger for S. Knuds Kircke i Indgangen.

Hic jacet frater Petrus Pagh Episcopus Othon. qvi obijt Anno Domini MCCCXXXIX. feria qvarta antef estum Nativitatis Christi, cujus anima reqviescat in pace perpetua. Steenen er udi vor tid bortført/aff en fordum Lænsmand til Othense/hand er den første som haffver brugt S. Knuds Kongis Billede/i sit Vaaben/med disse Vers:

Rex Canute Dei, qvæso memento mei.

Hand førde en Lillie i sit eget Vaaben.

Hunc venerandus vir & amandus Pontificatum
Denuo verè gaudet habere Petrus sibi latum.

Nicolaus Joenssøn 2. eller Jonæ Søn/vaar icke aff Adel/men ellers aff Fattige ærlige Forældre/en Franciscaner eller Tiggebroder Munck/bleff Bisp/ effter at skillige Raadslag/tit holdne. Thi de Tydske Præste Nicolaus Suderovius, oc andre/den Prior til Dallund/den Provist til Othense/stod baade effter den Værdighed/oc vaare imod det frj Val skeed vaar. Knuds Brødre stod imod/at dennem intet stemme vaar efterlat/at velge en Bisp/oc Vallet at tilhøre dem ene. Denne Kiff vaar Aar 1340. Men Nicolaus rettelig udvald/beholt Platzen. Hand sad 21. Aar under K. Valdemar den 4. Otterdag.

(Aar 1343. indvied hand Graabrødre/S. Francisci Kloster.)

Dette Aar bleff Skaane pantsat Kong Mogens aff Sverige/oc hans Søn Erich/paa Varbierg Herredag udi Halland.

To Aar der effter vaar hand til Helsingborgs Herredag/samt andre hans Medbrødre.

Try Aar der effter holt hand mode til Othense/om Geistlige handel oc Stadfestelse/paa deris Privilegier/da bleff besluttet/at Provisten til vor Frue/oc Prioren til Dallund/de ingen mact haffde at velge nogen Bisp til Othense.

Aaret der effter vaar hand paa Nyborgs Herredag/som Erckebisp Peder aff Lund faarestod. Hand lagde meere Rente til Othense Skole/end som hans Formand Peder haffde stifftet. Hand stadfeste hans Formands Peders gaffve/

ve/at alt Geistligt oc Verdsligt Sagefald skulde høre Knuds Brødre til aff deris egne Tienere.

Sidste Aar offver al Danmarck oc Norge vaar en stor Pestilentze. Efftersølgende Aar/som vaar Aar 1351. vaar Kong Valdemar den 4. paa Othense Herredag. Prædicke Brødre singe stort Gods aff Kongen/oc Franciscaner fattedis icke heller Foræring.

Tre Aar efter/anstillede Kongen en Herredag til Nyborg/der vaar Bisp Niels med/hand vaar rund til at udgiffve afflad/efftersølgendis den Skick oc Brug/før haffde værit/oc hans Formand haffde brugt. Hand vaar fuld aff Offvertroe/som vaar Knuds Brødre kier/men Tydske siend.

Sex Aar der effter/anstillit Kongen it Mode til Kallundborg/did sidst søgte Bisp Niels/oc vaar hans sidste Gierning/thi hand døde i samme Aar 1360.

Siden vacerede Sædet fast it Aar offver/Nicolaus er begraffven til S. Knud/under en sort Steen/udi Omgangen.

Tempore tam tristi, Rectorem gratia Christi
Ecclesiæ sisti, Nicolaum fecit & isti.

Erich Johanssen/en Munck aff S. Knuds Kloster/bleff forsendt aff Brødrene (som vaare blefven visere udi det stycke end de forrige) til Avenion udi Provincien i Franckerige/under it Skin/hand skulde forhuerffve dem større Privilegier oc afflad/bleff Bisp til Othense effter Nicolao, oc forlænt med Biskopsdømmet aff Innocentio 6. Rommere Bisp/samtyckt tilforne aff Knuds Brødre/som skreffve med hannem. Hand er den første aff Othense Bisper/som sig haffver skreffvet Guds oc det Apostoliske Sædis Bisp. Hand vaar en af de Krabber. Hand sad under Kong Valdemar den 4. 18.

Hand stadfestede Knuds Brødre alle de Friheder/forrige Bisper haffde dennem giffvet. Item/at hand skulde ingen samtycke til Provist til vor Frue/eller til Dallum/som icke før vilde loffve at lade Knuds Brødre bliffve u-vexeret/men skulde svære/icke at skade dem/eller at haffve nogen Rettighed til Vallet. Hand efterlod hans Pœnitentiario Dom om Manddrab/oc dem som bruge Sodomiticum peccatum, imod Naturen/huilcken Synd siunis da under Muncke at haffve begynt sig her i Danmarck.

Aar 1365. førde de Danske Krig imod Søstederne.

Aar 1372. vaar holden it Mode aff hannem oc fleere Bisper/i Fyen/da er Steendorpe Kircke bleffven vied. Oc to Aar effter vaar hand til Nyborgs Herredag.

Hand haffver vel forskylt aff Knuds Brødre/hand holt S. Knud Konge/oc S. Bent for sine Helgen oc Beskyttere/som hans Indsegle giffver tilkiende/vi haffve seet. Hans Fæderne vaar aff de Krabber/oc Møderne vaar en slact Adler.

Sic Deus Fricum, qvem pudicum sicut amicum
Fecit præsentem, ferè egentem, ritè regentem.

Valdemar Podebusk aff Adel/hand vaar hos Nyborg Herredag/Aar 1377. Hand sad under Kong Oluff oc Dronning Margrete. Udi hans tid kom Sverig under Danmarck/Kong Albret aff Meckelborg kom udi Dronning Margretis vold. 19.

Samme Bisp vaar en Karrig oc igienholdendis Mand. Hand døde Aar 1392/udi Aprilis Maanet. Begraffven udi Tiggebrødre Kloster udi Nysted i Laaland.

Proximus istorum jam dictorum Dominorum,
Est Valdemarus, vir præclarus, sed avarus.

Theus

20. Theus Podebusk/aff det samme fornamme Slecte. Hand vaar til Helsingborgs Herredage i Skaane/som aff Erckebisp Jacob vaar paabøden. Hans Viebisp vaar en heed Jacob / som skreff sig allene for Tittelens skyld/ Bisp til Constantz/oc siden effter hannem sick handen/skref sig aff Christen stad/Christianopolitanum. Theus døde under Kong Erich aff Pommern.

Post hos Thesonem Vocat hujus sors ad honorem
Tanqvam præconem summi Regis probiorem.

21. Johannes den 3. oc aff Adel/hans Vaaben en Krage/eller Vibe/eller Vgle/eller Hane/det slags er det ene aff/Seglet er icke kiendeligt. Hand bleff sat Aar 1403. sad indtil Aar 1416. Hand haffde en Vicarium oc Underbisp/som skreff sig allene for Naffnet skyld/ Severicius Bisp til Trinqvelle.

Perpetuis annis animæ memor esto Johannis
Præsulis, ô Christe, à qvo rectus erat locus iste.

22. Naffne/en aff Adel / hand vaar til den Herredag / som holtis til Kiøbenhaffn/Aar 1425. oc til den som holtis til Vordingborg/ Aar 1434.

Hand satte Præsterne til rette / som mißbrugte deris Embede/oc ickevilde self holde deris Tieniste/hielpendis hannem der udi Peder Lycke Erckebisp til Lund.

Try Aar effter holtis Herredag til Othense / huor hand vaar med.

Aaret der effter bleff Kong Erich opskreffven Huldskaff oc Mandskaff/da vaar hand med til Korsøer med de andre. Siden vaar hand til Kiøbenhaffn/der K. Christoffer aff Beyeren bleff kronet aff Erckebisp Hans Laxemand. Vdi enden paa samme Aar døde Naffne/ velforskylt aff Knuds Brødre. Meden hand sad/ førdis den Krig med Hensestæderne / som paa det sidste endtis til det Oprør/de Svenske giorde imod hannem / Høffvitzmanden Engelbret forre.

Præsignatorum fit successor Dominorum,
Naffne modestorum vigilans sator in grege morum.

Hand vaar en Krigebusk.

23. Henneke/hand vaar en aff Adel / aff de Vldfelder / Magister udi Boglige Konster. Hand sad under Kong Christoffer aff Beyeren / oc Kong Christian den 1. Aar 1440.

Aaret der effter vaar hand til Kiøbenhaffn / oc fire Aar der effter vaar hand atter til Herredag i Kiøbenhaffn til Kong Christians den 1. Bryllup.

Aar 1449. vaar hand til K. Christians Hylding/hand leffde end Aar 1454.

Hand vaar Gaffvemild med Indulgentzer at uddeele/ saa vel som hans Formand. Hand forordnede udi Laaland (huor hand mesten holt Huus) at Adelen der i Landet Aarligen skulde møde sammens/om deris Kiff/Trætte/Brøst/ oc Breck at affskaffe.

Ritè prælectus Hennekinus inde Magister
Præsul & effectus sit Christi præsto minister.

24. Mogens Krase effterfulde Henneke / hand vaar hans Adel it Lius. Vdi hans tid vaar en hefftig Pestilentz offver alle Danmarckis Lande oc Stæder/Kong Christian den 1. aff Oldenborg/ regærendis.

Vdi hans tid/oc paa hans Bekostning/blef S. Knuds Kloster prydet oc ziret med ny Bygning Pulpetur/Aar 1464. oc bleff fuldkommet.

Aaret der effter 1466. bygde hand it Capel / som hand indviede hellig Trefoldighed/ oc vor Frue S. Bent / oc S. Knud Martyr til ære/huor hand siden er begraffven. Hand vaar Dronning Dorothes Raad oc Cantzeler.

Hand døde Aar 1477. huilcket Aar Kong Christian den 1. tog sig forre den hellige Reyse oc vandring til Rom.

Nomine præclarus fuit & re Magnus herili,

In

In multis gnarus, in factis valde virilis.

Carl Rønnow/Claus Rønnow Hofmesters Søn/hand vaar enøygit/from oc stille/der flyede Arbeyde oc umage/derfore befoel hand andre/saa vel de Geistlige Sager/som Veltlige/oc det til fornemme Folck/som vaare Mester Hans Vrne/Provist/Mester Niels Anderssøn en Vlfeld/Mester Iffver Lauritzsøn Doctor udi Loven/Mester Hans Erhart/Haslonius, alle Cannicker. 25.

Aar 1486. døde hans Fader Claus Rønnow/som hand hederligen lod begraffve udi S. Hans Kircke.

Aar 1469. bleff Munckene til S. Knud igien indsætte/siden de udi 14. Aar vaare forjagede.

Samme Aar holt Kongen Herredage til Kiøbenhaffn/Bisp Carl vaar der hos med 10. andre Bisper.

Aar 1491. indviede hand igien S. Knuds Kloster. Aaret der effter dømte hand udi Sager/saa vel som kom for Herredage/som Aaret der efter/nærværendis Povel Laxmand aff Sandolt Hoffmester. Oc om Høsten døde hand/velforskylt aff Knuds Brødre/dog holt hand meere med Cannicker.

Successit Magno Carolus non impar ab agno
Nobilis ex genere, virtus, laus huicq; fuere.

Jens Anderssøn Biellevack effterfulde Carolo, fød i Aalborge Stifft/i Brøndum/aff ringe Forældre/en Skomagers Søn/hand lærde hiemme hans første Fundamenter, til Merßborg udi Lante Meysen studerit hand/siden bleff hand Skolemester/oc drog udi Italien. Til Rom fick hand store Beneficia, siden drog hand hiem/oc bleff brugt udi victige oc svare Sager/til Ting oc udi Dom. Hand vaar Kong Hansis Raad oc Sendebud offte/paa det sidste hans Secreter/der effter bleff hand Bisp/Aar 1501. try Aar der effter indviede hand den Nørre Part aff Kirckegaarden til S. Knud/oc begynte at bygge paa Bispgaarden/huor denne Skrifft findis. 26.

R. P. D. Io. An. Episcopus Oth. hanc curiam cœpit erigere Anno D. MDIIII. & consumavit illam M. DVIII. Erectionis anno primo valvit modius annonæ tres solidos, seqventi qvatuor, cæteris annis valuit, ut communiter.

Hand hørde ilde for nogen Manddrab/besynderligen for Otthe Porsfeldis død/Lænsmand paa Neßbyhoffvet/oc for den sorte Konst/som hand vel skal haffve kund.

Lutheri Lærdom foractede hand/oc sagde den icke at tiene til/at føre it glad Leffnet med/oc at samle Penninge/hand holt stedse Wvenskaff med de Rønnover/iblant dem særdelis med Marqvor Rønnow/forrige Bispis Broder/derfore lidde hand megit/tre gange forjagelse/vaar to gange fangen/sidst aff de Holster/Kong Frederich der med seendis igiennem Fingre/hand bleff pint aff dem udi atskillige maade/bleff en gang ofverstrugen med Honning/oc sat for Fluer/Bier oc Bremse at sues. Henrich Skeping Borger til Lybke/undsatte hannem med to tusinde Rhinske gylden/hand slap med.

Aar 1532. døde hand til Lybke. Denne Henrich Skeping haffde Hustru/Bispens Systerdaatter.

Aar 1520. bleff hand forjaget fra hans Biskopsdømme. Hans Rim vaare: det onde ligger hos det gode/udvelge det gode/oc fly det onde.

Vincentius en Nederlendisk Franciscaner Munck/hand bleff formedelst Dronning Dorothes Fordring/der Bisp Jens vaar fordreffven/fordrit til Bisp/hand vaar Viebisp tilforn/oc førde den Titel for it Skin skyld/at hand heed Episcopus Tulensis. Men der Dronningen døde/nøddis hand til igien at affstaa Biskopdømmet for Jens Anderssøn. 27.

28. Knud Gyldenſtiern/ Henrichs Søn/ hand fick Biſkopsdommet efter Jens Anderſøns opladelſe/ Aar 1527. under Kong Frederich den I.

Samme Aar vaar en hefftig Peſtilentze/ da døde oc ſaa Hans oc Erich Huitfeld Brødre begraffne udi Omgangen hos Graabrødre.

29. Goſte Trolle/ en Svenſk/ Erichs Søn/ fordum Erckebiſp til Upſalle/ der Knud vaar udi ugunſt hos det Oldenborgiſke ſlecte/ bleff hand Biſp Aar 1534. Men Aaret der efter bleff hand fangen aff Chriſtiano 3. udi det Slag paa Oxiebierget/ oc førdis til Sleſvig/ huor hand ſtrax der efter døde/ begraffven udi Domkircken til Sleſvig. Knud Gyldenſtiern fick ſiden Biſkopsdommet igien/ men hand bleff fangen aff Claus Daa/ Høffvitzmand offver Othenſe Gaards Len/ Aar 1536. oc førts til Kiøbenhaffn/ paa almindelig Herredag.

30. Jørgen Jenſſøn Viborg/ Meſter udi Boglige Konſter/ hand vaar den førſte aff den reformerede Religion/ bleff Biſp Aar 1537. døde til Othenſe 1559. den 19. Decembris.

31. Meſter Niels Jeſperſſøn Viborg/ hand er Auctor til det Gradual, ſom nu brugis i vore Danſke Kircker/ før Sognepreſt til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn/ hand bleff udvalt til Biſp aff dem/ ſom der til vaar betroet efter Ordinantzen.

32. Efter Meſter Niels Jeſperſøn/ kom Meſter Jacob Matzſøn/ fød til Vedle/ før Sognepræſt til Domkircken udi Ribe/ ſom leffver endnu/ Gud hannem udi ſit Kald vil være beſtandig/ at hand det retſindeligen maa føre/ bleff ordineret Aar 1587. leffver ſaa lenge Gud vil.

Regiſter oc ordentlig Fortegnelſe paa Biſperne udi Sieland.

Sielands Stifft haffver førſt funderit K. Svend Tveſkeg/ Danmarckis/ Norgis oc Engelands Konge/ indeholder nu diſſe efterſkrefne Kiøbſtæder/ Kiøbenhaffn/ Helſingøer/ Roſkilde/ Ringſted/ Kiøge/ Neſtved/ Calundborg/ Vordingborg/ Skielſkør/ Korſør/ Slagelſe/ Preſtø/ Heddinge/ Holbeck/ Nykiøbing udi Aaszherrit/ Slangerup Søborg/ Stæge paa Møen. Indeholder 25. Herridet/ oc haffver 347. Kircker.

1. Gerbrandus eller Herbrandus, bleff ſat til Biſp udi Roſkilde aff Svenone Tveſkeg/ Aar 1012. lidet før hand døde. Forneffnde Gierbrand haffde predicket tilforne lang tid udi Skaane oc Sieland/ ordineret udi Engeland aff Ælnotho Erckebiſp til Cantuariæ. Hand drog en gang imellem Danmarck oc Engeland/ kom igiennem Bremen/ der bleff hand arreſteret aff Erckebiſpen Vnuano, ſom bleff indviet Aar 1014. for at hand imod Paffvelig Frihed giffven Bremer Kircke/ haffde ladet ſig vie andenſteds end til Bremen/ ſom aatte den Høyhed/ men videndis hun tilhørde/ at ſagen ſad icke i Vielſen/ thi det vaar lige meget huor en viedis/ men udi Hørſomhed oc Lydighed/ ſoer Bremer Kircke oc Biſp ſin pligtig Lydighed/ bleff ſaa løs/ oc ſtod altid udi gaat Venſkaff med Erckebiſpen aff Bremen.

Forneffnde Kong Svend 1. ſende end ſkeere Biſper aff Engeland/ i Danmarck oc Norge/ Godebaldum, Aſmundum, Bernhardum, at predicke oc forfremme Religionen/ ſom er at finde hos Saxonem. Item/ hand bygde Kraffts Kircken i Lund/ oc mange Kircker. Hans Søn K. Knud den ſtore/ ſatte Othinearum den yngre til Ribe/ Aar 1022. oc befliittede ſig paa allene/ at holde de 4 Stiffter ved macht/ ſom hand haffde fundet for ſig/ ſom vaar/ Sleſvig/ Ribe/ Othenſe oc Roſkilde/ hialp oc ſelff der til med Gods oc Gaffver.

Adamus Bremenſis ſkriffver/ at Vnuanus ynſkede Kong Knud Lycke til/ at hand alting udrette ſaavel udi Engeland/ men ſtraffede hannem udi det ſtycke/ hand

hand tog Bisper aff Engeland / icke aff Bremen / huilcken Paamindelse Kongen
først tog ilde/men bleff siden til Vens med Bispen/oc loffvede at forholde sig effter
Pafvens forordning. Adamus Bremensis kalder denne Gerbrandum, ocsaa
Herbrandum, huilcket er it.

Avacus eller Avo eller Acho, paa Danske/Aage bleff ordinerit under Ca- 2.
nuto magno, aff Libentio 2. Libentij Systersøn/ved det Aar 1030.

Vilhielm en Engelsk/sad under Kong Svend Estritssøn / hand haffde væ- 3.
rit Kong Knuds Cantzeler / begynte at sidde Aar 1044. døde Aar 1074.

Hand ligger begraffven til Roskilde/oc er den som drog imod Kongens Lijg
til Tøysøre/oc tog sin Lijgkiste med/oc bleff formedelst hans Gudelige Bøn/ bøn-
hørt hos Gud/saa hand fordis død i Byen med Kongen/huilcken hand altid troli-
gen haffde meent. Hand bandsatte ocudelucte Kong Svend Estritssøn/ af Ro-
skilde Kircke /for it Manddrabs skyld/oc til it sand Penitentzis tegn/gaf hand han-
nem halff Steffnsherrit til Roskilde sæde.

Udi denne Bisps tid/laa Othensvig oc Lunde Stifft en tid langunder Ro-
skilde Stifft/saa hand forsørgede begge Lande / med Præste oc Lærefædre / indtil
Aar 1065. at Lund / oc indtil Aar 1186. at Othense/ de singe deris egne Bisper.

Svend Norbage/hand sad under Kong Knud/oc Kong Harald/Svends/ 4.
den 2. Sønner/ Aar 1086.

Hand vaar fordum Kong Svends den 2. Estritssøn kallet / Capelan/det er
hand som bad eller læste udi Collecten eller Bønen for Kongen/ mulos, pro fa-
mulos, udi stedit/hand skulde bede for Kongen/Guds Ords Tienere / bad hand
for Mulæsel / men hand gaff sig siden til at studere bedre / oc bleff en Merckelig oc
skickelig Mand. Hand haffver med Kong Svend befordret Roskilde Domkir-
ckis bygning aff Steen/som tilforne vaar ickun aff Træ/hellig Trefoldighed bygt
til ære/af Kong Harald Gormssøn. Item hand haffver med Kong Svend bygt
Ringsted Kloster/S. Benedicti Orden/oc S. Michels Kircke i Slagelse. Hand
døde til Rodise paa Reysen ad det forlætte Land / læs om hannem meere hos Sa-
xonem.

Effter Svend Norbagge sætte nogle/en skal haffve heedt Adzer/oc en anden 5.
skal haffve heedt Arild/som døde i ælende oc bleff forjaget/udi Tallet for Petro Bo- 6.
tylde, disse to skal haffve siddet under Kong Erich Eyegod/ Item Erich Emunde/
der farligen tilstod her i Riget.

Petrus Botyldes, hand sad under Kong Nicolao, oc bleff slagen hos Foed- 7.
rig / med de 5. Bisper/udi det Slag/imellem Kong Niels oc hans Søn/oc Erich
Emund Aar 1135. Pintzedag.

Eskild/Christierni Gammelssøn/Erckebisp Adzers Slect til Lund/som oc ef- 8.
ter hans Død blef Erckebisp til Lund/hand kom til Roskilde Sæde Aar 1136. hand
haffver funderit Aar 1150. Herritzvad Kloster/Esserum Aar 1160. dernæst Becke-
skow/Tommerup/oc Aaskloster i Halland/ alle aff S. Benedicti Orden.

Richo, som bleff fordrit fra Slesvig til Roskilde/ved Erich Emund/ hues 9.
Capelan hand før haffde værit / men bleff slemmeligen ihielslage aff Olavo, Ha-
rald Kiæsis Søn/til Ramløse/som vilde/ hand skulde haffve bleffvet til Slesvig /
Aar 1143. andre Bøger holde Aar 1139.

Andre sætte effter Richonem en / skal haffve heedt Hermannus. Men 10.
vi finde udi vore Annalibus, Optegnelser oc Historier intet om hannem / andet/
end der Richo bleff fordret fra Slesvig/til Roskilde/skal denne fra Othense (huor
hand vaar Bisp) være kommen til Slesvig/der bleff hand icke lenge. Men der Ri-
cho vaar slagen/kom hand til Roskilde/oc Esbern eller Aage til Slesvig igien.

11. Adzer / ſom døde til Eſſilofs / ſom Eſildholt Kloſter Rod ſyr / det bleff for-fyt hart op til Frederichsborg / leſſde Aar 1150.

12. Abſolon bleff Biſp Aar 1157. er ſiden fordret til Lunde ſtede. Hand haff-ver funderit Sorøe Kloſter Aar 1161. en mercketlig Mand / ſom oc aff hans Slect rigeligen er begaffvet. Hand haffver oc med funderit Eſildhum Kloſter / da S. Paraclero kallet / ſom Aar 1238. bleff flyt til Eſildholt / S. Auguſtini Ordens / døde Aar 1201. 23. Martij. til Sorøe.

13. Peder Gunnſſon fordum K. Valdemars Canceler / kom til Roſkilde ſtede / formedelſt Abſolonis reſignatz, hues Brodeſſon hand vaar / Aar 1192. bleff fangen aff Wargeſſven Aar 1198. kom løs Aar 1199.

Aar 1208. vaar hand med udi det Slag til Lyneuld Weſtergylland. Døde Aar 1214. Dagen efter Simonis oc Judæ.

14. Peder den tredie / hand leſſde inten icke lenge / eller vaar Kircken utienlig / der-for ſætis hand icke aff ſomme / hand ſtod Aar 1215.

15. Peder Jacobſſon den fierde / hand døde Landflyctig oc elendig. Der laa ſig om hannem / at haffve ſeet en Engel med it draget Sverd / offver Lunde Kircke ſom betyde Formaledidelſen offver Dannmarck. Derfore / oc for den Krig / Kong Erich oc Abel / Brødre / førde ſammens / ſkal hand vere dragen aff Riget / døde i Flanderen. Alibi legitur, mortuum til Damb.

16. Nicolaus Strygoi, hand ſtyede aff Dannmarck 1245. oc døde til Clerualx Kloſter i Frankerige / Aar 1249. under hannem vaar Roſkilde ſtede Biſpløs udi 4. Aar. Kong Erich optog Kirckens rente diß midlertid. Nogle ſige / hand ſtyddе for Brødrenis u-enighed / andre ſige / for det ſiun / hans Formand haffde ſect offver Lunde Kircke / ſom en tilſtandendis Wincke / andre / for at Kongen beſvarede Kirckens Bønder.

Aar 1274. vaar hand tilſtæt Concilium til Leon / hvor Keyſer Frederich er deponeric, Pontifice Innocentio 3. Vdi hans tide / Aar 1240. haffver Jaco-bus Sunonis, Abſolonis Frende / Andrex Broder / funderit Ouſted Præben-de / oc Aar 1248. dyer Gunerius Biſp til Viborg.

17. Jacob Erlandſſon 4. ſød aff Adel / Proviſt til Lund / bleff Biſp til Roſkilde / Aar 1245. ſiden Erckebiſp til Lund Aar 1249. bleff fangen til Giſlebierre / oc ind-ſat aff Kong Chriſtoffer paa Hagenſkow Aar 1259. udkom Aar 1261. hand døde ſiden / der hand kom aff elende Aar 1274. hand ſick Paſſve Alexandri forloff ſom forligte Kongen oc hannem at maatte reſignere Erckebiſpedømmet / Kloſter gaff ſig ſaa under de Minoriter, eller Franciſcaner, ſom mand dennem kallede / til Roſkild / hvor hand oc døde / oc ligger begraffven. Andenſted læſis / hannem døde paa Lante Ryen / oc ført til Lund. Hand haffver Aar 1254. giffvet Kiøbenhafns By første Privilegier.

18. Peder Bang / Jacobs Oſterſſon / hand ſtyede aff Dannmarck Aar 1259. lidde megit for Kircken. Der hand kom aff elende / funderit hand der Præbende i Roſkilde / ſom kaldis Averbalde.

Denne Biſp vaar med at nederlegge 10000. Bønder hos Reſtved / mod K. Erich Glippings tid. Hand fordret Første Jermer Hvid / for vaar Konigenes og-gienc

gienstridig. Hand med forneffnde Erckebisp bandsatte Kongen. Udi det Concilio til Lugdum/bleff Kongen oc Bisperne forligt/denne kom til sit Biskopsdømme/ men Erckebispen vilde icke lade sig sige. Døde Aar 1278. Alibi 1276. Iterum in exilio 23. Augusti.

Stij bliffver Bisp Aar 1278. døde hasteligen Aar 1280. baade hand oc Magnus Erckebisp til Upsalle/ vies udi Roskilde. 19.

Ingvor Hiort bleff Bisp Aar 1290. Hand haffde en anden Frende heed Ingvor Hiort / Lænsmand til Kiøbenhaffn / vel forskylt om Roskilde Stifft/ døde Aar 1309. 20.

Johannes, før Decanus, Krag/af Adel/ døde Aar 1300. 21.

Oluff døde Aar 1320. Hand indskickede Aar 1315. 6. Decembris, Cantordømmet udi Roskilde / hans officium er at vare Sang / oc holde god Skick udi Kircken/lagde der til Stillinge oc Vallekilde Kircker/oc den Geistlige Jurisdicts udi Vestersyssel / udi 4. Herrider. 22.

Johannes Hind blefudvald Aar 1221. men vied 1222. døde 1330. til Straalsund/som hand visiterit oc besøgte Landskirckerne paa Lante Ryen/ men blef fort til Roskilde / hand haffver med værit at samtycke Kong Christoffer oc hans Søn Erich Aar 1322. Hand vaar oc med til Nyborg / at samtycke Hertug Valdemar aff Slesvig for Konge / oc Hertug Geert aff Holsten / hans Morbroder/ Slesvig Hertugdom. 23.

Broder Hans eller Jens Nyborg/en Franciscaner Munck / bleff samtyckt Aar 1336. døde Aar 1344. haffver confirmerit Capittels Friheder. 24.

Jacob Povelssøn Degen til Roskilde / bleff Bisp Aar 1344. Oc døde Aar 1349. 25.

Henrich Geertssøn/Provist til Roskilde bleff Bisp/Aar 1368. 26.

Niels Jacobsøn døde Aar 1395. Hand haffver funderit S. Lauritz Capel. Hand med andre Bisper oc Adel udi Kong Oluffs oc Dronning Margretis tid/ haffver tilbundet sig at holde vore Danske Lover / oc at beskytte dem som trengis der imod/Aar 1377. 27.

En heder Lauge Nov / hues Vaaben er en halff Maane udi it blaat Feld/ haffver funderit vor Frue Capel sammesteds. Aar 1395. haffver Dronning Margrete giffvet Soltelæen til Mensam, for nogen Messer skulde holdis.

Peder Jacobsøn 6. Jernskeg/døde Aar 1416. hand haffver funderit S. Sigefreds Capel. 28.

Aar 1413. haffver hand/med de andre Bisper/dømt de Herrer aff Holsten/ fra det Hertugdømme Slesvig. Andensted læsis/hand døde Aar 1417.

Jens Andersøn/Peders Brødersson/døde Aar 1431. hans Vaaben vaar en Ibskal. 29.

Johannes Petri 5. Bisp / Kong Erichs Cantzeler / blef Bisp Aar 1431. hans Vaaben er oc en Ibskal. Hand leffde lenge/vaar end Aar 1435. paa det Halmstedske Mode/imellem Kong Erich oc de Svenske / om Engelbretz opløb. 30.

Oluff Daa døde Aar 1460. 31.

Bisp Oluff Mortenssøn døde Aar 1485. hand vaar Kongens Cantzeler/ hans Vaaben en Ibskal med en halff Maane. 32.

Niels Skaffve døde 1500. hand hafver bygt Holmstruppe Kircke/S. Søfren til ære. 33.

Bisp Johan Ibssøn døde Aar 1512. før Degen til Roskilde/Provist til Lund/ oc Forstander for Dalby Kloster. Hand vaar en Raffvensbierger/Fru Anne Jacob Becks Faderbroder. 34.

Lauge Urne efterfulde hannem Aar 1529. 35.

36. Her Jacob Rønnow vaar den 36. Efter hannem skeede en Reformatz udi Religionen / saa Bispernis myndighed bleff kortet / oc Superintendenter / det er / Tilsiunsmænd / bleffve sat ofver Kirckerne i deris sted / udi Kong Christians den tredie tid. Oc bleff Petrus Palladius den første Superintendent udi Sielands Stifft.

37. Efter hannem kom Johannes Albertius, før Professor udi Kiøbenhafn / en god from sactferdig Dannemand / døde den 25. Maij Anno 1569.

38. Johanni Albertio efterfølger Doctor Poffvel Matzøn / før Professor udi Kiøbenhafn / siden Bisp til Ribe / huor fra hand bleff kallet for en Superintendent / fød i Kiøge. Døde den 30. Octobris Anno 1590.

39. Efter hannem kom Doctor Peder Vinstrup / fød i Kiøbenhafn. Hans Fader vaar Sognepræst til S. Nicolai, heed Mester Jens / fød i Vinstruppe. Kornefnde Doct. Peder vaar først Sognepræst udi Kiøbenh. til Helliggeistshuus / siden er hand kallet til Aarhuus Domkircke for en Bisp / Aar 1587. Oc der fra forordnet efter Kongelig Majestatz villie / til Sielands Stifft / ordinerit aff Mester Peder Tygerssøn Bisp til Viborg / vor Frue Besøgelsis Dag / som er den 2. Julij, Anno 1590. lefver endnu. Gud hannem længe spare.

Gulland.

Dvilland haffver i fordumme Dage ligget til Sverige / under Lingkiøbings Stifft. Bleff indtagen aff Kong Valdemar den fierde. Da bleff Stabelen eller Kiøbmandskaffvet / som da vaar holden til Visby / aff alle de som ombygde Østersøen / forstyrret. Siden haffve de Svenske altid fordret om deris Rettighed / til samme Land / men udi den Stetinske Fordrag / haffve de den Tiltale affstandet / saa det skal bliffve under Dannemarck til evig tid. Haffver 20. Herritz Fogeder eller Dommere. Sognekircker / som ved magt ere holdne / 100. Sognepræster 40. 6. Capellaner.

Om Bisperne i Skaane.

Lvnde Stifft med begge Hallind / Bleking / Lister oc andre Herder tilliggendis / haffver oc indeholder disse efterskrefne Kiøbstæder / Malmø / Landskrone / Helsingborg / Engelholm / Falsterbo / Skaanør / Trelleborg / Ystedt / Ouß / Væ / Tomerup / Sømmershafn / Halmstedt / Varbierg / Falckenbierg / Kongsbach / Laugholm / Ellenholm / Ausløer / Lyckebo / Sølvitzborg. Haffver Herritzer 36. Kircker 505. Lunde Stifft haffver først fundered Kong Svend den 2. Estridssøn.

Svend den 2. Estridssøn haffver fundered Lunde Stifft / Viborg / Børglum / oc restaurerit Aarhuus Stifft.

Der Kong Svend den 2. Estridssøn vaar Konge udi Danmarck / oc Adelhelm vaar Biskop i Roskilde / som Adelbertus Ercke-bisp til Hamborg indviede / da haffver Kong Svend 2. standet efter / at giøre oc anrette her i Riget fleere Bispedømme / end tilforne / paa det hand med tiden efter Paffvelig Lofftt kunde haffve her i Riget sin egen Ercke-bisp / oc icke søge efter den Geistlige ret saa vide / oc uden Lands / da haffvet hand med Ercke-bisp Adelberti, aff Hamborgs bevilling / som da stod efter at giøre Hamborg Kircke til et Patriarchat, deele Jndland udi fire Stiffte / fleere end det vaar tilforne / udi det til Aarhuus / til Viborg / Vendsyssel / som er udi 2. oc Skaane udi 2. det til Lund oc Dalby / huilcket skeede Aar 1065. da bleff tvende Bisper tilsatte i Skaane / den ene i Lund / heed Egino, huilcken andre kalde Eginodem, andre Eunonem, som skulde paavare den vestre Part af Skaane / med Halland: Den anden udi Dalby / ved naffn / Henrich / skulde paavare den østre Part / oc det under liggende / som dog fos hans Druckenskab strax i hans Embedis begyndelse / blef tafft / oc same Biskop sadde udi Dalby aff kaf-

fet /

fri oc hans Forbeed igien bleff lagt under Lunde Sæde. Disse to prædickede før udi Skaane/ end de bleffve Bisper.

Den Christelige Religion vaar da saa forfremmet / baade udi Danmarck/ Sverige oc Norge/ at de Islender/ Ferrusker / oc de paa Ørckenøer begærede selff aff Erckebisp Adelberto, deris egne Bisper / da bleff Tolph oc Sigvort forordnede til Norge/ Tivolph til Ørckenøer/ oc Islaff til Island. Kong Svend raadde Erckebispen / at hand icke skulde være Omhyggelig for / at forsende dem mange Bisper/ men hand skulde sende aff deris egne indfødde Folck/ som kunde Sprogget/ oc formaatte noget hos Almuen/ der med skulde hand mest udrette.

I. EGINUS.

Eginus, som vaar Lundekirckis eniste oc første Forstander / indviet aff Alexandro 2. Paffve/ hand leffde under Kong Svend/ Harald oc Kong Knud/ begge K. Svends Sønner / som komme effter Faderen i Regimentet. Knud hand bestittede sig at fuldkomme Lunde Kirckis Bygning / som lenge tilforn under Kong Svend den første vaar begynt / huor til fornæffnde hans Søn hialp flux / som aff sine egne (effter hand haffver værit Konge faa Aar) bleff ved Offvervold oc Forræderj ihielslagen til Othense/ Aar 1086. fordi hand paabød at giffve Tiender.

Andensteds læsis / at den store Kirckis Grundvol i Lund skal være lagd aff hellig Kong Knud Aar 1083. det findis de som skriffve/ at Eginus sad udi 20. Aar.

II. RICHVALDUS.

Underhellig Kong Knud døer Eginus, effter hannem kom Richvaldus, den anden Biskop til Lund / hand bleff ordinerit aff Paffve Gregorio 7. som haffde loffvet at sende hannem Pallium, det er / at giøre hannem til Erckebisp/ men hand døde før/ oc Løfftet derfor icke fuldkommis. Samme tid forrestod Biskop Svend/ fød i Norge/ Roskilde Kircke/ oc vaar kommen effter Biskop Villum.

Aar 1085. 12. Kalend. Junij, begaffvede Kong Knud udi hans Rigimentis 5. Aar Lunde Kircke / som icke endda vaar fuldfærdig / nærværendis med andre/ Biskop Richvald/ oc forordnede en Provist oc nj Præbender/ til Præster oc Skolens rente/ aff det som før vaar skenckt oc offret Kircken/ thi saaledis indholder Kongens Breff Ord fra ord / som endnu findis i Lunde Capittels Sacristi.

Derfor udi Kong Knuds tid/ som kand forstaaes aff samme første Fundatzis Breffve/ vaar allene tilskicket en Formand oc Forstander/ for det forordnede Collegio, oc kaltis Præpositus. Cannickerne vaare nj allene / oc kaltis alle tilhobe/ Brødre / huilcket Collegio Skolen vaar ocsaa tillagt.

Kongen kalder sig i Breffvet Cnutonem den fierde (aff det Naffn iblant Kongerne) den store Kongis/ det er/ Kong Svends Søn. Oc Kong Svend kaltis rettelig den store/ det er/ en fornemme oc naffnkundig Konge / paa de tide/ baade for Religionens skyld/ som vaar begynt oc holdet ved mact/ oc for hand vaar Fader til nogle mectige oc vijtberømte Konger.

Breffvens Indsegel hafver tvende sider/ paa den ene side / som viser Kongens Contrafactur oc Billede/ siddendis paa en Kongelig stoel/ læsis dette Vers:

Præsenti Regem signo cognosce Cnutonem.

Paa den anden side / paa huilcken er udgraffvet en rytter paa en Hest/ findis dette Vers:

Hic natum Regis Magni sub nomine cernis.

Dette er sagt om Kong Knuds ohne beseglet Breff oc Bulla.

Saxo lib. 9. udi Danmarckis Historie/ taler oc om nogle andre Friheder/ oc linder hans Ord i almindelighed om alle dem i saa maade Kong Knud haffver undt oc effter lat dem / som effter tiden bliffve Forstander udi Lund / til Foræring/ den fierde part aff Myntet / den fierde part aff Borgelig skat / den fierde part aff Sommer Sijse oc Told/ oc det til evindelig Eyedom at besidde.

Hand hafver oc icke med ringere Flijd forfvaret de Love/hand udi sær haffde giffvet Clericiet. Aff dem som ligger paa Cannicke gods/lod hand moxen all Kongelig Sagefald oc Rettighed falde / huilcket de selff/som vaare tilskreffne oc tilskickede at tiene i Choret/ skulde opbære/men Straffen af dem/som nectede at fare i Leding/oc ofver Fredbrydere/oc ofver det is Arffvegods/som døde uden Arfvinge / vilde hand hafve sig forbeholdet. Hand vaar oc icke mindre bevogen at skencke Kircken stor Frihed / oc at bevise dem Kongelige Velgierninger/oc paa det at hans Lover kunde være i evig Jhukommelse / haffver hand underlagt alle dem/ Bispernis forbandelse / som der giorde imod.

Dette skriffver Saxo, med huilcke Ord det ocsaa kommer offver eens/som findis i Kongens obne beseglede Breff dog med grofvere Ord oc Stijl befattet udi saa maade: Huad Kongelig Rettighed tilhør/ aff huad som he ldst Sag det være kand/aff fornæffnde Jorde (thi udi Breffvet talis om visse Gaarde oc Jorde) skal det være i Provistens mact/ oc de andre Brødre/ som tiene Gud i dette sted/ tre marck Sager undertagne / bliffver hand Fredløs / da kiøbe sin Fred igien aff Kongen/hans Boeslod tager Provisten oc Brødrene. Forsømmer hand at drage i Leding/bøde imod Kongen. Postheste skal de icke holde tilstæde/uden naar Kongen selff kommer. Hæc ibi.

Nogle meener / at Bisperne skal være først tagne i Danmarck is offverste Raad/aff hellig Kong Knud / huilcket Saxo siunis at meene udi disse Ord : Kong Knud haffver giffvet de Geistlige sin ære/Værdighed oc Stand/ oc dem/som forrestode Præstedømmene / haffver hand med større Naade begaffvit oc forhøyet. Oc der hand saae/ at Bisperne vederforis / aff den vankundige oc groffve Almue/ ringere end tilbørlig ære oc Affhold / da paa det hand icke skulde lade dennem/som haffde saa høye Naffne/være forladne/haffver hand tillat dem/formedelst forsiunlig Befalning oc Flid/at indtagis iblant Førsterne/oc tillagt dem/iblant de Fornemste/lige som Hertuger/Rum oc sted/forhuerffvendis dem ved samme Høyhed oc Ære / Myndighed oc Anseelse. Dette oc meere saadant findis hos Saxonem lib. 11. Nogle meene / at Biskop Richvald sad udi sexten Aar.

III. ADZERUS,

Adzer vaar den tredie Biskop til Lund/oc den 1. Erckebisp / under Kong Oluff Hunger/som efftersulde sin Broder/hellig Kong Knud/i Regimentet. Døde Bisp Richvald/oc lod effter sig Bisp Adzer / fød/som Saxo siger/aff høy Stamme i Judland / oc er det troligt / at hand haffver værit Othincari albi Blodsforvante/som i fordumme Dage forrestod Riber Kircke.

Hans Fader vaar en heed Svend / som almindelig vaar kallet Svend Trundssøn / som her i Riget haffde stor mact. Hans Sønner / foruden denne Bisp Adzer/vaar Svend/Biskop til Viborg/Item/Eskild/Aage oc Christiern/ som vaare Høffvitzmænd oc Naffnkundige her udi Danmarck / under Kong Niels. Om Christian taler Saxo lib. 13. i Kong Nielsis Historie.

Bisp Adzer sad under Kong Erich den gode/ oc under hans Søn Harald/ Item / under Kong Niels oc Kong Erich Emund.

Første Erckebisp i Danmarck.

Før Bisp Adzers tid/haffver alle Kircker oc Bisper i Danmarck/oc alle disse Nordiske Lande / bekiend den Hamborger Kirckis Forstandere/for Hoffdet og Erckebisp / huilcket bleff nu forandret / der Bisp Adzer bleff Bisp i Lund/fordi hand bleff indviet til Erckebisp under Kong Erich den gode / som vaar Knuds oc Oluffs Broder / oc hannem bleff Pallium, som de det kallede/sendt til Lund/fra Paffve Pascali den 2. Aar 1184. under Kong Harald/Erici Søn.

Cardinalis Albericus bleff send her ind / at besee en beleylig Platz / huor samme Erckebispis Sæde kunde leggis / hand tog saa Adzer til sig/oc besøgte alle

Stiffer/

Biſkop/ oc ind i Paffvens Breff / ſom Adzer modtager paa Danſk/ hand ſaae ſelf intet beleyligere ſted/ end Lund/ for it Erckebiſp Sæde/ til diſſe Nordiſke Lande.

Lund bleff ſaa giort til Erckebiſkopsdom / for diſſe Riger/ Dannemarck/ Sverig oc Norge / huor de ſkulde lade tage deris Biſper. Aarſagen huorfor Kong Erich ſtyrcket dette ſaa høyeligen/ vaar / at andre Nationer haffde deris egne Biſper/ ſom kunde ſige dennem Ret / men diſſe Nordiſke Lande ſkulde ſige deris Ret uden Lands / ſaa haffde oc Paffve Benedictus tilforne loffvet / at om herſamtis udi Riget 5. Biſkopsdomme/ ſom kunde beſidde Erckebiſpen/ ſkulde det ſee. Til med. ſkal Biſpen aff Hamborg (Crantzius ſiger / at det vaar Lismarus) ſtaet Kongen med Band / ſom noget ſtrengelig ſtraffede de Oprørſke til Juſtar derfor drog Kongen for ſamme Sags Skyld / rundt gange til Rom / oc paa det ſidſte forhuerffvede hand/ at alle diſſe Nordiſke Lande ſkulde icke længer være under den Hamborgiſk Jurisdiction, oc bleff ſaa Lunde Erckebiſp ſat offver diſſe tre Riger / Dannemarck / Sverrig oc Norge. Oc ſtraks der efter bleff Hamborger Biſkopsdomme forlyſt til Bremen / den offverſte Biſp i de Lande/ oc kaldis nu det Bremiſke Biſkopsdom / ſom tilforne kaldis det Hamborgiſke Erckebiſkopsdom.

Crantzius ſkriffver/ Paffvens lyſte forſt at være fuldkommen under Kong Niels/ men det ſkeede under Haraldo, der Kong Erich peregrinerede.

Udi denne Erckebiſpis tid Aar 1120. ere Præſtenne tilvdde / ſom tilforne vaar giffte/ at forlade deris Huſtruer/ ſom it Diſtichon, der almindelig omſpiis/ lyder udi diſſe Ord.

M. C. biſcj; decem Danorum clerus abegit,
Vxores ductas, non ſine clade gravi.

Calixtus, den anden/ vaar den tid Romerſke Paffve / hand holt it Concilium til Rehmis/ huor hand forbød de ældſte (Presbyteris) i det Geiſtlige Collegio, Degne oc Subdegne / baade at haffve Huſtruer oc Medhuſtruer under deris Embedis oc Rentis fortabelſe / hullcket Forbud vi tvilge at Erckebiſp Adzer haffver efterkommet.

Aar 1123. pridie Kalend. Julij, haffver Erckebiſpen indviet Kriſten i den ſtore Kircke i Lund/ S. Hans Baptiſt / oc alle Chriſti Propheter oc Patriarcher til loff oc ære / ſom Breffvet indeholder / men det ſynis at der haffver været fleere ſmaa Kircker i det ſted.

Lunde Kircke haffver Adzerus rundelig begaffvet med ſtort Gods / ſom hand tillagde. Hand ſtifftede oc ſaa Præbender / ſom mand kalder dem/ aff hans Gods i Herredſtad/ Borreby oc Simbreſ/ men alt det Gods / ſom laa baade til Præbender oc til Kircker (ſom hand en part formedelſt ſit egit Arvepde forhuerffvede/ en part kiøbte aff hans Frender oc Blodsforvante / oc aff deris Arffvinge/ ſom velvilligen gaffve der til/ hullcket Gods hand dog icke vilde at ſkulde være ſlet forintes giffvet) ſkulde hand fra Erckebiſpens Sæde/ at det ſkulde høre Brødrene/ det er Cannickerne til.

Dette laſis ſaaledis at være antegnet aff Eſkild/ Kirckens Provſt/ Aar 1153. den Erckebiſp Adzer endnu leffde.

Aar 1135. 8. Idus Januarij haffver Kong Erik Emund / nemnemendis Erckebiſp Adzer/ ſom det oc ſamtyckte / Item Dronning Malfred/ oc Svend deris Søn/ ſtifftet it Cannicke Præbende (thi ſaa findis i Breffvet / der om ex giort) i Lunde Kircke / noget Gods / ſom kunde være nock til en Cleriſis underholdning (ſaaledis laſis der oc i Breffvet) udi nogle Landsbyer / oc paa den Maade Hullcket Gods Kongen vilde at ſkulde være fri fra all Kongelig rettighed/ oc ſelge

det

det Gods/som aff Kong Svend den store/ oc Kong Knud/Catholiske Konger/ vaar giffvet til Kircken.

Thi disse ere de samme Ord/som findis i Kongens Breff: Vdi huilcket Bref Kong Erich høyelig priser Guds store Velgierninger imod sig / for huilcke hand igien vil bevise vor HERre denne Tacknemmelighed.

Saadanne Breffve bevaris endnu paa denne Dag hos Lunde Kircke. Men Kongen holt intet/ aff det som hand saa loffvede /huilcket der aff kand sees: Thi aff det Gods/ som neffnis i Breffvet/ haffver huercken vore Forfædre/eller nogen udi vor tid hafft noget / eller nogen aff Lunde Cannicker nu paa denne tid / at det kand med noget Document bevisis : saa at Kong Erich Emund siunis der aff at haffve bekommet dette Tilnaffn/ at hand loffvede megit med Munden / oc holt dog intet der aff i Sandhed/eller haffde i Sinde at holde.

Aar 1138. døde Erckebisp Adzer / der hand haffde siddet hen ved 34. Aar/oc vaar hand hen ved tj Aar/oc noget der offver/ickun Erckebisp allene.

II. Eskild.

Effter Erckebisp Adzer kom Eskild/som vaar Adzers Broders Søn/tilforn Provist i Lund/ men vaar nu Biskop i Roskild / huor udaff det sigis udi en Fundatz/som de kalde det / udi hans Faders oc Farbroders sted / bleff hand Kirckens Fader/som tilforn vaar en Søn.

Hand sad under Kong Erich Lam / oc Svend / som haffde dette Tilnaffn: Grathe/Dislige under Kong Knud Magni Søn / oc nogen tid lang under Kong Valdemar den store.

Der Kong Erich Emund vaar affgangen/som Eskild/den tid Biskop i Roskilde vaar vred paa / kom hand til Erckebiskopdømmet/ uden Modsigelse/dog lidde hand nogen Forfølgelse aff Oluff / Haralds Søn / som da meente/at Danmarck burde sig at tilhøre/ oc trættede med Kong Erich Lam om Riget/men hand lidde [illegible] større W-ret aff Svend / Erich Emunds Søn/som strax skal sigis/en Part for gammel Trætte med hans Fader / en Part fordi hand vaar mistenckt at holde med Knud/ som vaar denne Kong Erich Emunds Søns Affvindsmand/oc begærede Riget fra hannem.

Aar 1140. udi hans Erckebiskopdoms begyndelse/lod hand tilsige/at holde it Mode til Lund / huor tilstæde vaar Paffvens Legat Theodignus, med Bisp Herman aff Slesvig/oc andre Bisper aff Danmarck/Sverig oc Norge.

Aar 1144. haffver en / ved Naffn Helias, fød i Flanderen/oc da Biskop til Ribe/stifftet it Cannicke Kloster sammesteds / udi huilcket at ordinere oc stadfeste/hand er meget hiulpen aff Erckebisp Eskild.

Samme tid sigis den Convent oc Munckesamling af S. Bernhardi Orden/ at være sat i Skaane til Herritzvad / andre sige / at dette Kloster er begynt / Aar 1140. andre sige Aar 1151. oc 1158. oc Esserum at være begynt/Aar 1152.

Aar 1145. ipsis Kalend, Septemb. der Eugenius 3. vaar Paffve/hafver Erckebisp Eskild indviet/i hans Embedis ottende Aar/den store Kircke i Lund/Jomfru Mariæ oc S. Lauritz til loff / som Offverskrifften liuder / nærværendis fire Bisper / oc iblant dem vaar Biskop Adzer aff Roskild / Svend Grathe / Kong Erichs Søn/Knud Magni Søn/Hertug Erich oc hans Sønner/Carl oc Knud/ oc mange andre/Abbeder/Provister oc Leegfolck. Vdi samme Kirckis Indvielse/ stifftede hand nogle dignitates, eller Prælaturer/som de kalde dem / som Kircken icke tilforne haffver hafft / oc tillagde den Værdighed icke ringe Gods/oc forøgte Kirckens Gods meget / som hannem siuntis / huor om dette efterfølgende læsis i Fundatzen. Hand stifftede it Erckedegendom i Byen/aff Biskoplige Ret oc Sagefald/Bispen haffde der udi Byen/oc det befoel hand saa at bliffve til evig tid. Hand forøgte oc tillagde/ aff sin egen Rundheds velgierning / it Degendom/oc tillagde

Degendom

Degendommet Skarby Kircke / oc næst hosliggendis Capel / med mange Landsby Gaarde / Tiender oc Biskoplig tieniste.

Hand vaar den første der begaffvet Thesaurarium med Værdighed oc Velgierning / at den nødactig Embede skulde haffve en hederlige Profit / Nytte oc Gaffn / til forordnendis hannem Stroe Kircke / med nogle Landsby Gaarde / Tiender oc Biskoplig arbeyd. (Huo denne Thesaurarius, oc huorden samme Herlighed værit haffver / er icke lettelig at sige / dog er det vist / at den største Part aff det Gods som her næffnis / besiddis nu aff den / som kaldis Kirckens Decanus.)

Skole rente / som i fordum dage vaar alleniste to Marck / forøgte hand / aff sit Biskopskammer / der foruden med 6. Marck / at alle skulde haffve sin Tilgang / oc at intet maatte nu ydermeere kreffvis aff de fattige oc fremmede. Hand stifftede oc fleere Præbender / oc tillagde dem nogle Gaarde / oc en visse Penninge aff Lunde Byes oc andre Byers Indkomst. Hand forordnede Cantores udi Kircken / oc Besoldning til dem / oc beskickede deris Arbeyd at være nogen viss Sang.

Hand skenckte oc Kircken store Prydelse / Klæder at iføre sig med / oc andet meere / huilcket Fundatzen næffner med groffve Gloser / Casulas, Cappas, Albas, Superhumeralia, Dalmaticas, Subtilia, Cingula, Fannones (jeg meener her at forstaais Vexilla) Pallia, Lintea, Magnutergia, Candelabra, Dorsalia, Tapetia, Skabe til at giemme hellige Mænds Beene udi / Taffler oc Kar / dyrebart altsammen / huilcket hand lod kiøbe oc giøre / for sine egne Penninge / oc paa sin egen Bekostning / oc lod det hensættis i alle deris Nærværelse. Hand gaff oc Kircken aff sin egen Rundhed / denne Frihed / at der som nogen aff Brødrene døde / som haffde it gaat Præbende / da skulde den ældste Broder for sin Arbeid den nyde. Huilcket altsammen / næsten med samme Ord / dog noget vitløfftigere / skriffvis oc forklaris udi fornæffnde Erckebisp Eskilds Fundatz.

Kirckens Decanus vaar paa den tid en / heed Ebbe / Erckedegnen heed Niels / de andre vaare kallede S. Lauritz Cannicker / men udi almindelighed bleffve de alle tilhobe kallede Clercke.

Aar 1148. haffver Nicolaus Cardinalis Anglicus, udsendt aff Paffve Eugenio 3. holdet it Mode til Lingkiøbing / oc der tilbudet de Svenske Pallium eller Ærekoben / som de kallede det / huilcket før vaar forordnet i Lund hos Erckebisp Eskild / oc hans Formand / at skulde hentis. Men Aar 1160. bleff Stephanus første Erckebesp i Sverige. Første Erckebisp i Sverige.

Aar 1149. lod Kong Svend fange Erckebisp Eskild / oc under Huelningen i S. Lauritz Kircke til Spaat / som nogle meene / ophenge. Dog der hand bleff udlat / til at betale Erckebispen den uret oc Spaat / hannem vaar vederfaret / gaff Kongen hannem Aahuus Slot oc By / der til ocsaa Liugnitz herrit / oc en stor Part aff den Øe Boringia, som nu kaldis Borringholm / huilcket oc alle Erckebisper siden til evig tid skulde beholde.

Huad Bornholm er anlangendis / er den skifft i 4. Parter oc Herrider / som i fordum Oage heede Hasleherret / Michlingsherret / Hemmingsherret oc Rodneherret / men nu kaldis de / lige som de ligger til paa Landet / imod de fire Hiørner under Himmelen / Østerherret / Vesterherret / Sønderherret oc Nørteherret. De tre første Herreder haffde Erckebispen / oc alle Erckebisper hans Effterkommere / det fierde tilhørde Kongen allene.

Dog haffve vi dette her at acte / at nogle siunis saa / at Erckebispen bleff icke ophengt under Huelningen / men bleff sat offven paa Huelningen / effterdi der vaar icke andet Fengsel til rede.

Aar 1153. 13. Kalend. Septemb. døde S. Bernhardus udi Franckerige / som vaar en Munck til Clarveaux, Erckebisp Eskild megit kier / som er at forfare

aff

aff S. Bernhardi Sendebreffve/ iblant huilcke findis it / tilſkreffven Erckebiſp Eſkild/ Aar 1134. ſom vidner om beggis deris Venſkaff oc gode villie til huer andre. Abbed Gulielmus taler oc ſaaher om / udi Bernhardi leſnes Hiſtorie.

Aar 1154. (ſom Crantzius ſkriffver lib. 5. cap. 7. om Norge) udi Kong Svend Grathes / oc Erckebiſp Eſkilds tid / fick Norge ſin egen Erckebiſp/ effter den Cardinals Nicolai Befordring / ſom tilforne vaar udſendt aff Paffve Eugenio 3. dette ſamme at beſtille. Samme Cardinal bleff Paffve der effter/ oc kallet Adrianus den 4. Der imod bleff Erckebiſp Eſkild forordnet til Paffvelig Legat offver alle diſſe Nordiſke lande / oc Sverigis Førſte / huilcke Titler alle Lunde Erckebiſper haffver ſiden fra den tid brugt/ at de ſkulde kaldis Paffvens Legater oc Sverigis Førſter.

Denne Erckebiſp forunte Cannickerne i Lund / all Tiende/ huer aff ſine egne Præbende Gaarde/ om huilcken hans Gaffve findis diſſe Ord: Vdi den hellige oc u-adſkillige Trefoldigheds naffn/ haffver jeg Eſkild / den hellige Lunde Kirckis Erckebiſp/ oc det hellige Apoſtoliſke Sædis Legat/ Danmarckis oc Sverigis Førſte/ vndt oc ſkenckt ſine elſkelige Børn/ S. Lauritz Cannicker/ aff Gudfryctigheds Indſeende/ all Tiend / baade aff deris Præbenders gods oc Herlighed/ diſligiſte aff deris egne Boliger/ til evig tid at beſidde / Meenendis ſandelig tilberligt at være/ at mand kommer den hellige Kirckis Børn til Hielp / hves Huusholdings nødtørfftе kiendis at være ſtørre/ end ſom vel burde at være. Dette fordrer oc udkreffver Gudfryctighed oc retſkaffen Kierlighed / at mand med all Redebonhed/ kommer dem/ der haffver ringe Gods/ til hielp. Hæcibi. Der tilleggis oc ſamme ſted ſedvanlige Forbandelſer / om nogen vilde fordriſte ſig til/ ſaadan hans Befalning oc Forordning til intet at giøre.

aff ſaadanne Breffve kand nogenledis forſtaris / at Cannickernis Vilkaar haffver paa de Tider icke væritt med de beſte.

Aar 1158. bleff Abſolon Biſp i Roſkilde/ oc ſiden der effter Erckebiſp.

Der Kong Valdemar haffde begynt Krig med de Vender / vaar Erckebiſp Eſkild med hannem nogen tid / ſom det paa den tid ikke vaar ſedvanligt / at Biſperne droge i Krig / men formedelſt Storm ſom hand icke vel kunde taale/ kom hand ſnart tilbage igien/ huilcket Kongen oc ſelff befalede.

Aar 1160. der den Tvedragt eller oc Schiſma vaar opkommen effter Paffve Adriani 4. død/ imellem Paffve Alexandrum 3. oc Octavianum, ſom vaar imod Paffven Antipapa, oc kallede ſig en Segervinder / oc Erckebiſp Eſkild holt med Paffve Alexandro, oc derfor ſtod Kong Valdemar imod / oc nogle Biſper her i Riget / begynte Kongen at ſange Villie til Erckebiſpen/ meſt der for/ ſaa oc for anden Sag/ at hand icke meente eller talede vel om Kongen.

Erckebiſp Eſkild haffde it ſtort Liggende fæ forvaret udi Franckerige / huilcket hand lod hente ſig/ formedelſt en Munck hans Sendebud/ befryctendis ſig/ at om der kom nogen Oprør for ſamme Schiſma, hand da ſamme Skat ſkulde miſte/ huilcket oc ſkeede formedelſt Munckens / hans Sendebuds forſømmelſe oc uactſomhed. Thi der Munchen nu vaar kommen noget nær til Rigens Grentzer/ oc tenckte paa den Skat/ hand haffde medfart / udtog hand en ſtor Sølff ſkaale/ maa ſkee til Stade/ oc der nogle Roffvere ſaae den / ſom vaare hos hannem i Herberget/ giorde de dem Tancker paa det andet Sølff/ oc roffvede ſaa Munchen paa Reyſen. Der Erckebiſpen det klagede for Kongen/ oc icke der bleff ſtraffet offver ſamme Giernings mand/ effterdi ingen viſte huo det haffde giort / haffver Erckebiſpen det ſaa udlagt / lige ſom Roffveriet vaar ſkeed / enten Kongen vitterligt/ eller icke deert imod hans Villie/ huor ad Kongen oc ſee hemmelig/ at ſaa vaar ganget. Huor aff Biſpen tog ſig Had til imod Kong Valdemar / oc drog ind i

Sverig.

Sverige. Jmidler tid belagde Kongen / oc indtog Erckebiſpens beſeſtning / bygt paa det faſte Land / ved Lothre ſøe / ſom Saxo ſiger / huilcken Beſeſtning nogle mener at haffve værit Søborg / andre meener Eſkildſøe hos Viſeldsholm / ſom Ebelholt ſtod fordum. Der denne Beſeſtning vaar vunden / kom Erckebiſpen tilbage igien / oc bleff Kongen underdanig / oc ſtrax / ſom Saxo ſkriffver / paa det at hand icke ſkulde regnis for en Schiſmaticus, vandrer hand / lige ſom for Religionens ſkyld / til Jeruſalem / oc icke lenge der efter kom hand tilbage igien.

Jmidler tid drog Kongen med Biſp Abſolon aff Roſkilde / til Keyſer Frederich den første / ſom kaldis Barbaroſſa efter Keyſerens idelige Begæring / oc kom tilbage Aar 1163.

Næſte Aar der efter / ſom vaar 1164. efter Chriſti Fødſel / bleff Stephanus den første Erckebiſp til Vpſal / der Kong Carl Sverckesſøn vaar Konge / huilcket Rige tilforn haffde hafft Biſper allene. Forneſnde Erckebiſp Staphen / efter hand vaar kommen til ſaadan Værdighed / haffver hand ſtrax ſamme Aar indſkreffvet i Gudernis tal oc hellig forkyndet en Qvinde / ved naffn Helena aff Schedvi udi Veſtergylland / ſom for Helighed vaar da Naffnkundig / oc det med Paffvens tilladelſe oc villie.

Aar 1170. den 25. Junij, nærværendis med andre / oc ſaa fornæffnde Erckebiſp Staphen aff Vpſal / oc Biſkop Helgo aff Opſlo (enddog de for anden Sag vaare did komne) haffver Erckebiſp Eſkild tagen Hertug Knud / Kong Valdemars Fader / ſom da 24. Aar tilforn / vaar ihielſlagen / oc nu opgraffven / oc did forſtyt / Høytidelig ſat paa Alterit i Ringſted / oc hannem forkynt / her efter at optackis / ſom andre Helgene / huilcken Hertug / Paffve Alexander 3. oc ſaa tilforne haffde helliggiort / udi huilcken Rigens høytidelig Forſamling udi Ringſted / Knud Valdemars Søn / ſom da vaar paa ſit ſivende Aar / oc ſaa bleff kronet.

Jcke lenge der efter / der det bleff obenbaret / at nogle haffde beſvoret ſig imod Kong Valdemar / iblant huilcke vaare Carl oc Knud / Hertug Erichs Sønner / ſom oc vaare udi Raad med / begge Erckebiſp Eſkilds Syſtrebørn oc Kongens Blodsforvante / haffver Erckebiſpen aff ſaadant hans næſte Slectis ſkalckhed bevegen / oc at Alderdommen nu tvingde hannem / vaar til med udarbeydet / af Siugdom plaget / oc beſynderlig aff Roſen / ſom haffde betaget hannem en Part aff Legemet / ſom Saxo giffver tilkiende / at hand haffver underdanigſt oc ydmygelig begæret Forloff af Kongen / at drage bort. Oc der Kongen hannem det tilſtedde / drog hand til Franckerige / bleff en Munck til Clarueaux, oc der for den Kierlighed hand haffde til S. Bernhardum, ſom tilforne haffde værit en Abbed i ſamme Kloſter / for hans Gudfrygtighed / Dyd oc Lærdom / oc vaar paa den tid meget Naffnkundig oc berømmet / med huilcken hand tilforne haſde haft god Omgengelſe / oc it ſynderligt Venſkab / ſom tilforn er ſagt. Hans Bortvandring her af Riget indfalder udi det Aar 1178. Hand døde oc ſamme ſteds Aar 1182. den 6. Septemb. oc ligger ſammeſteds begraffven hos Bernhardi Moder. Hand ſad hen ved 40. Aar / oc leffvede 4. Aar efter hand haffde ſagt ſig aff med ſit Erckebiſkoplig Embede.

III ABSOLON.

Abſolon / ſom vaar af det ypperligſte Slect i Dannmarck paa de tide / af de Huider / vaar Skialm Huidis Sønneſøn af Fienitslef / ſom heede Aſſer Ryg / Esbern Snaris Broder / oc Erckebiſp Eſkilds / ſom tilforne er talet om / Slect oc Blodsforvante.

Samme Abſolon / ſom tilforn vaar Biſp i Roſkilde / efter en Biſkop heed Adzer / oc det efter Erckebiſp Eſkilds tilſkyndelſe oc villie / huilcket K. Valdemar den

ſtore/ſamtyckte/diſligeſte alle Geiſtlige oc Leegfolck. Hand kom nu i Erckebiſp Eſkilds ſted/oc bleff Erckebiſp i Lund / oc beholt der til/ efter Paffvens Tilladelſe/Roſkilde Kircke.

Hand bleff vied i Lund aff en heed Galandus Paffvens Legat /naſten/paa den tid / ſom det langvarende ſplid oc Schiſma, der vaar opkommen/formedelſt Paffve Alexandrum, bleff nederlagt/ved deris Sententz/ſom vaare i det Concilio Lateranenſi forſamlede / efter huilcken tid/den gandſke Verden kam ſig noget igien til Stilhed oc Fred.

Anden dag efter Abſolon vaar vied til Erckebiſp aff forneffnde Galando Paffvens Legat/haffver hand ſtrax i ſamme Legatis nærværelſe/vied en heed Homerus, til Biſp udi Ribe.

Før hand kom til Erckebiſkopsdømmet/oc forreſtod Roſkilde Kircke allene/ haffver hand Aar 1160. ſtifftet Soer Kloſter/der til hiulpet baade aff andre/ oc aff Tokone aff Fienitzloff/hans Farbroder/ oc Skialm Huidis Søn/huilcke lagde til ſamme Kloſters bygning mange Gaarde/ oc der foruden 60.marck purt Sølff. Huilcken Toko (ſom andre kalder Tychonem) med ſine Brødre Adzer oc Ebbe/ lagde førſt Grundvol til ſamme Kloſter / oc Adzer Abſolons Fader / gaff en ſin egen Gaard/heed Soreby/der til / at Kircken ſkulde der byggis/huor af Soer naſn ſiden er bleven. Men der Adzer vaar død/den 30. dag efter Kircken vaar indviet/ haffver hans Sønner / Abſolon oc Eſbern / fuldkommet paa deris egen ſtore Bekoſtning/Soer bygning/ ſom af deris Farbroder oc Fader vaar begynt.

Bonde Byer / ſom Abſolon gaff til ſamme Kloſter / ſigis at haffve været icke ringere end 38. Ebbe gaff 14. der til.

Der efter ere alle diſſe forſkreffne begraffvede til Soer / Adzer/Ebbe/Abſolon/oc Eſbern/med mange fleere Adelfolck/aff ſamme Stamme/huor de haffde en tilfellis Kirckegaard.

Erckebiſp Abſolon haffver oc did ladet føre Skialm Huidis legem/ſom lenge tilforne vaar død / oc jordet udi Fienitzloff lille Kircke / oc til Soer paa ny det ladet begraffve.

Aar 1168. ved Kiøbmandshaffn / ſom nu Kiøbenhaffn er/bygde Abſolon it Slaat/oc kaldtis Stegelborg. Hans Broder Eſbern bygde Callundborg/icke lenge der efter/at den ſkulde være it Vern imod Sørøffvere/ det ſkeede Aar 1171.

Erckebiſp Abſolon leffvede under Kong Valdemar oc Kong Knud hans Søn / huilcke Erckebiſpen merckelig hialp i Orloff / meſt i den Vendiſke Krig/ udi huilcken hand bedreff ſtor Mandom til Land oc Vand.

Hand vaar en veltalendis Mand/en god Raadgiffver oc Krigsmand/huor om Saxo, ſom vaar næſten Aarsbarn med hannem / vitloſſtig ſkriffver i ſin 14. Bog/oc i de efterfølgendis Bøger i hans Hiſtorie.

Aar 1180. haffver Kong Knud/ Valdemars Søn / udi hans Regimentis tredie Aar/oc udi Abſolons Erckebiſkopdoms ottende Aar/ſtadfeſt den Gaffve oc Privilegier ſom hellig Kong Knud tilforne haffde giffvet Lunde Kircke / oc kallede den S. Lauritz Kloſter.

Aar 1188. ſom vaar Kong Knuds Regimentis ſiette Aar / ere til Lund ſammenkallede aff alt Riget / Gudfryctige oc lærde Mænd/ oc bleff ſamtyckt/at udi Kircke tieniſte/med Sang oc andet/ ſkulde ens holdis udi alle Kircker ofver Danmarck urøggelige.

Paa ſamme tid bleff ſammenſkreffvet en Bog oc Ordinantz om Otteſang oc Affteńſang/huilcken Bog de kallede Breviarium. Biſperne ſom vaare da tilſted/foruden Erckebiſp Abſolon / vaar Biſp Niels aff Wiborg/ Biſp Trugels aff Børglum / Biſp Hans aff Othenſe / oc Valdemar aff Sleſvig / ſom allene vaar Electus.

Vdi

Udi Erckebisp Absolons Tid / kom hid ind en af Pafvens Legater oc Cardinal/ved Nafn Fiderarius, som døde i Lund / oc blef begrafven i S. Lauritz Kircke.

Aar 1201. den 21. Martii/døde Erckebisp Absolon/ der hand haffde siddet i Lund 23. Aar/oc i sit Biscopdoms Regimentis Aar til Roeskilde 43. Aar/begrafven til Soer/som før er sagt / dog sunnis Absolon nogen Aar effter hand bleff Erckebisp/at hafde resignerit Roskilde Stift/til hans Frende/Petrum Botulphi.

Hans Effterkommere udi Erckebiskopdom vaar en / ved naffn Anders. Men udi hans Biskops Sæde udi Roskilde / kom effter hannem fornefnde Andersis Broder/ ved naffn Petrus, huilcke begge vaare Sunis aff Knarretorp hans Farbroders Søns Sønner/oc Lauritzis oc Ebbis Brødre/som udi Kong Sverckis tid bleffve ihielslagne ved Læne.

IIII. ANDREAS.

Andreas, en Sielandsfar/ Sunis Søn/Ebbis Sønsøn/bleff Erckebisp udi Lund effter Absolons død. Hand vaar en vellært Mand/oc Juris Doctor, huilcken/effter hand haffde igiennem reyst mange Lande / Italien/Franckerige/ Tydskland/ Engeland / bleff hand Kong Knuds Valdemars Søns Secreterer.

Hand sad under Kong Knud/oc Kong Valdemar den anden.

Aar 1203. effter Kong Knuds død/kronede hand Kong Valdemar/Knuds Broder / den fornefnde Kong Valdemar / som Seyer kaldis/ paa huilcket Aar samme Kong Valdemar stadfeste Lunde Kirckis Privilegier / alle saa mange/som til den tid vaare udgiffne/enten aff hellig Kong Knud/eller aff Bisperne/der til alt Gods/som der til vaar giffvet/baade det hellig Kong Knud/oc andre haffde gifvet til samme Kircke i Lund / oc tog det altsammen i sin Beskyttelse / dog saa at all Kongelig rettighed skulle bliffve hos Provisten oc Cannickerne / undertagen det som i hellig Kong Knuds Fundatz er undertagen.

Aar 1207. sendis Erckebisp Anders til Liffland aff Kong Valdemar / med stor Krigsmact/ at undertvingde samme Land/eller oc med Vaaben at nødde dem til/alvorlig at vedtage den Christelige Tro / som det tilforn vaar begynt aff en Munck til Segeberg / heed Menardus, den første Evangelist i Liffland. Andre sætter her Aar 1206.

Aar 1222. forundte denne Erckebisp Anders Lunde Capitel/oc deris Effterkommere/fri Jus patronatus til den store vor Frue Kircke i Lund / til evig tid at beholde/med alt Gods oc Eyedom/liggendis til samme Kircke/ huilcket hand bytte fra sig/oc sick en Bolig igien aff Capitlet/oc en Haffve/ oc andet som hørde der til/huilcket Gods altsammen tilforne tilhørde en/heed Mogens Hanssøn.

De Breffve som giordis paa dette Skiffte / ere skreffne i en aff Erckebispens Voninger/kaldis Glumstrup / ad XVI. Kalend. Julij. Samme Aar kom en til Danmarck/heed Gregorius de Cressentia, Degen / Cardinal/oc Apostoliske Sædis Legat / huilcken / der hand haffde vandret igiennem alle Biskopsdomme her i Danmarck / oc Præsterne vilde icke skille sig fra deris Hustruer/ endog Bisperne dreff der hart paa / oc Præsterne indskøde sig til it almindelig Concilium, hafver samme Legat forordnet paa det sidste til Slesvig/udi Bispernis almindelig Forsamling / til at spæge Præsternis Modvillighed oc Halstarrighed / at ingen Præstebørn skulle Arffve effter deris Forældre / men samme Befalning bleff icke lenge holden.

Samme Aar haffver en aff Lunde Cannicker / Laurentius, fordum Anders Erckedegens Søn/oc Faderens Arffving/giffvet til Lunde Capitel/en Gaard/ liggendis ved den Landsby ved Naffn / Raaby magle / til at oprette den Skade/ Kircken fanget haffde/formedelst it Skiffte / udi huilcket fornefnde Anders Erckedegen/som gierne skeer / hafde sin Sag oc Rente meere i act/ end Kirckens Gafn/

Ja haffde giort Kircken offvermaade stor skade / som Gaffve Breffvet indholder. Samme Anders Erckedegen kunde ingen tilnøde / i men hand leffde / at giøre Kircken nogen Vederlag oc Betalning / for denne skade / hende aff hannem vaar giort oc vederfaret.

Aar 1223. haffver Erckebisp Anders udi hans Embedis 22. Aar / forordnet / at huad der bleff offret paa S. Lauritzis høye Altar / skulde høre Cannickerne til / af huem det bleff offret / enten aff Bispen eller aff simpel Præst.

Samme Erckebisp lagde til it Bord / heeder Arindal / all Biskoplig Tiend aff Effverød Sogen / i Gersherrit / at forøge samme Mensalia med.

Paa det sidste / der samme Erckebisp Anders haffde sidt 22. Aar / forlod hand Erckebiskopsdom / der hand vaar bleffven Spedalsk / oc udvalde sig der effter sit Sæde oc Bolig paa Iffveøe i Villandsherret / huor hand sigis at haffve leffvet it enligt oc særdeelis Leffnet. Oc der hand vaar paa samme Øe / sigis saadant at være skeed / som efterfølger / om det er sand / er uvist: At paa Jule Afften / som hans Tienere / effter Sedvane / vaare lystige / for Jule festis skyld / oc dennem nu fattedis Vin / sende hand en aff sine Tienere hen at øse Vand aff den næste Brønd / der det Vand bleff frembaaret / er det omvend til Vin. Samme Tiener bleff anden gang udsend / oc ingen indbær Vin for Vand. Bispen sende hannem tredie gang hen / oc forbød hannem strengelig / at hand icke skulde paa Veyen smage aff det hand opøste. Men Tieneren / foractendis sin Hosbondis Befalning / der hand smagede den Vedske som hand øste aff Kilden / skeede det / at hand intet andet indbær til Giæsterne end bart Vand. Udaff hues Wlydighed oc Omhyggelighed til at dricke der aff / imod hans Befalning / Bispen bleff fortørnet / oc straffede hannem haardelig / beskyldendis hannem for en Vantro oc utro Tienere. Der findis en heel Bog skreffven / om mange Miracker / denne Bisp skal haffve giort.

Aar 1228. 8. Kalend. Julias, det er / den 24. Junij / døde samme Erckebisp Anders / oc sigis hand at være begraffven i det Nørre Choer i Lunde Kircke / under Vinddet / som vender ud til Norden / moxen i Kircke muren / paa huilcken sted i fordum dage stod S. Marthæ Capel.

Samme Erckebisp skref en Bog Hexamerro carmine, indholdendis Forklaring paa de synderligste Artickle i den Himmelske Lærdom / huilcken Bog endnu findis udi Lunde Kircke / med en anden Bog oc paa Vers / om de 7. den Christen Kirckis Sacramenter.

Hand udsætte Skaanske low paa Latine / som tilforn vaar skreffven paa almindelig Skaanske maal / huilcken jeg haffver ladet udgaa paa Tryck. Saxo vaar Danske Historie skriffver / haffver tilskreffvet samme Erckebisp Anders sin Historie / effter Erckebisp Absolons raad / som er at see / af Fortalen i samme Saxonis Krønicke.

V. PETRUS. den første.

Den tid Erckebisp Anders vaar nu med Spedalskhed beslagen / da sigis denne Petrus at være hannem tilforordnet til en Medbisp / som med hannem skulde forrestaa Erckebispdommet / oc er vied Aar 1224.

Huad hand haffver bestillet / oc huor hand vaar fød / er uvist. Men dette er vist / som oc tilforn er talet om / at Erckebisp Anders hafde en Broder / heed Petrus, Bisp til Roskild / om hand er tilskicket i Broderens sted oc Embede / for Broderens skrøbeligheds skyld / er icke læt at sige. Mand siger at begge disse Brødre / Peder oc Anders / ere døde paa it Aars tid. Petrus døde den 6. Idus Julij, det er / den 10. Julij. Andre ville / at den Petrus, for Provist / skal haffve værit Saxonis Grammatici Søn / men sad kun 4. Aar / oc døde det samme Aar Erckebisp Anders døde.

VI.

VI. OFFO.

Offo eller Uffo, saa meget sagt som Christoffer/som blef Erckebisp efter Anders oc Peder / sad under Kong Valdemar den 2. Item/under Kong Erich oc Abel/ Valdemars Sønner/blef vied Aar 1230. af Ottone Cardinale, Pafvens Legat.

Formedelst denne Ercke bispis hielp/haffver først Franciscaner, som kaldis Graabrødre/eller Fratres minores, begynt at bygge i Lund/Aar 1232. eller/som andre skriffve/Aar 1238.

Om denne Erckebispis gierninger findis intet vist/dette allene undertagen/at it Mode er holden til Othense / Aar 1245. i den Vge som kaldis Sexagesima, nærværendis med andre/M. Johanne de Placentia, det Apostolisk Seædis Legat/udi huilcket Mode er repeterit oc forkyndet det Bands sententz/som tilforne vaar kundgiort ved Paffve Leone, offver dem som indtrenger sig i Kirckens Gods/oc der udi næffnis alle Røffvere / oc de som vanhelliger det som helligt er/oc deris Medfølgere. Paa huilcken tid der oc bleff besluttet/at saadan Bands bref skulde obenbarlig forkyndis udi alle Moder oc forsamlinger / oc paa de besynderligste Høytider/aff alle Kirckernis forstandere/ paa almindelig Maal til Folcket/ oc alle andre. Samme Uffo døde Aar 1254. 18. Kalend. Januarij det er / den 15. Dag Decembris, der hand haffde sidden her ved 24. Aar.

VII. Jacob Erlandssøn.

Jacob Erlandssøn/den første aff det Naffn/ haffde til Moder/Cerille/Erckebisp Andersis Systerdaatter aff Margrete. Hand sad under Kong Christoffer oc hans Søn Erich/som haffde tilnaffn Glipping. En andensted læsis / at hand skulde haffve værit Paffve Innocentij 4. Capellan / huilcken oc for hans Dyd oc Lærdom/sætte hannem først til Bisp i Roskilde/Aar 1245. der efter til Erckebisp i Lund Aar 1249.

Aar 1252. udi Januario/stadfeste Kong Christoffer Capittels Privilegier/ tagendis alle Cañicker under sin Beskyttelse oc Forsvar/med deris Gods oc Folck/ som hørde dem til. Disligeste deris Bønder / oc alle deris Tienere/ giorde hand fri fra Ledings tynge/som det ydermeere udi Breffvet formeldis.

Samme Aar 7. Kalend. Januarij, døde Trued Tuckessøn eller Tockessøn Pust/Provist i Lunde Kircke. Samme Tockis Morfader/vaar Tocko aff Fienitzløff/Skialm Hvidis Søn/om huilcken tilforne under Absolone er talet.

Aar 1256. gaff hand til Lunde Kircke alt sit Gods / rørendis oc urørendis/i Hoffvedstorp/Dagsstorp / Særsløff / oc Nørehuidinge. Item/en Mølle udi Treye/til evig tid at eye oc nyde/at nogle fattige Skolebørn/om huilcke vaar god Forhaabning/skulde der aff haffve deris Underholdning/dog forbeholt hand sig/ at Erckebisperne hans Efterkommere/samme Gods at raade offver.

Nogle Aar der effter bleff forordnet it visse Tal paa Skolebørn/thi det vaar stadfest/at tolff Skolebørn skulde haffve deris Ophold aff samme Gods/huor til bleff lagt mere Gods/som her effter skal næffnis/ec.

Hen ved det ottende Aar udi hans Erckebiskopsdom / som nogle vil/som vaar Aar 1259. den Nat for S. Agathæ dag/det er/den 5. Februarij, bleff Erckebispen fangen aff Kong Christoffer/udi en Landsby i Skaane/heeder Gisleberg/oc ført til Fyen til Hagenskow / huor hand bleff sat i Fengsel/ huorfor Riget kom i Forbud eller Interdict, hen ved 9. Aars tid.

Huad ret Aarsag der haffver værit imellem Kongen oc Erckebispen/til den Weenighed/finder jeg icke / uden at der en steds findis skrefvet/at nogle af Kongens Undersaatte ere ihielslagne / icke langt fra Nestved oc Læthrebro / huor til Erckebispen skulle haffve værit Aarsag / oc hans Svoger Peder Bang / Biskop udi Roskild / som icke vaar langt fra samme sted / som Striden stod / ja/vaar oc

Øfverst for de Oprørske/ oc haffde i følge med sig/ Første Jermer aff Ryen. Dette sigis at være skeed forneffnde Aar 1259. der Erckebispen sad fangen.

Biskop Peder aff Roskild sigis at haffve værit Jermers Morbroder/ eller er saa kallet effter Tydsk tale/ aff huilcken sin Morbroder hand oc siunis at være tilkallet at forsvare Bispen for Offvervald/ om Kongen noget saadant vilde anfange. Thi der Erckebispen vaar fengslet/ kunde vel Bispen/ som vaar Erckebispens Slect/ oc en Forstander udi Embedet med hannem/ siunis at befrycte sig for Kongens vrede. Uden mand dette vil sige/ at Jermer vaar kommen til Danmarck/ før Erkebispen vaar fengsligen anholden/ men huorledis det nu er/ dær det sant/ at Jermer/ der hand vaar kommen i Sieland/ haffver hand ødelagt Landet allevegne/ paa huilcken tid hand oc er indkommen i Kiøbenhaffn/ igiennem Voldene/ huor endnu staar en liden Skantze eller Taarn/ kaldis Jermers Taarn eller Skantze/ imellem vestre oc nørre Port.

Mand læser vel oc en sted/ at Kongen haffver icke kundt lide/ at Erckebispen fordristelige paamindte hannem/ hues Paamindelse vaar dog vel meent/ oc nyttig/ at Riget anderledis oc bedre skulde regæris/ ved gode oc forstandige Mænds raad. Saa haffver oc Bornholm/ som Kongen stundede effter/ værit Aarsag til deris usamdrectighed.

Crantzius meener/ at samme Kiff oc Trætte/ er Erckebispen for Tiende skyld paaført.

Danmarck sættis i Band aff Guidone Cardinale, Aar 1266. udsendt aff Paffve Urbano 4. under huilcken Paffve dette merckeligt haffver sig tildraget/ at hand haffver forordnet/ at hellig Legems Dag skulde Aarligen holdis høytidelig/ Feria 5. post octavam Pentecostes, oc til at stadfeste samme Superstition, ofvertro oc Mißbrug med at bekreffte/ gaff hand Indulgentias oc Syndernis forladelse/ paa en visse tid/ huilcket bleff siden forøgt aff Paffve Martino den 5. oc Eugenio 4. paa den tid der det Concilium bleff holdet til Basel.

Aar 1274. 2 Kalend. Martias, det er/ den 18. Febr. døde Erckebisp Jacob/ forlat næsten aff alle sine Venner. Nogle skriffve/ at hand skal være død i Landflyctighed. Andre sige/ at hand er begraffven i Lund/ udi deris Kircke/ som kaldis Minoritæ, oc nu er ødelagt. Andre/ at hand ligger i Roeskilde apud Minores.

Hand sad fra hans Erckebiskopdoms begyndelse/ oc til hans Fengsel/ 7. Aar/ oc leffde siden 15. Aar/ oc en Maanet. Fra det første hand bleff Erckebisp oc til hans Død/ er 22. Aar.

Denne Erckebisp Jacob haffde en Broder heed Anders/ som vaar loffactiger oc optictiger end de andre/ oc lenge haffde Bornholm/ oc det forsvarede imod Kongens Parthj/ paa Brøderens vegne. Men Nicolaus den anden Broder/ som den tid vaar Landsherre offver Skaane/ oc som der læsis en andensted/ vaar Major Baro terræ, handler med sin Broder Erckebispen/ baade med Truen oc Locken/ at skulde foreene sig med Kongen/ huilcket vaar dog aff Broderen giort til forgeffvis.

Denne Erckebisp stifftede 7. Fester oc hellige Dage i Lunde Choer. Nogle meene/ at hand skal haffve funderit det Altar/ som kaldis Scholarium.

VIII. Erland.

Erland/ som tilforn vaar Erckedegen i Lund/ bleff udvald til Erckebisp/ under Kong Erich Glipping/ oc sad neppelig it Aar/ huorfor nogle haffver icke regnet hannem iblant Erckebisperne. Hand vilde heller være Landflyctig/ end Kirckerne forestaa/ for Kongens vrede.

Aff

Aff denne Erland er noget Gods lagt til Decanum i Lund/huilcket Gods er liggende i de Landsbyer Fledie oc Totterup/huor aff Aarlige Begengelse skulde holdis.

Sam̃e Altar stifftede B. Rasmussøn/hues Præsentatz hører til Erckedegen.

Hand haffver oc stifftet andet Gods til Kircken oc Capittel/som er/en Mølle i Fledie til Cannickernis Bord.

Huad hand meere haffver giort/ oc huor hand døde/er ingensteds optegnet. Men dette alleeniste findis in Datico libello, Ecclesiæ Lundensis, at hand er død XI. Kalend. Septemb. det er/ den 23. Dag Augusti, Aar 1276. udi huilcket Aar den 23. Septemb. Nicolaus oc døde/ som vaar fordum Biskop til Roskilde/ effter hand for Kongens fryct/ haffde værit landflyctig i 4. Aar.

Denne Klage oc Begrædelse/tilleggis denne Erckebisp Erland/hues Titel er denne: Planctus Archiepiscopi captivi, ab Imperatore captivo, huilcken grædelig Klagemaal er saa liudendis:

I Konger oc Førster i Danmarck / Bisper / Abbeder/meenige Clerici, oc Almue / helser E. Lunde Erckebisp / oc Jesu Christi fange. De ere lycksaligen arme/huilcke vitterligt er / icke at forskylde det de lide. Udi Modgang er nogen Lycksalighed / at den er skyldig / som brødig meenis. Her aff kommer det/at vi glæder os udi voris fengsel oc baand/hues Aarsag er os til Trøst/oc icke vor Samvittighed til nogen Straff. Det er voris ære oc Berømmelse/en god Samvittigheds vidneßbyrd/men huordan vor Samvittighed er/oc huad Aarsag der haffver værit til vore baand/maa mine kiere Herrer / mine Venner / mine Brødre oc Præster vel høre/jeg troer visselig/ at de diß indeligere skal bede for mig/effterdi de vide/at Christus meere lider i mig/ end at jeg lider for Christi skyld. Gud kiender det/oc Guds Søn/oc beggis deris Aand/at jeg icke liuger. Den Romerske Keyser beskylder os / at haffve høyelig syndet imod sig/ oc klager/ at vi haffve formindsket hans Rige oc Krone. Men vi som her udi offverveye oc betracte vor Samvittighed/kand ingenledis finde oc santze/huor oc naar vi dette skulle haffve giort Huorfor/det Gud haffve tack / vi dømmis effter vi ere anklagede/end dog vi ere icke offvervundne/ oc vi som ere uskyldige/ ere regnede iblant ugiernings Mænd. Men dette er os en ære/dette er vor Triumph oc Seyer. Thi mig forlengis saa storlig effter Danmarckis Rigis oc Kirckis ære oc ophøyelse / at det er mig kierere/ at lide for hende / end at regnere i hende. Derfor vender jeg mig til eder/mine kiere Herrer/mine Venner / Brødre oc Præster/jeg beder eder/at i ville bede for mig/oc være omhyggelige med mig/ at haffve Medlidighed med mig/jeg beder eder/at i med eders Bøner alleene ville frelse min uskyldighed. Jeg befaler eder/oc høyelig formaner/ at ingen aff eder tencker ved andre middel at frelse mig. Thi jeg/som en gang er forløst ved Christi blod/ begærer icke at forløsis igien. Ofver alt dette er vort Kiød nu moxen intet/vort Legeme er skrøbeligt/vort Lif er hart ved Enden/oc begærer at forløsis/ oc være med Christo/oc behøffver allene Christi forløsning/ hans Blod er vor Betalning oc Fuldværd. Det er usømmeligt/ at jeg nu skulde twingis til at kiøbis / aff den/hues Rantzon oc Betalning/foruden Christo/som er den rette Fyldestgiørelse/duer intet. Her foruden er det en skammelig Erleding oc Befrielse / ved huilcken Kircken mister sin Frihed/oc forhuerffver oc kiøber sig Undertryckelse. Thi det er fornøden at Lemmerne maa lide/om du vilt ydmyge dit Hoffvet under Skat/det er fornøden at en Clerck betryckis/om en Bisp skal erledigis/ det er fornøden at Undersaatterne maa frycte oc forfærdis/ om hand haffver Forsvar behoff/huilcken du haaber at være en Forløser. Sandelig jeg acter icke saa meget om mit Liff / at jeg det skal kiøbe / som ickun er kort oc stacket. Oc effterdi jeg er en gang forløst / da vil jeg heller lade Liffvet staa i Fa-

re/end at den almindelig Frihed skal derfor undergaa/Gud giffve at min død kunde være den Christen Kircke til Baade/ den jeg icke haffver værit til gaffns/der jeg i min Velmact hende forestod. Det hør Bispen til/at dø for alle/om hand icke kand leffve alle til fromme. Her med Gud befalet.

Om dette sørgelig Klagemaal er skreffvet aff denne Erckebisp Erland/da hører det sig/at denne Keyser/som hand klager offver/ haffver værit Rodolphus Habsburgensis med huilcket oc Tiden kommer offver ens/thi paa den tid vaar der ingen anden Keyser/for huilcken Keysers Regimentis tid / som begyntis Aar 1273. eller der ved/forløb sig 9. Aar/ som ingen Keyser regærede udi.

IX. TRUGOTUS.

Trugels Tostessøn / som tilforne vaar Cannick i Lund/bleff annammet til Erckebisp der effter/oc sad under Kong Erich Glipping / paa huilcken tid det forrige Band oc Interdict, endnu varede.

Hand er vied til Rom aff Paffven selff / enten fordi hand saa vilde / eller det vaar fornøden at saa skulde skee / for det Interdict skyld. Thi alle forrige Erckebisper i Danmarck ere viede i Riget / derfor / effterdi hand for denne Sags skyld drog til Rom / haffver hand der med dette udret / at Lunde Kircke effter den Dager bleffven det Rommerske Sæde meere undergiffven/ fordi denne Erckebisp nøddis til at forplicte sig oc sine Efterkommere/ at betale for sin Erckebiskoplig Pallio, som det kaltis / oc for Indvielse / naar som heldst Erckebispdommet bleff ledigt/icke ringere end 4000. Rhinske gylden / huilcken Summa er dog der effter forringet aff Paffve Martino den 5. oc er sat paa 2000. Gylden / der Peder Lycke vaar Erckebisp.

Der hand nu indtraadde i sit Embede/ Aar 1276. eller ved den tid/oc paa det Paß/ som det Mode holtis til Lugdun / bleff det Interdict affskaffet/som nu hafde varet udi 9. Aar/huilcket bleff Riget paalagt / som tilforn er sagt for Erckebisp Jacob Erlandssøns Fengsels skyld.

Try Aar der effter/som vaar Aar 1279. der Erckebisp Trugels visiterit her udi Riget/ holt hand it Mode til Vedle.

Det næste Aar der efftet/Aar 1280. eller / maa skee/det næste effterfølgendis Aar / døde hand / 6. Nonas Majas, det er/ den XI. Maij, der hand haffde siddet ved 5. Aars tid.

Hand gaf til Lunde Kircke oc Capittel tvende Gaarde liggendis i Gløderslef.

X. JOHANNES DROES.

Hans / den første Erckebisp aff det Naffn / med det Tilnaffn Droës, bleff Erckebisp effter Trugels/Aar 1282. oc vaar tilforn Cannick i Lund.

Hand sad under Kong Erick Glipping/oc Kong Erich Mendved/som efterfulde Kong Erich Glipping udi Regimentet.

Under denne Erckebisp / haffver en heed Haagen en Erckedegen / funderit S. Vincentij Altar/oc begaffvet det/oc huad Gods/som vaar lagt til fattige Skolebørn/haffver hand forbedret/oc tillagt meere Gods i Treye / Særsløff oc Hofvetstorp/ foruden det som tilforne aff Jacob Erlandssøn vaar giffven til den Brug oc Nytte.

Hand haffver oc stifftet Gods til Lunde Kirckis Bygning / oc til Cannickernis Bord/huilcket Bord endnu fiunis at hafve værit it for dem alle/eller mange aff dem at haffve hafft it Bord tilfellis.

Aar 1286. der Kong Erich Glipping vaar ihielslagen/haffver denne Erckebisp bandsat alle dem/ som haffde besvoret sig med huer andre / oc vaare Aarsag i Kongens død / oc det effter Paffvens Legatis befalning / som heed Tusculanus, Legat offver Danmarck oc Tydskland.

Aar

Aar 1288 haffver hand stifftet S. Hans Baptiste Altar i Krafft Kircken, de begaffvet det/ oc haffver lagt nogle Boder der til/ oc nogle Gaarde i Lunde by/ med en Gaard udi Flackerup. Præsentatzen vilde hand at skulde være hos Deganen udi Lunde Kircke.

Samme Aar/ oc under samme Erckebisp/ haffver K. Erich Mendved stadfested/ Gaffve udi Lunde By aff de 27. Marck denariorum novorum, som/ man kallede Midsommers gield/ Confirmatzen kalder det Sommer gield/ som nu nafnis Cannickerne oc Capitlet forundte aff Arilds tid. Hand stadfeste ligemaade de andre Capittels Privilegier/ vdgaff Cannickernis Bønder fri/ oc deris Folck/ fra all Tynge/ Inne/ Stuth/ Sisse/ oc all anden pligtig Skat oc Tienste/ som vnderdit Kongens Rettighed oc Ret. Thi saa lydis udi samme Privilegio, huilket dog en heller i de andre stycker kommer ofver eens med Kong Christoffers Privilegi/ Capitlet gifven/ Aar 1252.

Aar 1289. 4. Kalend. Februar. det er/ den 29. Januarii dode Erckebispen.

Samme Aar stifftede en/ hed Mester Trugels Præpositus, it Altar/ S. Hans Evangelist/ oc S. Katrine til loff/ hos huilket hand oc ligger begraffven. Til samme Altar gaff hand noget Gods i Øster Odersloff/ Mester Odersloff/ oc Raasløff/ hvilcket Præsentatzen skulde tilhøre Kircken. Samme Mester Trugel gaff til Kircken til Gods/ liggendis i Sandby/ hvor aff hølgis Aarlig Bekiendelse/ neml. Kyrckenslaan.

Hans Lilde Cannick udi Lund/ vaar samme Mester Trugils Sønnesøn.

XI. JOHANNES GRAND.

Johannes den anden Erckebisp aff det Nafn/ med det Tilnafn Grand/ thi Grand kalde hannem Jsnes/ mennu kallis hand Jens) vaar fød i Sialand/ oc vaar aff de Huider dets Stamme/ blef Erckebisp efter forneffnde Erckebisp Hans Aar 1289.

Hans Moder vaar Cecilie/ den første Skialm Huidis Daatter daatters Daatter. Hans Moderbroder/ vaar Biskop Peder aff Roskild/ Erckebisp Anders Sunes Broder/ huilcken Peder vdi blef Biskop til Roskilde efter Absolon/ som tilforne er sagt.

Denne Johannes (som hand Doctor Juris, oc i Begyndelsen Prodist i Roskild/ medens hand endnu/ som Kong Erich blef ihielslagen aff de sammensorne/ der hand blef Erckebisp/ vaar Kong Erich Mendved/ oc hans Broder/ Kong Christoffer/ hannem meget gram/ fordi hand hafde bevoret sig med dennem/ som sloge forneffnde Kongens Fader ihiel/ hvorfor denne Erckebispis Svogre oc Medhielpere/ vare ogsaa den tidt meldte/ Jacob Pers Grefve i Halland/ Niels Andersen/ som kaldis Marsk/ oc andre.

Der hand vaar vdvalt til Erckebisp/ maatte hand gifve sedvanlig Ed vdi Kircken/ at ville raade Kong Erichs Arvedis Kong Erich Mendved/ Dronningen/ hans Moder/ Biskoperne aff Roskild/ Aarhuus/ oc Odense/ mange Rigens Adel/ oc andre/ at hand vilde skylde vaare Kongen Hud oc Hed/ oc følge dem i alle ting/ Besynderlig/ at hand skulde hielpe Kongen til at finde Kong Erichs/ som hafde ihielslagen Kong Erich/ icke heller bevisede nogen Besyndering eller Hielp/ eller andre dem vdi nogen maade skulde kunne vdi Riget.

Effterdi hand vaar vdvalt/ drog hand til Rom/ oc blef vied aff Paffve Nicolaum 4.

Denne Erckebisp endnu begyndelse Aar 1290. eller ved den tid/ haffver indstedt Alterlegater til stiffteris Altar i S. Laurits Kircke/ i den Synderside ved Tornet/ oc lagt Gods der til/ vdi Rolstrup/ Vraagerup oc Bielderup. Item til Kirckens bygning/ gaff hand en Gaard i Brønesløff. Til Capittel gaff hand

sin

sin egen Gaard/liggendis i Lunde By paa Torffvet inod Østen/imellem de Boder/som kaldis Kiøbmands Boder.

Aar 1293. haffver Erckebisp Jens Grand lader giøren Bog / som kaldis Daticus, om hvilcken tilforne er talet/ udi Erlands Historie/som endnu findis bevaret i Lunde Kircke / hvilcken Bog somme kalder en Register offver Helgen / andre kalder den en Bog / som indeholder deris Naffne/som for deris Velgierninger inod Lunde Kircke oc Capittel ere Naffnkundige / oc paa hvad Aar/Maaned oc Dag/en hver aff dem er død/ oc hvad de haffve giort Kircken tilgode.

I midler tid haffver Kong Erich/med sidstnefnde Bisp/dette beslutted/at hans Fiender Manddrabere maatte fattis i Band aff Paffven / hvilcket hand oc snarlig forhuerffvede. Huorfor Erckebisp Jens Grand blef besatet aff Paffvens Legat/ offver Dannmarck oc Tydskland paa den tid /ved naffn Tuscolano, som sagt er/ obenbarlig iblant sine at forkynde Bands straff offver samme Manddrabere. Hvilcket Erckebispen traadte/ bedreff ofsaa ellers megit under hans Embedis skiø/ hvor med hand giorde sig meere mistenckt hos Kongen / de opvakte hannem oc hans Broder til stvrre Forfølgelse / hvor aff det oc kom/ at hand/femde Aar udi hans Erckebiskoplig Embede / som vaar Anno Domini 1294. blef fangen aff Hertug Christoffer / Kongens Broder / oc blef ført til Søborg/ hvor hand sad i it skidet Fengsel 19 Aar / hvor med Kongen oc sam tøkommis Fingre.

Ickelenge der efter / at Erckebispen vaar fangen bortført / blef en paagreben oc fangen / heed Mester Jacob Lang / som da vaar Provest i Lunde Kircke/ somoc blef satt i Fengsel paa Søborg/ udi 27. Vger/ fordi at mand mente hannem at holde med Erckebispen. Hand kom siden aff Fengsel/ dog hemmelig den Nat for Luciæ Dag/ Aar 1295. Der findis til bekræftelse Breff / Conservatorium, som det kaldis / udgiffvet til Clericiet i Lund/ aff Kong Erich / Aar 1294. Feria 6. post divisionem Apostolorum (den Dag indfalder den 15. Julii) udi hvilcket Breff disse Ord læsis iblant andre: Vi ville icke / at den hellige Kircke vor Moder/ eller Clericiet forneffnde Stifft/ endog Kircken haffver en ingen Hyrde/ skal undertrycktis oc besvaris udi hendis Gode/ Ret oc Frihed / formedelst urectfærdige Tyranners had oc Forfølgelse.

Aff hvilcke Ord er klart at forstaa/ at Erckebispen paa den tid vaar fangen/ oc Kircken derfor siuntis at være forlat/ uden Hyrde.

Udi samme bekræftelse Breff/ talis intet/ hvercken om Erckebispen / eller Prælaterne/ men enfoldig nævnis det/ Domini, Decanus, Œconomi, oc Lunde Capitel med Clericiet i Lunde Stifft.

Aar 1295. slap Erckebispen lov aff sit Fengsel / oc begaffve sig strax til Hammershuus paa Bornholm. De efterfølgende besørge sig ikke heller om at være tryg for Kongen/ vandrede hand til Lybeck / oc klagede hvorledis/ hvilcken ville den Vrett som hannem oc hans Fred vaar / for Paffve Bonifacio 8. oc angaff Kongen oc hans Broder for Paffven / paa sine vegne oc Jacob Provstis vegne/ ved hans Fuldmectige Reginaldum de Soccia. Kongen vaar imod udsendt sin Cantzeler / Mester Morten / oc Guidonem, som vaar Provest for Canik i Ribe/ som paa Kongens vegne/ skulde svare til Erckebispens klagemaal/ hvilcket skeed Aar 1296. udi hvilcket Aar / 3. Nonas Maias, det er / den 5. Dag Maii/ Mester Morten Kongens Cantzeler / oc forneffnde Guido, blefver forbemeldt skulde være Kongens Fuldmectige forneffnde Sag.

Aar

Aar 1297. haſver en/heed Gotho, ſom vaar Cannick i Lund/oc Cellerarius, giffvet ſit Gods til S. Staphens Altar/liggendis i en Landsby/heeder Lockerup/ at det ſkulde være under den hans Vergemaal / ſom vaar Forſvar for Bygningen (eller Kirckeverge) oc ſkulde der aff holde en Aarlig Begengelſe.

Forneſſnde Meſter Morten/Kongens Cantzeler/om huilcken nuer meldet (huor om Crantzius oc Kaler lib. 8. cap. 56. Metropolis) handlede Kongens Sag/førſt ved ſig ſelff / dernæſt ved en heed Georgius de Interamne, ſom hand ſkickede i ſin ſted / Sagen at forhandle imod Erckebiſpen. Paſſven tilſkickede evende/ſom ſamme Sag ſkulde ſig forretage / at kiende oc grandſke paa/ſom vaar Johannes Presbyter Cardinalis S. S. Marcelini & Petri, oc Nicolaus Presbyter Cardinalis S. Laurentij in Damaſo. Der Sagen nu vaar handlet hos Paſſven / ſættis Riget i Interdict, oc Kongen bleff tildømt / at giffve Erckebiſpen oc Lunde Kircke/49000. marck purt Sølff/ efter Lunde vect.

At ſamme Paſſvens Dom ſkulde efterkommis oc fuldgiøris/ ſendis Iſarnus Paſſvens Legat hid ind i Dannemarck / oc bleff ſiden Erckebiſp efter denne Jens Grand.

Hand kom til Lybeck/udi Auguſto, Aar 1298. eller ved den tid / huor hand talede med Erckebiſpen i Novembri Maanet/oc udrettede dog intet ſynderligt i den Sag.

Paa den tid vaar nu død Meſter Jacob Lang / Proviſt udi Lund.

Aaret der efter 1299. udi Januario, haffver Biſkop Henrich til Reſſvel/ Kongens Procurator, i Sagen / tilbudet Erckebiſpen til Othenſe 3000. marck Sølff/ at betale paa en forſkreſſven tid / til Vederlag / for den Skade ſom hannem vaar giort / nærværdis forneſſnde Iſarno Paſſvens Legat / ſom nu haffde fundgiort Paſſvens Interdict, oc varede allene paa 5. Aar. Men efterdi at ſamme Biſkop Henrich aff Reſſvel haffde icke ſtrax Penninge tilſtede / bleff Sagen opſat til et andet Mode/at holdis udi Kiøbenhaffn.

Imidlertid drog Iſarnus til Aalborg / oc ſkreff Kongen venligen til/om Faſtelaffns tid/dog icke uden Truſel/huilcket Breffs indhold er denne: Kongen ſkal betale Erckebiſpen efter Paſſvens Dom/3000. marck Sølff/for det Gods hand haffver miſt/6000. for ſkade oc Intereſſe, oc 40000. for hand lod ſange oc fengſle hannem/oc for anden Wret. Eller Kongen ſkal igiffvind paa/venligen at forligis med hannem/oc i huad maade det være kand / ſtille Erckebiſpen til fredz. Vil Kongen det icke giøre/da ſkal det ſkee / at der ſkal noget vere efterfølge/ſom er Band oc andet ſaadant.

Men Iſarnus udrettede intet hos Kongen paa Erckebiſpens vegne / uden ficke et Leyde Breff/at Erckebiſpen maatte ſecker komme til Kiøbenhaffn.

Samme Aar udi Junij Maanet / den tid Erckebiſpen torde icke fuldelig forlade ſig paa ſamme Leyde Breff /huilcket/maa ſkee / kom hannem forfilde til hænde/holder hand ſig ſtille paa Hammershuus/ oc ſende Nicolaum til Kiøbenhaffn/ſom kaldis Buncke ſlod/vaar en Cannick i Roſkilde / ſom oc ſiden bleff Cannick i Lund.

Paa Kongens ſide er hans Fuldmectige til ſtede Eſger Juel/ den tid Cannick til Ribe /men bleff ſiden Biſkop til Aarhuus/ oc der efter Erckebiſp til Lund/ ſom her efter ſkal formeldis. Der Sagen lenge vaar beraadſlaget / ſvarer Iſarnus for Erckebiſpen / oc tildømmer hannem de tre Parter aff Lunde By / de tre parter aff Mynten oc Skat / ſom Kongen der i Byen pleyede at lade annamme/ Item/alt det Gods/ Kongen haffde paa Bornholm / tildømmer hand Erckebiſpen Byer/Stæder/Slotte/Linge/Sogner/Skoffve / Fiſkerj / Marcker/oc alt andet Gods/ſom Kongen haffde oc beſad/ enten ved ſig ſelff eller andre/i Lunde

Stift/

Stifft/med all Ret oc Tilbehøring/Nytte/Indkomſt/Profit/ oc alt Sagefald/ eller Arfvelig tilfaldendis Gods/med fuld Herſkaf/ Halland undertagen/thi diſſe Ord ſtudis udi ſamme Iſarni aſſagde Dom.

Samme Iſarnus antvordede Erckebiſpens Fuldmectige alt dette Gods/ paa Erckebiſpens vegne/med ſedvanlige Skick/ſom der til brugedis / indtil Kongen betalede alt det ſom Paſven hannem haſde paalagt.

Der bleffve oc ſætte Forſvar oc Befalningsmænd offver alt dette Gods/ oc Erckebiſpen trengde hart paa ſin Ret. Men fordi at Kongen vaar endnu vred oc grum/arbeydede de Fuldmectige gantſke forgæffvis i alle maade.

Erckebiſpen maatte paa det ſidſte undvige Riget / oc oplade Iſarno, ſom kom efter hannem/Lunde Stiffts Erckebiſkopsdømme.

Aar 1300. holt Paſſve Bonifacius den 8. Jubel Aar til Rom / paa hvilcket Aar 15. Kalend. Februar. døde Thomas Gyntherſſon en Borger til Lund/ vel forſkylt aff Capitlet oc Kircken.

Aar 1301. der Paſſvens Interdict endnu varede / haffver Gudmund Tildis efterleffvendis Encke/ved naffn Johanna giffvet nogle Gaarde/liggendis i Krumholt/til Cannickers Bord/foruden det Gods / ſom vaar lagt til at holde Aarlige begengelſe med.

Vdi dette Aar er Erckebiſp Jens kommen tilbage til Bornholm / oc vaar ilde lidt aff den ſtørſte Part/ baade Geiſtlige oc andre / men der hand fornam / at hand forgeffvis arbeydede her paa/at bekomme igien det hand haffde miſt/ er hand bortſeyglet igien om Vaaren i næſt efterfølgendis Aar /oc kom ſiden icke meere til Dannmarck.

Aar 1302. haffver en / ved naffn Henrich Brunſwich giffvet en Bod i Lund/ til Capitlet liggendis iblant Kiøbmænds boder/ſom ligger øſten paa Torffvet/at den ſkulde være under Proviſtens forordning/ huor aff forneffnde Henrich Brunſwigs Aarlig begengelſe ſkulde holdis.

Vdi dette Aar er Iſarnus indtræd i Lunde Sæde/den næſte Dag for Simonis oc Judæ Apoſtlers Dag.

Der Erckebiſp Jens nu vaar undvigt Riget/begaf hand ſig til Paris i Franckerige / huor hand oc holt Hus nogen tid lang / oc i midler tid forundte Paſſve Benedictus den XI. ſom bleff Paſſve efter Bonifacium, hannem/ Reffvels Erckebiſkopsdom/ſom/maa ſkee/da vaar ledigt / til hvilcket Stifft hand dog aldrig kom/men lod det fare/icke lenge der efter / der hand icke vilde forlade den Tancke/ at komme igien til Lunde Stiffte. Men der hand dog paa det ſidſtenu icke meere tenckte paa Lund / oc Florentius, ſom vaar den Bremerſke Kirckis Forſtander/ vaar død / Aar 1307. haffver Paſſve Clemens den 5. ſat hannem til Biſkop udi Bremen/efter forneffnde Florentio.

Aſperior moribus & irritabilis.

Vdi ſamme Bremer Stifft ere hannem oc atſkillige Klammer oc Bulder møt / thi hand lod ſig lættelig operre til Vrede/oc vaar it uroligt Menniſke / oc ſtiff i Omgengelſe/ſom Crantzius ſkriffver/huorfor hand ſtod icke vel/enten hos ſine egne/eller hos ſine Naboer/ſaa at hand endnu nogle gange nødtis til at forrepſe til Paſſven/at beſtyrcke ſig oc giøre ſig faſt/huor hand tit paaførde dem Trætte/ ſom hand vaar vens med.

Tive Aar efter hand vaar bleffven Biſp til Bremen/ døde hand i Franckerige/huor om mand meere kand læſe hos Crantzium Metropol. lib. 8. cap. 56. oc i nogle de efterfølgendis Capitler. Vdi den Bog / ſom kaldis Daticus, oc er tilſtæde endnu i Lunde Kircke/ſkriffvis om hannem at hand døde til Avenion Aar 1326. 3. Kalend. Junij, det er/den 30. Maij / oc bleff begrafven mit i vor Frue Kircke.

Aff

Aff denne Erckebiſpis Breffve findis ingen i Lunde Kircke / enten aff den Aarſag/at hand vaar Erckebiſp en kort tid / eller mand maa haffve en Miſtancke der om/at hans Breffve/maa ſkee/med mange fleere / om der vaar nogen tid nogle udgiffne aff hammem/ſkal være bortragne aff Kong Erich/ſom gick ind i Capitels Hus/efftet Erckebiſp Jens bleff fangen bortført / thi baade Kirckens oc den Erckebiſkoplig ſædis Klenodie ere bortragne / oc mange Kongelige Breffve ere forſmelte/en Part / der Erckebiſpen bleff fangen / en Part opbrende i Lunde Kircks Chorr/ſom nogle ſiget. Iblant diſſe Breffve/er vel troligt/at der haffver nogle været/enten udgiffne til Erckebiſpen ſelff / eller til andre aff hammem / huilcke allesammen oc nu ſattis.

Dette ſigis lowligen at være giort aff denne Erckebiſp/at hand haffver ſtifftet 6. Præſte Prøbender udi Roſkilde Kircke / kaldis Præbenda ſex, ſom nu er de høyeſte tillagt / huor hand oc vilde en til Biſp/heed Hans / offver huilcken Kongen en ſteds klager/at hand/haſtem imod oc uadſpurt/er ordinerit oc ſtadfeſt til Biſkop.

XII. ISARNUS.

Iſarnus, eller ſom andre ſkriffver/Iſernus, om huilcken her offven for er talet/ vaar ſød i Franckerige/ſom nogle meener/eller oc/huilcket er meere troligt / udi Italien/der hand nu i nogle Aar haffde handlet forneffnde Erckebiſp Jens Grands Sag/hos Kong Erich/efftet Paffvens Befalning/oc ſamme Erckebiſp/af Fryct for Kongen/ vaar nu hen vandret aff Riget / er hand udvalt til Erckebiſp i Lund/ Aar 1303. paa huilcken tid der Band/ſom tilforne er talet om / er bleffven formildet/efftet der vaar enten betalet 49000. marck Sølff/eller i mindre talet/huor om i Erckebiſp Jens Grands Hiſtorie nu er ſagt.

Samme Aar Feria 3. Paſchæ, udgick til Othenſe it beſkermelſe Breff til Clericiet i Dannmarck/ſtrengelig befalendis alle Førſter/Friherrer/oc andre Kongens Embitzmænd/oc Fogeder/ at ingen ſkulde ydermeere her efftet beſvære Biſperne eller Kirckerne/men lade dennem nyde deris gamle Sedvaner / oc rette Frihed/under Kongens unaade oc ſtørſte Pene.

Samme Aar/ſom Iſarnus bleff udvalt/haffver Andreas Præpoſitus ſtifftet S. Andreæ Alter/ved Seyerverckit/oc lagt noget Gods der til/liggendis i Beſterkisbinge/Kirckekisbing/Stobetorp/oc Steffvie udi Schydsherrit / med en Bolig oc Reſidentz udi Lund / i S. Jbs Sogen / Provſten hand ſkulde unde den/huem hand vilde/ſamme Gods oc Bolig.

Der Iſarnus vaar udvalt/drog hand til Rom/ at forhuerffve ſig Pallium aff Paffven/ſom de kallede det/oc ſtadfeſtelſe paa Stifftet. Der hand det haffde bekommet/kom hand tilbage igien til Lund / Aar 1304.

Aaret der efftet / ſom vaar Aar 1305. ere alle Kloſter Folck oc Præſter paalagt en Skat / oc bleffve de tilvungne at udgiffve den ottende Part aff all deris Indkomſt/ at kisbe Pallium for / ſom jeg meener / oc til vandrings Penninge oc Bekoſtning.

Fremdelis haffver ingen aff Lunde Kircks Forſtander oc Biſpet/enten for/ eller efftet ſamme Erckebiſp Iſarnum, lagt fleere Kircker til Canickernis Præbender/i ſaa kort en tid. Thi hand (ſom vaar en Vdlending/paa det hand kunde ſkaffe ſig yndeſt/hos de Geiſtlige/oc gifve ſig ſine dis meere bevogne/oc faſtere Venner) vilde i hvad maade hand allermeeſt kunde / hielpe oc forfremme Kirckens Gaffn/oc forbedre de Præbender / ſom hand fant for ſig / huilcke ellers vaare da fleere/end ſom der pleyede at være/oc ſiørſte Parten gantſke ringe. Haffver hand derfor/beſynderlige tillagt Aar 1305. diſſe Kircker / med huer deris ſærdelis Præbender/Vebby/Sareldorp/Carup/oc Greffvie.

Aar 1306. haffver hand tillagt Burisſ Kircke.

Aar 1303. hafver hand oc tillagt Kardelstorp Kircke.

Der Isarnus vaar Erckebisp / hafde hand vdnæ Canickerne maar / at pleie oc handle med det Canicke Gods / som vaar forordnet til deris fellis Bord / som aff nogle Breffve kand forstaais / med huilcke Breffve Gudmund Ebbis efterleffvendis Encke Johanna, om huilcken tilforn er meldt / hafver betrodt oc fuldmact giffvet forneffnde Gobsis Befalningsmand oc Forordner / offver nogle Gaarde i den Landsby Steffnstorp / at sticke oc handle. Derfor hafffve derudem tolff vel indda paa den tid / vaare it fellis Bord / euten for alle Canicker / eller for den stoffste Part aff dem / eller oc for nogle iblant dem.

Aar 1308. 14. Kalend. Maij, døde Hans Kalff / Decanus udi Lunde Kircke.

Aar 1309. bleff en ved nafn Guido, født Halland / oc vaar først Kong Ericks Capellan / oc siden hans Canceler / : vdvalt aff Capitlet til Decanum udi Lund / efter forneffnde Hans Kalff / oc stadfest aff Bispen til Othense / som derfor vaar rettelig oc efter Canicke Loven udvalt. Bleff oc besluttet / at Capitlet her efter / oc icke Bispen / skulde hafve magt at udvelge Decanum.

Samme Aar døde Ingefred / Jons Ebbis / Gudvetis Hustru / 13. Kalend. Februarij.

Jeg vil tro / at den tid Bispen af Othense / som / naar skee / da vaar den ældste / oc den der mest Myndighed hafde iblant Danmarckis Bisper / vsagte om Decani udvelgelse i Lund / at Lunde Kircke hafde da ingen Erckebisp / uden nogen vitterlig / at Guido, imod Isarni ville / vaar udvalt / oc at Bispen aff Othense skal været sagen i den Sag til en Vnderhandlere imellem Erckebispen oc Capitlet.

Der sigis at Isarnus sad ved 7. Aars tid / oc bleff siden forsticket ad Salernitanam Ecclesiam, oc gaff saa Esge sin Efterfølger / Rum vbi Lunde Stift / at den Kircke / som Isarnus icke rettelig hafde bekommet / kunde gaade fig / som Cranzius skriffver. Om Isarno skriffvis / at hand døde / den 19. Octobris dog Aaret er icke tillagt / skal gierne vaare skeed Aar 1310.

XIII. ESGERUS Juel.

Esge Juel / som tilforne vaar Bisp i Aarhuus / bleff nu Erckebisp i Lund / Aar 1310. hand sad under Kong Erich Menved / oc hans Broder K. Christoffer.

Samme Aar / som vaar hans Erckebiskopdoms første Aar / lod hand Breffve offentlig udgaa ved Mortens misse / at alle Lydske / som vaare i Lund / oc icke hafde self Huus / oc deris egne Gaarde / skulde altid der efter icke søge andensteds end den Kircke eller Capel udi Kraften / som kaldis Sogne Capel huilcken i fordum Dage er indviet til S. Ægidium oc Blasium, oc skulde være deris Sogne Kircke.

Aar 1313. udi Maymaanet / gaff Erckebisp Esger en Lov / at huer Canicke skulde holde en Vicarium choralem, huilcke Vicarij vaar ikun tolff tilforne. Hand forordnede oc tolff Marck Prøffve penninge / til huer Præst / men til de Diaconos som vaare Vicarij, forordnede hand 30. Marck / eller oc 8. Gaard for samme Penninge baade til Præsterne oc Diaconos.

Aar 1314. udi Mortens Kalundsbet gom Marie Fødsels tid / lod Erckebisp Esge ingen ny Forordning udgaa / dog formanede hand alvorligen alle oc huer / at holde de Skick oc Forordninger / som tilforne offver Danmarck vaare opsatte / oc paabiudne af Otthone oc Gregorio Cardinaler / oc aff hans Forman Erckebisper. Hand lagde dog dette til / at de 11000. Jomfruers Høytid / skulde her efter holdis udi alle Kircker / 12. Kalend. Novemb. med største Høytelighed / oc at Bisper udi alle deris Menter oc Forsamlinger / skulde tage dueligt oc bequemme Mend udi deris Synodis til Dom / hullicke der skulde hafve Jndseende til huer Stift / om noget siuntis at behøfve stillsigelse af strette sager / oc saadet bod paa.

Samme Aar / vorder forneffnde Erckebisp / høyet Guido, Decanus udi

udi Lund/ſamme tid Kong Erichs Cantzeler/ giffvet en aff ſine Gaarde/ liggendis i Dagiſtorp til de Skolebørns Vnderholdning/ ſom hafde nogen Præbende at opholdis aff/ om huilcken er tilforne talet under Jacob Erlandſſon.

Aar 1316. lod Erckebiſp Eſge en Befalning udgaa/ om de Cannicker/ ſom icke reſiderede, huor udi hand befalet/ at huer Cannick ſkal hafve ſin fuldmectige (Procuratorem) udi Capitlet.

Aar 1317. haffver en/ ved naffn Aſcerus Presbyter, ſtifftet S. Michels Altar/ under Orgelvercket/ huilcket Kirckeverge ſkulde haffve mact at raade fore/ oc lagt nogle Gaarde der til/ liggendis i de Landsbyer/ Lindeknæbel/ oc Vemmindehøy. Hand vaar Præſt til S. Michels Kircke i Lund/ udi Fundatzen kaldis Kirckevergen Procurator Fabricæ, oc ſiunis det/ at en alleniſte haffver paa de tider værit ſaadan en Procurator.

Aar 1318. haffver en/ ved naffn Olaus Averlianus, Cannick i Lund/ ſtifftet S. Hans Apoſtels oc Evangeliſtis Altar/ huor til hand lagde nogle Gaarde/ liggendis i Fulie/ Huelinge/ Verlinge/ Vemmindehøy/ oc Skreblinge/ med en Reſidentz i Lund/ liggendis i S. Povels Sogen/ huor aff ſkulde betalis pro Anniverſario 3. Marck denariorum, Præſentatzen ſkulde høre til Tutorem Fabricæ.

Samme Aar haffver en/ heed Meſter Thomas/ Cannick/ oc hans Syſter Kirſtine/ giffvet en Gaard til Capitel/ liggendis i Gisderſleff/ for deris Aarlig begengelſe. Samme Aar døde Cerille/ Hans Kalffs Huſtru/ Danmarckis Marſkalckis efterleffvende Encke.

Aar 1319. udi Erckebiſpens fraverelſe/ haffver Lunde Capittel giffvet Kong Erich Forſættelſe breff/ paa Bornholm/ at beholde for Krigs omkoſt/ indtil det bleff løſt.

Samme Aar døde Kong Erich/ oc vaar en ſtor dyr tid offver Danmarck.

Aar 1320. 4. Idus Maji, døde Her Guido udi Roſkilde/ ſom vaar Decanus udi Lund/ oc Kong Erichs Cantzeler.

Aar 1321. x1. Kalend. Februar. døde Olaus Averlianus, ſom vaar Cannick.

Aar 1322. bleff K. Chriſtoffer/ oc hans Søn Erich/ kronet/ til Vordingborg aff Erckebiſp Eſge. Oc anden Dag efter dette vaar ſteed/ tilkiende gaff Kong Chriſtoffer at hand vaar Erckebiſpens Fiende ſom hafde kronet hannem/ thi Kongen hafde Erckebiſpen miſtenckt/ at hafve giort it med dennem/ ſom ſloge hans Fader ihiel. Men Sagen bleff der efter forligt/ at Erckebiſpen loffvede Kongen 6000. marck Sølff/ for huilcken Summa Sølff en aff Erckebiſpens Søſteſønner loffvede/ ved naffn Palle/ oc en anden heed Tule/ huilcke finge Bornholm til Pant/ dog uden Capittels Samtycke. Huerfor/ der det miſbagede Capitel/ at ſamme Be ſkulde fremmede indrammis oc antvordis/ kom Sagen for Paffven/ oc bleff begæret paa det ſidſte aff Capitlet/ at Kongen maatte tage forneffnde Be fra diſſe Forloffvere/ oc ſelff den forreſtaa.

Samme Erckebiſp lagde oc nogle Kircker til Cannickedømmene/ beſynderlig diſſe/ Bøſſerup bleff tillagt/ Aar 1314. Vram Aar 1322. I dette Aar/ lagde hand oc Kiøbinge Kircke til det Præbende Giordshøy/ huilcket Præbende en/ ved naffn Tucho Hemmingſſøn aff Laaland da beſad/ ſom dævaar megit actendis/ oc haffde ſtor Myndighed/ om huilcken Erckebiſpen ſelff bekiender i Annexe breffvet/ at hand flittelig oc troligh haffver tient for Lunde Kirckis gaffn oc ære/ baade i det Primarie beſtilling/ for Vpſal Kirckis Pallio at føre tilbage/ oc udi andre Lunde Kirckis atſkillige Beſtillinger/ thi diſſe Ord findis i Collas Breffvet. Dog det er uviß/ enten forneffnde Tucho haffver ført Pallium til Vpſal Kircke/ eller der fra.

Jt Cantorie, som de kalde det/stiffted Erckebisp Esge aff ny / oc lagde noget Gods der til/liggendis i Raaby lilde/oc noget til S. Marthæ Altar. Den første Cantor, vaar en/ heed Hans Hanssen/kallis Frantz.

Aar 1323. udi Junij Maanet/for Skiffte oc Bytte at giøre i Choret/gaff denne Erckebisp Canickerne 100. Marck denariorum, aff Lunde Mynt / at betalis til S. Mortens dag/oc det Cathedraticum aff Blegind oc Lyster. Jtem/ aff Villandsherrid/Alboherrid/Gertzherrid / Giødingeherrid / oc søndre Aßboherrid/med den Tiend udi Giød ingeherrid. Disse Penninge vilde hand at skulde stiftis allene iblant dem som bode hos Capitlet/oc lige megit til huer/oc at de icke skulde holdis for Residentibus, som lenger vaare borte end tilstæde.

Aar 1325. 16. Kalend. Februarij, det er/den 17. Januar. døde Erckebisp Esge / oc gaff Carl Præposito Rum ig ien/at indtræde / der hand haffde siddet ved 14. Aar. Mand seer endnu en huid Marmorsteen/liggendis for det Altar/som nylig er bygt/udi S. Lauritz Kircke i Lund/med en Offverskrifft/som haffver dette Begyndelse: Sum Jutia natus Elgerus Jul vocitatus. De andre Ord udi samme Offverskrifft/ere saa sledne med Fødder/ at mand dem icke kand læse.

XIV. CAROLUS.

Efftet forneffnde Erckebisp Esger Juel/kom Carl/hues Forældre hede Erich oc Jnger/oc vaar hand tilforn Provist i Lund.

Udi hans Erckebiskopdoms begyndelse Aar 1325. gaff en/heed Peder Trugelsson/Canick i Lund/en Residentz til Sognepræsten/eller Vicarien til Kreffte Sogen/huilcken Residentz vaar liggendis i lille vor Frue Kircke Sogen.

Aar 1327. haffver Valdemar Ericksson/ Kong Abels Søn / ved Greffve Geertis Syster/som nu vaar holden for Konge aff somme / stadfest Lunde Capitel deris Privilegier/icke alleniste giort dem fri fra all Ledings tynge / oc Vdbuds Skat/Jnne/Stuth/oc andre Vdgiffte/men undte dem or alle 40. marck Sager/ oc anden mindre / Kongelig rettighed/med det som kaldis Fredkiøb/thi saa lyder samme stadfestelse Breff.

Aar 1329. eller noget tilforn/lod Erckebisp Carl bygge it Capel/S. Dynis til ære/oc føyede det til Lunde Kirckis Bygning/paa den søndre Side/huilcket Capel med S. Dynis Altar / hand begaffvede meget rundelig / med stort Gods. Hand lod oc bygge S. Margrete Altar/til huilcket hand lagde noget Gods i Allerup/som ligger i Serslefft Sogen. Hand gaff oc til Capitel noget Gods/paa Bornholm/oc en Gaard i den Landsby Esperød. Huad Penninge der kom for Manddrab/oc tilhørde Erckebispen/undte hand Canickerne offver alt Riget/undertagen den Øe Bornholm/oc Erckebispens Folck/ oc det Gods som vaar lagt til det Capel/hand selff lod bygge / huilcket er skeed i forneffnde Aar 1329. ved Dynismisse. Oc huad samme Penninge/oc Manddrabs bøder vaar anlangendis/ vilde hand at skulde stiftis iblant de Canicker/ som siunge i Choret / saa det siunis at samme Erckebisp haffver haffft stor lyst til denne Choral Sang.

Hand haffver oc rundelig undt Canickerne/som søgte Choret/ de 100. ℔/ aff ny Skaanske penninge/oc Lunde mynt/ som Erckebisp Esge hanssde giffvet til Canickerne/oc om S. Mortens dag hannem tilkom oc pligtige vaar. Dernæst oc lige saa mange Marck aff Tienden aff Giødingeherrid/med det Offer der falt paa høye Altar/huilcket Erckebisp Anders tilforn haffde forundt Capitlet/oc dennem samme Gaffve ocsaa stadfeste. Hand lod oc forordne / saa vel som hans Formand/at de Canicker/som noget lengre vaare borte/ end nærværendis / skulde icke holdis for nogle nærværendis oc residerendis Canicker. Huilcken Forordning oc skal siunis at giffve tilkiende / at somme Canicker haffde da/maa skee/ enten for deris lyst skyld / eller oc forhindrede i andre Bestillinger / i lang tid

varie

verit vorte fra Kircken / oc der med forsømmet oc foractet Kirckens Ceremonier.

Aar 1331. haffver denne Erckebisp lagt Bresterup Kircke oc en Mølle/til it Præbende / som Nicolaus Bunckeflodden tid besad / om huilcken Nicolao he offven for er rørt/ under Erckebisp Jens Grand.

J lige maade haffver hand lagt Aarsted Kircke til it Præbende / som Petrus Helgonis besad udi Skaanør oc Falsterbo.

Samme Aar haffver hand skiøt Capitlet sit Gods i de Landsbyer / Verpinge/Flackerup/oc Bresterup/til tre fester at holde helligc/ som ere/hellig Legems Dag/Mariæ undfangelse/oc Matthiæ Apostels Dag.

Den Mact at skicke oc forordne med samme Gods / skulde bliffve hos en Canick/ aff hans egen Stamme/ indtil fierde led / der effter skulde det høre Capitel til. Dette Gods er forbyt oc omskifft/ Aar 1408. der Jacob Geertsson vaar Erckebisp/ til noget andet Gods/ som vaar til en Gaard i nørre Knæstrup / oc til fire Colonias (saa kalder de Prædia minora, almindelig kaldis de Fester) Item / til en Gaard i vester Bildrup/ oc en udi Arindal.

Samme Aar haffver Erckebisp Carl stadfest det Cantorie, som Erckebisp Esge stifftede/ men tog noget Gods der fra/ lagde dog to Aar der effter / to Gaarde i Jløse / til S. Marthæ Altere / oc Barckagger Kircke / til samme Altar/ Aar 1333.

Aar 1330. gaff Mester Peder Esbiørnsson/ som vaar Præst til S. Nicolai Kircke i Lund/ en Gaard til Lunde Capitel/ liggendis i Vomb.

Denne Erckebisp Carl/ sigis først at haffve indført i Skaane / Halland oc Blegind/ Kong Magnum Smeg aff Sverig/ med de andre Skaaningers Raad oc Samtycke/ huilcke Landede Holster den tid inde hafde. Thi der Kong Christoffer/ oc hans Søn/ vaare fordrefne/ hafve de Grefver aff Holsten/ med stor Gierighed oc Tyranni regæret offver de Danske. Greffve Hans regærede i Skaane/ Halland/ Blegind/ Siæland oc Laaland. Geert udi Sønder oc Nørre Judland/ Fyen/ oc de omliggende Her.

Aar 1332. haffver Greff Hans aff Holsten oc Stormarn / Høffvitzmand offver Skaane/ tilsted Erckebisp Carl/ med de andre Fornemste i Skaane/ at indløse Helsingborg Slot/ fra en/ heed Eggert Brockdorp/ eller hans Arffvinge/ huilcket Slot vaar hannem sat til Pant/ for 6000. marck purt Sølff/ Colnisk Vect/ huor paa vaare obne Bresfve giorte.

Samme Aar/ Feria 6. post Botulphi, stadfeste Kong Magnus aff Sverig oc Norge/ Lunde Capitels oc Kirckens Privilegier/ lofvede at holde Erckebispen skadisløs / om nogen Skade paakom / for det / at hand hafde hyldet hannem.

Aar 1334. kom Paffvens Legat/ ved nafn M. Petrus Gervasij hid til Danmarck/ som da vaar oc i Lund med Erckebispen.

Samme Aar 17. Kalend. Junij, det er/ den 15. Dag May / døde Erckebisp Carl/ begrafvet i Lund/ i S. Dionis Capel/ som hand lod bygge/ der hand hafde sidet hen ved 10. Aar/ hans Moder endda lefvendis.

Denne Erckebispis Broder/ vaar Hans Erichsson/ Lensmand paa Bornholms Slot/ oc Landsherre offver samme Ø / huilcken oc gaff noget Gods paa Fornefnte Ø til Capittel / Aar 1335. huor aff holtis fire Aarlige Begengelser. Samme Hans Erichsson hafde oc to andre Brødre/ foruden Erckebisp Carl/ den ene heed Christiern Provist i Roskild/ oc Canick i Lund/ den anden heed Knud/ Erckedegen til Lunde Kircke.

XV. PETRUS.

Petrus, den anden aff det Nafn / kom effter Erckebisskop Carl / der

hand sad Erckebisp/hafde K. Magnus Smeg i Sverig/Skaane inde/imod hvilcken Kong Magnum (dog der vaar mange Aar imellem/men icke før denne Erckebisp døde) Kong Valdemar/den anden Kong Chelstoffers Søn/sætte sig op oc haade fra de Holster oc Svenske/oc hvo de heldst vare kunde/tog Regimentet udi Dannmarck.

Aar 1336. lod denne Erckebisp Band udgaa/med Capitels Samtycke/som tilforn vaar udgifvet af Pafve Leone, ofver dem som røfvede/borttog oc vanhelligede Kirckens Gods/hvilcket Bands straf vaar tilforne paalinst af Erckebisp Vffo/som udi hans lefnetz Historie er anteignet.

Aar 1338. der Erckebisp Peder sad/blef lagt til it Altar som kaldis Gudmundi Luciæ Altar/end it andet Altar/hvilcket Her Jacob/som kaldis Jermer/da hafde oc raadde ofver/oc vaar stiftet Aar 1289. af en hæd Mester Trugels/fordum Provist/at det skulde allene være it Altar/Præsentatzen skulde høre til Decanum oc Kirckeverge/(Tutorem Fabricæ.)

Der findis it Privilegie i Lunde Capitel/udgifven af Kong Magno, som da vaar Konge i Sverig/Norge oc Skaane/til alle dem som boede i Skaane/oc er skreffvet til Helsingborg Aar 1340. Dagen for S. Peders oc S. Povels Apostlers Dag/i hvilcket Bref nefnis i synderlighed denne Erckebisp Peder/oc stadfestis der udi/baade hannem oc alle dem som boer i Skaane/Clericiet oc Leegfolck/alle Friheder/gamle oc ny/oc er beseglet aff Kongen selff/Dronning Blanca, oc tolf af Sverigis Raad/huor udi er tillagt en Cautel, oc Forvaring/gifven samme tid/at Erckebispen/hans Kircke oc Capittel/skal holdis skadisløs/fordi at de hafde hyldet Sverigis Konge.

Der findis oc hos Johannem Gothum lib. 21. cap. 2. udi den Gothiske oc Svenske Krønicke/en Vdskrift oc Copie af it Bref/udi hvilcket talis om denne Erckebisp Peder. Der nefnis oc en/hæd Henning/Erckebisp til Vpsal/oc nogle andre Bisper/Abbeder/oc Priorer/med Collegijs oc Klostre ofver Skaane oc Sverig/udi hvilcket Bref gandske Skaane forplicter sig til Kong Magnum, som da vaar Konge i Sverig/Norge oc Skaane/disligeste til hans Arfvinge oc Efterkommere til evig tid/oc at Øresund/om Gud det saa vilde/skulde være det Gothiske Rigis Grentze oc Landeskel. Bref vet er skreffvet til Varbierg/Octava Martini Aar 1343.

Men der vaar lært/udi saadan Menigheds forstyrrelse oc Vulder/der aleing vaar af lafvet/oc fuld af Wenighed/at tvinge dem til i Skaane/som boer udi Sverigis Grentzer/som lefvede da imellem Haab oc Fryct/at udgifve saadan Forplictelse Bref/besynderlige derfor/at de Svenske/som vare fleere/paa den tid vaar kommen tilhobe/hvilcket af samme Bref kand forfaris/oc vaare oc saa de Skaaninger for ofverstercke. Ofver hvilcket forplictelse Bref mand rætteligt maa klage/om Danske Konger skal være pligtige der efter at holde sig/hvilket samme Skribent Johannes Gothus siunis at mene/efterdi det er bitterligt/at Skaane hafver tilforn vært under Dannmarckis Ret/oc med losligt Krig er der efter taget tilbage/hvad som heldst enten for nogen deris Ladhed skemmelig vaar forkaft/ellet formedelst andre deris Surfittighed oc liftighed siunis at være indtaget oc besat uretfærdelig. Det kand oc icke staa for vilde oc skiel/om nogle saa vedtager at forordner det som allemand vedkommer/naar det skeer denne mand spurt/som tilbørligt er at tilspørgis oc raade med/oc dem som det vedkommer/icke allenist at vide hvad der besluttis oc forordnis/men oc at samtycke der udi/om det kand staa for vilde/thi det som alle vedkommer/det skal samtyckis af alle.

Forneffnde Erckebisp hafver stifftet noget Gods til Lunde Capittel/liggendis i Vrogerup/som mand mener/oc lagt noget Gods til S. Anne Altar/besynderlig

derlig den Residentz i S. Nickels Sogen i Lund/ oc noget Gods udi Giøderslefl Norden Aa/ med en Vandmølle. Item/ noget Gods i den Landsby Sønden Aa/ oc fire Gaarde i Hierup / med en Vermølle/ oc med en Colonia (Feste) sammesteds. Item en Gaard i Stefvie.

Aar 1341. lagde forneffnde Erckebisp Brandsted Kircke til en Præbende/ hulicken paa den tid besad en ved naffn Gerlas Thomisson / Gunder Thomissons Broder / Borger udi Lund.

Erckebispen hafver oc forbedrit Cantoris Indkomst/ oc tillagt Skreblinge Kircke/ forklarendis de Cantoris dignitet oc Værdighed/ hulcken hand siger sig i sit Bref at hafve funden saa Arm oc forfalden / uden Gods / Rettighed oc Eyendomme/ at ingen af Cannickerne hafde den begærit. Hand siger oc at samme Cantori stod paa fald/ oc rafvede i sin Ret (Vacillasse in suis juribus:) Oc at hand derfor vilde affskaffe huad der til icke hørde / oc det som kunde affsted komme Kif oc Trætte / de huad sommuligt vaar/ oc til samme Cantori hørendis/ at stadfeste oc tilegne / de det som myttigt oc fornøden vaar / at samle oc tilbinde/ thi saa indholder Brefvet Ord fra Ord. Dette er skeed/ Aar 1351. tilforne stadfest Aar 1337. formedelst Erckebisp Carls gafve / om det Gods i Jløse / til S. Marthæ Alter / hulicket Gods Erckebisp Carl tilforn hafde befalet at følge den Vicarium, som raadde for samme Alter.

Aar 1345. udi Maymaanet / er besluttet it Landemode / som blef holdet til Helsingborg aff Erckebisp Peder/ oc af andre Bisper ofver Danmarck/ at der som det saa skeede / at nogen Bisp blef trenget fra sit Stifft/ aff nogen mectig/ da skulde de andre Bisper komme hannem til Hielp med 120. marck purt Sølf/ effter Cølnisk e Vect/ huert Aar/ dog saa/ at Erckebispen i Lund skulle udlegge 25. Marck/ Bispen af Stefvig lige saa meget/ Bispen af Aarhus 12. Marck/ Bispen aff Ribe 15. Bispen aff Roskilde lige saa megit/ Bispen aff Vendsyssel 12 Marck/ Bispen aff Othense 8. Marck Bispen aff Wiborg lige saa / naar der blef paakreffvet/ enten ved den Biskop som vaar Landsflyctig / eller ved hans Fuldmectige / effter it fierding Aar vaar forløben/ fra hand først blef Landsflyctig Udi samme Mode forkyndis paa ny Bands Straff ofver dem som giorde Kirckens Mænd oc Violatores sacrorum.
Gods offervold.

Det blef oc befalet/ at Mariæ undfangelsis Fest/ skulde her effter med større Andact oc Gudelighed hellig holdis/ oc at Jomfru Mariæ dag skulde huer Søndag (Singulis Sabbatis) med synderlig Dyrckelse begaais. Item / at Passve Lucij dag skulde holdis hellig / 4. Nonas Martij, det er / den 4. dag Martij. Marini Fest/ 5. Nonas julij, det er / den 3. dag Julij. Euphrosynæ oc Florentiæ Jomfruers dag/ ipsis Nonis Julij, det er den 7. Dag Julij ofver gandske Danmarck.

S. Lucij Hofvet sigis at hafve været forvaret udi Roskilde / oc at Marini, Euphrosynæ oc Florentiæ Legemer skulde væ re hele bevarede i Lund. I samme Mode er de paabudet/ at naar huer Hvymesse vaar endt / de Voxlius blefve optende/ skulde siungis den Antiphona, Salve Regina &c. med tre Vers/ oc tre Collecter/ huicket alt sammen skulde opregnis til huer særdelis Messe/ for Fred/ &c.

Aar 1346. stadfeste samme Erckebisp/ at Prælatet oc Cannicker skulde hafve Naadens Aar/ oc tilsætte Fogeder / der skulde opbage Renten / oc der aff betale Wegifft oc Gield/ oc siden lade den ofverblefne Part komme til rette Arffvinge. De naar den fandtis forsommelig/ som skulde klart gisre/ huad der vaar udi Testamenter besluttet / befoel hand en aff Capitlet at tilsættis til en Fuldmectige / som skulde opbære all Indkomst it gandske Aar / de forunden Svig der aff betale det/ som skulde betalis / oc fuldkommelig fornøye Arffvingene. Testatore negligente.

Samme Aar / oc under samme Erckebisp / haffver en ved naffn / Mogens Nielsson Cannick / stifftet it Altar i Lunde Kircke / til huilcket hand lagde noget Gods i østre Skreblinge / Præsentatzen vilde hand at skulde vere hos Bispen. Til samme Altar lagde oc Hans Buncke slod / som vaar Agerup Kirckis Forstander oc Rector, sit Gods / liggendis i Arrie / oc en Vermølle i medelste Greffvie.

Samme Aar stifftede Her Niels Buncke slod (om huilcken tilsome et talet) under Erckebisp Jens Grand / it Altar / vor Frue til loff / hos det Altar / som kaldis Scholarium. Til Præstens underholdning haffver hand lagt nogle Gaarde i disse Landsbyer / Veggetorp / Ortoffte / Rhyde / Erckilstrup / Kadelstorp oc middelste Greffvie / med it Residentz i S. Mickels Sogen i Lund.

Samme Aar er stifftet aff forne sfinde Her Niels Buncke slod / oc det med Erckebispens Samtycke oc bevilning / S. Peders oc S. Anders is Altar / som nu kaldis Hippolyti Altar / til huilcket er lagt Gods i Overeby / Østregaardstlange / Widmerloff / Bultoffte oc nedre Malmøge.

Samme Aar haffver Niels Mandrup / som thiel slog sin egen Broder / Knud Nielsson / giffvet sit Gods / liggendis i den Landsby Cimele / med en Vermølle / til vor Frue Altar / huilcket hand stifftede i Lunde Kircke / ved den Søndre Side.

Aar 1348. haffver en ved naffn / Srigorus Pederssøn / stifftet S. Mortens Altar / oc begaffvet det med Gods i Ørmæle / Vester Vemmindehøy / Ødeloff / Bierese / Stangby / Østregaardstlange oc Bielderup.

Samme Aar haffver Erckebisp Peder / forordnet til de Cannicker / som søgte Choret / 150. Marck aff sin Skaanske Penninge oc Lundemynt / sin Liffs tid / 50. Marck skulde betalis til S. Mortens dag / 50. til Midfaste Søndag / oc 50. til Mariæ Himmelfærds fest / huilke Penninge hand befalede sin Myntemester i Lund at leffvere Capittel.

Aar 1349. haffver samme Erckebisp forordnet / at Landsby Præsters arffvinge / oc andre / som døde / oc icke giorde Testamente / skulde nyde all den Indkomst som falt fra dennis Død / til den næste Søndag efter Paaske / som kaldis Qvasi modo geniti, dog saa at de samme Arffvinge skulde i midler tid forsiune Kirckerne med Præsterne paa dennis egen Bekostning. Dette skulde oc saa holdis om Kirckerne bleffve forbytted / at en gaff fig fra en Kircke til en anden. Tilsom vaar intet vist forordnet eller actet her om.

Samme Aar stifftet Peder Svendssøn / Canick oc Oellerarius, S. Andreæ Altar / ved den Nørre Side i Lunde Kircke / til huilcket bleff lagt Gods i de Landsbyer / Valagre / Herslof / Fierreslad / oc Ramlese / Præsentatzen vilde hand at skulde staa hos Bispen. Samme Peder Svendssøn stifftede oc hellig Kaars Altar / aff noget Gods i de Landsbyer / Gyrop oc Fierdeslad. Til huilcket Gods Mester Peder Cannick / haffver der efter lagt en Gaard i Tostorp liggendis i Blidebierg Sogen / oc en anden Gaard i Leprede / huilcket Gods hand købte for sine egne Penninge.

Samme Aar / som er 1349. haffver en Qvinde / ved naffn Cecille / Henrich Friderichssøns / Borger i Lund / Hustru oc Efterleffverske / stifftet it Præbende i Lunde Kircke / Godset der til ligger i de Landsbyer / Overeby / Greffvie oc Karleby. Da bleff oc Johan Henrichssøn Acolytus, solenniter investitus, oc indskreffven i Cannickernis Register / oc formedelst denne Erckebisp Peder forordnit Aarlig at skulde Høytideligi hukommis. Forne sfinde Cecille haffver her foruden oc saa giffvet noget Gods til Lunde Capittel / liggendis i Glimager Sogen. Item / noget liggendis i disse Landsbyer / Vdorp / Holstorp / middelste

Greffvie

Greffvie/oc Bielderup magle/huilcket er lagt til Cannickernis Bord. Hun haffver oc ſaa ſtifftet noget Gods at ſkifftis i Choret / iblant Cannickerne/liggendis i de Landsbyer/Hurebierg oc Heſleholt /med noget andet Gods.

Aar 1350. er noget Gods giffvet til Capitel udi Haglisſe/for at holde Niels Pladis/Cannicks i Roſkilde/ Aarlig Begiengelſe.

Samme Aar haffver en/ved naffn Her Matz Pederſſøn/Cannick i Lund oc Roſkild/lagt ſin egen Gaard/liggendis i S. Thomæ Sogen i Lund/til ſit Præbende/det hand fick i Lunde Kircke efter Niels Bunckeſlods død.

Samme Aar haffver en/kaldis Niels Mogenſſøn/Cannick/ ſtifftet ſin egen Begiengelſe/aff en Gaard oc Eyendom/ liggendis i den Landsby Keplinge/i Arrie Sogen/i Oxieherrid.

Samme Aar haffver en/ved naffn Niels Frendeſſøn lagt ſin Gaard/liggendis i Arſis/til Gudmundi Luciæ Altar/huilcken Gaard er ſiden Aar 1418. bortſkifft for en anden Gaard i Liungſis / at hans Aarlig Begiengelſe der aff ſkulde fuldgiøris.

Aar 1351. haffver M. Joen Nielſſøn / kaldis Lilde / den tid Cannick/ſom vaar Erckebiſpens Syſterſøn/ oc da hafde Malmøge Kircke/giffvet Capitlet ſin Gaard / liggendis i den Landsby / Raby / oc vaar vurderit for 4. Marck/ny Skaanſke penninge/for hans Aarlig Begiengelſe at holde.

Samme Aar haffver Erckebiſpens Syſter Ingefred M. Joen Lildis Moder/ſom vaar Cannick i Lund oc Roſkilde/lagt ſit Gods/liggendis i Høgeſtorp oc Strø/til it Altar / ſom tilforn vaar bygt aff en heed Fru Inge.

Aar 1352 haffver Peder Jermer / Cannick i Lund oc Roſkilde/ſkenckt Kircken en Gaard i den Landsby/Steffvie / i Reng Sogen/for ſin oc ſine Forældris Aarlig begiengelſe oc Høytids dag.

Samme Aar haffver Meſter Joen Lilde giffvet en Gaard til Capitel/liggendis i Biernekuld/for ſin oc ſin Broders Aarlig begiengelſe.

Aar 1355. 17. Kalend. Maij, det er/den 15. dag Aprilis / døde Erckebiſp Peder/der hand hafde ſiddet 23. Aar / begraffvet i S. Lauritz Kircke/imellem S. Jørgens Capel/oc Nørre Kirckedør/mit paa Gulffvet/ hues Graff er offverlagt med en bred Kobber plade/med denne Offverſkrifft paa. Hic jacet Petrus, Dei gratia, Lundenſis Eccleſiæ qvondam Archiepiſcopus, Sveciæ primas, qvi obijt Kal. Maij, 17. Anno 1355. cujus anima per Dei miſericordiam perpetua reqvieſcat in pace, Amen.

XVI. JACOBUS NICOLAI.

Jacob den anden Erckebiſp aff det Naffn / hues Fader heed Niels/udvelgis Aar 1355. den 8. Junij / der Erckebiſp Peder ved Døden vaar affgangen.

Strax paa ſamme Aar oc Dag / ſom hand bleff udkaaret til Erckebiſp/gaff hand Capittel Frihed/icke at ſkulde udgiffve Cathedraticum, oc at være frie for Erckebiſkoplig Tynge / oc det udi de Kircker / ſom ere lagde til deris Præbender oc Værdighed.

Sammeledis undte hand dem all Erckebiſkoplig Jurisdiction, offver deris eget Gods/Kircke gods oc Verdſlig Eyendom. Hand efterlod dennem i lige maade/mact at ſtraffe offver deris egen Halſtarrige oc Modvillige / efter Kircke Iowen. Hand efterlod Cannickerne/for de Skiffte der ſkulde giøris i Choret 200. Marck / ny Skaanſke penninge / aff det Gods ſom laa til Erckebiſpens Bord/ oc det efter hans Formands / Erckebiſp Carls oc Peders Exempel / huilcke Penninge ſkulde Aarlig dennem tilfalle / ved Lunde Capittels Cellerarium oc Officialem.

Vdi

Vdi hans Erckebiſkopdoms begyndelſe ſtadfeſte hand Lunde Capittel oc Kirckis Privilegier/ſaa vel ſom oc Paſſve Innocentius 6. udi hans Pafvedoms tredie Aar giorde.

Aar 1356. der forneſſnde Erckebiſp Jacob ſad / haffver Kong Erick Magni Søn/aff Sverig/ ſom oc da kaltis Konge i Skaane / der hans Fader endnu leffvede/giffvet Lunde Capittel/ved obne Breffve / Forvaring paa deris Frihed/oc at forſvare dem. Paa huilcken tid Kong Valdemar i Danmarck jo meere oc meere ſterckedis oc tilkog i Regimente/oc igien annammede oc indtog det/ ſom formedelſt Kong Chriſtoffer / hans Faders uactſomhed oc ſkødeſshed vaar ſkild fra Riget / oc ſynderlig vaar hand Ombyggelig for Skaane / men det gaffnede da Kong Erich intet/at hand giorde dem ſtore Løffter oc Tilſagn/at hand kunde mod deris Ville/beholde Skaane / ſom rettelig er en Lem oc Part/ oc en aff de ſynderligſte aff Danmarckis Rige / huilcken Part aff Riget / Kong Magnus, denne Kong Erichs Fader/haffde paa det ſidſte velvillig oplat for Kong Valdemar.

Aar 1359. ſom vaar det fierde Aar udi denne Erckebiſpis Sæde/ den 5. Februarij/eller den Nat for S. Agathæ Dog / bleff hand Fangen paa Aahuus/med alle dem hand haffde med ſig / aff Kong Erich i Sverig / ſom ynckelig omkom aff Forgifft/icke lenge der effter/ ſom mand mener / huilcket Forgifft hans egen Moder Blanca, fød i Franckerige indgaff hannem / ſom Johannes Gothus ſkriffver.

Aarſag til denne Erckebiſpis Fengſel/ ſigis ſynderlig denne at haffve værit/ at hand icke vilde oplade Bornholm for Kongen / ſom hører til Erckebiſpens Sæde. Hand ſlap ſiden løs aff Fengſel/oc begaff ſig igien til Bornholm / huor hand bleff til ſin Dødedag. Hand døde paa Bornholm/Aar 1361. ſom vaar det ſiette hans Erckebiſkopdoms Aar/den 23. Januarij.

Hans Legem bleff ført til Lund/den 18. Februarij/fordi hand døde udi hans Vandring/paa huilcket Aar Skaane bleff ſlet tagen fra de Svenſke / oc kom under Kong Valdemars herſkaff / Helſingborg Slaat midlertid belagt oc indtaget aff Danſke Krigsfolck. Samme Aar vaar oc en ſtor Peſtilentze offver Danmarck.

XVII. NICOLAUS.

Der Erckebiſp Jacob vaar død / bleff Niels Jønesſøn eller Hanſſøn/Cannick i Lund/udvald ſamme Aar 1361. den 14. Martij / til Erckebiſp/til huilcken hans Vdkaarelſe der bleffve tre aff Capitlet tilſtickede / Henrich Bockholt Decanus, Johan Rynning Cantor, oc Jacob Jerther (om huilcken noget tilforn er talet) Cannick ſammeſted/huor udi Capitlet ſamtyckte / huilcken Vdvelgelſe ſamme Niels Jønesſøn/huad heller hand vilde eller icke / maatte ſamtycke / den næſte dag der effter/ſom vaar den 15. Martij. Hand ſad under Kong Valdemar/Dronning Margrete/oc hendis Søn Kong Oluff/ſom vaar Kong Haagens Søn aff Norge.

Samme Aar paa S. Ambroſij dag / ſom indfalder den 4. Aprilis/gaff Erckebiſp Niels Cannickerne Privilegier om Naadens Aar/ om Cathedratico, oc om andre Erckebiſkoplig Pens oc Skat / icke til Erckebiſpen at betale aff deris Præbenders oc Herligheds Annexer. Item / om Erckebiſkoplig frj Ret oc Dom at affſige/ſom her effter ſkulde høre Cannickerne til/offver alt deris Gods/ Kircke gods oc Verdſlig Eyendom/ med Erckebiſpens Lend/ oc Mact at ſtraffe offver de Gienſtridige / effter Kircke Loven / dog nogle ſynderlige Forfald undertagne.

Digitized by Google

lagne. Samme Privilegie stadfester hand det næste Aar/ effter hand vaar stadfest til Erckebisp / som vaar Aar 1362. huor udi moxen icke en Staffvelse er forandrit eller udelnet.

Oc paa disse Privilegier hafver hans Efterkommere Erckebisper foret eens allesammen / huilcke oc haffve tillagt nogle ny Privilegier / effter som Sagens oc Tidens leylighed fordrede.

Samme Aar som vaar 1362. 6. Idus Decembris, det er / den 8. dag Decemb. kundgiør Erckebisp Niels / med obne Breffve / at hand haffde igien bekommet Bornholm oc Hammershuus aff Kong Valdemar / oc det formedelst Jacob Split Ridder / som hannem forneffnde Øe oc Slaat / paa Kongens vegne antvorde / huilcket Land oc Slaat hand vilde igien oplade til Kongen / eller hans Sendebud / naar som heldst Kongen vilde / uden all Modsigelse. Oc loffvede hand / at saa lenge hand oc hans Efterkommere Erckebisper i Lund / haffde samme Øe oc Slot i antvorde / da vilde hand intet forringe af Kongens ret. Dette Bref beseglede med Erckebisp Niels / Henrich Bochholt Decanus, Joseph Erckedegen / Hans Rynning Cantor, Jacob Jermer / Hans Henrichsson / Peder Bottelsson / oc Niels Knudsson Cannicker. Formedelst huilcket Breff Kong Hans haffver siden paaført Erckebispen en Trætte / der Kongen samme Breff haffde fundet i sit Breffkammer / som vaar lang tid imellem / oc vilde under dette Breffs skin / tage samme Øe oc Slot fra Erckebispdommet / huor om her effter skal talis i Erckebisp Børgis Historie. Men huo der vil besinde de Tiders bulder / Forandringer oc Fare / udi huilcke Erckebisp Niels da vaar sted / saa vel som Lunde Capittel / oc at Kongen aff Sverig vaar endnu icke aldelis fortrengt aff Skaane / da er det lætat giette / huad samme Erckebispis Idret oc Forretegt haffver værit / at hand mere aff Nød / end aff fri Villie / haffver maat giffve Kong Valdemar dette Forplictelse Breff. Aff huilcken Kong Valdemars Formand i Regimentet / som vaar Kong Svend med det tilnaffn / Grathe / aff en Landsby som hand bleff slagen / samme Øe oc Slot med noget andet Gods / 200. Aar / eller ved næsten saa lang tid / før Kong Valdemars tid / vaar Erckebispen offvergiffven oc tillagt / til Vederlag oc Betalning / for nogen Wret / Erckebispen vaar giort / som tilforne under Erckebiskop Eskild er giffvet tilkiende.

Der findis hos Lunde Kircke en Stadfestelse paa Privilegier / som Erckebispen / Lunde Capittel oc Kircken er giffven aff Kong Mogens / Konge i Sverig oc Norge / som da vaar til Asylo (Aaskloster) Aar 1363. oc Skaane vaar ligevel den tid under Kong Valdemars Herskaff / Kong Christoffers Søn / oc de Svenske vaare to Aar tilforn forjagede / huor paa mand sig maa forundre.

Dette steede fordi hand holt sig Halland til efter Hertuginde Ingeborg.

Aar 1366. haffver Jacob Jermer paa ny giffvet sit Gods til Capittel / liggendis i Steffvie i Reng Sogen / for sin Aarlig Begiengelse / oc det udi sit Testament / hand lod giøre / huor til blefve forordnede tvende Testamentarij, Joen Saxtorp oc Niels Pose / Cannicker.

Aar 1368. haffver en Qvinde / ved naffn Cerille / Lubert Buchorns Hustrue / for samme Borger i Lund / stifftet S. Knud Kongis Altar / der hendis Hoßbond vaar død / effterdi hun haffde en Søn / ved naffn Gynther / som vaar Forsvar for samme Altar sin Liffs tid / huilcket skeede under denne Erckebisp Niels / hos huilcken saa vel som hos hans Efterkommere Erckebisper hun vilde Præsentatzen skulde bliffve. Det Gods som bleff stifftet til samme Altar / vaar liggendis i de Landsbyer / Torp oc Smilinge. Samme Cerille haffde oc en Søn heed Folqvinus Degneri Søn / som siden bleff Provist i Lunde Kircke / oc vaar forneffnde Gynthers Broder.

Aar

Aar 1370. haffver denne Erckebisp Niels aff Biskoplig mact/ ladet udgaa denne Befalning/ at Lunde Kirckis Cannicke Bønder / oc andre deris/som vaare forlænt med noget aff Kirckens Gods/besynderlig de Cannicke Bønder/som boede i Liugnitzherrid oc Hervidstadherrid / skulde icke aff Erckebispens Fogeder besværis/Breffvet giort her om/er skreffvet paa Hammershuns. Under denne Erckebisp/ere Decani, Erckedegnis oc Cantoris bestilninger / Gods oc Indkomst/ først begynt at kaldis Dignitates, oc ere adskild fra Præbender / oc Cannicke Borde.

Jeg foraarsagis aff dette naffn/Bord/som her neffnis / at være fleere bleffne/oc at meene / it almindeligt oc fellis Bord at haffve værit tilforne for alle Cannicker. Men det Gods / som kaltis Bona mensalia, nu at være byt iblant dennem/som haffde lyst/Eenlig at leffve/enddog de andre udi midler tid/haffver brugt oc søgt den fellis Disk/oc det hos Erckebispen. Thi denne Erckebisp Niels hafver forordnet/Aar 1374. at Erckebispens Disk brødre/ skulde sig intet befatte med det Gods i Vithmerløff. Saa at her aff sinnis / at nogle aff Cannickerne haffve da ganget til Bords med Erckebispen.

Samme Aar 1374. der Capittels Gods vaar nu moxen ødelagt / formedelst idelige Krig oc Røffverj/som skeede der aff/at Kong Valdemar i Danmarck/ oc Kong Mogens/oc Kong Erich i Sverig kiffvede om Regimentet i Skaane/ oc nogle aff Adelen/som vaare/Her Thue Galen/Peder Eskildssøn/Peder Daa/ oc andre /med Mact indtoge oc besadde det / som dennem med rette icke tilhørde/ vaar oc meget forfaldet / formedelst nogle forrige Aars Pestilentze. Da er den Capittels Bog sammenskrefven/som kadlis Palte / udi huilcken findis optegnet/ huer Prælatis/Cannickis oc Vicarijs Gods/som paa den tid vaare/oc huad det Gods kunde være værd / at det skulde icke sammenblandis oc forglemmis /huem det eller det tilhørde/oc at de i sin tid icke skulde forkommis eller bortvendis. Samme tid vaar Folqvinus Capittels Provist/Her Mogens vaar Decanus, Cannickerne vaare/Hans Henrichssøn/Peder Svendssøn / Peder Due/Svend Saxtrup/ oc andre.

Aar 1375. haffver denne Erckebisp Niels fornyet Erckebisp Carls Forordning/om de Penninge/som gaffs for Manddraberis Affløsning/ at de skulde skiftis i Choret/imellem Prælater oc Cannicker / dog imellem dennem alleene/som vaare tilstæde/oc boede hos Capitlet / oc lige meget til huer.

Aar 1376. stadfester hand Erckebisp Peders Befalninger/som vaare paabudne i det Mode til Helsingborg / oc forklarer dem / huor om hand lod Breffve udgaa.

Samme Aar haffver Dronning Margrete forærit Lunde Kircke it Monstrantze/megit dyrebar/giort aff en stor Beril / oc andre dyrebar Perler oc Guld/ med nogen Helligdom oc Been.

Samme Aar bleff Oluff/ Dronning Margretis Søn/udvald til Konge i Danmarck/Herredagen stod til Slagelse.

Samme Aar bleff Paffvens Sæde flyt fra Avenion, til Rom/der Gregorius XI. vaar Paffve.

Aar 1378. haffver Erckebisp Niels lagt noget Gods til Erckebispens Bord/ liggendis i Lyddekiøbing/huilcket hand kiøbte aff en heed Peder Kiørning /oc af en anden heed Peder Spoldener/Item/aff Nunde Kloster i Lund/ huilcket skulde altid ligge der til / huor aff skulde holdis hans Aarlig Begiengelse huert Aar / som vaar/it Pund Sterling/ oc skulde udleggis aff Erckebispen.

I denne Erckebispis tid ere alle Erckebispens Tiende forundte Decano, udi alle Erckebispens Annexe Kircker/huor om synderlige Breffve udgick.

Samme

Sammetid vaar Clerici oc de Geiſtlige i Lunde Stiffts gantſke forhadede de lide unde udi lang tid/aff Adelen/maa ſkee oc aff Kongerne/huortil gaffs Aarſag aff de idelige Krig paa de tider/aff huilcke Krig deris Grumhed oc ſtiffhed/ſom haffde giffuet ſigh til Krig/ forgatis ſig.

Huorfor Paffve Gregorius xi. det næſte Aar før hand døde / ſom vaar hans Paffvedoms 7. Aar / men efter Chriſti Fødſel 1378. ſkreff Biſpen aff Camin til/Biſpen aff Lybeck oc Veris/udi huilcket Breff hand ſtrengelig befaler/at vandſkatte alle dem/hand heller de vaare aff Adel/eller andre/ ſom giorde Kirckens Perſoner nogen Skade/ offuer Skaane Stifft/eller indtrengde ſig med magt i deris Gods/eller underſtode ſig/ forunden gott Betenckende / demmem noget at fraroffve/eller vanhellige de hellige Steder. Dette Breff bleff almindelige kaldet Lunde Kirckis beſkermelſe Breff.

Samme tid ſtod Dronning Margrete/ſom da vaar paa Lindholms Slot/ huilcken hun er ſyde / oc noppelig indis / icke vel med Capitlet / fordi at Capitels Bønder/ſom laanes hos ſamme Slot / bleffve aff hendis Befalnings Mænd oc Fogder beſwarede/maa oc vel ſkee/at det ſkede for andre Sager. Sammenæ-righed bleff ſiden Aar 1379. ſtillet oc indlagt / der med / at Dronningen loffvede at bliffve dette Aaren ynderligere oc menne bevogen her efter/ vilde oc icke tilſtede/at Cannikernis oc Vicariers Bønder ved Slottet/med Forſel eller anden Tynge/ſkulde beſwares formegit.

Ved denne tid døde Erckebiſp Niels / udi hans Erckebiſkopdoms 18. Aar, oc Erkebiſp Mogens kom efftir hannem. Der ſtes endnu paa denne dag en ſort Steen/imellem de Vdre Kircke dørre / i S. Laurits Kircke/imellem begge Taarne/under Orgelvercket / paa huilcken Erckebiſp Nielſis naffn er udhugget/om hand der ligger begraffven/and ſeg icke lattelig ſige. Paa hand yiſſe Aar oc dag/ hand er død./ haffver jeg intet viſt fundet nogenſted.

Hand haffver ſammenſkreffvet en Krønicke/ om Lunde Erckebiſper/indholdendis/foruden deris Naffn / ere mercklige Ting (ihſaalunder Bogens Titel eller Offverſkrifft) eller ſkeere / huad ting udi huer deris tid ordentlig efftir huer andre/haffver ſig tildraget. Hand haffde en Syſterſøn/ved naffn/ Hans Uff/ſom vaar Slotherre paa Hammershuus paa Bornholm.

XVIII. MAGNUS.

Magnus,fød i Fyen / udvelgis til Erckebiſp Aar 1379. udi Maymaaned/paa huilcken tid hand ſtadfeſte Capitels Privilegier/efter hans Formænds vijs oc ſed.

Hand fad/der Kong Oluff Hagensſøn/med ſin Moder Dronning Margrete/ſtyrede Dannemarck/ huilcken K. Oluff oc ſaa døde under denne Erckebiſp/der Dronning Margrete hans Moder endnu leffvede.

Aar 1380. under denne Erckebiſp Mogens / haffver Adelen i Skaane forbundet ſig med huer andre/til at forſpare Erckebiſpen oc Lunde Kircke/oc at beſtyre dett almindelig Fred /ſom kaldis Landefred.

Aar 1383. haffver Erckebiſp Mogens giffuet til Capitel/ en Gaard i S. Jobs Sogn i Lund liggendis ſtract offver fra Minorum deris Hus / for at holde hans Formands Erckebiſp Nielſis Aarlig begiengelſe.

Samme Aar haffver hand forſkaffet en Qvindis Been/ heed Magnildis, aff Hellig Aſke/ſom til ſamme vaar uetſyndelig tagen aff døde aff ſin Sinneqvinde (huilcken Qvinde Erckebiſp Anders / nyder huilcken hun leffvede / icke tvifflede paa/at kaldt en Hellig Qvinde) fradet Capel / ſom vaar paa forneffnde Fuleroſſte Kircke-gaard/til Lunde Kiſtle/huor ſamme Qvindis been kunde holdis der efftir udi ſtørre ære. Saaledis vorde tid efftir tid Affgudert / formedelſt Erckebiſpenne / ſom Superſtitio. ſkyerckes Menniſkens Offuerdrø / huilcke med rette haffde burt at forbinde oc for-

forſtiude ſaadan vrang Guds dyrckelſe/oc icke det at lide/forſvare/eller ſtadfeſte.

Aar 1385. ſtadfeſte Kong Oluff / Dronning Margretis Søn / Capittels Privilegier/udi denne Erckebiſp Mogenſis tid / udi huilcket Stadfeſtelſe Breff/ Kongen ſkriffver ſig Danmarckis/Norgis / Sclavis oc Gottis Konning/oc ret Arffving til Sverig. Udi ſamme Breff nefnis aff Prælaterne den ſom kaldis Præpoſitus, Decanus oc Archidiaconus. Saa det er vidſlactigt/ om Cantor den tid haſver veret regnit iblant Prælaterne.

Aar 1386. lod Erckebiſp Mogens Befalning udgaa/ om Stilledighed udi Choret at holde/ ſom de kaldede det/ ſom vaar/ at de Chorales Vicarier ſkulde vere inviſiterede i den hellige Orden/ eller de vere vellærde / oc med hoffviſke Seder begyndte/ haſve ikke got Ryte. Handſom andre mere om Slige oc Ceremonier/ ſom i Choret ſkulde holdis.

Hand haſver oc bandſet Kirckens Ryſtere/ oc dem ſom vanhelligede det ſom helligt vaar/ effter ſine Formænds Erckebiſp Uffis / Peders oc Nichis exempel.

Aar 1390. 6. Nonas Martias, dette / dis 2. dag Martij / døde Erckebiſp Mogens/ der hand haſde ſiddet ved 11. Aars tid / ſom/ man ſiger/ falt aff en Bro ved Aahuus Slot/ (ſom vor kalder Smeden) oc døde aff ſamme Fald. Hand bleff ført til Lund/ oc begraffvet uden for Chriſti S. Laurtz Kircke/ hvor endnu ſees en Marmorſteen paa hans Graff/ noget ſortactig / med denne Offverſkrifft: Anno 1390. obiit D. Magnus, Dei gratia Archiepiſcopus Lundenſis, ordo pro eo.

XIX. PETRUS.

Petrus, den tredie aff det naffn/ er udvalt til Erckebiſp / ved S. Jørgens dags tid/ Aar 1390.

Der hand haſde ſiddet ic Aar/ oc nogle Maaneder/ døde hand til Helſingborg/ den næſte dag for nyt Aars dag/ eller paa Sylveſtri dag / ſom uden Aarets Aar 139).

Hand ſtadfeſte Capittels Privilegier / lige ſom de førrige Erckebiſper/ oc unde/ iblant andet/ Prælater oc Canniker / Erckebiſpens Told aff Sild/ oc alt andet / med all Erckebiſpens Ret udi deris rget Gods. Hand tillagde dem oc 40. Marck Sager / oc de Sager ſom ringere vaare. Item/ de Penninge ſom gaffs for Manddraberis Affløſning/ eller aff dem ſom kiøbte deris Fredigien.

XX. JACOBUS GERARDI.

Aar 1392. mit i Januarij Maaned / er Jacobus den 3. aff det Naffn/ hues Fader heed Gerardus, ophøyet til Erckebiſkopdommet. Oc haſver ſtrax/ ligeſom de andre/ ſtadfeſt Capittels Privilegier. Der ſamme giorde hand oc/ der hand vant ſtadfeſt ſammie Aar/ ved Pynſtinſſe tide.

Hand fød det Dronning Margrete ſtyrede Danmarck/ dog vaar Kong Erick af Pomern da keiſt til Danmarckis Regenter oc Konge/ ſom Dronning Margrete i Regimentet effterfulde.

Aar 1394. ſtadfeſte Dronning Margrete Lunde Capittels Privilegier/ der hendis Søn tilforn ved døden vaar afgangen / oc forunte hem dennem aldeles de ſamme Vilkaar oc Frihed/ ſom hendis Søn tilforn dennem giffvet haſde.

Aar 1395. under Erckebiſp Jacob / haſver en ædel Matron/ ved naffnet Ide aff Gladſaxe/ ſtifftet S. Magdalene Alter/ oc lagt ſiden lange Gods der til/ liggendis udi Herritzherred/ dog ſaa/ at Præſtenarzden effter hendis død ſkulde vere hos Kirckevergerne. Samme Fundats bleff der effter ſtadfeſt formedelſt Fru Jdis Teſtament Aar 1398. paa huilcken tid den ny Taffle paa høye Alteret Lunde Chor oc Kircke/ er bleffven ſatzig/ hvor aff ſamme Fru Ide meget hielp.

Hun

Digitized by Google

Hun bleff ſiden begraffvet til Roſkilde udi Graabrødre apud Minoritas, udi it Capel/ſom hendis Forfædre tilforne haffde funderit.

Hun haffde til Brødre/Eſkild Falck/oc Boe Falck/hendis Fader vaar Peder Holgerſſøn/hun vaar to gange gifft/hendis Hosbonder vaare/ Torckild Nielſøn/oc H. Johan Snackenberg.

Hun vaar Dronning Margrete faſt kier/huorfor hun oc tiltrode Dronningen/ſaa vel ſom Biſkop Peder aff Roſkilde/at udrette oc fuldkomme det/ſom hun i hendis Teſtament lod indſkriffve.

Hun lagde til det Kloſter hun lod bygge Gladſaxe/ Raſcherum oc Raſcherums ſang/med en Mølle oc andet Gods. Saa det ſiunis/ at hun haffver varit/efter den tid at regne/en ſynderlig Gudfrygtig Qvinde.

Aar 1395. udi denne Erckebiſp Jacobs tid haffver en ved naffn/ Her Lauritz Anderſſøn Cannick / giffvet til Lunde Capittel / for ſin Aarlig Begiengelſe/en Gaard liggendis i den Landsby Cabberup/ſom bleff kiøbt aff en /heed Kirſtine/ Conſtantini Daatter.

Samme Erckebiſp haffver oc ſtifftet S. Knud Kongis oc Martyris Altar/ mit paa Lunde Kircke Gulff/Aar 1400. oc lagt Gods der til / huilcken Fundatz er ſiden fornyet oc ſtadfeſt Aar 1405.

Aar 1400. ſom vaar Paffve Bonifacij den 9. aff det naffn / det 10. hans Paffvedoms Aar/haffver ſamme Paffve giffvet alle dem / ſom ſøgte til S. Lauritz Kircke paa Canuti Kongis oc Martyris Dag/ oc gaff der noget til / ſaadan Affladſom de kunde fortiene der ſøgte til vor Frue Kircke/in portiuncula, ſom ellers kaldis Eccleſia in Angulis, extra muros aſſeſſinatis, den 1. oc 2. Dag i Auguſti Maanet.

Men jeg icke troer/at der er nogen Paffvelig Bulla nogen tid udgangen/ eller ſkal udgaa/ſom mindre haffver hafft / eller ſkal haffve Svig oc Falſk med at fare/end ſommenne. Thi udi ſandhed da loffver hun ingen Affladſ / efterdi det er endnu icke obenbar at nogen Affladſ giffvis i den Kircke / ſom her kaldis Portiuncula, eller i nogen anden aff Paffvens Kircke/enten aff Paffvens Mact eller Villie. Er dette icke at ſelge Røg/oc at giffve Ord for Penninge oc ſtor Vard/ſom vel troligt er/at Penninge for ſamme Bulla icke haffver varit ringe.

Aaret der efter haffver ſamme Paffve Bonifacius, ſom vaar Aar 1401. giffvet dem ſom ſøgte til Lunde Kircke/paa den dag / ſom Helgens been ſkulde viſis oc ſees/Affladſ/ i en viſſe tid/huilcken dag er hellig holden/den 11. Julij. In feſto Oſtentationis Reliqviarum.

Aar 1403. ſtadfeſte Kong Erick Lunde Capittels Privilegier / neffnendis aff Prælaterne/alleene Provſten/Decanum oc Erckedegnen / oc derforuden den gantſke Lunde Capittel/Cantore udeluct oc uneffnd/ligeſom tilforn.

Samme Aar haffver hand paabudet/at den Cannick ſom icke haffde ſin Fuldmectige i Capittel/ ſkulde betale 2. marck Sølff. Huor aff jeg meener/at denne Sedvane er kommen/ ſom endnu brugelig er / at huer Cannick/ſom icke haffde noget aff det Gods ſom kaldis Menſalia bona, ſkal Aarligen giffve 2. Marck Sølff / til Choralernis underholdning.

Samme Erckebiſp haffver oc forordnet / at ingen ſkulde vare deelactig i det/ſom bleff byt oc deelet i Choret / uden dem ſom haffde nogen Prøbende/oc vaar der hos Capitlet beſiddendis.

Aar 1410. paa Palme Søndag / haffver Kong Erick aff Pomern/ſom da vaar Konge i Danmarck /efter at Godſit i ſønder Sahø/ſom nu Landskrone er/ vaar taget fra Folqvino Proviſt i Lund/ giffvet ſamme Proviſt mact at kiøbe en Gaard igien/aff en/ heed Carl/huilcken Gaard vaar liggendis i Herſloff. Item en Bdegaards Jord/i Carup i Færingveſſte Sogn /huilcke tvende Gaarde oc Eyendom/ſamme Folqvinus da Proviſt i Lund/ oc hans Efterkommere Cannicker

sammested/skulde her effter til evig tid / eye oc nyde / fri fra all Kongelig tynge/oc tilbørlig Skat eller Landgield / oc fri fra Landsknecte hold oc besolding.

Samme Aar stadfeste Jacob Gertssøn Erckebisp/det Altar/som hand haffde selff funderit/oc lagde Gods der til/liggendis i den Landsby/Lugløse/oc i Malmøge. Der til gaff hand nogle Gaarde i Borreby / til Lunde Kircke/for Aarlig Begiengelser at holde.

Til Erckebispens Bord haffver hand lagt Nesbyholm med det Gods der til ligger/huilcket Slot hand kiøbte aff Thue Galen Ridder.

Strax i samme Aar 14. Kalend. Maij, det er / den 18. Aprilis/døde Jacob Gertssøn / der hand haffde siddet noget ringere end 18. Aar / oc er begraffven i S. Lauritz Kircke/icke langt fra Erckebisp Peder / effter hues død denne Jacob Gertssøn vaar den femte. Hans Graffskrifft liuder saa: Anno Domini 1410. 14. Kalend. Maij, obiit venerabilis pater, Dominus Jacobus Archiepiscopus Lundensis, Orate pro eo.

Hand effterlod i sit Testament Erckebispen / som kom effter hannem / allehaande Boskaff/oc mange Sølffkar / huilcke/en kort tid der effter/slemmelig forkoms oc bleffve borte.

Forneffnde Erckebisp satte en / heed Her Absolon Pederssøn / Atffving til Herløff/som da haffde Lilløe/Elleholm til Pant / huor paa Erckebispen laante aff hannem 1000. Marck Sølff/udi huide Sterlinger/ huilcket Slot Erckebisp Peder Lycke siden indløste / tiue Aar der effter / eller ved den tid/som i hans Leffnet her effter skal sigis.

XXI. PETRUS Kruse.

Petrus, den 4. aff det naffn/med det Tilnaffn Kruse/er udvald til Erckebisp/ ved vor HErris Himmelfærds dags tid/Aar 1410. Hand sad under Dronning Margrete/ oc Kong Erick aff Pomern.

Der hand vaar udvald / Stadfeste hand strax Capittels Privilegier/effter sine Formænds sedvane /oc haffver dette tillagt / at hand icke skulde sætte nogen Advocat, (huor med forstaais Slotzherre / Læusmand / eller Foget) paa Stifftens Slotte / icke heller sætte nogen Officialem (Embedsmand) offver Lunde Gaard / uden med Capittels Samtycke oc Vilie. Samme Official skulde icke være nogen Leegmand oc ulærd / icke heller den der vaar uordinerit oc indviet / Men den alleene der vaar en Clerck/det ere / en Geistlig Person.

Næste Aar effter hans udvelgelse / oc der hand nu vaar stadfest til Sædit/ haffver hand fornyet samme Privilegier / ved Mortensmisse tid.

Intet besynderlig oc som noget er værd at mercke/er giort oc udret under denne Erckebisp/uden dette/at Dronning Margrete døde udi hans tid/Aar 1412. oc at Kong Erick/som tilforne vaar udvald oc regærede/indtraadde i Regimentet effter hende.

Altare Abrahami Broderssøn militis Hallandici, decollati ab Erico Pomerano ad Synderburgum ob incestus varios & libidines,

Samme Aar haffver Dronningen/lidet før hun døde/ stifftet it Altar/effter som hun haffde udloffvet oc samtyckt / kaltis Abrahams Altar / paa en hans vegne/oc i hans sted/som heed Broder: Til huilcket Altar bleff lagt Gods i Thyringe/oc der foruden 300. Marck Lybsk/til at bygge oc bepryde en Capel med/som Alterit tilhørde.

Samme Aar hafver Provist Folqvinus, Gynther Buchorns Broder/Cerillis Søn / rundelig begaffvet it Altar /som kaltis hellig Legoms Altar/huilcket hand haffde tilforne/paa sin egen Omkost ladet bygge/ udi Erckebisp Jacobs tid/ oc lagt Gods der til/ liggendis i de Landsbyer / Hostenløff/Vierkie/Nybøle ved Lund/oc Arløff. Item/noget Gods i Falsterbo/Skaanør / Malmø oc Lund. Huo der til skulde forordnis at være Forstander/skulde fremskickis af Prælaterne.

Dette

Dette er der hos tillagt oc befalet/at saa lenge der nogen vaar leffvendis aff Gynthers/hans Broders Børn/oc nogle aff hans Daatters Børn/som vaar Cerillis anden Broder/oc nogle aff hendis Hoßbondis/Ernst Buddis Børn/oc nogle af Folqvini, enten Møderne eller Fæderne frender/som kunde være duelig til nogen Geistlig bestilning/hannem for andre skulle undis oc efterladis Forstanderskaff/for forneffnde Altar oc Gods/dog saa/at intet aff forneffnde Gods/som tilsamme Altar vaar bevilget oc samtyckt/skulde nogen tid/i nogen maade affhendis/uden Erckebispens oc hans Efterkommeris udi Sædit/Vilie oc Samtycke. Den første Eyermand eller Person/som raadde for samme Altar/vaar Vinold Hanssøn/Folqvini Frende/paa hans Møderne Side.

Denne Fundatz er siden rygget oc mactløs giort/aff Gynthers Sønner/som vaare Thomas/Niels/Lubert oc Hans. Oc der disse klagede paa Folqvini Testamente/canqvam inofficioso, som det der vaar giort imod all Gudfryctighed/haffver Erckebisp Peder Lycke/som lagde sig imellem/den Trætte oc Kiff saaledis afskild oc foreenit/Aar 1423. at det Gods som laa i Arløff/Høstenløff/oc Viercke. Item udi Falsterbo oc Skaanor/skulde falde Arffvingene til/det andet Gods skulde den besidde/oc i verge haffve/som vaar Forsvar for forneffnde Altar.

Aar 1416 som nogle meene/der Erckebisp Peder haffde til Skibs ladet udføre aff Skaane/moxen all Kirckens Liggendefæ oc Sølffkar/der til ocsaa Erckebispens Lue/Staff/oc andre Erckebispens smycke/som icke vaar ringe Penninge værd/(om hand dette vilde forvare/sig selff eller Kircken til beste/er uvist) da er dette Klenodie oc Boskaff/saa meget oc huad det vaar/kommen Søraffvere til Bytte/oc ført til Kiil/icke uden Kirckens store Skade. Nogle skriffve/at dette er skeed i hans Erckebiskopdoms begyndelse.

Oc der hand haffde siddet hen ved 8. Aar/er hand død/Aar 1418.

XXII. PETRUS Lycke.

Petrus, den 5. aff det naffn/som tilforn vaar Biskop udi Ribe/aff de Lyckers Stamme/er begæret til Erckebisp Aar 1418. 6. Feria post Dominicam, Qvasi modo geniti, som da indfalt den 4. Aprilis/som er S. Ambrosij Dag.

Hand sad/der Kong Erick aff Pom̃ern regærede her udi Riget/formedelst hues Vilie oc Samtycke hand ocsaa bleff Erckebisp.

Der hand vaar stadfest til Sædit/hafver hand lige som forrige Erckebisper/stadfest Capittels Privilegier. Der hand vaar stadfest aff Paffve Morten den 5. forhuerffvede hand dette/at i den sted/som Erckebisperne tilforn/fra Erckebisp Trugelsis tid/indtil nu/gaff til Rom for Pallio oc Stadfestelse/naar som heldst nogen Erckebisp bleff/4000. Rinske Gylden/skulde de nu her effter giffve Paffven 2000. Gylden/fordi at Kirckens oc Lunde Sædis Rente/oc huad hun eyede/vaar nu ved langvarendis Krig forringet oc forkortet. Breffvet som Erckebispen her paa giffvet er/findis endnu tilstæde/oc er skreffvet i forneffnde Paffve Mortens Paffvedoms 2. Aar/som er Anno Christi 1419.

Elleholms Slot/med det Gods som der tilhørde/haffver denne Erckebisp indløst fra Absolon Pedersson aff Herløff/(om huilcken tilforn er rørt under Erckebisp Jacob) oc udlagt derfor 1000. Marck Sølff i huide Sterlinger. Huilcken Summa Penninge sigis at være samlet formedelst en Skat/som besynderlig er lagt paa Præster oc Landsby Kircker. Oc dette skriffvis at være skeed Aar 1424.

Aar 1425. ved S. Knud Kongis dags tid/er holden it Landemode til Kiøbenhafn/nærværendis ocsaa andre Bisper af Danmarck/Bisp Peder af Børglum/

Hans aff Roskilde/Nafne aff Othense/Christiern aff Ribe/Vlrich aff Aarhuus/ oc Henrich aff Slesvig/med andre Rigens Prælater/huor der blef fornyet de forrige Bispers Band/ofver dem/som giorde Kirckens Gods oc Mænd / nogen Ofvervold. Der blef oc befalet at bede for Kongen oc Dronningen. Item for Dronning Margrete/som da vaar død/oc for alle andre som hialp oc forfremmede Clerckeriet/med fleere Forordninger/som hørde hen til Kirckens Disciplin oc Vndervisning.

Samme tid lod hand oc beskicke / at S. Annæ dag skulde Aarlig holdis hellig her ofver Riget/den næste Dag efter vor Frue undfangelsis Dag. Item/ at der skulde tvende gange om Aaret holdis Mode i Stiftet.

Aar 1429. haffver Erckebispen lagt en Gaard til Kircken / liggendis i Vestre Møllederg/huilcken hand bytte sig til / for noget Gods i den Landsby Lyddekiøbing / om huilcken tilforn under Erckebisp Niels er talet / at samme Erckebisp Nielsis Aarlig begiengelse skulde holdis der aff.

Aar 1430. haffver hand beskicket en Grund oc Gaard til Præstens voning oc Residentz i Vesby Sogn.

Protestatio. Der findis endnu Cannickernis Giensigelsis Breff/udgiffvet i denne Erckebispis tid/Aar 1434. udi Eugenij, den fierde Paffve aff det Naffn/tredie Aar/udi huilcket Breff de bekiender oc bestaar / at de ere nødde til aff Kong Erich at læse oc siunge Davids Psalmer. Huad her med kand være syndet/enten aff dem/eller af Kongen/seer jeg icke/efterdi at det med all rette eygner oc bør dennem/altid oc evindelig at studere/baade Psalteren/oc den gandske hellige Skrift/som kaldis Canonica, huor aff Cannickerne uden tvifvel ere saa kallede / oc om de her udi øffvede dem/da syndede de intet/icke heller Øffrighed / om de vilde paaminde oc tilraade de Forsømmelige oc Ørckeløse Mennisker/ at giøre deris Embede fyldest.

Aar 1435. haffver Erckebisp Peder lagt en Gaard i Landskrone/ icke langt fra Carmelitte Kloster/huor Slottet nu er/ oc end en anden Gaard i samme By/ til vor Frue Altar i den ny Capel / som hand lod bygge.

Samme tid vaar Peder Oxe Slotzherre paa Helsingborrig.

Aar 1436. døde denne Erckebisp/ hen ved 18. Aar / effter hand først kom til Erckebiskops dommet/oc bleff begraffvet udi det ny Capel/som bleff stifftet/Jomfru Mariæ til Loff/huilcket nu kaldis S. Jørgens Capel.

XXIII. JOHANNES Laxmand.

Johannes, den tredie aff det naffn (vore kalde hannem Hans) aff de Laxmænders Stamme/Povel Laxmands Broder / som i fordum dage vaar Hoffmester/ bleff nu Erckebisp effter Erckebisp Peder / Aar 1436. oc vaar tilforne Decanus i Lunde Kircke. Paa huilcket Aar/ effter hand vaar stadfest/den næste dag effter S. Lauritz dag / hand oc stadfester / effter de forrige Erckebispers sedvane/Lunde Capittels Privilegier / der Kong Erick endnu haffde Regimentet / men Kong Christoffer aff Beyeren kom strax der effter i Kong Ericks sted/ oc bleff kronet aff denne Erckebisp Hans/Aar 1440 paa nyt Aars dag.

Samme Aar haffver oc Kong Christoffer stadfest Kirckens oc Capittels Privilegier/næste dag for Martini, oc næffnis her ocsaa aff Prælaterne / Provisten/Decanus oc Erckedegen/ oc gantske Capittel / Cantore forgiet oc udeluct/ lige som tilforne.

Samme Aar ved Pintzedags tid / bleff Mester Hennekinus, som da vaar Cannick i Roskild/Biskop til Othense/effter Biskop Naffne/oc bleff vied oc stadfest aff Erckebisp Hans Laxmand.

Formedelst denne Erckebisp er den Antiphona indført om Jomfru Maria/huilcken saa begyndis: Beata immaculata &c.

Denne

Denne Erckebispis Fuldbrødre af en Moder / vaare Acho oc Povel / hafve fundert det Helliggeisthuus i Landskrone / som Stugstuen nu er / oc hafver det begafvet med Gods / huilcket deris Broder Erckebispen haffver stadfest. Aff samme tvende Brødre er oc it Capel bygt / hos den Landsby Ryde i Qvistoste Sogn / som for nogle faa Aar siden er nederbrøt.

Denne Erckebisp Hans Laxmand sad i 7. Aar / hand døde paa Erckebispens Slot Fliginge / Aar 1443. oc bleff begraffven i det ny Capel / til vor Frue i Lunde Kircke / paa vor HErris Himmelfærtz dag / under en huid Marmorsteen. Hans Graffskrifft haffver 1450. huilcket er uret / dog det er troligt / at Steenen er lagt paa Graffven det Aar / men hand vaar død 7. Aar tilforne.

XXIV, TUUO.

Thue Nielssøn / fød i Viborg / Doctor i den hellige Skrifft / eller oc / maa skee / i den Geistlige Low / blef Erckebisp Aar 1443. den 7. dag Junij / oc vaar tilforn Erckedegen i Lund. Der hand vaar stadfest Aar 1444. udi enden paa Aprilis Maanet / stadfeste hand ocsaa Capittels Privilegier.

Hand sad under Kong Christoffer af Oldenborg / huilcken sidste Konge hand oc kronede Aar 1449. udi Octobri Maanet / efter at Kong Christian hafde oc tilforn i det samme Aar stadfest Lunde Capittels Privilegier.

Under denne Erckebisp hafver Pafve Niels den 5. af det nafn / ladet udgaa i sit Pafvedoms første Aar / som vaar Aar 1447. ny Aflads Brefve / foruden de som tilforne af Pafve Bonifacio den 9. vaare forundte / med huilcke Aflad Pafven paa ny biuder Folcket til at besøge Lunde Kircke / paa S. Knud Kongis oc Martyris dag.

Aar 1452. der Kong Carl Knudssøn / da Konge udi Sverig / fordersvede oc plyndrede Skaane / vaar hand synderlig vred paa denne Erckebisp Thue. Huorfor hand oc slog sin Leyer for Lund / oc affbrende en stor part af Byen / oc ødelagde allevegne i Skaane / Landsbyer oc Gaarde / oc allermest dem som Erckebispen tilhørde. Erckebispen lod dog icke af med Vaaben oc Verie / at forfølge Fienden / men i huad maade hand kunde / nedlagde oc ihielslog Kong Carls Krigsfolck. Denne de Svenskis indfald er skeed ved Fastelafns tid i samme Aar

Aar 1459. hafver denne Erckebisp ladet opbbygge en Mur omkring Erckebisp gaarden i Lund / oc hafver ocsaa sæt Mur omkring det Huus / som kaldis Camera, med Salen oc Hafven der hos.

Hand haffver oc paa Helsingborgs Slot / ved Porten paa den Søndre side / ladet bygge it Steenhuus / udi huilcket er en Stue under til / offven paa er en Sal / huilcken Bygning er færdig giort ved S. Mickels dags tid / Aar 1463. paa huilcket Aar / formedelst Sverigis Rigis Stenders Villie oc Raad / Erckebisp Hans aff Vpsal er fangen paa Stegholm Slot af Kong Christiern i Danmarck / oc til Skibs ført til Kiøbenhaffn.

Aar 1462. haffver Lunde Prælater oc Capittel efterlat Bønder / boendis i Raaby magle / en Gaard udi Nørre Knestrup / med saadan Vilkaar / at de der aff skulde giffve til Aarlig Landgielde / 8. pund Byg.

Aar 1463. den 7. Junij / som vaar en Tisdag der en ved naffn Her Peder Absolonssøn / Provist i Lunde Kircke / vaar død / er strax siette dag der effter / en uddald i hans sted aff Capitlet / ved naffn / Hans Bing / Cannick. Der hand nu sende it visse Bud til Rom til Paffven / med Capittels Breff / om sin Stadfestelse / besant hand / at en Cardinal Her Franciscus de Mantua, haffde bekommet samme Provistie / med Dalby Kloster / formedelst Paffve Pij den 2. aff det naffn / Myndighed oc Skenck.

Erckebiſp Thue / blant andet kreff ſamme Cardinal til / at hun der skulde vere Provist / hand skulde oc være boſiddendis hos Kircken / fordi at Provisten vaar Forſvar oc Talsmand udi alle Sager / offver Capittels oc Kirckens Gods / for Herker oc Adel. Der til med / da reyſer Renten aff ſamme Provistie icke offver 40. Rhinſke Gylden / at ſamme Cardinal vilde derfor oplade ſamme Provistie til forneffnde Hans Bing.

Aar 1465, under Erckebiſp Thue / haffver en Cannick / ved naffn / Her Peder Hermandſſon / ſom vaar Eyermand til S. Hans Evangeliſte Altar / gifvet ſit Huus i S. Thome Sogn / til ſamme Altar / med en Haffve liggendis Veſtum, op til ſamme Huus / for ſin Aarlig begiengelſe at holde. Vdgifft eller Jordskyld der aff / vaarer 3. marck Skaanſke.

Vnder forneffnde Erckebiſp Thue / haffver Vinold Lundt Kirckis Cantor, lagt en Gaard til Canterier, Aar 1448. liggendis i den Landsby Fialle / oc 35 andre Gaarde / den ene i Arrie / den anden i Hindby / til at holde S. Erasmi dag / huor til Erckebiſpen haffver oc lagt den Kircke i Rynefled / ſom en nylig vaar bygt / ſom oc kaldis Luntherthun i Barckager Sogn / ved Rynebro i Biergeherrid.

Aar 1471. paa S. Lucia dag / ſom falder den 13. Decembris / er aff Capitlet ſtadfeſt oc ſamtyckt / at naar nogen Prælate eller Cannicke affſiger ſig med ſin egen Præbende / oc vil begære en bedre / da ſkal den ſtrax maa beſidde den ledige Præbende / ſom hand effter den anden ſkal haffve / oc alt elis den nyde / bruge / haffve oc beholde for ſin egen.

Aar 1472. den 3. Dag / eller ſom andre meene / den 5. Dag effter den Sondag / Quaſi modo geniti, hvilcken Sondag vaar da den 3. eller 4. dag effter S. Ambroſii Dag / det er / den 7. eller 8. dag Aprilis / dode Erckebiſp Thue / udi ſit Erckebiſkopdoms 29. Aar / oc bleff begraffvet til Lund i ver Frue Capel. Hans Graffſkrifft er ſaa lydendis:

Hic jacet ſepultus Reverendiſſimus in Chriſto Pater ac Dominus, Dominus Tuuo, Dei gratia Archiepiſcopus Lundenſis, in artibus Magiſter, ac in ſacra Theologia Doctor, qui obijt Anno 1472.

XXV. JOHANNES. Brochſtorp.

Johannes, den 4. aff det naffn (hvilcken vore kalder Jnnes eller Jens) fød i Sieland / aff Brockſtorpe Stamme oc Doctor i den Geiſtlige Lov / eller Baccalaureus Decretorum, Kong Chriſtians Cantzelar / oc Erckedegen i Lund / bleff udvalt til Erckebiſp effter Thue / Aar 1472. hen ved den Sondagstid / ſom kaldis Miſericordia Domini, udi Aprilis Maaned. Handſadet under Kong Chriſtians oc under hans Søn Kong Hans.

Der hand bleff udvalt / ſvor hand Capitlet den ſedvanlig Ed / men vererende Kong Chriſtian ſelff / hvilcken Ed foruden det ſom vaar beteefftet aff de andre Erckebiſper / indholder oc dette / Erckebiſpen maa ingen aff Prælaterne oc Cannikerne Vonder med vnfeilig Objection beſvære / eller tilſige de at beſværis ved nogen aff ſine.

Erckebiſpen maa oc icke affhende / pantſætte eller forlene nogen / icke heller nogen mact efterlade offver noget aff det Gods / ſom ligger til Erckebiſpens Bord / uden forſynderlig Nytte ſkyld / eller aff ſtor Nød / oc det med Capittels minde oc Samtycke / vnder hvad ſom heldſt Titel oc Skin det affhendis kand.

Naar nogen Herlighed eller Prælatur bliffver ledig i Lunde Kircke / da ſkal Capittel haffve Fuldmact oc Frihed at vdvelge en Provist / Decanum, Erckedegen oc Cantorem.

Jngen Cannick ſkal tilſættis uden med Capittels Forloff oc Samtycke.

Alle Fogeder ſkal med Capittels Fuldbyrd tilſættis / oc ſkal gjøre Regenſkaff for dem / ſom nærværendis ere aff Capitlet.

De ældſte Cannicker maa bekomme ordentlig efter huer andre / bedre Præbender / naar de bliffve ledige / oc de dennem begære oc udvelge.

Cannickerne ſkal haffve deris Annexe Kircker / oc de ſom ere lagde til nogen Clerck eller Cannick / frij for Cathedratico oc anden Hielp.

Cannickerne ſkal frij beholde oc annamme Erckebiſpens Tiend aff deris egen Bønder / oc Kircke gods / oc aff deris egit Fæderne Gods / oc aff andet Gods / ſom de Arffvelig haffve bekommet.

Skole Præbenders gods ſkal betrois en eller fleere aff Capittels / oc icke de andre / troligen at udbytte / efter Capittels Ordinantz.

Erckebiſpen / udi Capittels gods oc Herlighed at forlæne oc forunde / ſkal icke anſee Slect / Blodsforvante / Bøn eller Gaffve / men dennem ſkal hand forunde Herlighed oc Velgierninger / ſom hand / næſt Gud / forſtaar at være formedelſt Lærdom oc høffviſt Leſnet / aff Lunde By oc Stifft / de fornemſte oc actigſte.

De ſom ere Meſtere udi Boglige Konſter / oc in Decretis graduati, det er / de ſom haffve bekommet obenbare Vidneßbyrd fra høye Skoler oc Univerſiteter, at de haffver vel ſtuderit / oc forfremmet dem i dem Geiſtlige Low. Jtem / Adelsperſoner / ſom ere ſkickelige oc lærde / om ſaadanne Perſoner oc Mænd findis i Dannarckis Hoffvet Stifft / da ſkal de / frem for andre / ſom icke haffve promoverit, ophøyes til Herlighed oc Beneficijs, at nyde aff Capittels Gods oc Gaarde.

Cannickerne ſom boer i Lund / ſkal frit maa hugge Ved i Sandby Skow.

Jngen Leegmand / det er / den ſom icke er lærd / oc indviet til nogen hellig Tieniſte / ſkal ſættis til Official eller Foget offver noget Geiſtlig gods / men en Clerck / ſom er inden den hellig Orden / oc en aff de Geiſtlige / oc det med Capittels Samtycke oc Vilie.

Jngen ſkal ſættis til Befalningsmand eller Lænsmand paa nogen aff Erckebiſpens Slotte / beſynderlig paa Hammershuus / Aahuus / Elleholm oc Neſhyholm / uden med menige Capittels Samtycke.

Diſſe oc andre Privilegier / ſom oc aff forrige Erckebiſper vaare giffne oc ſamtyckte / beſynderlig aff Erckebiſp Niels / haffver denne Erckebiſp Hans ſtadfeſt / efter at hand ſelff vaar ſtadfeſt / aff den Romerſke Paffve / Aar 1473. paa S. Mickels dag / paa huilcken tid der oc bleff fornyet en aff Erckebiſp Eſkilds Forordninger / om Præbender at udvelge / huilcke hand befalede / at de alleene maatte nyde oc bruge / ſom boede hos Capittel / oc det icke uden en gang / førſt Prælaterne / om de vilde / dernæſt de ældſte Cannicker at forreſættis de Vnge.

Hand betalede oc pro Annata, ſom de kalde det / 2000. Ducater.

Aar 1474. der forneffnde Johannes vaar Erckebiſp / haffver Paffve Sixtus den 4. udi ſit Paffvedoms 3. Aar / formedelſt Kong Chriſtierns Befordring / ſom da vaar til Rom / giffvet alle dem ſtore Affladt / ſom paa S. Lauritz oc S. Knud Kongis dag / ſøgte Lunde Kircke / oc med Rundhed vilde hielpe til Kirckens bygning / ſom da vaar formedelſt Krig oc oc ſtentlig Jndfald / (ſom Paffvens Breff formelder) udi ſit Gods oc Jndkomſt meget forringet.

Samme Aar haffver forneffnde Paffve / huilcket Kong Chriſtian oc forhuerffvede / ſtadfeſt alle Lunde Kirckis Friheder / huordanne de vaare / huor om hand lod obne Breffve udgaa.

Samme Aar haffver en heed Meſter Kield / Cannick / giffvet it Steenhuus i

Malms

Malms til S. Stephens Alter / paa Peder Hermandssøns Cannicks vegne/ oc i hans sted/med en Bolig sammesteds/som Breffvet der om giort kalder en Buod. Samme Kield/for sig selff oc paa sin egen vegne/lagde oc til samme Alter it Huus i samme Kiøbstæd/Item/it andet Huus i Lund / næst op til S. Stephens Residentz imod Norden.

Aar 1476. ere Trælleborgs Borger forundte fire Gaarde udi den Landsby/Vester Kiøbinge / som hørde til S. Andreæ Alter / huilcket Provist Anders stifftede Aar 1303. eller des omtrent / oc det med saadanne Vilkaar/at Borgerne der aff skulde udgiffve oc betale halfftiende Marck inden S. Dionysij dag/ ellers skulde de hafve forbrut samme Gaarde / der som udgifften icke betimen bleff betalet.

Aar 1478. er Erckebisp Hans dragen til Rostock / med en Flaade/statlig udred/oc haffver taget imod Frøicken Kirstine/ Hertug Ernstis til Saxen oc Electoris Daatter / Hertug Hansis / som da vaar udvald til Danmarckis Konge/ Gemahl/oc ført hende ind i Danmarck/ hues Bryllup bleff der efter holdet i Kiøbenhafn med stor pract.

Aar 1481. der Kong Christian vaar død / haffver denne Erckebisp med all flid/frem for andre / der paa arbeydet/at Hertug Hansis udvelgelse skulde blifve ved mact/oc forfulde holdis. Oc er der holden Herredage til Halmsted/huor hand oc bleff forkyndet oc udraabt at være Danmarckis oc Norgis Konge / dog kunde forneffnde Erckebisp paa den tid det icke saa forskaffe oc udrette/ at de Svenske vilde køyse oc krone hannem til Konge.

Aar 1483. 15. Kalend. Junij, det er/den 18. May/haffver samme Erckebisp kronet baade Kong Hans oc Dronning Kirstine.

Aar 1488. haffver hand ladet sætte Mur om Fliginge/ en aff Erckebispens Slotte. Hand haffver oc ladet færde oc oprette nogle andre aff de beste oc fornemste Erckebiskoplige Gaarde oc Slot.

Aaret næst der efter/ som vaar Aar 1489. udi Septembri Maanet/haffver hand sammenskreffvet Capittels Lowe oc Ordinantzer / huilcke ere annammede oc samtyckte/endrectelig aff meenige Capittel//aff huilcke Lowe den største part endnu brugis oc holdis uforkrenckte.

Aar 1497. døde Erckebisp Hans aff Pestilentze / der hand haffde siddet næsten 26. Aar/Oc hederlig bleff begraffvet i Lund/i vor Frue Capel ved Alteritsom hand selff hafde stifftet / med denne Graffskrifft: Hic jacet Reverendissimus in Christo pater, Dominus Johannes Brochstorp, Dei gratia, qvondam Archiepiscopus Lundensis, Sveciæ Primas, & Apostolicæ sedis Legatus, nec non Decretorum Baccalaureus, cujus anima reqviescat in pace, qvi obijt Anno Domini 1497.

Samme Erckebisp/formedelst synderlige Breffve hand lod udgaa/haffver forordnet/at naar Provistiet/Decanatus, Erckedegndømmet oc Cantoriet blefve ledige/da skulde Provisten/ Decanus, Erckedegnen oc Cantor, igien aff meenige Capittel udvelgis

XXVI. BIRGERUS.

Birgerus, en Mester udi Boglige Konster/ i fordum dage Skolemester i Lund/oc der efter Dronning Dorothis oc Dronning Kirstinis Cantzeler/oc nu Cannick i Lund/oc Erckedegn i Roskild / følger forneffnde Erckebisp Hans/som nu vaar død / udi Sædit.

Hand vaar fød i Halland/aff ringe oc fattige Slet oc Forældre/dog ærlige. Hans Fader heed Gunder / oc vaar Degn oc Klocker i Lindbierg Sogn i Nørre Halland/ hans Moder heed Bente. Hans Fader sætte hannem udi Barndom-

men

men til Skole i Varbierg/ oc der hand sammested haffde lærd de første Fundamenter udi Boglige Konster/ begaff hand sig der fra til Roskild / oc siden nogle Aar forleden/ til Skare Skole i Sverrig / huor hand vaar i fem Aar/ oc bleff hannem meget got oc Velgierninger der beviist aff Bisperne sammested/ som vaare/ Bisp Bent / oc Bisp Brynild. Der samme fem Aar vaare forløbne / er hand forreyst til det Academie udi Griphsvald i Pommern / som da nylig vaar opret Aar 1456. oc der sammested bleff hand promoverit til Mester in Philosophia. Hand er siden hiemkaldet aff en / heed Boe Pijg Erckedegen/ til at være Skolmester i Lund. Siden er hand kaldet fra Skoletiennisten/ til Hoffve oc Kongens Cantzelj / formedelst en ved Naffn Hans Pedersson / udvald Erckedegn i Roskild/ oc er kommen i Kong Christians den 1. Cantzelj / ved det Aar / der mand skreff 1474.

Aar 1476. bleff hand Cannick i Lund / oc icke lenge der effter Erckedegn i Roskild.

Aar 1477. den 25. Aprilis/ er hand bleffven Dronning Dorothis Cantzeler i Kiøbenhaffn/ oc effter hendis dødelig Affgang / bleff hand Dronning Kirstinis Cantzeler/ Aar 1495.

Aar 1497. den 6. dag effter Bonifacij dag / som vaar den 7. dag Junij, bleff Birgerus med menige Samtycke udvald til Erckebisp. Hans Udvelgelse bleff stadfest aff Kong Hans oc Dronningen.

Hand sad det Kong Hans oc hans Søn Kong Christian den 2. vaare Konger i Danmarck.

Der hand vaar bleffven Erckebisp / haffver en/ ved naffn/ Niels Hack Arffving til Heckeberg / med nogle aff hans besorne oc medfølgere aff Adel/ værit hannem høylig imod / oc giort hannem stor Besværing.

Samme Niels Hack haffde til Ecte Johan Brochstorps / fordum Erckebisp (som almindelig vaar kallet Jens) Broders Daatter/ huilcken heed oc Johannes, men vore kallede hannem Hans / oc samme Niels Hackis Hustru/ vaar samme Erckebisp Hansis Arffvinge.

Birgerus klagede alledegne / huorledis Erckebiskopsdommet vaar forringet/ formedelst hans Formands Erckebisp Johan Brochstorps Regimente. Oc der hand igien fordrede oc bekom/ i huad maade hand kunde/ Jordegods/ Kirckens Gaarde/ som andre/ enten haffde i Leye oc feste/ eller vaare pantsætte/ eller besadde/ under huad som heldst Titel det være kunde/ med ret eller uret/ der Johan Brochstorp vaar Erckebisp/ er denne Niels Hack / oc andre aff Adelen/ synderlig en ved naffn/ Niels Brock aff Barsebeck/ bleffne hannem ugunstige. I midler tid haffver oc mange breyet hannem hans Lycke oc Stamme / som i Begyndelsen vaar tynd oc ringe/ huilcket hand dog formedelst Dyd / Gudfryctighed/ Forstand/ oc andre høye Gaffver/ haffver oprettet oc vederlagt.

I den Krig som Kong Hans førde med de Svenske/ Aar 1497. oc nogle efterfølgendis Aar/ haffver Erckebisp Byrge bevist Kongen synderlig Tro oc hielp/ oc haffver paa sin egen/ oc det Erckebeskoplige Sædis Bekostning / holdet Kongen nogle Fennicker Knecte til hielp.

Det skeede dog nogle Aar der effter / at Kongen haffver paaført Erckebisp Byrge en Trætte (thi almindelig er store Herrers venskaff lidet tryg at driste paa/ at de ocsaa snart i deris Sind forandris) om Bornholm oc Hammershuus/ huilcken Kongen (maa skee formedelst nogle hycklere oc Smigrende iblant sine Hofftienere deris tilskyndelse) lagde sig effter at tage fra Erckebispen oc Sædit / oc holt sig der til med nogle gamle Breffve / fundne i hans Kongelige Breffkammer/ om

huilcke

huilcke tilforn er rørt i Erckebisp Nielsis Historie / men Sagen kom icke til nogen fremgang.

Aar 1502. gaff Povel Laxmand / da Rigens Hoffmester / som samme Aar / icke lenge der effter til Kiøbenhaffn er omkommen / en Gaard til Lunde Skole / liggendis i den Landsby Huffverød / til Vederlag for en / som hørde til Præstegaarden i Fiælie Sogn / huilcken Gaard laa dog inden Aagerups Marckeskel oc Gaardsgrund / huor om forneffnde Povel Laxmands oc Lunde Capittels Breffve findis.

Samme Aar er Mester Caspar (eller Jesper) Brochmand indskreffvet i Lunde Cannickers Register.

Der Povel Laxmand vaar død / oc hans Arffvegods vaar forfalden til Kongens Dressel / strax effter hans død / haffver Erckebisp Byrge kiøbt aff Kongen den Gaard Aagerup i Fiælie Sogn. Item / Haxager Mølle / oc 38. andre Bonde Gaarde / som med rette hørde til forneffnde Aagerup (huilcke allesammen tilhørde Povel Laxmand / oc vaare nu Kongen tildømte) oc det icke for de Penninge som hørde til Erckebispens Sæde / men for sine egne Penninge / dem hand med stor Møde oc Arbeyd haffde adspurt. Oc haffver hand for samme Gods ladet Kongen tiltelle 6150. Marck / Danske mynt. Dette er skeed Aar 1503. thi samme Erckebisp tenckte at koste paa Religionen at forfremme / dette sit Gods huad det være kunde / oc til hellige Dyrckelser oc Guds tieniste at stiffte / huilcket hand oc der effter giorde / oc vilde derfor / at forneffnde Godsis indkomst skulde tiene til samme Dyrckelser at bevare / oc holde ved lige til sine effterkommere / Errans, qvod dicitur effectu, non affectu.

Aar 1505. der hand haffde / som en Kirckeverge oc Forsvar / hafft Lunde Kirckis Gods i antvorde / it heelt Aar / med Lunde Capittels tilladelse / oc sin egen Vilie / haffver hand giort Capittel klart Regenskaff / huorledis hand haffde samme Gods forrestaait / oc der med fortiente hand stor Loff for sin Troskaff oc Flittighed.

Aar 1506. haffver Erckebisp Byrge kiøbt aff Gregers Ibssøns Effterleffverske / ved naffn / Johanna / fød aff de Brahers Stamme / til sig oc sine Arffvinger / en Gaard i sin Fødeby Lindberg / huor aff gick Aarlig 8. pund Smør / huilcken Gaard hand siden gaff til Lindbierg Kircke / oc unte Erckebispen at haffne mact der offver.

Samme Aar haffver en ved naffn / Niels aff Harrebierg / stifftet it Altar / Jomfru Mariæ til Loff / under Orgelvercket / ved den Nørre side / i Lunde Kircke / til huilcket hand lagde got Gods. Forsvar oc Mact til Altaret / vilde hand at skulde være hos Lauritz Tostenssøn aff Røgle / hans Svoger / som haffde Helonam, hans Broders Knuds Daatter til Hustru. Samme Mact skulde oc være hos denne Lauritzis Søn / ved naffn Knud / saa lenge de leffvede. Der Altarit bleff nedbrøt / er baade Godsit oc Forsvarit kommet til deris Arffvinge.

Samme Aar er Mester Holger Skalder / først tagen iblant Lunde Cannicker / oc er siden bleffven Erckedegn.

Aar 1509 paa Lunde Landsting / der Henrick Krummedig aff Eline / vaar Landsdommer / nærværendis icke mange aff Adelen / haffver Steen Bilde aff Liungsgaard / paa Kong Hansis vegne / oc effter hans Vilie / skiøt Erckebisp Byrge Aagerup gaard / med des tilliggendis Gods / huilcken Gaard oc Gods / Erckebisp Byrge kiøbte aff Kongen / effter Povel Laxmands død / som tilforn er sagt. Samme Skiøde haffver forneffnde Steen Bilde med sit Signet stadfest.

Aar

Aar 1515. kiøbte Birgerus til sig oc sine Arffvinger aff en heed Skialm Berntssøn/Vicario til Lund / en Gaard i Listerby / icke langt fra Rodneby udi Blegind. Skat der aff vaar 20. Skilling/med andre smaa Skatte.

Aar 1516. haffver Kong Christian lagt Engelholms Kircke til Cantoriet i Lund/huilcken By begyntis da først at byggis under Kong Hans / huort hen bleff forflyt Rynestad eller Lunterthun/som tilforne vaar bygt paa en anden sted. Huilcken Byes Kircke aff gammel tid hørde til Cantorem. Men Erckebisp Byrge Aaret der effter / som vaar Aar 1517. haffver bortbyt baade Barckager / som oc tilhørde Cantori, oc Engelholms Kircke / for to andre Kircker / som vaare Opagre oc Flackerup/oc laa nærmere / Adzer Cantori til Vilie / huilcken ombyttelse varer endnu. Fornefnde Adzer Cantoris Fader heed Peder/oc vaar hand selff fød til Helsingborg / hans Gudfryctighed oc Fromhed berømmede Birgerus megit/oc sætte hannem derfor til Cantor/effter Boe Hanssøns død / fordum Cantor sammesied. Oc paa det/at samme Adzer kunde haffve dis større Myndighed (thi Cantores vaare icke meget actede tilforne) haffver Birgerus forøgt oc forbedret Cantoriet, icke med ringe Gods/huilcket hand kiøbte for sin egne Penninge/ om huilcket Gods tilforn er sagt.

Birgerus haffver oc sat samme Cantor til en Forstander oc tilsinns Mand offver tre Vicariedømme/huilcke Erckebisp Byrge selff stifftede Aar 1518. oc rundelig med meget Gods oc Indkomst begaffvede oc forøgte. Huor om findis en Fundatz/bekrefftet med Erckebisp Byrgis eget Signete/oc med Angeli Arcemboldi Haand oc Samtycke/som vaar Paffvens Legat/ oc vaar her i Riget/Aar 1519. udi Aprili Maanet.

Samme Aar 1519. udi Decembri Maanet / døde Erckebisp Byrge/der hand haffde siddet 22. Aar/oc nogle Maaneder/ oc bleff begraffven i Krefften i S. Lauritz Kircke (huilcken hand med stor Bekostning haffde ladet forbedre/som vaar moxen forfalden tilforne) i sin egen kostelige Graff / den hand tilforne haffde ladet berede/huor denne hans Graffskrifft læsis ; Hic jacet Reverendiss. Dominus Birgerus de nørre Hallandia, Dei gratia Archiepiscopus Lundensis, Sveciæ Primas, & Apostolicæ sedis Legatus, hujus Cryptæ reformator. & horarum B. virginis in ea inceptarum fundator ; qvi obijt Anno Domini 1519. Sabbato post festum Annæ viduæ, is erat Decembris dies 10. Sepultus est autem die Mensis ejusdem 12.

Samme Erckebisp vaar paa Legemlig skickelse en lau Mand / dog Stormodig oc Prectig. Der hand tit oc offte hørde/at nogle aff Adelen vaare oprørisk/oc truede hannem / fordi at hand igien annammede det Gods / som de med ringe Ret haffde besiddet/ sagde hand / det bør os at giøre S. Lauritz Dug noget bredere/giffvendis tilkiende / at der skulde holdis fleere Hoffmænd/at forsvare sig for Offvervold/om noget saadant paakommer. Hand holt dog ellers it stort tal Folck/oc langt fleere / end nogen aff de forrige Erckebisper haffde giort.

Hand haffde oc selff optenckt sig it Vaaben/som vaar en Lind/den udstrackte sig i 5. Greene/paa huilcke sad 5. Roser/alle Blade paa Greenene vaare 10. Roden paa Linden vaar trefold / under huilcken Rod vaar it Gulff / lagt med 7. Steene/ at skillige Farffve. Offver Toppen hengde en Himmelblaa Sky/som betegnede Himmelen.

Det befalder mig at fortelle/ huad Trætte hannem oc Henrich Krummedige Ridder/oc Rigens Raad/om huilcken er talet tilforn / for samme Vaaben/haffver en gang i Rigens Raads nærværelse/imellem værit/ huor hannem vaar den næste sted hos Kongen tilskicket/for hans Embedis Værdighed/thi forneffnde Henrick Krummedige meente / at Erckebispen icke burde at føre denne Lind/fordi hand

i lige maade førde en Lind i ſit Vaaben / huorfor hand haffver oc tvert oc vredelig talet Erckebiſpen til / at hand vilde bruge Adels oc it fremmit Vaaben/ſom vaar dog u-ædel fød/oc mo̊ren en Bonde Søn.

Men der Birgerus lættelig forſtod / at hannem bleff ſaa paatalet/ſtod hand op/oc der hand begærede Forloff at tale/giffver hand tilkiende med en herlig Tale/ enddog hand den ſamme tid ſtrax paa ſtund allene betenckte/ oc beviſſte/at hand intet haffde giort/ſom ſo vaar tilbørligt/ Gudfryctigt oc ſømmeligt. Bekiender derfor ſin fattige Slect/oc ſin Lycke at haffve værit ringe i Begyndelſe/men at hand vaar kommen til ſaadan Ypperlighed / der udi bekiende hand/baade Guds ſtore Barmhiertighed/ſaa oc Kongens oc Dronningens gunſt oc Yndeſt imod ſig/under hues Villie /hand haffde giffvet baade ſig oc alt ſit/ oc vilde oc ſaa det ſamme giøre her effter / der til med at hand vel unte Adelen deris Høyhed oc Ære/aff ſit Hierte oc Sind/oc vilde icke nogen tid bruge noget deris Vaaben / eller haffver vilt bruge. Bekiender oc/at hand vel veed / at de Krummediger/ſom er it ypperligt Adelſtamme / fører en Lind/hvilcken hand icke vilde eller kunde ſig tiltage/men at hand fører en Lind i ſit Vaaben eller Mercke/(thi det er icke noget Vaaben/men it Mercke) den icke at komme offver ens med de Krummedigers Lind/eller med andre Adelſtammis Træer / om de nogen bruger. Icke heller at hand tiltager/eller optencker ſig nogen Adels Perſons Vaaben / men at hand/ formedelſt nogen Mercke oc Tegn/vilde paaminde andre oc ſig ſelff / om deris Embede. Oc paa det/at huer kunde vide/huad ſamme Lind betyder/da er jeg fød /ſiger hand/i en By i nørre Halland / heder Lindeberg / ſom liuder oc mercker Lindens berg/huor min Fader i fordum dage vaar en Klocker / ſom vaar en ringe Mand paa Gods oc anden Vilkaar/hvilcket jeg icke klager nu/ oc at jeg denne kand altid ihukomme/baade min Fader/min Fødeby oc ringe Lycke / da fører jeg denne Lind/til en Ihukommelſe/icke anderledis / end Kong Agathocles ſigis at haffve brugt Lerkar/naar hand fick ſig Mad/at hand kunde mindis hans Fader vaar en Pottemager. Min Lind/ſiger hand/haffver oc andre Bemerckelſer / den tredubbelt Rod/betegner os den hellige Trefoldighed i Guddommen / ſom er den Chriſtelige Tros oc vor evige Saligheds Rod oc Grundvol. Bullen ſom er en/betyder den ene u-atſkillige Guddommelig værelſe / ſom de tre Perſoner / hvilcke udi den ſamme Værelſe tilhobe er/haffve tilfellis. De ſem Grene/oc lige ſaa mange Roſer / ere Chriſti 5. Saar/ſom ſtrømmede med hans Roſens Blod. De 10. Blade / ere de 10. Guds bud/hvilcke ere fornøden/at alle ſkulde acte oc bevare. De 7. Steene med atſkillige Farffve / ſom det Gulffer lagt med under Linden / betegner lige mange dødelige Synder/iblant hvilcke den røde Farffve kommer offver ens med Vrede/ den forkactige eller Blyfarffvede /med Affvind/oc ſiden ſvarer de andre Farffver til de andre dødelige Synder / effter u-atſkillige deris Birckelſe oc udretning/dette ſkal trædis oc ſlidis under Fødder. Men den Himmel ſom henger der offver/er icke for den Sag allene tillagt/ at den ſkal betegne Himlehærrid/ ſom ſamme Lands by ligger udi/men meget mere derfor / at den ſkal affmale os det ſande oc Himmelſke Fædrene Land / til hvilcken vi alle ſtunde formedelſt Troen / der ſkulde ſtimle i gode Gierninger/ eller i Guds Budords lydighed / oc udi it Gudfryctige Leffnit/oc at fly Synden imod Samvittigheden / oc tvinge oc bortvriſſve det u-rene Kiøds onde Begæringer. Denne min Lind / ſiger haud / ſeer vel hver/at være langt anderledis/end de Krummedigers Lind / ſom ſtrålis fra min/baade paa Rod oc Bladenis tal / oc haffver icke heller ſaadan Bemerckelſe hos ſig eller Tegn / ſom min Lind. Der Birgerus dette haffde udtalet / frem effter hand ſin Vederpart/ at hand oc ſkulde forklare / om hans Lind haffde nogen ſaadan Bethydelſe. Samme Erckebiſp Byrgis Tale beſalt baade Kongen oc Raadet vel/oc alle

loffvede

ille loffvede saadan hans Forstandig oc Gudfryctig Paafund. Oc ingen efter den Dag torde obenbarlig bagtale eller bespotte hans Lind.

Om de Forandringer / som efterfulde Erckebisp Byrgis Død.

Der Erckebisp Byrge vaar nu ved Døden affgangen / ere der adskillige oc bedrøffvelige Bulder efterfuld udi Lunde Sæde oc Erckebiskopsdom / Thi udi 37. Aar næst efter hans Død / ere der 5. ophøyede til den Erckebiskopelige Stoel / som haffver hafft Erckebiskoplige Naffn / oc alleeniste blesse udvalde / oc icke / efter de forrige Bispers vijs oc Sed / aff Paffven til Rom stadfeste / Aff hvilcke ingen leffvede lenge udi deris Stifft / icke heller døde i Stifftet.

XXVII. GEORGIUS å Scothborg.

Der Birgerus vaar skilt fra denne Verden / er strax en aff Cannickerne / efter deris egen Rettighed oc Mact / som de vilde (Thi Erckebispens udvelgelse hørde aff gammel tid Capitlet til) eil Erckebisp igien udkaaret / ved Naffn / Aage Jacobsøn / aff det Adelstamme / som haffve dette Tilnaffn / at de kaldis Sparrer / som vaar Mester i Boglige Konster / oc vaar paa den tid Decanus i Lund / oc aff første Parten for sin Dyd / Fromhed oc Opricthed / meget affholden oc yndelig. Om hans Vdvelgelse er begynt i Capitlet at handlis / den siette Dag efter Birgeri Død / det er / den 16. Decembris.

Men der samme Vdvelgelse vaar Kong Christian icke behagelig / som for en aff sine Secreterer giorde Forbøn / ved Naffn / Mester Jørgen Scholborg / fød aff ringe Sleet / oc Erckedegen i Aarhuus / Da haffver Aage Jacobsøn væritt Kongens Villie lydig / oc gierne affstaait samme Vdvelgelse / Oc forneffnde Mester Jørgen er forordnet til Erckebisp / den 5. Dag Januarij Aar 1520.

Samme Mester Jørgen / icke længe der efter / der hand neppelig haffde siddet udi 2. Aar / Er oc tilkommet at forlade Sædit / der hand befryctede sig for Kong Christians Vgunst oc Vrede. Thi der Kongen begærede / at Bornholm maatte sig opladis oc antvordis / oc Kongen med sin Bøn intet kunde forhuerffve / er all Kierlighed strax til Had oc Affvind omvend. Oc der Jørgen Scholborg dette formerckte / oc befryctede sig for verre oc meere Ont / haffver hand taget Munckeklæder paa i Kiøbenhaffn / aff deris Orden / som kaldis Franciscani, dog hand icke gaff sig iblant Muncke / at leffve efter deris Regel / Oc siden hemmelig haffver forstucket sig aff Riget / oc er vandret til Rom / hvor hand er salvet oc indviet aff Paffve Clemente VII.

Forneffnde Mester Jørgen haffver sluncket sin første Messe til Rom / oc vaar en tid lang i den Forhaabning / at komme til sit Stift igien / oc synderlig der hand forstod / at Kong Christian vaar blefven Landflyctig / oc at Hertug Friderich hans Farbroder vaar indsat i Riget til Konge efter hannem. Samme tid der Jørgen Scholborg underdanigste begærede Kong Frederichs Skrifvelse til Paffven / haffver hand oc den lettelig forhuerffvet / oc da blef hand / som nu sagt er / aff Paffven vied til Erckebisp.

Men Kong Frederich blef icke saft udi sin gode Mening oc Villie til Mester Jørgen / men haffver der efter / der hand anderledis vaar underviist / forskrefvet Aage Jacobsøn til Paffven / efterdi hand vaar lowlig oc rettelig udvald / oc Jørgen Scholborg vaar huercken udvalg eller lowlig kaldet / men med Mact indtrengt aff Kong Christian. Der Mester Jørgen fornam / at Kongens Villie vaar imod hannem anderledis end tilforn / torde hand aldrig siden komme i Dannemarck / men drog til Cølne / oc blef indskrefvet blant S. Gereonis Cannicker / hvor hand sidde.

Hans Graffskrifft sees endnu udi it Hiørne i en Capeteller Udskud op til S. Gereonis Kircke / huor paa ligger en huid Steen / med denne Offverskrifft: Anno Domini 1551. die 15 Decembris obijt Reverendiss. in Christo Pater ac Dominus, Dominus Georgius à Schotborg, Archiepiscopus Lundensis in Dacia, Canonicus hujus D. Gereonis, hic sepultus.

Hand hafver lagt tvende Gaarde/liggendis i Kindelsted/til S. Staphens Altar/huilcke bleffve bortskiffte for en Gaard i øster Odersløff.

XXVIII. THEODORICUS Slackheck.

Effter Jørgen Schotborg vaar dragen aff Danmarck / haffver Kongen ladet dem kalde til sig i Kiøbenhaffn som haffde den tid mest Myndighed i Lunde Capittel/som vaare: Aage Decanus, Niels Cortssøn Erckedegn / Adzer Pederssøn Cantor, Niels Knudssøn den ældre/oc Holger Skalder/oc andre/ oc haffver paa ny handlet det sam̃e med dem som tilforn/ som vaar/at de vilde oplade oc antvorde hannem Bornholm/med Hammershuus oc Aahuus Slot/oc andet Gods/som hørde til Erckebispens sæde/oc at de vilde i steden for Schotborg/som nu vaar bortrømt/igien tage Dirich Slackheck/Sibritz Frende/til Erckebisp/som vaar fød in Belgio. Kongen truede dennem storlig/om de ickevilde være lydige/oc sætte nogle i Fengsel aff dem / om hand i saa maade kunde tvinge dennem til / at samtycke sin Begiering. Men hand forskaffede dog intet her med/saa slap hand da dennem løs/ oc aff sin Kongelig Myndighed satte Dirich Slackheck til Erckebisp / huilcken hand tilforn haffde brugt i den Svenske Krig/til at driffve den gruelige Tyranni med/formedelst huilcken paa en kort tid/ den fornemste Adel er ødelagt/med nogle Bisper/ Muncke/oc mange Borgere.

Omsier bleff da Dirick Slackheck annammet til Lunde Kirckis Forstander/ endog det vaar Capittel imod/oc sæt til øffverste Hoffvet oc Erckebisp / huorfor den største part oc annammede hannem/Aar 1521.

Men hand bleff paa det sidste haardelig straffet/for hans Grumhed oc Tyrannj/huor til hand haffde ladet bruge sig som en Tiener/disligeste oc for nogle andre uhørlige oc gruelige Synder oc Laster / som hand haffde bedreffvet. Thi der mand skreff Aar 1522. strax effter hellig tre Konger dag / den 24. Januarij / bleff hand først paa gamle Torffve i Kiøbenhaffn ophengd / oc siden brendt / der hand neppelig haffde leffvet i Sædit it halfft Aar. Dette skeede i Kiøbenhaffn/i Pafvens Legatis nerværelse/for huilcken Kongen i saa maade vilde erklere oc undskylde sig / at hand tog den aff Dage / som haffde værit meere umild imod de Svenske/ end som Kongen haffde vilt. Nogle skriffve/at Dirick Slackheck er dømt til Gallie oc Boel/den 2. Maanet i hans Erckebiskopdoms regiering/ oc haffver udi Ildens Lue opgiffvet sin Siel.

XXIX. JOHANNES Væs.

Effter Dirich Slackheck haffver Kongen sat Mester Hans Væs til Erckebisp/oc saa imod Capittels Samtycke/eller Mester Johan aff Vezen / thi saa skriffver somme. Hand vaar aff Adelstamme/fød i Cleven/eller i Gylick/oc vaar den tid Kongens Secreteer. Sleidanus kalder hannem Vesalium, fød til Vezel.

Hand bleff indført i Lunde Stifft Aar 1522. den 2. dag Februarij/oc bleff for Erckebisp kiendt oc annammet. Der hand haffde siddet it Aar oc 10. Maaneder/eller ved det paß saa lenge/oc samlet tilhobe Kirckens Gods oc Klenodier/er hand bortdragen i Aprili Maanet/med en stor dyrebar Skat / hand bortførde/oc effterfulde sin Herre Kong Christian/som oc da vaar landflyctig. Oc der hand nogen tid haffde effterfuld Keyserens Hoff/er hand bleffven Biskop til Costnitz/oc døde der aff Popelsie Aar 1548. Sleidanus taler om hannem / udi den 12. oc 21. hans Krønicke Bøger.

Der

XXX. ACHO Sparre.

Der Kong Christian vaar fordreffven/oc Velalius vaar bortreyst med hannem/bleff Aage Sparre Decanus, nu anden gang udvald/aff Canickerne/til Erckebisp/eller oc/ er indtraad udi Sædit/ oc antaget Erckebiskopsdommet/ efterhand nu intet befrycted sig/for den første Vdvelgelse/ hand vaar nød til at giffve sine Stemmer fra sig/huilcket skeede Aar 1523.

Mester Jørgen Skotborg giorde hannem nogen tid stor Forfang/ oc fick hannem megit at tage vare/fordi hand stod efter Erckebisps dommet/ dristendis paade Romere deris Vndest oc Forfremmelse/ efter som Kong Frederich/efter hans underdanig Begæring/ hafde oc saa forskrefvet hannem til Paffven. Huorfor hand oc altid arbeydede der paa/at komme til Lunde Stifft/ oc at bekomme indvielse aff Paffven/formedelst det Kongelige skriffvelse/ som hannem vaar giffven til Paffven/ som tilforn er talet om. Men der Kongens vilie til Skotborg vaar forandrit/ oc Kongen vaar nu blefven Aage Sparre bevogen/ formedelst hans Venners Forbøn/ da beholt hand Lunde Stifft aldelis i Rolighed/ uden nogen modsigelse/endog hand vaar icke indviet eller stadfest aff Paffven/oc maatte derfor alleneskaldis Electus, oc icke Erckebisp.

Hand sad i nogle faa Aar. Thi efter Kong Frederich hafde føyet tid derefter/ladet indføre Luthers Lærdom i Dannemarck/ huilcken Lærdom Aage Sparre, høyelig forfulde/men der hand intet med sin Modstand kunde der udi udrette/ haffver hand velvillig/ der hand vaar 70. Aar gammel/ oc mistvifflede paa sig/at affskaffe eller imodstaa forneffnde Lærdom/oplat Stifftet til Torbern Bilde/Decanum udi Lunde Kirche/ aff de Bilders Vdstamme/ oc haffver sat sig selff til Prior oc Forstander for det Runde Kloster i Lund/til S. Peders oc Bosie Kloster. Hand haffver oc taget Decani Embede paa sig/huilcket skeede Aar 1532. udi Julij Maanet. Fra den tid lefvede Aage Sparre it enligt Lefnet.

XXXI. TORBERNUS Bilde.

Torbernus bleff udvald til Erckebisp Aar 1532. den 27. Julij/ som sagt er/oc vaar ellers en ypperlig Mand/ oc icke meget ældre end 50. Aar. Men der hand hafde forestaaet Erckebiskopdømmet neppelig paa fire Aars tid/oc vaar alleniste udvald/oc Luthers Lærdom vaar noyen heele Riget offver antagen/i Kong Christian den 3. Regimentis begyndelse/ er hand fangen med 6. andre Rigens Bisper/oc Franciscus Vormordus Predicker udi Malmø/ oc Læsemester i den hellige Skrifft/ kom efter hannem/ som først er blefven Superintendent udi Skaane/aff Kongen tilsat/oc bleff vied til Superintendent i Kiøbenhaffn/ med 6. andre Superintendenter, aff Doctore Johanne Bugenhagio, fød i Pommern/huilcket skeede Aar 1537. den 2. Septembris.

De Bisper her i Riget foruden Torbern Bilde/huilcke alle paa den tid/dog huer paa sin sted/bleffve fangne/ere disse: Jørgen Friis til Viborg/Offve Bilde/ til Aarhuus/Iffver Munck til Ribe/oc Styge Krumpen til Børglum/ huilcke vaare smurde Bisper oc stadfestet. Men de andre vaare alleniste udvalde/ som vaare/Joachim Rønnow til Roskild/ oc Knud Gyldenstiern til Othense.

I deris sted komme de Superintendenter, som Bugenhagius ordinerede/oc vaare disse: Peder Palladius Doctor i den hellige Skrifft/ bleff Superintendent udi Sieland/ Lector Frantz i Skaane/ Mester Jørgen fød i Viborg kom til Othense/ Mester Hans Vedel kom til Ribe/ Mester Matz Skade eller Lang kom til Aarhuus/ Mester Jacob Skiening til Viborg/ oc Mester Peder Thomissøn kom til Aalborg eller Børglum.

Der Religionen vaar nu saa forandrit oc reformerit offver Dannmarck / oc alt det Geistlige oc Bispernis Guds / vaar lagt til Kongens Dressel / oc taget under Kronen / oc Kongen hafde giort sig mectig der offver / da bleff en Aarlig Besoldning forordnet til Superintendenterne.

Torben Bilde kom til sorrige Frihed / oc bleff Decanus i Lund / sick ocsaa til Villighed oc Forlæning Bosie Kloster / oc lesvede siden eenlig / til det Aar 1553. udi huilcken Aars begyndelse hand ved Døden er afgangen oc begrafvet i S. Lauritz Kircke i Lund / icke langt fra Erckebisp Peders Graff / den 2. aff det Nassn. Hans Grafskrifft lijder saaledis:

Dominus Torbernus Bilde / Archiepiscopus Lundensis sedit annis qvatuor, & postea per rerum vicissitudinem, & Pontificatus sui destitutionem, egit vitam privatam, contentus suis & decanatu Lundensi, cum Monasterio Bosie / & tandem obijt Anno Domini 1553. 27. Decembris. Huilcket skal forstaais om det Aars 1553. begyndelse / oc icke om Enden. Thi hand er høytidelig begrafven om S. Agnetis Dag / som indfalt den 21. Januarij Anno 1553.

Oc da giordis Enden paa Lunde Erckebiskopsdom / tre oc tredive Aar offver fire hundret / fra det Erckebiskoplig Sæde først begyndis / oc siden ere de / som kaldis Superintendenter / komne i Erckebispernis sted.

Om de Superintendenter i Skaane.

I. FRANCISCUS Vormundus.

IBlant Superintendenterne i Skaane / vaar Franciscus Vormundus den første / om huilcken sagt er tilforn. Hand vaar fød til Amstelredam / oc vaar tilforn en Carmelit Munck i Helsingør. Bleff siden Læsemester i den hellige Skrifft / en lærd Mand / oc udi Latin oc Danske Sprock saare veltalendis.

Der hand nu aldelis føyede sig efter GUds Ords Regel / oc Kong Christians den 3. Kircke ordinantz / hafde hand intet kierere / end at hand kunde forfremme Guds ære / oc Menniskens Salighed. Hafver derfor uden Forsømmelse oc Kedsommelighed / fremfaret i sit Kald / som hand forrestod. Oc der hand nu af Arbeyd vaar moxen udtrætlit / døde hand til Lund / Aar 1551. den 19. Novembris / noget yngre end 60. Aar / der hand i 14 Aar forrestod Kirckerne i Skaane. Nogle andre sige / at hand skal være død i Decembri Maanet.

Hans Grafskrifft læsis saaledis mit paa Gulfvet i S. Lauritz Kircke i Lund / tvert ofver fra Prædickestolen / oc er udhugget i en Steen.

Arida Francisci Vormundi hic membra teguntur,
Ast animus gaudet sedibus Ætheriis.
Protulit hunc olim nobis Hollandica tellus
Qvem Pallas cunctis artibus erudiit.
Dum propè vixisset Superattendens tria lustra,
Heu, celeri fato carpitur ille nimis.
Dignus Nestoreos longûm qvi viveret annos,
Ni invida mors nobis surripuisset eum.
Jam velut hoc marmor perdurat semper in ævum,
Firmior est saxo gloria laudis ei.
Jt andet Grafskrifft udhuggen i samme Steen.
Gloria viventi comes inviolata sepulto,
Atria cœlicolûm meta laboris erunt.

NICOLA-

Digitized by Google

II. NICOLAUS. Palladius.

Efter Frantz Vormundum kom Nicolaus Palladius, en Mester i Boglige Konster/ oc fød til Ribe/ hand vaar en veltalendis Prædicant/ oc Kirckens flittige tilsiuns Mand. Hand vaar tilforn Præst til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn/ oc efter Kong Christians den 3. gode Villie / bleff hand udvald til Superintendent i Skaane/ med meenige Præsters endrectelig Samtycke / lowlig oc rettelig/ efter forbemelte Kongis Kircke ordinantz.

Aar 1552. paa den Søndag / som kaldis Quasi modo geniti, bleff hand vied i Lunde Domkircke/ aff sin Broder/ Doctore Peder Palladio, Doctor i den hellige Skrifft/ oc Superintendent i Sieland samme tid.

Der forneffnde Nicolai Palladij Broder vaar død/ haffver hand ordineret Hans Albretsøn til Superintendent i Sieland.

Hand kronede ocsaa Kong Frederich den anden/ udi vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn/ den næste Søndag efter S. Lauritz dag/ Aar 1559.

Aar 1560. den næste dag for S. Lambertz dag / det er/ den 17. Septembris/ døde hand i Lund /udi sin Superintendentis 9. Aar/ oc bleff begraffven i S. Lauritz Kircke/ icke langt fra Frantz Vormundi graff.

III. FYCHICUS. Asmundius.

Næst efter Nicolaum Palladium, kom Mester Tyge Asmundsøn/ som oc tilforn vaar Sognepræst til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn /oc Provist sammesteds haffver det næste Herrid ved Byen/ huilcken disse efterstreffne Præster haffver udvald til Superintendent/ den 20. dag efter Nicolaus Palladius, vaar død/ som vaar den 7. Octobris, der de samen kom i Lund i Superintendentis Residentz, som vaare/ H. Hans Spaandemager/ Sognepræst til Lund/ oc Provist/ H. Hans Siwerdsøn / Provist oc Præst i Malmø / Her Jacob N. Provist oc Sognepræst i Ystad/ med tvende andre Præster / iblant huilcke den ene vaar udskicket aff Her Niels Povelsøn Sognepræst udi Landskrone/ den anden aff Sognepræsten i Helsingborg / med Fuldmact aff begge disse.

Der hand bleff udvald / vaar oc tilstede Her Niels Mortensøn Præst til Husem/ Her Niels Pedersøn prædicker i Malmø / Her Jacob Kielleføn/ Præst til Fosie Kircke / Her Jørgen Lauritzsøn Præst til middelste Gresvie. Item Johannes Pontanus Canick i Lund / oc Mester Mogens Matsøn/ Vicarius til samme Kircke / oc Præst til Borreby / huilcke vaare tilkaldede i de Kiøbsted Præsters sted/ som vaare icke tilstede / aff dem/ som haffde Mact at udvelge.

Her Hans Siverdsøn/ Her Niels Mortensøn prædicker til Husem/ Her Jacob Kiellius, oc Her Jørgen Lauritzsøn Præst til middelste Gresvie / førde Kalds Bresf til Mester Tyge.

Hand bleff ordineret i Lund aff Doctor Hans Albretsøn Superintendent udi Sieland / Aar 1561. den 23. Søndag efter hellig Trefoldighed / som vaar den 9. Novembris.

Hand med flijd forrestod Kirckerne. Men forsøgte Lyckens ustadighed/ indtil det Aar 1577. paa huilcket Aars Begyndelse / om Jule tid/ hand velvillig oc med Kong Frederichs ville / haffver affsagt sig med sit Superintendentz Embede/ oc samme tid prædickede hand for Folcket/ som mangfoldig vaar kommen tilstede/ i S. Lauritz Kircke udi Lund. Siden der efter leffvede hand eenlig i Lund/ indtil Aar 1586. Paa huilcket Aar / der hand vaar aff Sorrig oc Alderdom betynget/ er hand sactelig/ icke død/ men heller at sige hensofvet/ den 25. Aprilis/ udi sin Alders fierde oc tresindetiwende Aar/ som vaar det næste Aar efter Climactericum, heffte-

lig med Siugdom i nogle Døge tilforn angreben/ oc bleff begraffven for Altaret i S. Lauritz Kircke/ladendis en Søn effter sig.

IIII. NICOLAUS Albinus.

Udi Mester Tygis sted bleff skicket Mester Niels Huid/fød i Kiøbenhafn/ tilforn Sognepræst sammested / til Helliggeisthuus / udvald i Capitels Huus i Lund/aff Mester Tyge/Baltzer Erckedegen / Vessel Cantor, oc aff største Part aff Cannickerne/som da vaare tilstede. Huor til Kiøbsted Præster udi Skaane haffve ocsaa giffvet deris Samtycke/huilcke der til aff Capitlet / effter Kongens Befalning / vaare tilkallede/som vaare: Mester Oluff Biørnssøn Præst i Lund/ Isaack aff Malmø/Jacob aff Landskrone/Niels af Helsingborg/Niels aff Trælleborg/Peder aff Væ/Jacod aff Aahuus/Morten aff Ydsted/ Jørgen aff Laugholm/Iffver aff Halmsted/oc Hans aff Varbierg.

Aff Cannickerne / til at forkynde denne Udvelgelse / udsendis Johannes Pontanus, Men aff Præsterne i Lund oc Malmø bleff Clemend Haagenssøn tilforordnet.

Hand er udvald Aar 1578. Feria proxima post octavam Epiphaniorum Domini. Men hand bleff ordinerit samme Aar/den anden Søndag effter Paaske/som kaldis Misericordia Domini, aff Poffvel Matzsøn/ Superintendent udi Sieland/oc Doctor i den hellige Skrifft.

Effter hannem kom Mester Mogens Matzsøn/udvald aff Sognepræsterne udi Kiøbstæderne/ saa oc Lunde Capittel. Hand haffver lenge studerit uden Lands til Loffven oc andensteds/der næst bleff hand Konning Frederich den andens Hoffprædicker/der hand haffde Skaane inde. Dernæst bleff hand Cannick udi Lund/oc paa det sidste / kom hand til den Bestilling som forskreffvet staar. En sijn Lærd Dannemand. Bleff ordinerit aff Doctor Poffvel Matzsøn/ den 3. Augusti Anno Domini 1589. døde Anno 1611. Hannem fulde:

M. Paulus Martini obijt 1620.
D. Matthias Joannis obijt 1637.
D. Petrus Winstrupius. Anno 1638. Dominica 1 Trinit. bleff ordinerit til Biskop i Skaane. Leffver endnu Gud hannem lenge spare.

Aarhuus Stifft renoveris.

Aarhuus Stifft haffver paa denne tid udi sit Forbeed oc Jurisdiction, disse effterskreffne Kiøbstæder/Aarhuus/Horsens/Randers/ Grindow / Ebeltofft/Rye/Houffbro/Mariager. Der til Herrider 28. Kircker 321.

Kong Frothe Knudssøn eller Haardesnude/haffver først bygt Kircke til Aarhuus Aar 918. eller der omtrent / som før er hørt. Men Harald Blaatand eller Gormssøn / haffver først giort det Sted/siden det vaar forstyrret / til it Biskops Sæde/da bleff forordnet den Popo/som med Keyser Otthone 1. kom her ind udi Danmarck / huilcken med gloendis Jernbyrd giorde det Mirackel for Kongen oc Almuen / tilforn in Slesviensi Historia om talet er / som skeede ved hellige Becke udi Flensborg Ampt / huor offver mange lod dem døbe / oc forlod Hedenskabet.

Hand haffde Tilsagn aff Paffve Benedicto 3. at om hand kunde forfremme Religionen/at her bleff fleere Domkircker udi Danmarck/da vilde hand med tiden giøre hannem til Metropolitanum.

Den Bremiske Kircke Krønicke siger hannem at være død / Aar 983. begrafven udi S. Peders Kircke til Bremen. Saxo formelder / dette Mirackel med

Jern-

Jernbyrden/at være skeed ved Issefiord i Sieland/ udi Kong Svends tid det kand icke være. Popo vaar død før Kong Svend igienkom aff ælende. Nogle Annales holde / at Ottho Keyser forsende Popo her ind til Kong Erick Seyersalig/ aff Sverige/som da raadde for Danmarck/huilcken hafde forjaget Kong Svend. Samme Meening kand bliffve udi sit Værd. De til Slesvig tillegge deris Poponi forneffnde Mirackel at haffve giort / huilcket icke heller fuldeligen ofver eens kommer med forneffnde Aars tal/som holder hannem at være død/Aar 983. Saxo vil/at Trugsjern/det er/det mand skal optage oc bære 12. Fied/før mand kaster det udi Truet eller Kiædelen / sic dictum à tragen / for mand skal bære det/oc Skursjern/for hand skulde skiære sig der ved/ oc gaa paa 12. gloende Plougsjern/ der offver at være paakommen her udi Riget/at den/ som sictedis udi tviffvels Sager/skulde skiære sig der ved / det kand ey heller være / thi om Jernbyrd finder vi in Novellis Constitutionibus Justiniani,som er/ langt førre at haffve værit udi Brug/Item / in Jure Canonico. Saa haffver den oc værit brugt udi Engeland/oc fleere Lande end det. Præsten skulde besegle Hænderne eller Føderne tilforne/før nogen skulde gaa den Dom / at mand icke ved Smørelse eller sligt andet skulde betage Iden sin Krafft / saa skulde oc den som sictedis faste tre dage tilforne. Der vaar oc oc synderlig Besværing eller Bønner læste / offver de gloendis Jern/at de skulde skiære oc fri den / som vaar fri / Læs der om Skaansk Low/oc Engelske Lover/som icke her giøris i behoff at repetere.

Effter Popo kom en heed Rimbrand/ sidst udi Kong Haralds tid/oc noget før hand døde/Aar 978. den rette Popone endda lefvendis/men der Kong Svend Haraldssøn begynte Aar 980. med hans Faders død / hans Tyrannie oc Forfølgelse offver de Christne / flyede Rimbrand fra Judland til Bremen / huor hand vaar kommen fra/ oc Hedenskadet igien optogs. Der med ophørde det Biskopdømme til Aarhuus / slet oc aldeelis udi lang tid/saa at Aar 1010. udi Adeldagi tid/vaar ingen Biskopdømme offver all Judland / uden det til Slesvig oc Ribe/ de andre Kircker her udi Riget forsørgedis hemmeligen der aff. II.

Udi Kong Svend Estritssøns tid/under Erckebisp Adelberto, Aar 1065. sætte hand en Bisp heed Christiernus, til Aarhuus. Denne giøre de til Aarhuus dennem en Meening om (dog det er intet) at det skal værit Popo / siden Christiernus kalledt. I.

Anden Bisp vaar en/heed Vlkild / sad Aar 1102. da vaar bygt en Trækircke/ved Stranden paa Bierget/Tienisten holtis udi / da vaar oc Aarhuus flyt fra Lysbierre/oc did som det nu ligger. II.

Tredie Bisp vaar Jlock eller Flocus, hand bleff slagen med Kong Nielsis Søn Magno, oc andre fire Bisper / aff Kong Erick Emunde / hos Foedvig udi Skaane/ Aar 1135. paa Pintzedag. III

Effter hannem kom Eskild / hand haffver funderit it Kloster til Vong/effter Abbed Henricks begæring/ Aar 1165. den 16. Februarij/under Kong Valdemar den første. Men forneffnde Muncke flytte siden der fra / forbedre Leyligheds skyld/Aar 1172. til Oum/ eller Embkloster/kaltis paa den tid/latinè, Chara insula. IIII.

Femte Bisp til Aarhuus vaar Svend 1. leffde Aar 1140. Under samme Bisp leffde Claves eller Nicolaus Canuti Søn/Bisp Valdemars aff Slesvig/ Broder / hand bleff begraffven udi den Trækircke til Aarhuus/før er omtalet/ved Stranden paa Bierget / nogen Trækaars vaar sat hannem der hos til en Amindelse. Hand/for nogen Mirackel (huor om en heel Bog findis) som skeede effter hans død/bleff siden helliggiort oc canonicerit. Innocentius, Aar 1141. befoel nogle Bisper at forfare / om forneffnde Mirackel skeede sandeligen / det bleff saa igien V.

igien refererit til Rom/ oc Paffve Alexander 3. Aar 1160. haffver canonicerit hannem.

VI. Siette Bisp vaar Peder Indgredssøn/ hand gaff alle sine Bøger udi Testamente til Kircken/ Aar 1196.

VII. Hannem efterfulde Bisp Peder Vogenssøn / som bygde først Aar 1201. den Domkircke aff Steen/ nu findis til Aarhuus. Hand funderede der først aff hans eget Arffvegods oc Kiøb / 6. Præbender (siden kom fleere til) oc gaff Brødrene mact at velge sig andre Cannicker til i deris Orden / naar nogen afgick oc døde/ da blef de spiset under it Bord tilfellis / siden bleff de atskilde/ huer holt sig selff/ oc finge Mensalia til.

Cælestinus III. hafver stadfest den Gafve ved hans obne Bulla.

Innocentius III. under Canuto Rege, befoel S. Cleminds Lijg at tagis af den Trækircke/ det laa udi/ oc med Proceß at leggis udi den ny Domkircke/ Bisp Peder hafde bygt/ som blef kalled S. Clemind Marter oc Pafve til Ære.

Aar 1203. hafver fornefnde Bisp gifvet it stort stycke Gods / baade udi Judland oc Sieland/ til fornefnde S. Cleminds Kircke.

Kong Valdemar/ Knud Søn/ den anden / hafver Aar 1204. gifvet Capittel deris Gods frit for Stuth oc Inne.

Aar 1216. hafver hand gifvet dennem den Øe / Tund / til Domkirckens bygning.

Fornefnde Bisp vaar med Kong Valdemar i Lifland/ Aar 1219. da lofvet Kong Valdemar / icke at skulde befatte sig med hues deel / som offris til S. Clemend/ som hand før hafde giort/ under det Skin / hand vaar hans Frende.

VIII. Den ottende Bisp heed Bisp Skialm/ sad Aar 1240. hand understod sig allene at indsætte Cannicker i Capittel/ naar nogen døde / der ofver beklaget Brødrene dem for Innocentio 4. Præpositus Lundensis fick saa Breff at forfare der om/ oc forordne uden videre Appellatz ad sedem, huad ret vaar. Hand gaff oc it stycke Gods til Cannickerne. Aar 1245. hafver Erckebisp Uffe/ forligt Bispen aff Aarhuus oc Capittel / om den Trætte de haffde / huem der skulde udvelge Cannicker/ naar nogen døde/ at Bispen af Aarhuus skulde her effter hos være/ naar noget Val skeede. Blef de u ens oc splittedis at udi 2. Meninger/ da skulde stande/ huilcken part Bispen falt til/ dog saa/ at den mindre Partis stemme/ huad heller hand dennem tilfalt eller icke/ skulde vige de fleste.

Hans Vaaben findis udi Soer Kloster.

IX. Den niende Bisp heed Ebbe/ hand funderede to Præbender aff ny/ gaff det Gods til udi Surkier/ Aneltorp/ Felby oc flere Stæder / aff S. Clemends offer/ lagde hand de to Parter til Domkircken / tredie Parten til Cannickerne/ foruden Victualia de tilforne oppebar aff forneffnde offer. Hand vilde intet haffve der aff/ enddog hans Formænd der aff haffde taget deris deel/ dette giorde hand/ fordi at intet udi to hans Formænds tid vaar bygt paa S. Clemends Kircke/ oc hun stod endnu u-fuldfærdig/ hand sad Aar 1251.

X. Den tiende Bisp heeder Peder Oluffssøn/ hand sad Aar 1261. hand forundte hans Klocker oc Officialer, Gesterie aff nogle Kircker / de kunde haffve at holde dennem aff/ naar de skulle vandre oc reyse udi hans Bestilling/ som før haffde værit holden.

XI. Den ellefte Bisp/ heed Tyge eller Tuo 1. hand skreff til Rom S. Clemends leffnet oc Legender / før hand bleff Bisp under Paffve Alexandro 3. Forneffnde Paffve skal haffve giffvet hannem it stycke aff det hellige Kaars/ eller aff it andet udi sted/ qvid pro qvo, som udi Apotecket skeer. Hand leffde under Kong Erick oc Hertug Abel/ da ilde tilstod her i Riget/ døde Aar 1229.

Christ-

Christian før Erckedegn/bleff udvalt til Bisp/ men hand sad icke lenge/aff hannem findis intet synderligt giort oc bedreffvet. xii.

Trettende Bisp vaar Tyge den anden / hand sad Aar 1267. under Kong Erick Mendved. Hand forordnede/oc en aff Cannickerne altid skulde forrestaa Sangen udi Choret/Nat oc oc Dag/tilgaff hannem en Succentorem under sig/ at altingest kunde gaa dis skickeligere til / Bestillede oc/ huad huer dennem skulde haffve til Løn Aarligen. xiii.

Kong Erick forundte hannem Nosmindehafn/frii for Told/Aar 1280.

Hand funderit it Præbende aff ny / gaff der til Albeck Kircke/oc Tofftehald gaff hand ad mensam Canonicorum, Aar 1280.

Effter hannem kom Bisp Jens / eller Jones Adzerssøn/sad Aar 1292. Forhuerffvede Kong Erick Mendveds Breff / at ingen skulde befatte sig med Canickernis Enemercke paa Nipel. Breffvet er daterit til Slagelse/ Aar 1297. forneffnde Kong Erick Mendved gaff dem Breff / at Capittel skulde haffve deris Gods frit i Sieland/saa vel som udi Judland/ for Stuth oc Inne/udi lige maade. daterit til Slagelse. xiiii.

Hand stadfeste oc at Hundslund Kircke vaar lagt till Cantordommet/som udi hans Formands tid vaar forbrut / fordi Sognefolcket de haffde ihielslaget. Vgothum, som der til haffde Jus patronatus.

Effter hannem kom Bisp Esger Juel/den 1. hand sad til Aarhuus/Aar 1210. men bleff siden fordrit til Erckebisp udi Lund/hand vaar en fijn Mand/vel lidt/oc meget brugt aff Kong Erick Mendved/hand haffver Aar 1312. confirmerit Capittels Statuter. xv.

Hannem efterfulde Bisp Esger Bonde den 2. om hannem findis intet synderligt/eller huor lenge hand sad/eller naar hand begynte. xvi.

Den 17. Bisp vaar Svend den 2. hand sad Aar 1333. Item Aar 1345. da haffver hand medværit at giøre oc stadfeste Concilium provinciale, under Kong Oluff/hand annexerede den hellig Aands Altere/til Cantordommet/efter Capittels begæring. Under hannem funderit Lauritz Truidsøn S. Laurentij Altere/ oc gaff der Gods til. xvii.

Den 18. Bisp vaar Povel/hand sad Aar 1359. udi hans tid funderede Herr Sej Andersøn aff Bispholm / vor Frue Altere udi Aarhuus Domkircke. xviii.

Aar 1357. udi hans tid bleff S. Benedicti oc S. Margaretæ Altere annexerit, at den som Tienesten opholte/kunde dis bedre blifve forsørget.

Forneffnde Bisp gaff alle hans Tedings penninge/ (denarios expeditionales) som gaffs aff Skibredere udi Hasselherrid / til en Messe/ skulde daglig holdis for S. Clemends Altere/ for hans oc fremfarne Bisper deris Siele. Item Aar 1359. haffver hand confirmerit hans Formands Biskop Svends Gaffve oc Breff / at hans Canicker skulde ophære all Bandsret / offver hans hele Biskopsdømme/lige som de haffde den hafft tilforne.

Den 19. Bisp vaar Olaff/før Provist/sad Aar 1371. xix.

Effter hannem kom en heed Peder / sad Aar 1388. hand haffver forbedrit Aarhuus Capittels Statuter, Item, Statuta Sacristarum, udi Choret/hand funderit it Vicarie/kaldis S. Crucis / hand bleff siden kaldet til Roskilde/at være Bisp. xx.

Den 21. Bisp heed Boe / hand funderit it evigt Vicarie/leffde Aar 1420. oc 1432. Item 1413. xxi.

Bisp Vinich efterfulde hannem/sad under Kong Erick af Pommern/hand pantede sig Skanderborrig til / hand leffde Aar 1427. end 1425. da haffver hand med Erckebisp Peder Lycke aff Lund / stadfest de Artickle/som bleff giort in Concilio xxii.

cilio provinciali, til Kiøbenhaffn / hand indskicket nogen Misse sang udi Aarhuus Domkircke/Christi Legem til ære/ leffde end Aar 1461.

XXIII. Effter hannem kom Bisp Jens eller Johannes Iffversson / Aar 1477. som indskickede to Vicarier / hand gaff hans Kircke stor Foræring oc Skenck/ paalagde nogen ny Sang / vor Frue Frester Ave Maria stella, & gaudete Maria.

XXIIII. Hannem effterfulde den 24. Bisp/ heed Eyler. Effter hannem kom Niels Claussøn/ hans Vaaben to halffve Maaner / vende imod huer andre/ en Stierne inden huer forskreffne halffve Maane.

XXV. Den sidste Bisp oc aff den gamle Religion / vaar Offve Bilde/ en from/ ærlig Rigens Mand/ vaar fordum Kong Hansis Cantzeler/ Aar 1537. udi Kong Christians den 3. tide/ bleff hand affsat oc fangen / Kongen maatte dog synderlige vel lide hannem/ hand gaff hannem Skoukloster ind / nu Herluffsholm kaldet/ qvit oc fri hans Liffs tid/ døde Aar 1555. ligger til Anderskow.

XXVI. Aar 1539. bleff Mester Matz Lang / før Prædicant udi Randers/ ordinerit til Superintendent udi Aarhuus/ aff Johanne Bugenhagio Pomerano, siden Religionen bleff reformerit. Hand døde Aar 1557.

XXVII. Hannem effterfulde Mester Lauritz Bertelsson / Barnfød i Harsyssel/ som døde Aar 1588. in Februario.

XXVIII. Effter hannem kom M. Peder Vinstrup / som Aar 1590. bleff kallet til Kiøbenhaffn.

XXIX. Effter hannem bleff Mester Albret Hanssøn kallet til Aarhuus / for en Bisp/ før Sogne Præst til S. Nicolai Kircke i Kiøbenhaffn/ siden Kongens Hofprædicant/ døde Aar 1595.

XXX. Effter hannem kom Mester Jens (Ægidij) Giødssøn/ Ripensis, som leffver endnu.

D. MARTINUS MATTHIÆ. 1626.

Viborge Stifft.

Viborge Stifft indholder disse efterskreffne Kiøbstæder/ Mariager/ Holbro/ Nibe/ Viborg/ Skiffve.

Haffver 16. Herrider/ oc 276. Kircker.

Svend den 2. Estridssøn/ som vaar en lærd Herre/ som er at læse hos Adamum Bremensem, indskickede først Viborge Biskopsdømme/ oc satte der en til Bisp/ heed Heribertus, Aar 1065.

1.

2. Siden bleff en/ heed Eskild/ Bisp sat. Hand giorde Kield/ fød i Vinding hos Randers/ til Provist til vor Frue / som siden effter hans død bleff Bisp oc heiliggiort.

3. Tredie Bisp vaar en / heed Svend / Erckebisp Adzers Broder/ Svend Trundssøns Søn/ leffde Aar 1068.

4. Effter Svends død bleff Kield Bisp/ før Provist til vor Frue. Hand døde Aar 1151. 5. Kalend. Octob. om hans Mirackel findis en heel Bog giort.

5. Hannem effterfulde Niels / hand funderede Aar 1169. vor Frue Kircke udi Viborg/ S. Augustini Ordens / oc lagde der til S. Mortens Kircke paa Fur.

Alexander Pafve til Benevent, Aar 1164. stadfeste den Gafve/ oc gaf til med Brødrene første Steine/ naar nogen Bisp skulde udvelgis/ hand stadfeste dem ocsaa S. Margretis Kircke / som vaar it Nunde Kloster til Asmild / at der ocsaa skulde holdis S. Augustini Orden. Udi samme S. Mariæ Kircke jordis siden S. Kields Legeme.

Cle-

Clemens Paſſve haſſver ſiden Aar 1180 ſtadfeſt dem derſ gamle Priuilegier.

Aar 1176. er S. Peders Kircke til Grydeloſſ tillagt vor Frue Kircke/ſom Hoffvetkircken til Viborg. Item/S. Mickels Kircke lagdis til vor Frue Hoffvetkircke/Aar 1169. Aar 1187. vaar Biſp Niels aff Viborg med Abſolon/oc de andre Biſper forſamlet/at giøre den Danſke Kirkeſang/Breviarium kallet.

Aar 1188. 1. Idus Junij, ſkreff Paſſve Clemens 3. Abſoloni til/at hand aff Kong Kunds ſkriffvelſe/oc aff hans Biſpers erindring haſſde forfaret/at Gudelig Mands/Her Kield/Proviſt til vor Frue/ſkeede ſtor Mirackel oc underlige Gierninger/hand ſkulde forfare der om/oc hues det ſands/ſkulde hand lade hannem vide det/ſaa vilde hand canonicere hannem/huilcket oc ſkeede/hand ligger begraffven i Domkircken/ſom er kallet hannem til ære.

Aar 1221. bleff Abbed Gunder udi Øma/eller Embkloſter udvald til Biſp udi Viborg. Vdi den Danſke Krønicke jeg haſſver giort/er forſkreffven Aarhuus for Viberg. 6.

Samme Gunder vaar med til Vordingborg at giøre Judſk Low.

Aar 1245. vaar hand med forſamlet til det Concilium ſom holtis udi Othenſe/efter Biſp Vffis beſalning / huor det Band er fornyet / ſom Paſſve Leo før haſſde ladet udgaa offver dem/ſom berøffve Kirckens Gods. Aar 1248. døer Biſp Gunder.

Samme Aar til Kiøbenhaffn bandſatte Erckebiſp Jacob / den aff Børglum/kaltis unge Hans/ oc den aff Viborg / kaltis Kield/fordi de icke vilde holde Forbud oc Interdictum, men paare hans Conſtitution imod/giort til Vedle Aar 1256. Liudendis/at om nogen Rigens Biſp bleff fangen eller Lemmeleſt/aff Kongen/eller hans Anhang/da ſkal ſtrax all Guds tieniſte ophøre udi Riget/til hand kom løs/oc Bod oc Bedring ſkeede/huilcken Conſtitution Paſſve Alexander haſſver confirmerit Viterbij 3. Octobris i ſamme Aar. 7.

Aar 1258. kom hand oc Biſpen aff Børglum til Othenſe / oc vilde kronet Kongens Søn/men der med forbleff deneid/ thi Erckebiſpen vilde icke komme/oc haandſætteden ſom kom.

Aar 1265. bleff Petrus, en Graamunck / udvald aff Cardinale Guidone til S. Laurentij in Lucinia Presbytero & Cardinale. Forneffnde Cardinal vaar kommen her ind at forlige Kongen oc Erckebiſpen / oc at reformere mores Eccleſiaſticorum. 8.

Aar 1267. dø de Biſp Kield aff Viborg/ſom godvilligen haſſde reſignerit Stifftet til forneffnde Petro, maa ſkee/aff Cardinalens Raad.

Aar 1283. haffver Biſp Peder været med efter Paſſvelig forordning/at befordre den Kirckens Tiende udi Liffland ſkulde komme Kong Erick til beſte/udi 4. Aar/at udføre Krig imod Hedningene/ huad icke til Kirckens daglig Brug behoff giordis.

Aar 1284. vaar hand hos Kongen til Nyborg / at affſaffe uloulig ſkick/da giordis Kong Ericks Haandfeſtning/ſom nu er tilſtede.

Aar 1285. er holden it Herremode til Nyborg/huor hand vaar med at forlige Hertug Valdemar aff Sønder Judland/oc Kong Erick / om Als oc Kongelig Arffvegods udi Forſtendommet.

Aar 1288. vaar Biſp Peder aff Viborg med at krone Kong Erick Mendved/der hand vaar kun paa hans ſiortende Aar.

Aar 1303. haffver Biſp Peder beſeglet med Kong Erick/det Skiſde Erckebiſpen aff Lund ſick paa Hervedſtedherrid / oc Rodneherrid/til Nyborg/in cœna Domini, der de bleff forligte/for det Band oc Interdict, hand oc Riget vaar udi/for Erckebiſp Jens Grandeſtengſels Fyld.

Aar 1307. haffver Biſp Peder beſeglet Hertug Chriſtoffer/Kongens Bröder/Hertug udi Eſtland/den Forlæning hand ſick aff hans Herre Bröder Kong Erick/paa Sönder Halland oc Samſø.

Aar 1309. vaar hand fuldmectig giort med hans tilforordnede aff Hertug Magno, at bede om Kong Haagens Dotter i Norge.

Aar 1321. leffvede endda Biſp Peder.

Anno 1324. vel circiter, mortuus eſt Petrus Epiſcopus Viburgenſis.

Aar 1326. bleff Tyge Biſp til Viborg/hand haffver med forſeglet Sönder
9. Judland til Greff Geert med fleere.

1357. vaar en Biſp til Viborg heed oc Biſp Peder. Aar 1360. leffvede end-
10. da Biſp Peder aff Viborg.

Aar 1370. haffver Biſp Jacob aff Viborg forſeglet den Receß/ſom giordis
11. i Slagelſe/i Kong Oluffs tid.

Aar 1375. vaar til Biſp Jacob aff Viborg/hand haffver værit med at beſeg-
le det Breff der bleff giort udi Lyby Kircke i Salingſyſſel/der den haarde Tid vaar udi Danmarck.

Aar 1377. leffvede endda Biſp Jacob aff Viborg / haffver værit med Dronning Margrete/oc hendis Søn Olaus, ſampt fleere Biſper oc Adel/at forbinde dennem til vore Danſke Lovers giemme oc Forvaring.

Aar 1386. vaar hand med Kong Oluff/at forſegle Greffve Geert den Forlæning/hand ſick paa det Førſtendömme Sleſvig.

Aar 1392. haffver hand forſeglet med Dronning Margrete/it Breff til Greffve Geert aff Holſten/at hun eller hendis Arffvinge til evig tid/icke ville bevare ſig med det Hertugdömme Sleſvig/eller Lande Holſten.

Aar 1395. ſkiffte Dronning Margrete Hald Slot oc Land til Biſp Jacob.

12. Aar 1398. vaar Lauge Biſp til Viborg.

Aar 1411. haffver Biſp Lauge forſeglet med Kong Erick / den 5. Aars anſtand/ſom giordis imellem Riget oc Holſten/til Colding.

Aar 1413. haffver Biſp Lauge aff Viborg værit med de andre Biſper oc Rigens Raad/oc tildömt Kong Erick/udi Nyborg/ Sleſvig Hertugdömme hiemfalden. Huilcken Dom Keyſer Sigiſmundus ſiden haffver ſtadfeſt til Coſnitz/ Aar 1415.

Aar 1419. findis Biſp Lauge at haffve værit med at beſegle det Fordrag imellem Kong Erick oc Kong Uladiſlao aff Polen/er giort.

Aar 1421. leffvede endda Biſp Lauge/thi hand haffver værit med at forſegle det Breff/at Sönder Judland ligger under Danmarck/ oc haffver ligget aff Arildis tid.

Aar 1423. haffver Biſp Lauge forſeglet it Fordrag / er giort med Hanſeſtæderne.

Anno 1425. Feria 5. poſt Canuti Regis & Martyris, vaar hand til Mode i Kiöbenhaffn/med fleere.

13. Aar 1434. vaar Hermannus Biſp til Viborrig.

Aar 1436. haffver Biſp Herman aff Viborg / die Veneris, ſom Diviſio Apoſtolorum paafalt/beſeglet det Fordrag / imellem Kong Erick oc Hanſeſtæderne er giort.

14. Torlavus, en Norſk/indſet aff Kong Erick/ſom forlod ſit Stifft til Bergen.

Aar 1440. vaar endda Biſp Torlack.

Aar 1441. vaar endda Biſp Torlack til.

Aar 1443. vaar endda Biſp Torlack til. Haffver beſeglet ordömt med Kong Chriſtoffer/huorledis tiendis ſkal udi ere Partes.

Aar

Aar 1445. vaar Biſp Torlack til.

Aar 1447. vaar endda Biſp Torlack til.

Knud bleff Biſp effter Torlack/haffver beſeglet it Breff Aar 1465. at Kong Chriſtoffers Dronning ſick ingen Medgifft aff hendis Fader Marggreff Hans aff Brandenborg/ey at Marggreff Hans udloffvet 30000. Marck.

Aar 1450. haffver forneffnde Biſp Torlack vied hellig Trefoldigheds Alter udi Viborg/vor Frue oc alle Helgen til Loff.

Aar 1453. vaar en Biſp til Viborg heed Torlack.

Aar 1456. vaar Knud Biſp aff Viborg/Doctor Juris canonici.

Aar 1458. vaar Biſp Knud i Viborg til Burges i Franckerige/ſom den Wellige imellem Kong Chriſtian den førſte/oc Kong Jacob den 2. aff Skotland/ om Suderøer oc Manøer.

Aar 1462. lodeendda Biſp Knud/ſom giorde Jydſk Lowbog paa Latine.

Aar 1465. vaar endda Biſp Knud til.

Aar 1466. vaar Biſp Knud til Vtheniche eller Maſtenicht.

Vaar Biſp Knud paa it Forligelſe imellem Kong Chriſtian oc Hertug Carl aff Burgundien.

Aar 1467. vaar Biſp Knud endda til. Hand brugtis udi den Forligelſe imellem Carl Kongens Søn aff Franckerige/ Hertug Carl aff Burgundien/ Hertug Frantz aff Britanien/oc Lodvig Greffve til S. Povel.

Aar 1468. vaar til Biſp Niels Glob aff Viborg/ ſom Biſp Knuds Medhielpere.

Aar 1469. vaar Biſp Knud forſamlet med Kong Edvard Sendebud aff Engeland/om Fred.

Aar 1472. 1477. vaar endda Biſp Knud til.

Aar 1481. vaar Biſp til Viborg Niels Glob/oc vaar med til Hamborg.

Aar 1487. vaar Biſp Niels med at famtycke Hertug Chriſtian Kong Hanſis Søn. for Kong effter hans Herrefader.

Aar 1499. døde Biſp Niels Glob aff Viborg/ oc Niels Friis bleff Biſp.

Bleff Her Niels Friis aff Viborg forordnet at forhandle Fred imellem Kongen oc Her Sixten.

Mødte Biſp Niels Friis til Calmarn/med Heere/ſom dagtinget vaar imellem Kongen oc de Svenſke/da mødte ingen Svenſke/ huorfor er proceederit imod dennem/ der effter Aar 1505. Onſdagen effter Dionyſij er ſupplicerit imod de Svenſke til Keyſer Maximilianum, at Keyſeren deris Sendemend vilde laudere.

Aar 1507. paa det Møde til Nyekiøbing/ er mødt Biſp Niels aff Viborg/ ſaaſom.

Aar 1518. døde Biſp Niels Friis aff Viborg/Erick Kaas valgis.

Aar 1518. vaar Erick Kaas Biſp i Viborg/ſamme Aar over hand/ Jørgen Friis bleff valgt.

Aar 1528. vaar Biſp til Viborg/Her Jørgen Friis.

Aar 1528. lod Biſp Jørgen Friis bygge ny Hald for Oſtervold aff Borgum/ſom vaare Fiender ſmeltede.

Aar 1536. fangis Biſp Jørgen Friis med de andre Rigens Biſper/ Laurentij Martyris dag.

Samme Aar forlenis Biſp Jørgen Friis med Brede aff Kloſter oc Sibber Kloſter hans Liffs tid/oc Biſp Stygge Krumpen med Børglum / der de for Kreff dennem / icke at opreckenogen Tumult / effter kommer i forrige Værdighed igien ell der is Stiffter. Diſſe vaare de Stiffts Biſper / aff den Paffviſke Religion. Siden kom Superintendenter/ſom ſkuldt forreſtaa Stiffter / oc den Geiſtlige Handel.

20. Magister Jacobus Skoning bleff inviteret aff Johanne Bugenhagio Pomerano Anno 1539. til Kiøbenhaffn.

21. M. Chetillus seu Chilianus Johannis, døde Aar 1569.

22. Magister Petrus Theogari, døde Aar 1594.

23. Mester Niels Lauritzsøn/ fød i Trundhiem / for Predikantpaa Kiøbenhaffns Slot/ bleff inviteret Aar 1595.

24. Doctor Hans Wandel/ 1616.

Børglum Stifft.

Endelbo Stifft/ eller Børglum/ for at Bispen hafde Huus paa fornemmeste Kloster/ inneholder da Kiøbstæder/ Løgstør/ Nykiøbing/ Hiørring/ Sæby/ Skaffven/ Aalborg/ haffver 13. Herritzher/ Kirker 67.

I. Kong Svend 2. Estridssøn fundererede først Børglum Kloster / som saa heed efter en Frue/ der fordum aatte/ oc tilbetroede samme Kirke-en/ ved Nafn Mogens/ Aar 1065. Hand/ som hand drog fra Bremen/ huor hand lod sig ordinere, til forneffnde Stifft/ bleff paa Ejffven druckner/ oc hand hiem ey saae.

II. Udi Magni sted bleff forordnet en/ heed Alricus Albericus eller Albertus en from Lærd/ Gudfryctig Mand/ Aar 1068.

III. Den tredie/ Henrich/ hand sad udi Kong Knuds tid som bleff slagen til Odenese/ Aar 1086. kom siden til Ribe.

IIII. Den fierde Bisp til Børglum/ hed Truid / hand lefvede Aar 1187. Oc haffver medværit forneffnde Aar/ der Ercke-bisp Absolon/ oc de andre Bisper hafver reformerit Sang oc Læsning effter alt Riget/ oc der paa given Breviarium Dacianæ Ecclesiæ.

V. Aar 1221. haffver Bisp Johannes aff Børglum væritmed / der Herman Falck Ordens Mester kom til Steensby/ Aar 1238. 3. idus Maij; oc haffver offverantvordet Kiøbet Byrtil Kong Valdemar igien/ som ve hafde dennem understaaet at indtage/ der Kong Valdemar/ Faderen oc Sønnen sad fangen til Stensby.

Aar 1240. vaar Bisp Johannes aff Børglum med / at gifve Judsk Lov til Vordingborg.

VI. Aar 1247. døer Bisp Johannes til Børglum. Rodolphus Provisor aff Westervisg/ succederit hannem.

VII. Aar 1252. bleff Rodolphus en Graamunck/ oc Olluf for Provist/ succederer hannem.

Aar 1257. til Kiøbenhaffn / lod Ercke-bisp Jacob Erlandssøn forbrende Band/ huor udi Bisp Olluf oc Bisp Niels aff Wiborg forneffnede / for de vaare hans Constitution imod / gjorde til Vædle Aar 1256. liudendis i sin Meening/ at om nogen Bisp bleff fangen eller Lemmelest/ skulde all Gudstieniste i Riget ophøre/ til hand kom løs oc bleff tilfreds stillet/ hvilcken Constitution er confirmerit aff Paffve Alexandro 3. Viterbij 3. Octob. udi samme Aar.

Aar 1257. holt Bisp Olluf aff Børglum oc Niels aff Wiborg / med Kongen/ imod forneffnde Ercke-bisp oc hans Partij.

Aar 1258. vaar Bisp Olluf kommen til Odense/ effter Kongens befalning/ oc vilde krone Kong Erich/ men Ercke-bispen vilde icke møde/ for hvi Bisperne ey mødte/ oc bandsatte dem som kom.

Aar 1261. bleff Bisp Olluf aff Børglum hielpsagen udi Fyensbierre Kirke ved Odense/ aff en Ridder/ heed Jens Blod/ huor offver Stifftet kom i Band.

Aar 1264. klager Paffve Urbanus, at Ercke-bisp Jacob Erlandssøn haffver indviet denne Bisp Olluf/ uden hans Vidskab/ som vaar beværet for retfærdige Sager.

Aar

Aar 1266. vaar Guido Cardinal her inde / at høre Kongens oc Bispens klagemaal / da bleff unge Bisp Hans aff Vendsyssel bandsat aff forneffnde Guidone, der hand kom fra Slesvig til Lybke / at bandsætte hver Søndag / Bisp Johan. VIII.

Aar 1284. vaar Nicolaus Electus aff Børglum. til Nyborg med Kongen / oc fleere / affskaffede nogen wlofflig Skick. IX.

Aar 1286. haffver Bisp Niels aff Børglum værit med at besegle det Breff / det Hertug Valdemar gaff Kong Erick qvit for Fengsel / oc all Tiltale / daterit til Nyborg / Begraffven til Løgum Kloster.

Aar 1288. haffver Bisp Joseph aff Børglum medværit at krone Kong Erick. X.

Aar 1308. vaar til Bisp Nicolaus aff Vendsyssel / hand haffver loffvet med Kong Erick for Aalborg / at Kong Haagens Mænd skulde fri fart / for Kongen aff Danmarck. XI.

Aar 1313. haffver Bisp Niels aff Børglum loffvet at være Kongen tro.

Aar 1318. haffver Bisp Oluff aff Roskilde oc Niels aff Børglum giffvet Kongen it Breff / at Her Niels Oluffsøn forholt Kongen sin Festinge / siden hand resignerede hans Dapiferatum.

Aar 1320. haffver Bisp Niels aff Børglum værit til / thi hand haffver til Vidne beseglet med Kongen / udi de Artickler Kongen forskreff sig.

Aar 1321. haffver forneffnde Bisp Niels aff Børglum værit med oc forseglet it Breff / at Kong Christoffer oc Erckebisp Vffe bleff vel forligte.

Aar 1326. haffver Bisp Niels aff Børglum medværit oc beseglet Sønder Judland fra Danmarck oc til Greffve Geert.

Vdi samme Aar haffver forneffnde Bisp Niels forseglet Her Lodvig Albretssøn en heel hob Læn / for hand hialp Hertug Valdemar til Riget.

Aar 1329. fangis Bisp Tyge aff Børglum aff Greffve Geert / effter Kong Christoffers befalning. XII.

Aar 1337. bleff forneffnde Bisp Tyge oc Hertug Geert forligte om hans Fengsel.

Aar 1352. vaar til Bisp Anders aff Børglum / oc møtte / med de andre Bisper / Kong Valdemar til Callundborrig. XIII.

Aar 1354. der Bisp Anders døde / sætte Kong Valdemar Mogens Hanssøn / Cannick i Roskilde oc Aarhuus / til Bisp / propter majorem habendam fidelitatem. Aar 1357. vaar Bisp Mogens til Callundborg paa Herremode / der bleff besluttet / at Bøndernis Frihed / som tilforn til Nyborg vaar besluttet / skulde her effter bedre holdis. XIIII.

Aar 1360. haffver Bisp Mogens aff Børglum forseglet en Receß med Kongen.

Aar 1361. Pintzafften haffver Bisp Mogens loffvet for Fru Ingeborgs af Norge Medgift.

Aar 1370. vaar til Bisp Svend aff Børglum / haffver med beseglet den Receß / Kong Oluff gaff til Slagelse / die invensionis S. crucis. XV.

Aar 1377. vaar Svend Bisp udi Vendsyssel til / oc haffver medseglet det Breff / udi huilcket Kong Oluff oc Dronning Margrete forbant dem til alle vore Lovers Giemmere oc Forvaring.

Aar 1386. vaar til Bisp Svend aff Vendsyssel / der Kong Oluff forlænte Greffve Geert aff Holsten / med det Førstendømme Slesvig.

Aar 1392. haffver Bisp Svend aff Børglum beseglet det Bref med Dronning Margrete / at hun eller hendis Arffvinger til evig tid / icke skulde befatte dem med det Førstendomme Slesvig eller Holsten.

Digitized by Google

Aar 1396. haffver Biſp Svend aff Vendſyſſel været med at beſegle den Obligatz, Kong Albret oc hans Søn Erich udgaff paa Lindholm/ der de løs komme.

XXI. Aar 1397. Søndagen effter Knud Kongis dag / haffver Biſp Peder aff Vendſyſſel været med at beſegle diſſe tre Rigers bebinding udi Dronning Margretis tid/til Calmarn.

Aar 1411. er Biſp Peder Forloffver for de 5. Aars anſtand/ ſom giordis imellem Kong Erick oc de Holſter.

Aar 1419. haffver Biſp Peder aff Børglum med forſeglet det Fordrag ſom giordis imellem Kong Erick oc Kong Vladiſlo aff Polen.

Aar 1421. haffver Biſp Peder aff Børglum / med mange andre/ forſeglet ig Breff/ at Synder Jydland ligger under Dannemarck.

XVII. Aar 1425. møder Biſp Peder til det Concilium udi Kiøbenhaffn.

Aar 1432. vaar til Geert Electus til Børglum.

Biſp Geert aff Børglum haffver forſeglet med Kong Erick / det 40. Aars Freds fordrag/ hand giorde med de Holſter / oc 40. Aar effter til Vordingborg/ Aar 1436.

Fredagen / Diviſionis Apoſtolorum poſt 29. annorum bellum, udg ilige maade forſeglet hand det Fordrag / giort med de 6. Vendiſke Stæder/ med huilcke hand hafde hafft en 9. Aars Krig / Søndagen effter Margrete.

Aar 1438. aff Korſør / haffver Biſp Geert været med at indkalde Kong Chriſtoffer aff Beyeren/ for en Konge/ her udi Riget.

Aar 1439. haffver Biſp Geert aff Børglum været med at beſegle det opſigelſe Breff fra Lybke/ Kong Erick er tilſkreffvet / der de vaare ſammens at fortſtaffve Hertug Chriſtoffers Tilkomſt/ die nativitatis Johannis Baptiſtæ.

Aar 1440. til Coldinge / haffver Biſp Geert aff Vendſyſſel været med at forſegle Hertug Adolff aff Holſten effter Kong Chriſtoffers befalning/ alt Forſtendommet aff Sleſvig til Coldingbro.

Aar 1443. haffver Biſp Geert aff Børglum med været at høre Sager.

Samme Aar haffver Biſp Geert været med Kong Chriſtoffer oc flere Biſper/ at dømme til Ribe/ at tiendis ſkal udi tre Panter/ oc icke udi 15.

Aar 1445. vaar Biſp Geert med til Herredage i Kiøbenhaffn holden S. Bartholomæi.

Aar 1445. Menſe Auguſto, vaar Biſp Geert til Kiøbenhaffn paa Herredage.

XVIII. Aar 1460. haffver Biſp Jacob aff Børglum forſeglet til Ribe/ der Kong Chriſtian hyldet Landſkabet deris Privilegier/ Onſdagen effter invocavit.

XIX. Aar 1465. vaar Jep Friis Biſp udi Vendſyſſel.

Aar 1469. vaar til Halmſted it Mode/ der bleff forreſlaget/ at 12. Dannemend ſkulde dømme Kong Carl oc Kong Chriſtian imellem / iblant dem vaar Jep Friis.

Aar 1472. tildømte Biſp Jep Friis aff Børglum/ med flere Biſper/ Varbing Slot/ Her Aage Axelſøn.

Aar 1473. vaar Biſp Jeppe Friis med flere til Calmarn til Mode/ med Her Sten Sture/ men intet bleff udret.

Aar 1474. vaar hand igien med flere/ til Calmarn/ huor atter it andet Mode er berammet til Calmarn/ Aar 1476. vor Frue Aſſumptiõnis.

Aar 1477. haffver Biſp Jeppe aff Børglum giffvet Kong Chriſtian/ med flere / ſit Kundſkaff / om hues Kong Chriſtians tilbud haffver været imod de Svenſke.

Aar 1481. den 22. Maij/ der Kong Chriſtian døde / vaar iblant Dannemarckis Raad Jep Friis i Børglum.

Aar

Aar 1487. vaar Niels Styge Biſp i Børglum / oc hand vaar med at ſamtycke Kong Chriſtians ældſte Søn Hans.

Aar 1488. vaar Biſp Niels i Børglum.

Aar 1494. vaar Biſp Niels Styge med forſkreffven/der Hertug Frederick begærede en Andeel aff Riget/men fick Vdſlag/ Actum Callundborg/Tiſſverdagen efftet hellig Legem.

Aar 1504. vaar til Biſp Niels Styge/ſom med fleere Biſper oc Dannemarckis Raad/vaar udi den Dom/ ſom gick udi Kong Hanſis tid/til Calmarn/imod Her Steen/at Kongen igien ſkulde indſættis udi Sverrigis Rige/ Qvia ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus. Biſp Niels aff Børglum er indført udi den Supplicat til Keyſer Maximilianum, huor udi hans Laudum offver ſamme Dom begæris/daterit Hafniæ Anno 1505, Onſdagen efter Dionyſij.

Aar 1507. til Nykiøbing paa det Mode imellem Kong Hans oc de Vendiſke Stæder/iblant andre mødte Her Niels aff Børglum.

Aar 1509. giordis til Kiøbenhaffn it Fordrag med de Svenſke/ oc Kong Hans/nærværendis Her Niels Styge aff Børglum/oc fleere.

Aar 1513. vaar Biſp Niels Styge til Kiøbenhaffn / paa det Mode ſom benammet vaar / efftet Kong Hanſis død / imellem Dannemarck oc Sverige / da vilde de Svenſke intet endeligt beſlutte med voris / om en Herre oc Konge at tage.

Aar 1513. døer Kong Hans den 20. Februarij til Aalborg / udi Her Offve Bildis oc Biſpens/aff Vendſyſſel/nærværelſe. Samme Aar forſkriffver hand ſig Mode til Kiøbenhaffn.

Aar 1519. vaar Biſp Styge Krumpen aff Børglum med fleere Biſper forſkreffven at dømme Kong Chriſtian oc Biſp Jens Anderſſøn imellem / til Othenſe/ſom nogen tidlang haffde været udi Forvaring hos Erckebiſp Byrge aff Lund.

Aar 1523. vaar til Biſp Niels Styge aff Børglum/oc Styge Krumpen/ Electus, aff Børglum/med Jørgen Friis af Viborg/ſom opreyſte Almuen imod Kong Chriſtian.

S. Povels dag Aar 1523. vaar Niels Styge Biſp til Børglum/Styge Krumpen Electus ſammeſted. / diſſe med fleere Biſper forbant dem imod Kong Chriſtian / Fab: oc Sebaſt. dag / oc tilſkyndede Almuen / Kiøbſteds Mand/oc Bønder/at ſætte dem op. XXI.

Aar 1525. bevilgis Børglum Kloſter Biſp Styge Krumpen / efftet Biſp Niels Stygis død. Samme Aar ſick hand Kong Fredericks Stadfeſtelſe Bref der paa.

Aar 1525. vaar hand med at bevilge Kiøbenhaffns Borgere Seriſloff Marck.

Aar 1528. er Biſp Styge Krumpen met til Othenſe paa den Forligelſe imellem Biſp Jens Anderſſøn / oc Her Marqvor Rønnows Arffvinge.

Aar 1528. ſick Biſp Styge Krumpen anden Stadfeſtelſe paa Børglum Kloſter. Samme Aar forſkriffvis hand at møde med hans Folck i Lande Holſten.

Aar 1530. forſegler hand oc fleere/Biſp Jacob Rønnows confirmatz. die Nativitatis Johannis Baptiſtæ.

Aar 1533. møder Biſp Styge til Kiøbenhaffn med fleere / om itzt Kongeval.

Aar 1534. den 4. Julij / forſendis Biſp Styge til Lande Holſten/til Hertug Chriſtian / ſom de haffde udvalt til Konge.

Aar 1536. bleff Bisp Styge fangen / sampt de andre Bisper / paa S. Laurentij dag / aff Kong Christian.

Samme Aar forlænis hand med Børglum Kloster / oc Jørgen Frijs med Vreløff oc Sibber Kloster / men de forskreff dem / icke at giøre nogen Tumult / eller at bekomme udi fiernere Stand.

Aar 1529. forsendis Bisp Styge Krumpen / med Hertug Christian til Norge / om Hylding / hand gaff hannem en god bevijs.

1. Aar 1537. bleff med de andre Evangelisk Bisper ordinerit til Kiøbenhaffn aff Johanne Bugenhagio Pomerano, Her Peder Thomissøn / før en Munck udi Børglum / for en Superintendent offver Vendelbo Stifft / hand bleff siden udi Kong Christiani den 3. tid forskaanet i samme sit Embede døde.

2. Hannem succederit Olaus Chrysostomus, vaar Læsemester i Malmø / bleff siden Pastor til vor Frue i Kiøbenhaffn / siden Professor, siden Bisp udi Vendsyssel / døde.

3. Effter hannem kom Mester Jørgen Mortensson Borringholm / døde Aar 1587.

4. Hannem efterfølgde Mester Jacob Holm / døde 1610.

5. M. CHRISTIANUS JOHANNIS.

Norge.

NOrge haffver disse efterskreffne Biskopsdømme / Trundhiem / Opslo / Bergen / Stavanger / Hammer / Orckenøer / Ferrøe. Derforuden haffver Island to Biskopsdømme / det til Skalholt / oc det til Holle. Grønland haffver it Biskopsdom / det til Gaarde. Naffnet paa disse Bisper / oc Aarstallet findis her effter fortegnet / saa vijt jeg til dis haffver kund forfaret / indtil der om udi fremtiden kand giøris en rictigere Historie.

Episcopi Nidrosienses.

Sigvardus
Grimchillus 1065.
Jonas
Rolff Sive Rodolphus
Ragvarus
Ketillus
Asgauterus
Sigvardus II.
Sigvardus III.
Adalbristus
Simon
Ivarus
Reidarus.

ARCHIEPISCOPI Nidrosienses.

Jonas, aliter, Johannes designatus 1152. creatus 1154. à Nicolao Cardinale, sedit an. 5.

Osterius electus 1160.
Adzer, aliàs Ericus electus 1184.
Thorerus, aliter Thorias elect. 1211.
Guttormus electus 1219. al. 1215.
Petrus electus 1228.
Thorerus II. electus 1231.
Sigvardus electus 1234.
Sellius electus 1256.
Einarus electus 1258.
Haqvinus electus 1367.
Aslacus Boltius consecrat. 1429.
Vacabat sedes biennium.
Johannes II. Electus 1271.
Jorunderus electus 1286.
Eilephus electus 1309.
Paulus electus 1326.
Arno electus 1338.
Olaus I. electus 1341.
Nicolaus Danus electus 1364.
Vinaldus electus 1369.
Eschillus electus 1402.
Marcellus postulatus sed non confirmatus.

Hen-

Digitized by Google

Henricus electus contra Marcel. 1450.
Olaus II. Gautho electus 1474.
M. Johannes Krabbe electus 1510.
M. Ericus Valkendorp antea Præpositus Roschildensis electus 1516.
Olaus Engelberti electus 1523. ætatem exul Liræ finit Anno 1538.
Dette Erckedisloms domme haffver nu 298. Kircker/Præste 76.

EPISCOPI ASLOENSIS.

Asgauterus
Thorolpherus
Aslacus
Gerardus
Colerus
Petrus
Gulielmus
Torsteinius
Helgo
Nicolaus
Ormerus electus 1160.
Torchillus
Haqvinus
Andreas ob. 1287.
Evindus electus 1288.
Helgo II. cogn. Langtaa consecrat. 1304.
Salomon
Sigefridus
Halvardus
Johannes 1382.
Ostenius
Jacobus 1410.
Severinus 1422.
Johannes Danus
Gunnarus Holkius 1482.
Nicolaus
Herlaus 1501.
Andreas Mus.
Johannes Mula Capitulo obtrusus Anno 1517. ob. 1524.
Dette Stifft haffver nu 350. Kircker/Præster 135.

EPISCOPI BERGENSES.

Bernhardus Anglus
Magnus
Ottherus
Martinus
Havanderus
Arno
Petrus
Ascatinus Anglus consecratur 1271.
Nerva consecratur 1278.
Arno electus 1304.
Andfrinus electus 1312.
Haqvinus electus 1331.
Torstanus electus 1340.
Gisebertus
Benedictus Danus
Sigvardus
Nicolaus
Paulus
Jacobus Danus
Aslacus Boltius
Arnoldus
Olaus de Gran electus 1454.
Torlavus Post 1450.
Andorus electus 1455.
Olaus II.
Fintogus electus 1454.
Johannes Teistius electus 1474.
Andorus electus 1506.
Olaus III. 1522.
Dette Stifft haffver 148. Kircker/Præster 37.
Hammer Stifft er forenit med Opslo Stifft/ oc nu under it.

EPISCOPI STAVANGRIENSES.

Reinaldus
Jonas
Petrus
Ericus II. electus 1321.
Gutormus electus 1338.
Botolphus electus 1379.

Amundus

Amundus
Ericus electus 1182
Nicolaus elect. 1185
Henricus electus 1207.
Eschillus
Torgillus 1166.
Arno 1284.
Ketillus elect. 1303.
Haqvinus elect. 1309.
Olaus
Haqvinus
Audunnus
Gunnarus
Sigvardus
Alpho sive Adolphus electus 1469.
Elephus 1490.
Hoscholdus

Dette Stifft haffver 133. Kircker/Præster 43.

EPISCOPI HAMMARIENSES.

Arnoldus
Ormerus
Ivarus
Halvardus
Paulus
Petrus
Gilbertus deponit. 1278.
Torfinius electus 1278.
Jorunder electus 1282.
Torstanus electus 1287.
Ingialdus electus 1304.
Botolphus
Halvardus
Regnarus
Thorerus
Magnus Danus
Sigvardus
Ambiernus elect. 1419.
Petrus Danus elect. 1426.
Gunnarus
Carolus Sigvardi
Hermannus electus 1482.
Carolus Jempta elect. 1504.
Magnus Laurentij electus consecr. 1513.

Hammer Stifft er forenit underit med Opslo Stifft.

EPISCOPI ORCADIENSES.

Gulielmus 1.
Gulielmus 2.
Biorno
Joffroirus
Henricus Anglus
Torolphus
Petrus
Delphinus
Guliel. 3. elect. 1309.
Guliel 4. deposit. 1320.
Henricus 2.
Johannes Anglus
Thomas
Guliemus 5.

EPISCOPI FARENSES.

Gudmundus
Martinus
Rodius
Sveno
Sercuirus Consecr. 1214.
Berghuinus
Petrus electus 1255.
Gautho elect. 1265.
Erlenderus electus 1271.
Lodinus sive Ludovicus elect. 1308.
Sigvardus
Sebaldus
Havarderus
Arno
Vibolderus
Jonas
Severinus
Hemmingus Danus
Matthias
Hillarius
Chilianus
Amundus

SCA-

SCALEHOLTENSES ISLANDIÆ

Islevus al. Fridericus consecrat. 1003.
Byssérus consecrat. ab Hardevico Archiep. Brem. 1082.
Thorlacus cogn. Sanctus elect. 1118.
Magnus electus 1134. Klaingus electus 1151.
Thorlacus elect. 1154. ordinat. 1178.
Paulus electus 1194. consecrat. 1195.
Magnus ordinat. 1216. Sigvardus conf. 1239.
Arnerus consecrat. 1269.
Arnerus Helgon ordin. 1304. Cathedram adit 1305.
Grimerus electus 1320. consecrat. 1321.
Jonas al. Johannes elect. 1321. consecrat. 1322.
Johannes Indridi f. elect. 1338. consecrat. 1339.
Johannes Sigvardi elect. 1342. consecrat. 1343.
Gyrthus electus 1349.
Thorarinus cathedram adit 1364.
Odageirus Cathedram adit 1366.
Michael Danus consecrat. 1385.
Gulielmus Danus consecrat. 1389.
Arno electus 1394. consecrat. 1395.
Jonas Gerici F. Svecus ordinat. 1432.
Gosvinus præest 1445.
Sveno Sapiens præest an. 1472.
Magnus Eiolphi F. 1489.
Stephanus consecrat. 1494.
Augmundus Pauli electus 1519. consecrat. 1521.
Gysserus electus vivente Amundo 1540.
Martinus præficitur 1547. Iponte cedit 1556.

EPISCOPI HOLENSES ISLANDIÆ.

Jonas Augmundi fil. Isielphi discipulus consecrat. ab Archiepiscopo Lundensi ex permissione Paschalis Papæ, Anno 1106.
Chetillus ordin. 1122. consecr. 1122.
Biorno consecrat. 1147.
Brandus ordin. 1163. consecrat. 1165.
Gudmundus Bonus elect. 1201. conf. 1203.
Botholphus elect. 1237. consecr. 1239.
Henricus electus 1246. conf. 1247.
Brandus electus 1260. conf. 1262.
Jorunderus electus 1264. conf. 1265.
Andunnus electus 1313. ordinat. 1314.
Laurentius electus 1322. ordinat 1324.
Egillus electus 1331. Cathedram adit 1332.
Ormo electus 1341. Cathedram adit 1343.
Jonas Erici electus 1355. ordin. 1356.
Petrus ordin. 1391. Cathedram adit 1392.
Jonas Gulielmi Anglus præficitur 1432.
Godeschalcus moritur 1457.
Olaus Regvaldi electus 1457. conf. 1458.

Digitized by Google

Godeschalcus Nicolai electus 1497. Cathedram adit 1500.
Jonas Aræhoneus Cathedram adit 1525. capitis supplicio affectus 1551.

EPISCOPI GARDENSES.

GRONLANDIÆ.

Ericus præest circiter 1152.
Arnoldus, postea Episcopus Hammarensis.
Jonas I. consecrat. 1204.
Jonas II. consecrat. 1209.
Helgo consecrat. 1212.
Nicolaus
Olaus
Torderus elect. 1308. conf. 1309.
Arno consecr. 1314.
Alpho, 1325.
Bertholdus
Gregorius
Andreas
Johannes al. Jonas ordinat. 1357.
Henricus.
Andreas 1406.
Desunt nonnulli.

FINIS.

En Historiske Beskriffvelse/
Om en Ercke-Biskop udi Lund som heed

Her Jens Grand/

Som bleff fangen aff Kong Erick Menved/ oc siden erlediget aff samme sit Fengsel.

Sammenskreffven aff Velbyrdig Mand
H. Arild Huitfeldt.

Fortale til Læseren.

Gunstige Læser / denne Historie om Erckebisp Jens Grands Fengsel / er mig for nogle Aar siden meddeelt aff en god Ven / oc fordi den nogenledis kand være tienlig til vore danske Historier at forklare / besynderlig til Kong Erich Menvidtz bedrifft / derfore haffver jeg vild giort den allmindelig/ forneffnde Erckebisp Jens Grand / vaar icke saa reen oc klar / som hand her affmalis/ oc som de Geistlige giorde hannem/ hand vaar Ranne Jonssons Morbroder / som vaar med at foraete sin egen Herre Kong Erich Glipping / som bleff slagen udi Finderup: Hand giorde udi lige maade Greff Jacob aff Halland/ Marsk Stj/ Her Niels Hallands-Far/ Her Peder Porse/ Ranne Jonssøn / Aage Kacke / Jacob Blaafaard/ Her Vffe Dyre/ etc. Oc fleere som vaare/ beskylte for forneffnde Manddrab/ allehaande befordring/ oc tilstedde dennem at bygge hunrehols/ paa Lunde Domkirckis Grund/ udi Nørre Halland / huor aff den saa vel som aff Sproe / Hielm oc andre Stæder / giorde Riget oc Indbyggerne stor skade. Forneffnde Bisp vaar meget traatzig/ hand vilde understaa sig at forandre den Skaanske Long eller Skraa/ som hørde Kongen til oc icke hañem/ hand vaar den/ som til Vedle med alle Bisper her udi Riget/ giorde den Constitution at huis nogen Bisp bleff fangen / eller ihielslagen aff Kongerne/ her i Riget da skulle strax alt Riget være udi forbud/ band oc Interdict oc begynder den Constitution saaledis / huilcken Paffven siden haffver fuldbyrdet oc stadfest: Cum Ecclesia Daciana adeo perseqvutioni Tyrannorum sit subjecta &c.

Kong Erich Menved/ huis Fader bleff ihielslagen / haff ver holt en lang rættergang oc proceß med forneffnde Bisp til Rom/ huor udi hand forkaster hannem groffve stycker / som endnu findis

 beskr ef-

beskreffven paa Latine. Denne Dag/som udi fremtiden skal komme for Liuset/men samme Rættergang oc proceß fick den ende/som Paffven pleyer at skaffe dennem/som sig læner imod de Geistlige/oc huor de ere selff Dommere offver dennem selff / Kong Erick maatte forlige sig med forneffnde Bisk op / oc derfor gaff hand til Lunde Sæde/Taarne Herret udi Skaane / med alt Kronens Gods/til evindelig eyendom/Kongen blef oc bonhørt hos Paffven/saa hand skilde hannem ved forneffnde Bisp for en ond forligelse skyld/oc vaar forneffnde Erckebisp først forordnet til Riig/men vilde dericke bliffve/siden fick hand Bremer Stifft /huor hand med Adelen icke heller vel omdrog sig / som hand oc vaar it uroligt Menniske/som videre udi hans Historie sigis / Isarnus Paffvens Sendebud her ind i Riget kom til Lunde Sæde/oc leffvede ickun it Aar der effter.

Arild Huitfeldt.

Der

DEr Kanning Erick haffde hyffnet ſig offver dennem/ ſom vaare forvunden udi Herredagen/ at de haffde varet udi Raad or Daad / at tihielſla hans Fader/ haffde hand endda en ſtor Miſſancke om nogle af Cleriſet/ſom vaare de dodis Sieet or Venner/ beſynderlig har hand hemmelig Had or Fiendſkab imod Erckebiſkop Jens Grand udi Lund/ huilcken tilforn udi almindelige Herredage/ haffde giort ſin Vndſkyldning/ der hand vaar Proteſt udi Lund/ at hand ey haffde noget at ſkaffe eller raade udi hans Faders Dod / or fick der paa til tryghed/ et Breff/ ſom vaar beſeglet aff Dronning Agnes or Rigens Raad/ ꝛc. Kanning Erick lod ſig der med icke nøye/ men drog til Lund/ Aar 1294. or førde Erckebiſpen deden fangen med ſig til Sosborrig/ hand fangede ham/ or handlede med hannem/ ſom her efterfølger.

Aar 1294. Fredagen neſt for Palme Søndag/ om Morgenen/ der Klokken vaar imellem Tretten or Fire/ ſom Biſpen ſelff haffde huldet Meſſe/ ſende Kong Erick / ſom da vaar vdi Lund/ ſin Broder Hertug Chriſtoffer til Biſpen/ at beſpede hannem. Hertugen gick ind til Biſpen/ helſede hannem or ſagde: Herre Fader / jeg formercker/ at min Broder Kanning Erick er eder icke ret gunſtig / ville i derfor mig hertil / da will jeg legge mig vdi at forlige eder. Erckebiſpen ſvarede: Jeg ved mig aldelis intet at haffve fortornet eders Broder/ min Herre Kanning/ med Ord eller Gierning/ men der ſom jeg er forſert hos hannem/ hører jeg gierne/ at I vilde hielpe alting til det beſte. Dermed vilde Hertugen gaaet ad Dørren / men Erckebiſpen bad hannem fortoffve/ hand vilde forære hannem med en liden Skenck / om hand vilde den icke forſmaa. Saa gaff hand hannem tryhaande Gaffuer: Jt forgylt beſlagen Beſſelhorn/ en beſlagen Eribeſkye/ or en ſtor kaaſtelig Sølffkaals. Hertugen tog or tacket/ bad at hand vilde forstoffve hannem i ſin Stue/ hand vilde ſtrax vide hannem Svar. Erckebiſpen ſagde ja/ at bad hannem ſige ſin Broder: At der ſom det fands/ at hand haffde fortornet hannem/ da vilde hand altid gierne vare rede at hyde mod hannem/ ſom det ſig burde/ efter hans egen Villie/ men hand vilde dog icke at haffve forbrut ſig med hannem nogen maade. Hand gick ud fra hannem hort til Kongen/ or kom ſtrax tilbage igen med mange af hans Svenne / or ſpurde ſaa Erckebiſpen ad / om hand vilde gange til hans Broder. Hand ſvarede: Jeg vil det gierne giøre / huor er hand? Hertug Chriſtoffer ſagde: Hand ſulde mig hid i Gaarden/ or ſtander her nede/ or taffver efter eder. Erckebiſpen ſvarede: Det er ilde/ at den gode Herre giør ſig ſaa ſtor umage / jeg vilde gierne gangit til hannem/ efter hans mindſte Bud ſom hand haffde ſendt

efter mig. Saa gick Erkebiſpen ſtrax ned aff Salen/med hannem. Der hand kom ned i Gaarden uden Dyrren/ oc ſaae icke Kongen/ da ſagde hand til Hertug Chriſtoffer: Huor er min Herre Kongens Hand ſvarede: Giff dig/ du eſt fangen. Biſpen ſvarede: Hvo haſ-ver fanget mig? Chriſtoffer ſagde: Min Broder Kong Erick/ oc ſeg paa hans vegne. I det tog hand hans Kniff fra hannem/ oc greb hannem i Haaſen/ oc leede hannem ſaa fangen ud aff Biſpgaarden oc ſette haaſen paa en aff Lingſtockene paa Landſtinget/ oc ſette der nogen/ at tage vare paa hannem/ mens hand gick op i Lunde Chor/ oc greb Proviſt Jacob/ oc ſom hand da laa oc laſede ſine Gudelige Tider under Guds Tienſte/ i ſine Chorklæder/ ſom vaar i hans Kiſtelin/ Chorkaabe oc Ornamenter. Hand ledde hannem ſtrax fangen ned paa Landſtingsſtocken til Erkebiſpen. Saa gick hand bort i hans Gaard/ oc ſlog hans Kiſter op/ oc tog ſaa ud alt det ſkiøn Gods oc Pennינge/ ſom de kunde bære med dennem. Siden gick hand ned paa Lunde Gaard/ oc reſſede oc tog alt det Erkebiſpen ette. Der hand kom uden Gaarden igien/ da leede hand Erkebiſpen oc Proviſten offuer tvende Kirkegaarde/ oc ſiden offuer Gaderne i ſtaden oc dreff/ bortt til Kongens Herberge. Siden førde hand Erkebiſpen aff ſin Raade/ ſom hand da gick efter ſin Hat/ oc førde hannem ſiden udi en gammel Jacke/ ſom var ufladerne under Knæene/ oc ſiet haaſen ſiden en liden ſorlenge Hette paa/ til Spore oc Spee/ ſom vaar aaben paa hans Hoffuit/ hand ſette haaſen paa en ſlemmet gammel Heſt i ein Kaarß Sadel aff Træ oc Hamp/ oc baand ſaa hans Fødder under Heſtens Bug med et ſtycke aff en Tømme/ ſom vaar af Haar/ thi Liderne ſom hand haffde før paa/ kunde icke recke til under Heſtens Bug. Hand bandt oc Proviſten paa en anden Heſt gandſke haardelig oc førde hannem oc den anden bar-huſit i Snee oc Regn/ ſaa langt paa en halff Dag/ ſom mand pleyede at færdis halffanden Dag med lempe. De ende nu ere paa Veyen end de traffvede/ at de ſkulle komme haſtelige frem.

Der de komme til Helſingborrig med dennem/ da kaſte de dennem nederſt i Færgen/ bag Heſtene/ oc de ſtode oc mødde paa dennem. Strax de komme til Helſingør/ da bunde de dennem paa deris Heſteryggen/ oc førde dennem ſaa fremdeelis til Søborrig Slot/ ſamme Maner. Der kaſte de Erkebiſpen ſerdeelis fangen ned i det ydeſte Taarn/ oc lagde ſvare Boxte oc Jern paa hannem. Siden lagde de Proviſten i et andet Fengſel/ oc bunden med ſvare Boyer oc Lænker. Strax om

Mor-

Morgenen ſørde de Proviſionen til Kallundborg / oc ſette hannem der neder i Taarnet / oc bunde hannem med ſware Jernlencker oc Halsjern / ſom vaare ſlagne i en Block / ſaa ſwar ſom otte Karle den nedbære kunde.

Det vaar ſtor ynck / at de ſkulde fare ſaa u-barmhiertelige med de værdige Prælater oc Klerckeri. De vaare begge Doctores Juris Canonici, oc haffde længe ſtuderit i Valland oc Franckerige / Gud til Loff / oc deris Fæderne Rige til Ære / oc det lagdis dennem alt til onde.

Chriſtoffer lod ſig icke der med ſiden nøye / at hand haffde ladet Erckebiſpen nederkaſte i det ſware Taarn / ſom hand ſaae huercken Dag eller Lius / men hand ſpendte oc to ſware Lencker ſom vaare beløbne med Bly / i to ſware Steene imellem huer ende / paa den Bolt hand laa udi / thi kunde hand aldrig vende ſig paa nogen ſide / men hand nødtis derfor til / at ligge vindoben. De gaffve hannem icke uden gammelt ſort oc mulit Rugbrød / fuldt aff Saade oc Klid / oc Kaalſaad der paa / oc Vandvelling om Faſtedage. De giorde det paa det at de kunde ſnarlige ſultet hannem ihiel. Der vaar mangen Dag om Sommeren / at hand kunde icke fange en Taar at dricke / huercken Spiſ / øll eller Covent / hand bød ofte ſin Trøye oc Hætte til pant / at hand maatte fange en Kande Øll / men hand kunde det icke naa. Hand torde icke dricke Vand / for hand haffde allſomſtørſte Kaalde ſiuge daglige Dag. Men ſiden hand fick boed aff Hende / da drack hand idelig Vand blant med / naar hand icke andet kunde fange. Hand haffde mo'en bleffvet døff oc blind / oc plat forderfflet ydi ſit Hoffvit aff den ſware luct oc ſtanck / ſom der vaar inde hos hannem / oc for hand kunde intet der ſee / oc ey fange nogen luct eller vind til ſig / men hand fick der aff en ſwar Byld i hans Hofvet / ſaa der løb ſiden meere end en Spand Vær aff hans Øre / der aff fick hand ſtor lettelſe i ſin ſware Hoffvitverck oc Døffdelſe. Der fuldeutallige Fluer oc Myg / oc andre ſmaa Orme i hans Mad oc Dricke / oc hand kunde intet ſee at tage dennem aff. Hand haffde oc u-tallige Løpper paa ſig / fordi ſaa hand fick aldrig andre Linklæder eller Vdenklæder / end ſom hand haffde paa ſig / der hand kom ned i Taarnet / hand kom aldrig aff dem / fra den Palmeſøndag hand kom der ind / oc til anden Dagen efter Lucia Dag / det andet Aar der efter / at hand ſlap udaff Taarnet igien / alligeyel at der baade dreb oc regnede paa hannem / oc ſpiltis offte Mad oc Øl paa hannem / naar de ſkulde vinde det ned til hannem. Huad ſom heldſt paar der kom paa hannem / da maatte det tørris aff ſig ſelff paa hans egen Krop / for hand fick

aldrig huercken Ild eller Verme for sig/saa lenge hand vaar fangen Huad hand oc selff gaff fra sig / baade sit eget Vand oc andet paa Naturens vegne/det bleff strax under hannem / for hand kunde icke vende eller reyse sig offver ende / for de svare Jern / som hand laa bunden udi. Hand bleff siden svarlig slug / thi bad hand for Guds skyld/at hand maatte fange en Læge til sig / men det maatte intet skee alligevel / fordi de haffde heldsi seet/at hand kunde døed. Hand maatte aldrig fange sin Farbog til sig/at hand kunde læse sine tider der udi. Hannem var oc sendt en Psaltere/men hand maatte icke heller fange hannem / icke kunde hand heller noget giort med hannem/for hand fick aldrig noget Lius/meden hand sad fangen.

Der hand haffde ligget udi Tornit udi 36. Vger/da toge de hannem op / oc lagde hannem offven i Taarnet i en Vraa / hart hos Taarngiemmerens Herberge / men de lod alligevel de svare Bolte oc Lencker ligge om hans Been. I det kom Kongen did/oc vilde der holde sin Jull. Anden Jule dag som vars. Steffens dag/da gick Kongens Kiøgemester Aage op til hannem/oc spurde om hand vilde forlige sig med Kongen. Erckebispen svarede: Huorfor skal jeg forlige mig med hañem/jeg haffver intet brudet imod hannem/det jeg kand vide eller tencke/icke haffver hand heller giffvet mig nogen Sag/skal jeg derfore forlige mig med hañem/at hand haffver uskyldeligen kast mig i Fangetornet/oc lagt mig i svare Bolte oc Jern / at min Ryg oc Laare er moxen rondet/fordi jeg kunde aldrig stande offver ende/ eller vende mig/siden jeg kom hid i Taarnet / oc all den u-renlighed som der haffver gangit fra mig/baade Vand oc andet / det er bleffden under mig/for ingen vaar saa miskundelig/at hand vilde løffte eller vende mig om en gang. Kiøgemesteren svarede: Min Herre haffver Affvind til dig / for en din Frende vaar medat slaa hans Fader Kong Erick thiel. Erckebispen svarede: Derfor giorde jeg min skellige Aarsage/for hannem oc Rigens Raad der jeg vaar Provist i Roskilde/at jeg aldrig gaff mit samtycke til den Gierning i mine dage/oc at jeg aldrig viste der aff før det vaar giort/der med lod hand sig nøye/oc gaff mig sit Venskab / oc sit obne beseglede Breff til med der paa/at hand aldrig skulle legge mig det til onde / oc hans egen Moder Dronning Agnes Margreffinde aff Brandenburg/oc Rigens Raad beseglede det oc med hannem / siden holt hand mig for sin Ven / oc hialp med at jeg bleff Erckebisp/oc giorde mig stor dyd oc ere/for jeg drog til Rom/oc lod mig die af Pafven til Bisp/siden haffver jeg giort hannem oc Riget min tro Tieniste/som jeg vil lade til Gud/her med gick hand fra hannem. Fierde Dagen der efter/ da kom Bispen aff Roskilde / med nogle aff Rigens Raad til hannem/oc de haffde med dennem en Notarium. Bispen sagde til hannem/

mum/ſorhand vaar Kongens Cantzeler/Biſpen aff Aars/Biſpen aff Ribe/oc andre ſtorre eders Frender oc Veſler/raade eder alle ſuldkommeligen/at i ſtulle lade eder forlige med hannem. Hand ſvarede: Jeg vered mig icke at haffve brut hannem imod i nogen maade/men jeg begier at jeg maa komme i Rette med hannem/for Rigens Raadsmend oc Raad/finnes jeg da ſkyldig i nogen maade/da vil gierne ſtaude til Rette.

Siden lod Kongen ſætte hannem nogle ſvare Stycker oc Artickle for/oc lod hannem ſaa tilſige/at vilde hand dennem alle beſegle oc Huldkommeligt holde/paa ſin Tro oc Loffve/da vil hand lade hannem af ſit Fengſel/huad hand det icke vilde giøre/da ſkulde hand vilſelig forlade ſig til/at hand ſkulde aldrig komme aff det Fengſel/ſaa længe hand leffde.

Den førſte Artickel vaar/at hand ſkulde giffve Kongen oc hans Broder Hertug Chriſtoffer/oc alle de andre/ſom vaare med at gribe oc fange hannem/gott oc fritt for den Dag/oc aldrig mere klare eller ſtage paa nogen aff dennem i ſine dage.

Den anden Artickel vaar/at hand ſkulde paa ſin egen Koſt oc Bekoſtning/lade løſe Hanſen oc alle de andre/aff Paffvens Band/ſom de vare da udi.

Den tredie Artickel vaar/at hand aldrig ſkulde begiere/eller krefve igien det Guld oc Penninge/ſom hand miſte der hand blef fangen/oc ey heller det Guld oc Penninge/ſom hand laante Kongen til hans reiſe de vaare Venner.

Den fierde Artickel vaar/at hand ſkulde antvorde/Kongen Hellumshuus Gier paa Boringholm/oc alden Rente ſom der laa til/fra S. Laurentii Kirke.

Den femte Artickel vaar/at hand ſkulde aldrig/tvinge nogen Klerck til at reſidere oc boe hoos ſit Beneficium ved Domkircken eller andenſteds.

Den ſiette Artickel vaar/at hand icke ſkulde holde Kirckens Gield ved Dan. Skaanſke Strand.

Den ſiuende Artickel vaar/at hand icke ſkulde bruge Kirckens Kalmod mere/men hand ſpurde Kongen det ad til form.

Den otende Artickel vaar/at hand ſkulde giffve Kongen 15 tuſinde lode Marck.

Diſſe forbemelte otte Artickle ſaa beſtrefne/bar Biſpen aff Ribe/Kongens Marſk/oc hans Kogemeſter/oc Fogeden paa Gothorig/inden til hannem i Laurits S. Lucæ Evangeliſtæ Dag/oc ſatte dennem for Hanſen. Siden ſpurde de hannem ad/om hand vilde holde dennem uforbeligen. Erckebiſpen ſvarede/at for hand vilde ſamtycke nogen af diſſe forſkrefne Artickle/da vilde hand

meget heller see / at Kongen skulde skære huer Lem fra den anden/ som vaar paa hans Lif/ der med gick Bispen grædendis ud fra hannem igien. Der hand haffde hørt hans Meening/ Sind oc Hierte/ oc seet den ynckelige oc usle maade hand laa udi / siden sagde de Kongen det svar som de haffde fanget aff hannem. Kongen bleff saare vred/ oc gick strax aff Dørren med Aage Jonsson sin Kiøgemester/ siden sagde hand til nogle / at hand skulde aldrig lade Bispen ud / med mindre hand beseylede samme Artickle / skulde hand end derfor komme hundrit gange i Pawens Band. Men Hertug Christopher vilde gierne ladet sig løse aff samme Band/ om hand kunde fanget der nogen Raad til/ men Konning Erick vilde icke/ at hand det giøre skulde.

Disse efterskreffne Ridder oc gode Mænd vare med Hertug Christopher/ der hand greb Erckebispen: Herr Niels Mogensson/ Herr Tønne Rindebeck/ Herr Jens Mogensson/ Herr Niels Rindebeck/ Herr Thule Hartvigsson Jens Erlandsson/ Aage Nielsson/ Ingemar Truelsson/ Peder Bondesson / Joseph Pedersson/ Esbern Mogensson/ Truid Qvand/ Esbern Rage/ Peder Horn Vendelbo/ Niels Skaaning/ Peder Huid/ Jacob Kalff / oc Salomon Skytte.

Der Christoffer haffde førdt Erckebispen fangen til Søborrig oc Provisten med/ som forskreffvet staar/ da foer hand strax tilbage igien til Lund / oc gick i Domkircken oc brød Sackristiet op med Mact oc Velde/ som Helligdom̄en bevaredis udi; Siden hug hand den Kiste op/ som Kirckens Breffve/ Privilegia oc Instrumenta vaare bevarede udi/ oc brød Indseglene fra meste parten aff dennem/ siden lod hand giøre en stor Ild i høye Chor for Alteret / oc brende sam̄e Breffve der paa. Huad hand der fandt baade Guld / Penninge/ oc Kirckens Liggendefæ / som skulde til Bygning oc andet/ det tog hand bort med sig/ oc anden Kirckens Clenodie. Siden lod hand hente alle Cannicker op i Choret for sig / som da hulde Interdict, oc vilde icke sige Messe/ læse eller siunge i Kircken / for deris Erckebisp vaar saa ynckelige fangen oc bunden/ hand bød dennem under Liff oc Gods/ oc alle de andre Prester disligeste/ at de skulle holde alle Tiderne/ som de giorde førre/ oc nødde dennem strax til med mact / at de det giøre skulde. Hand forbød dennem paa Kongens vegne/ at ingen skulde skriffve/ fare eller sende nogen Bud til Rom/ eller nogen anden sted/ Erckebispen eller Provisten til hielp eller trøst / vaar der nogen som giorde der imod / da skulde det koste hans Liff oc Gods. Derfor torde der ingen i Riget sende Bud til Rom. Paa den tid vaar en Cannick aff Lund i Franckerige/ som gick til Studium i en

Stad

Stad heder Orbens at hand Mester Hans Sibrandsson/ oc hand det spurde at Erckebispen vaar greben/ da foer hand til Neapell til Passen/ som heed Ecclestinus/ oc holt der sit Passve Sode/ som hand plejede at giøre i Rom/ der hand klager for hannem/ at Kongen aff Dannemarck hassde grebit Erckebispen/ da skreff Passven hiem til Kong Erich med sit egis Bud/ at hand skulde lade Bispen oc Provisten aff Fengselsen/ oc antvorde dennem alle deris Gods oc Pending/ som hand hassde tagit fra dennem. Strax Budet hassde gantvordet hannem Breffvet/ da lod hand hemmeligen myrde oc drabe hannem/ at aldrig nogen kunde vide eller sporge huor hand blesf. Men Mester Hans Sibrandsson torde aldrig komme i Riget/ medens Kongen lessde.

Der Provsst Jacob hassde sidded i Kalkundborg Taarn i 27. Ager/ da slap hand dersra Aar/ aff synderlig Guds hielp/ oc kom siden til Rode hemmelig/ der blesf hand nogen stund/ thi hand vilde fare til Rom/ men hand kunde icke saa vel bore til pass. Der Kongen det spurde/ da sande hand sine Bud dis/ oc vilde grebe hannem paa ny/ men hand kom sin Vey aff Riget/ oc sandte Passven udi Frankerige/ som da heed Bonifacius/ oc boor udi den Stad heed Avenion/ der holt hand sit Passve Sode. Der Provsten hassde sagt hannem/ huorledis Kongen lod grebe hannem oc Bispen/ som hand endnu holt i Fengsel. Da sande Pawe Bonifacius sine Legater hid til Kongen/ at hand skulde lade Erckebispen los/ oc sende hannem til hannem/ oc sine egne disse Bud med/ der kunde gange i Rette med hannem. Hand skreff oc alle Bisper til her i Riget/ at de skulde giøre samme hans Legater Bistand oc Hielp/ huor de kunde sange Erckebispen hen ad nogen sinde. Hand befoll samme Legat/ at vaar det saa/ at Kongen wilde icke lade Erckebispen aff Fengselet/ da skulde hand giøre Interdict paa Riget/ oc sette det i Band obenbare/ som hand soer aff Riget tiden. Dissuen skreff Degen til paa Borringholm/ oc Her Anders/ oc Her Jacob Nielsson/ oc Her Peder/ Canniker aff Lund/ som da laa paa Hammershus i Slotzloven/ oc hassde det udi befolning aff Erckebispen/ at bevare det troligen/ at de icke skulde raadis for Vrusk/ oc at vorde det Kongen eller hans Sogeder/ thi hand forskrev dem Sandhed/ at det herde til Lunde Sode/ hand gaff dennem atskillige Tilsiad oc forladelse aff deris Synder/ som de maatte derfor time dagelig hos dennem stiff paa Slotzet/ saa lenge de laa i Slotzloven. Hand gaff dennem oc saa loff til at de maatte sige/ sandsom de kunde/ at Kongen vaar kommen i forbud. Medens Legaten vaar paa Veyen fra Rom/ at fare hid til Riget/ der kom Erckebispen los aff sit Fengsel. Her efterfolger

hvor

huor underlig Bispen kom aff Søborrig Taarn/ aff Guds synderlige tilladelse.

Der vaar en Kock paa Søborrig/ hand bad Orloff af Slotzherren/ for hand haffde lenge tient hannem/ oc fick en føye ting for sin Tieniste. Der hand haffde Orloff/ da bad Torngiemmeren hannem/ at hand skulde bliffve hos hannem/ en dag eller to/ til hand fick spurt sig om en anden Tieniste. Bispen laa paa den tid oppe i Taarnet oc to aff Taarngiemmerne laa offver/ dog aff sidis fra hans Seng/ thi der drøb paa hannem/ thi de andre to Taarngiemmere laa hos hans Hoffvitgierd. Kocken drack fast med samme Taarngiemmere/ oc lod som hand vaar drucken oc galen/ oc sagde til Bispen i det samme: Hey du arme Fange/ vilt du haffve Bud til Rom eller til Verdens ende/ jeg er rede at løbe for dig. Taarngiemmeren meente/ at hand haffde det sagt aff Druckenskab/ oc Bispen meente/ at hand vaar udgiort paa hannem/ at høre hans Meening/ thi svarede hand hannem intet. Om anden dagen drack hand med Vecterne igien/ at somme ginge at sofve/ oc somme ginge deris ærinde for Dørren/ i det sagde hand facteligen til Bispen: Jeg vil gange ders Bud/ huort i ville mig sende. Bispen svarede: Er det vit alvere? Kocken svarede: Ja det er paa min Siæl oc Ære. Bispen sagde: Da gack til Her Hans som kaldis Her Hans Rodiis Cannick i Kiøbenhaffn/ oc bed hannem sende mig Pen oc Bleck/ oc een Fiil/ oc en Stige giort aff Hampeliner. Hand gick did heden oc kom snart tilbage med det som hand begierede. Hand skreff strax Breff til sin Foged oc de andre Cannicker/ som vaar paa Borringholms Slot/ at de skulde sende hannem strax en Skude/ oc faa deñem nock Fetalie oc Kost/ oc lade hende siden løbe nær for Søborg med Garn oc Kroge/ oc lade som de vaare Fiskere. Meden Kocken vaar bort med Breffvit/ fra S. Lucæ Evangelistæ oc til S. Nicolai Dag/ filede Bispen paa Bolten/ som hand laae udi/ naar de andre soffve. Det vaar stort undee at dricke kunde høre/ oc de vel hørde naar Smeden filede uden Slottet. Jesper Mogensson Kongens Høffvitzmand paa Slottet pleyede selff hver Dag tilforne at besee Bolten hand laa udi/ eller hans Underfoget/ oc Vecterne disligest/ men siden hand begynte at file paa hannem/ du hialp GUd saa hannem/ at ingen saae der til. Der Bispen fick Bolt løs/ da lærde hand sig til at krybe om Natten i Sengen/ paa Hænder oc Fødder/ ligerdiss som et Barn/ naar hand vilde reyse sig op eller stande/ da falt hand strax omkuld igien/ saa vansmectit vaar hand/ oc Lemmerne vaare alle saa døde paa hannem aff Frost oc Kuld oc meget Vand oc Snee som drøb paa hannem/ oc siden aff kolde Jern/ som hand haffde saa

ligget

ligget fangen udi/ at hand kunde huercken gange eller stande/ oc in-
tet bruge uden alleniste Hænderne/ oc det vaar med stor møde. Ko-
cken kom siden igien/ oc sagde hannem at Skuden vaar for Landet/
oc da vaar Kongen selff paa Slottet / thi kunde hand icke fange
Aarsage til/ at hielpe Bispen med lampe / eller komme hannem til
Ords. Der offver fryctede de som vaare paa Skuden/ at de skul-
de mistenckis/ thi seglede de udi Søen om dagen/ bort oc igien/ oc lod
som de fiskede: Om Natten komme de did igien/ som Kocken deñem
befalede. Bønderne begynte at tale der om paa Slottet/ at der løb
en føye Skude daglige bort oc igien under Landet. Der Kocken det
hørde/ som haffde bedit Brød til Pillegrims Reyse/ som hand sag-
de før hand vilde / der hand gick til Kiøbenhaffn / oc foer til Bor-
ringholm/ da bleff hand bedrøffvit / at det skulde berøffvis meere/
men Gud nedstoppede deñ Snack/ saa ingen talede eller tenckte det
meere paa / oc skød saa Kongen i Hiertet / at hand skulde ride aff
Slottet med sit Folck/ thi reed hand bort til Tykiøb / i Jact/ oc tog
med sig alt sit Folck/ hand bad dennem oc følge med / som førre tog
vare paa Bispen/ saa nær som en der vaar ret Torngiemmere. Saa
lod hand to sine Søster Sønner bliffve paa Slottet med nogle faa
Karle/ de drucke fast oc giorde dennem glade siden Kongen reed aff.
Kocken drack fast med Torngiemmeren/ oc giorde hannem fuld / at
hand gick bort at soffve. Der de vaare paa Slottet i første Søfn/
da bant Kocken den Stige aff Hampelinet/ i Jernet paa Vindvit/
hand bant oven anden Snor om den Drageknude/ som hand haf-
de bundet Stigen med / oc naar hand drog paa hende/ da falt sam-
me Stige ned til hannem / saa løffte hand Bispen op i Vindvit/ oc
bad hannem acte huorledis hand best kunde holde sig/ thi hand viste
at hand vaar offvermaade skrøbelig/ saa gick Kocken først ned af sti-
gen/ oc Bispen effter. Der Bispen vaar hart hos Jorden / da kun-
de hand icke lenger holde sig / thi Hænderne oc Føderne vaare van-
smectige paa hannem/ oc Muren vaar xviij. Alne høy paa Taarnet.
Der Kocken det saae/ tog hand mod hannem/ at hand faldt icke for-
meget svarlige/ enddog det daar 5. Alne ned til Jorden / som hand
faldt/ hand laa der nogen stund/ før hand kunde komme til paß igien
oc fange Aanderom/ at hand kunde tale. Der hand kom til sig igien
da drog Kocken om Snoren/ oc Stigen falt ned. Saa ledde hand
oc bar Bispen op paa Muren / oc bant der Stigen i et Vægskaar
med Linien/ oc løffte saa Bispen op i Vægskaaret / oc gick saa ned
offver Muren/ oc Bispen effter. Søen oc Grafven vaar da frossen/
at de kunde bare/ thi drog hand Stigen ned til sig / oc ledde saa Bis-
pen offver Graffven til Stolden. Dette skeede S. Luciæ Nat.

Bispen

Bispen kunde ingenledis lenger gange/ thi bad hand Kocken gange ind i Stolden/ oc tage hannem en Hæst/ oc hand tog en liden Ganger som der stod/ oc sig selff en anden Hæst/ som hand hannem bad/ oc det hørde huercken Hunde eller de som laa i Stolden. Der hand kom ud igien/ sagde hand til Bispen/ farer sacte oc lempelig med eder thi hand vil neppelig lade sin egen Hoßbonde stige oc ingen fremede paa sig/ Bispen svarede: Vilde du gifve mig all Verden/ da tryster jeg icke at stige paa hañem eller nogen Hæst/ saa vansmectig er jeg/ giør dit beste/ at du kand løfte mig paa hañem: Kocken giorde som hand bad hañem/ oc Gangeren stod stille som it Lam. Siden rede de ned Stranden/ saa at Bispen kom i Skuden en Time for Dag/ oc Kocken slap Hæstene igien/ oc lod dennem løbe/ oc tren i Skuden med Bispen. Handhafde godbør til hand kom hart til Ribe Aae/ imellem Helsingør oc Kiøbenhaffn/ da kom Værit hannem under Øyen igien/ at hand da nødde til at rømme ned under Hven/ men der saae hannem ingen/ for det var svar Taage oc Vær. Der Været begynte at sactis igien/ da rode de op til Saltholmen/ de laa der udi en Dag oc to Nætter offver i samme Taage. Om Fredagen ad Morgen da vunde de Segel med stor Liffs fare/ oc seglede den Dag til Kaasebierg/ der kaste de Ancker / oc huilte der en Time eller to. Siden rode de fremdelis til Borringholm / thi at Værit vaar stille.

Der de finge Tidinge til Slottet/ at Erckebispen deris Herre vaar kommen/ da bleffve de alle glade. Saa gick Slotzfogeden oc de Cannicker som der vare/ imod hannem/ oc undfick hannem ærlige. Der de saae at hand vaar saa vansmectig oc slug/ sort oc blaa i sit Ansict oc paa sine Hænder / da blefve de alle bedrøffvede/ thi hand stuntis nærmer død end lefvendis/ oc fryctede de da alle/ at hand skulde strax døe.

Der Kongen spurde at hand vaar borte/ da sende hand Bud til alle Ferger udi Sieland/ oc lod dennem besætte/ oc lod saa lede Dag oc Nat effter hanem i Skow / Moser oc Kier/ oc straffet dennem haardelig som hannem skulde varet.

Om Fastelafven der effter/ da kom Pafvens Legate hid til Kongen/ oc haffde med sig Bispen aff Ribe/ oc Bispen aff Aars / hand lod strax forstande nerværendis Bispen der sammesteds/ Paffvens vilge/ oc antvordet hañem hans Bref liudendis/ at hand skulde sende sine visse Bud op til Rom med Erckebispen/ at gange der i Rætte om de Sager som dennem var imellem. Kongen svarede/ at hand vilde gierne være Paffven hørig oc lydig i de oc andre maade/ som en Christen Mand burde at være. Thi skreff samme Legat til

Er-

Erckebiſpen paa Borringholm aff Roſkilde S. Peders Dag / oc ſende hannem Kongens Leidebreff med / oc bød hannem ſtrengelig / at hand endelig ſkulde komme til hannem til Kiøbenhaffn / Quaſi modo geniti. Erckebiſpen ſkreff hannem til igien / at hand ingenlediss kunde komme / thi hand vaar ſaa vanſmectig aff det ſvare Fengſel / ſom hand da haffde ligget udi tø Aar tillige / oc ſammeledis aff Froſt Knld oc Siugdom / ſom hand der ſamlet haffde / at hand icke kunde fardis / thi bad hand hannem ydmygelig / at hand vilde giøre hans Aarſage for Paffven oc Kongen der udi / at hand gierne vilde være lydig at komme / det ſnarieſte hand bleff noget til Paß. Vor HErre undte Erckebiſpen ſin Førlighed igien efter Paaſken / thi foer hand aff ſted til Kiøbenhaffn / oc kom did xiij. Dage efter Paaſke / thi Legaten talede en dag eller to med hañem: Paa det ſidſte bad hand hannem fare til Lybeck / oc bie der / der laa hand lenge / oc Legaten kom icke ſom hand loffvet / thi ſkreff hand Legaten til / ſom vaar i Ribe med Kongen / at hand ſkulde biude hannem til / huor efter hand ſkulde rette ſig. Legaten ſkreff hannem til for ſvar igien / at Kongen vilde icke forligis med hannem her i Riget / men hand berede ſine Sendebud / ſom ſkulde fare for hannem til Rom om den Sag. Der Biſpen fick diſſe ſvar / da drag hand ſtrax aff ſted til Brygen i Flanderen / oc ſiden fremdelis til Paris alfare Veyen op ſom Paffven vaar da. Hand torde icke fare den anden rette Vey op / thi hand frøgtede at Kongens Bud ſkulde giøre hannem hinder paa Veyen. Hand vaar ſaa forderffvit i ſine Been aff de ſvare Bolte hand laa udi / at hand icke kunde ride / thi noddis hand til at leye ſig Karrer / huor hand icke kunde ſange Vogne. Hand kom til Paffven i Avenion Aar efter Guds Byrd 1290. paa det ſtette / oc ſagde hannem huor ynckelig oc umildelig hand vaar fangen for ingen Sag / ſaa at hand vaar forderffvit i alle hans Lemmer oc Krop / ſaa lenge hand leffde. Paffven huſvalede hannem / oc ſagde til ſine Cardinaler oc andre Biſper oc Prælater ſom vaare hos hañem da / at der vaare mange hellige Mænd i Himmerig / ſom tolde icke halff ſaa megen plage for Guds ſkyld / ſom hand haffde giort. Hand bad ſiden at hand ſkulde følge hañem til Rom / thi hand vaar da rede at fare did. Der hand haffde været der nogen Stund / da kom Kongens Cantzeler did / ſom vaar Doctor i den hellige Skrifft / promoverit til Paris / oc heed D. Morten Mogenſſon / oc ſkulde være Kongens Procurator mod Erckebiſpen.

Der de komme i Rette for Paffven tilſammen / da klerde Erckebiſpen / at Kongen haffde fanget hannem uden Sag / oc forderffvit all hans Krop oc Lemmer med Jern oc Bolter / ſaa hand bleff

aldrig ſør. Sammeledis at hand lod tage oc røffve alt det hand haffde paa Jorden/ der hand vaar fangen / oc vilſigeſte alt Prouſtens Gods. Item at hans Broder Hertug Chriſtoffer brød Sachriſtiet i Lund / oc udtog Kirckens Breffve oc Privilegier / oc Kirckens Skat oc Clenodie der ud. At Kongen haffde tagit med Mact oc Vold/ all den Rente ſom laa til Lunde Sæde/ i tre Aar tilligc. Item at hand fangede Her Aage / oc haffde hannem endda i Fengſel / for hand førde it Breff til Erckebiſpen i Sverrige for hannem. Item / at Kong Erick foer ſelff til Lund/ oc gick i Domkircken / der hand kunde icke ſtrax komme ind i Choret/ da reyſede hand Stiger til/ oc lod ſomme krybe ind ad Vinduit paa Sachriſtiet / oc ſomme offver Muren i Choret/ oc lode Døren op/ ſiden filede hand Laaſen ſelff med ſin egen Knyff / hvilcken vaar giort paa Ryggen ſom en Fill / hand tog ſiden ud Capittels Breffve oc Privilegier/ oc ſaa mange hand vilde/ aff Kirckens Clenodier. En Cannick ſom heed Her Chriſtiern ſagde til Kongen / at hand motte icke ſaa giøre: Den greb hand ſtrax i Halſen oc ſlog hannem ned paa Jorden / oc ſkar hans Kiortel i tu fra hans Hals til hans Fod. Item / hand lod hente alle Cannicker tilhobe paa Capittels Huuß/ oc holt dennem der tilhobe den hele Nat igiennem med Mact / oc nødde dennem til at ſkrifve oc beſegle med deris egen oc Capittels indſegle / alle de Artickle oc Breffve ſom hand begierede aff dennem/ meden ſadt hans Folck oc Svenne/ ſomme inde hos hannem/ ſomme for Døren/ oc ſomme udi Choret/ oc lagde den ene Tønde Øll paa Stolen efter den anden/ oc druckc oc rutede den gandſke Nat udoffver/ ligervis ſom de haffve været udi en Krug. Om Morgenen lod hand hente Fiedder/ Bolte oc Lencker/ truede alle Cannicker / oc Præſter der vied/ oc ſagde / hvilcken aff dennem ſom icke ſagde Meſſe/ da ſkulde hand ſette hannem der udi / oc føre hannem fangen bort med ſig. Derfor nødis de til at ſige Meſſe/ alligevel at Celeſtini Paffvens Bud haffde ført Bands Breff hid offver Rigit et Aar tilforn / oc kyndit i Band / hvilcket Bud Konning Erick lod ſtrax hemmelegen myrde/ at ingen viſte hvor hand bleff. Oc hand tog fra Her Hans Rodis Cannick i Kiøbenhaffn alt det hand haffde/ for hand hialp hannem aff Fengſel. Item / hand tog oc fra Meſter Peder Cannick i Lund / for hand foer til Rom for Erckebiſpen. Item / at hand tog fra ſin Embeds Mand 400. Løde Marck aff hans Rente. Item/ at hand lod tage med Mact/ all Kirckens Tiende mod Gods Lou oc Skiel. At hand greb H. Henrick Blomme Cannick aff Lund/ oc tog fra hannem alt det hand haffde. Diſſe Sager oc mange andre ſteere regnede hand op / ſom hand kunde ſkellig bevijſe/ oc den menige Mand viſte her i Riget. Doctor Morten Kongens Cantzeler ſvarede/ oc aarſagede Kongen det meeſte/ hand kunde: Men det kunde alligevel intet hielpe hannem / thi Legaten oc andre ſteere aff Paffvens Clercke/ ſom her haffde været udi Riget / de haffde før hørt/ at ſaa vaar udi Sandhed. Sidenden ſende Paffven ſaa paa Sagen / at Kong Erick ſkulde giffve Erckebiſpen halff tredie ſinds tyve Løde Marck (maa ſkee løde Marck Guld) oc Legaten ſoer ſtrax her ned med Kongens Cantzeler/ oc løſte Riget aff Band igien / oc bleff ſaa Iſarnus Paffvens Legat ſelff Erckebiſp til Lunde Domkircke/ oc Her Jens Grand bleff Erckebiſp i Bremen / oc bleff der ſin Liſſs tid. Iſarnus leffvede icke uden it Aar efter hand bleff Erckebiſp / hand bleff begraffven nedre i Kryfften / under Lunde Choer hos den ſønder Side. Kong Erick forbedrede ſiden Siælands-Far Løwen nogle rette Bøder: Hand giorde ſin Søn Valdemar til Hertug i Jutland/ oc alligevel hand haffde mange Børn/ da bleff der ingen leffvendis aff dennem efter hans Død / der hand haffde været Konge 34. Aar/ da Døde hand udi god velmag oc ære/ begraffven udi Ringſted Aar 1319. S. Birgitte Dag.

Regi

Register offver Bispernis Chronica.

A.

Age Jacobsøn aff det Adelige Stamme Sparre . . . 93
bleff udvalt aff Cannickerne til Lund Erckebisp . . . ibid.
vaar Mester i Bogelige Konster 93
men kom icke der til ibid.
Aahus Slot oc By gaff Kong Svend Erckebisp Estild til Lund/for hans Spaat/hannem vaar vederfaret/ at hand bleff ophengt under Hvellingen 53
Aarhuß første Bisp vaar Popo Aar 950. f. 4. 98
hannem efterfulde Rimbrand Aar 978. f. 99
effter hannem vacerede oc ophørde Stifftet udi lange tid 5
det Stifft forsørgedis af de andre to (som vaare Slesvig oc Ribe) 5
Christian Bisp bleff der sat aff Kong Svend II. Estritssøn 6
Hellig Trefoldigheds Kircke er bygt aff ny 16
laa fordum der som Lyßbierre nu er/Aar 950
Aarhuuß Kircke ophørde aldeelis effter Rembrandi Død 36
Aarhuuß Stifft renoveris 98
haffver paa denne tid/udi sit Forbeed oc Jurisdiction disse Kiøbstæder: Aarhuuß/Horsens/Randers/Grindow/Ebeltoffte/Rye/Houffbro/Mariager 98
Herrider 28. ibid.
Kircker 321. ibid.
deris første Kircke er bygt aff Kong Frotho Knudsøn/eller Haardesunde/Aar 918. f. 98
Harald Blaatand eller Gormssøn hafver først giort det Sted/siden det vaar forstyrret/ til it Bistops Sæde ibid.
styede fra Jutland til Bremen for K. Svend Haraldsøns Tyranni styld 99
Hedenstabet igien optogs ibid.
ophørde det Bistopdømme til Aarhuß stet oc aldelis lange tid ibid.
I. Christiernus bleff sat udi Kong Svend Estritssøns tid/under Erckebisp Adalberto Aar 1065. f. 99
denne giorde de til Aarhuuß dennem en Meening om/(dog det er intet) at det skal værit Popo, siden Christiernus kallet 99
II. Vlkild/ sad Aar 1102. da vaar bygt en Trækircke ved Stranden paa Bierget/ Tienisten holdis udi ibid.
Aarhuß vaar flyt fra Lysbierre/ oc did som det nu ligger ibid.
III. Jlock eller Elocus, som bleff slagen med Kong Nielsis Søn Magno, oc andre fire Bisper aff Kong Erich Emund/ hos Foedvig udi Skaane/ Aar 1135. 99
IV. Estild/ hand fundered it Kloster til Vong Aar 1165. under Kong Valdem. I. ib.
V. Svend I. leffvede Aar 1140. 99
bleff effter hans Død hellig giort/ for nogen Mirackel som steede effter hans Død/ hvorom findis en heel Bog ibid.
VI. Peder Jndgredssøn / hand gaff alle sine Bøger til Kircken/udi Testament Aar 1196 100
VII. Bisp Peder Vogenssøn/ som bygde først Aar 1201. den Domkircke aff Steen/ nu findis der ibid.
hand funderede der først aff hans eget Arffvegods oc kiøb/ 6. Præbender ibid.
gaff Brødrene Mact at udvelge sig andre Canicker til i deris Orden/naar nogen døde ibid.
de bleffve oc spiset under it Bord tilfellis / siden blefve de adstilde/hver holt sig selff/ oc finge Mensalia til 100
hafver giffvet it stort stycke Gods / baade udi Judland oc Sieland til forneffnde S. Cleminds Kircke/Aar 1203. ibid.
deris Gods bleff aff Kong Voldemaro Knuds Søn den II. giffvit frit for Stuth oc Jnne 100
den Oe Tund gaf hand til Domkirckens Bygning 100
vaar med Kong Voldemar i Liffland / Aar 1219. ibid.
VIII. Bisp Skialm/sad Aar 1240. ibid.
understod sig allene at indsette Cannicker i Capittel/ naar nogen døde ibid.
gaff oc it stycke Gods til Cannickerne ibid.
bleff forligt med Capittelet ved Erckebisp Vffe ibid.
Bispen aff Aarhuuß skulde her effter hofvære/ naar noget Val steede 100

IX. Ebbe/fundered to Præbender aff ny/gaff der Gods til 100
aff S. Clemends Offer lagde hand de to Parter til Domkircken / tredie Parten til Cannickerne / foruden Victualia de tilforn oppebar aff fornefnde Offer ibid.
sad Aar 1251. ibid.
X. Peder Oluffsøn/sad Aar 1261. ibid.
forundte hans Klocker oc Officialer Gesterie aff nogle Kircker. ibid.
XI. Tyge eller Tuo I. hand streff til Rom. S. Clemends Leffnet oc Legender / før hand bleff Bisp under Paffve Alexandro III. ibid.
stal hafve faaet giffvendis aff Pafve Alexan. III. it stycke aff det hellig Kaars / eller aff it andet udi stedit ibid.
lefvede under Kong Erick oc Hertug Abel/da stod det ilde til her i Riget ibid.
døde Aar 1229. ibid.
XII. Christian før Erckedegn / bleff udvaldt til Bisp/men hand sad icke lenge 101
XIII. Tyge den anden/hand sad Aar 1267. under Kong Erick Mendved ibid.
forordnede en aff Canickerne/ som altid stulde forestaa Sangen udi Choret/Nat oc Dag ib.
XIV. Bisp Jens eller Jønes Adlerssøn/sad Aar 1292. 101
forhverffvede Kong Erick Mendveds Breff/ at ingen stulde befatte sig med Cannickernis Enemerke paa Nipel ibid.
sick Kong Ericks Breff / at Capittel stulde hafve deris Gods frit i Sieland/ saa velsom udi Judland/ for Stuth oc Jnne/ daterit til Slagelse 101
stadfested oc at Hundslund Kircke vaar lagt til Cantordommet ibid.
XV. Bisp Esger Juel den I. hand sad til Aarhuus Aar 1210, men bleff siden fordrit til Erkebisp udi Lund. ibid.
XVI. Bisp Esger Bonde den 2. om hannem findis intet synderligt ibid.
XVII. Svend den 2. sad Aar 1333. vaar med at giøre Concilium provinciale under Kong Oluff ibid.
XVIII. Povel sad Aar 1359. udi hans tid funderede Her Sti Anderssøn aff Biørnholm/ vor Frue Altar udi Aarhuus Domkircke ibid.
gaff alle hans Ledingspenninge/ som gaffs af Skibredere udi Høßløffherrit / til en Messe/ stulde daglig holdis for S. Clements Altere/ for hans oc fremfarne Bisper deris Siele. ib.
Confirmerede hans Formands Bistop Svends Gafve oc Bref / at hans Cannicker stulde opbære all Bandsret/ offver hans hele Bistopsdomme ibid.
XIX. Oluff/for Provist/sad Aar 1371. 101
XXI. Peder sad Aar 1388. hand hafver forbedrit Aarhuuß Capittels Statuter, funderet it Vicarie, kaldis S. Crucis ibid.
bleff siden kaldit til Rostilde at være Bisp ib.
XXI. Boe/hand fundered it evigt Vicarie, lefvede Aar 1420. oc 1432. ibid.
XXII. Vlrich sad under Kong Erich aff Pommern/pantede sig Skanderborg til ibid.
leffde Aar 1427. ibid.
XXIII. Jens eller Johannes Jffversøn. Aar 1477. 102
hand indstickede to Vicarier / hand gaff hans Kircke stor Foræring oc Skenck ibid.
oplagde nogen ny Sang/vor Frue Frester Ave Maria stella, & gaudete Maria 102
XXIV. Eyler. Effter hannem kom Niels Claussøn ibid.
XXV. Offve Bilde / vaar den sidst Bisp/ aff den gamle Religion/ en from / ærlig Rigens Mand/vaar fordum Kong Hansis Cantzeler/ Aar 1537. 102
bleff affsat oc fangen / udi Kong Christ. III. tid ibid.
hannem maatte dog Kong Christ. III. synderlige vel lide ibid.
hannem bleff Skoukloster/nu Herluffsholm kaldet indgifvet/qvit oc fri hans Liffs tid ibid.
døde Aar 1555. ligger begraffven til Anderstow ibid.
XXVI. M. Matz Lang bleff Aar 1539. Superintendent, vaar før Prædicant til Randers ibid.
bleff ordinerit aff D. Joh. Buggenhag. Pomerano ibid.
døde Aar 1557. ibid.
XXVII. M. Lauritz Bertelssøn/Barnfød i Harsyssel 102
døde Aar 1588. ibid.
XXVIII. M. Peder Vinstrup som Aar 1590. bleff kallet til Kiøbenhaffn ibid.
XXIX. M. Albret Hanssøn / for Sognepræst til S. Nicolai Kircke i Kiøbenhaffn/siden Kongens Hoffpredicant ibid.
døde Aar 1595. ibid.
XXX. M. Jens (Ægidii) Giødsson/Ripen. ib.
XXXI. D. Martinus Matthiæ, Aar 1626. ibid.
Abel slog sin Broder Kong Erich ustyldigen ihiel 11. 39
sick siden derfor sin tilbørlig Straff ibid.
indtraadde tyranneligen igien udi Rigens Regiment 39
Absolon bleff den 2. Bisp udi Sieland Aar 1157 1158. 46
er siden bleffven den 3. Erckebisp i Lund/ 20. 54. 55. 56.
haffver funderet Sorøe Kloster Aar 1161. 46.
vaar en merckelig Mand ibid.
haffver oc funderit Est ilde hune Kloster ib.
vaar S. Augustini Ordens ibid.

drog

drog med Kongen til Keys. Friderich den I. kaldis Barbarossa, effter Keyserens ideels Begiering/ oc kom tilbage Aar 1163. f. 55
vaar aff der ypperligste Slect i Dannemark paa de tider/ aff de Hvider/ oc Skialm Hvides Sønne Søn aff Fientoloff/ som herd Esser Rygs/ Esbern Snares Broder/ oc Erckebisps Eskilds Giest 55
vaar tilforn Bisp i Rostilde ibid.
kom i Erckebisp Eskilds sted/ beholt der til essterfølgende Passovog til adelig Rostilde Kircke 56
bleff vied i Lund aff Galandio, Paschens Legat 46
viede anden Dag i Galandi Nerværelse/ Homierum til Bisp udi Ribe ibid.
for hand kom til Erckebisp dømmet/ oc forestod Rostild Kircke allene/ haffver hand stiffted Øers Kloster/ Aar 1161. 56
bleff der til hiulpen baade aff andre/ saa oc aff Tyskre aff Fientoloff hans Farbroder/ hvilcke lagde til samme Klosters Bygning mange Guldpenninger/ foruden 16. Marck pure Sølff ibid.
hans Fader heed Adzer 56
8 Bonde Boyer/ som hand gaff til samme Kloster/ sigis at haffve vaaret ikke ringere end 28. f. 56
Efftersde under Konig Valdemar/ oc Konig Knud/ hans Søn 56
hvilcken stor Mandom udi Krigen/ til Lands oc Vands ibid.
vaar endnu Skaanske Mand/ en god Naboe aff Krig huusk ibid.
Hammem beskrimmer Saxo Gram. ibid.
vaack næsten Aar bestrid med Saxone ibid.
Efftersde hand i 23. Aar/ oc i sit Biskopsdømis Regimente vaaret Rostild 49. 57
oc begyndis omtrit Aaret ibid.
siunis at haffve resigneret Rostilde Stifft til hans Frend Petrum Hatulphi ibid.

Adelvo Erckebisp vaar den 29. Erckebisp i Lund. 95
Adelsperson bør stille sig ærlig oc ærbar/ skal oppe Øyne til Herlighed oc Beneficiis/ som hand kand bekomme af nogle Lunde Capitels Gods oc Gaffer 87
Adeldagus Erckebisp aff Bremen befordrede at der bleffve bygt Kircker her udi Riget/ oc Biskopper af hans Stifft oc ordinerede/ holdhafde dem i gandske Folck ved Landsommen/ foruden Modsigelse/ saa all ugudelighed oc Hedenskab bleff afflagt. 5
besøgte Konig Harald Gormsøn/ oc bad at hand vilde sige hannem/ hvorfor hand mage aff stilt med de Christne 8
sicke ingen god Beskred/ dog Kong Harald ib.
døde Aar 988. f. 17. (døde Anno 1010. f. 36.)

Adelbertus Erckebisp aff Bremen/ vaar aff de Pfalzgreffver i Sachsen 39
stod effter at gifve Hamborger Kircke til it Patriarchat 48
Hertug Adolph aff Slesvig bleff Kirkens Forstar Aar 1556. 54
vaar Hertug Friderichs Broder ibid.
tog der paa Kong Friderichs den II. Bruder ib.
Døde aff Eyter i Hand vaar hans Medhielp ibid.
døde Aar 1576. ibid.
Adzer den 2. Ribes Bisp 38
Adzer den 11. Sielands Bisp 86
Adzer den 3. Bisp til Lund/ oc den 2. Erckeb. 90
hans Fader heed Svend Trundsen ibid.
sad under Konig Erich den gode/ Harald/ oc Kong Niels ibid.
hannem blef Pallium sendt fra Paschali II. Aar 1184. ibid.
vaar tilstæd i den store Kircke i Lund 51
døde Aar 1138. 62
hafde sidden her ved 34. Aar 52
vaar ved 11 Aar Erckebisp allene ibid.
Adzer Erckebisp Absolons Fader gaff en stor gaard heed Soreby/ til Soers Klosters Bygning 56
Aslak bleff gifvet Aar 1474. aff Paschæ Sixto IV. dem/ som paa S. Laurentzoe S. Knuds Kongis Dag/ søgte samme Kircke/ oc med Mundhed vilde hielpe til Kirckens Bygning 87
Kong Abrae aff Brockenberg kom udi Dronning Margretes Vold 41
Alebrandus Erckebisp til Hamborg 9
besøgte det Concilium til Slesvig ibid.
Alberus eller Albertus den XI. Bisp til Slesvig 9
Alexander III. Pasve bruder Brødrene til Ribe at holde deris Regle 19
Alnuicus Cardinalis bleff send her ind om Bedeleilig Platz hvor Erckebispe Sæd kunde legges 50
drog Erckebisp Adzer til Rig/ oc besøgte alle Closter 54
saa vant beleiligere Sted/ end Lund/ for at Bisp Sæde 52
Albert Hansen den 29. Bisp til Aarhus 102
Alricus eller Allericus den I. Bisp til Borglum 196
Andreas, Eskil Vilsar/ den 4. Lunde Erckeb. 87
vaar Esbern Snares Søn/ Eskils Syne Søn ibid
vaar en vellerd Mand oc Doctor Juris. ibid.
hafver igiennem reist mange Lande, ibid.
bleff Kong Knuds Valdemars Søns Secretarer ibid.
sad under Kong Knud/ oc Kong Valdemar den II. ibid.
kroned Kong Valdemar/ Knuds Broder/ Seyer kaldet ibid.

Aar 1207. sendis aff Kong Valdemar med stor Krigsmact / at undertvinge samme Land 57.
eller med Vaaben at nødde dem til den Christelige Tro / som tilforn vaar begynt aff Menardo en Munck til Segeberg 57
Aar 1222. forundte Lunde Capitul oc deris Efterkommere fri Jus patronatus til den store oc Frue Kircke i Lund til evig tid / at beholde / med alt Gods oc Eyedom / liggendis til samme Kircke ibid.
lagde til it Bord / heeder Arindal / aff Biskopelig Tiend aff Efvered Sogn / i Gerherrit / at forøge samme mensalia med 58.
forlod Erckebiskopsdom / der hand hafvde sidder 22. Aar / der hand vaar bleffven Sygdalst 58
udvalde sig sit Sede oc Bolig paa Iffvese i Vallandsherrit 58
desligemaade vaar paa samme Dr / skal hand hafve budit sine Svend at øse Vand aff den neste Brønd / oc samme Vand er omvend til Vin 58
om hans Miracler findis en heel Bog strefven ibid.
dede 1228. oc er begraffven i Lunde Kircke 58
strefven Bog Hexametro Carmine om den himliste Lærdom ibid.
Item en Bog om de 7. den Christen Kirkis Sacramenter ibid.
udsatte Skaanske Lov paa Latine / hvilcken Welbyrdig Her Arrild Hvitfeldt hafver ladet udgaa paa Tryck ibid.
Angelus Arcemboldus sammyckte med Erckebisp Byrgero om noget Gods 91
vaar Paffvens Legat ibid.
vaar her i Riget Aar 1519. ibid.
Ansgarius en fød Frantzoß begynte at predicke het i Dannemarck 26
sigis at vare kommen til Sverig oc der predicke 2
hafve hafft til sin Stalbroder udi Predicke Embedet Gaudbertum Bisp Ebbis Slect 2
dode Aar 865. 3
vaar Forstander oc Erckebisp for den Hamboeger oc Bremiske Kircke 3. 85.
hafver raadet Kong Erick Sivordssen til at hand anteg Daaben oc den Christelige Tro 3
bleff tu Aar i Dannemarck hos Kongen 6
hafver fortrøbelst sig selff oc sine medbrødre de Danske den Evangeliske Lærdom 15
Ascerus Presbyter til Lunde / Præst til S. Michelis Kircke 69
Almind vaar ordinerit til Magdeburg / predicke udi Skaane oc Sverige 6. 36
Avacus eller Avaco eller Aac bleff Bisp udi Eideland. 45

B.

Brandes Stenff forkyndis ofver dem som giorde Kirckens Mend oc Guds ofvervold 75
Bernholdus fød i Kiøbenhafn Erckedegen / sammesteds bleff Bisp til Slesvig Aar 1288. f. 12
igienfigber oc igienlöste Kirckens Gods / som vaar bortsolt udi Krig 12
gaff til begge Kircker store Foræring oc Gotzvil ibid.
Benedictus Pafve sammyckte Kongen at disse Nordiske Lande stilde icke længer vare under den Hamburgiske Jurisdiction 51
S. Bernhardus dede Aar 1153. udi Frankerige 53
vaar en Munck til Clarevaux ibid.
vaar Erckebiss Estild meget tienstsom er at see aff S. Bernhardi Sendebrest ibid.
Bernhardus en Munck aff England sigis at ligge begrafven i Lunde Domkirche 6
dede Kong Oluff Tryggessen aff Norge / oc Kong Oluff i Sverrig / Aar 984. f. 6
Hertug Bernhard aff Saxen Churfurst besegnte Kong Knuds den store hans Concilium til Slesvig. 9
Birgerus den 26. Erckebisp til Lund 88
Bisperne fulde for dømme med udi Krig 10
Bispernis Rætte stad i forbemelte Dage hos Kongen 21
Bisperne fulde Kongen i Leding paa deris egen Omkost ibid.
Bisperne er Magt gifvet / at de kundgiøre oc lade med Hoerkarle / oc denem affsige effter deris egen Vilie 82
Bispernis Sammenbindelse 30. 32
vilde gifve en Summa Pending til sig den som blifver fangen 32
Bispernis Myndighed bleff formeret / oc i deris Sted bleffve Superintendenter sat ofver Kirckerne 48
indragis iblant Forsterne af Kong Knud 50
Bispen om den bleff trenget fra sit Stifft / aff nogen mectig / dø skalede denne Bisper hannem til hiælp med 120. Mark pure Sølff effter Sidste Verdhvere Aar 73
Bisperne her i Riget / forunden Tolhern Bilde bleffve alle / Aar 1537. fangne / dog hver paa sin Sted 95
opregnis 95
Blanca Kong Magni Gmags aff Sverrig / Dronning / besegled med Kongen de Staadningers Privilegier 72
omkom K. Erich / hendis Søn / med sorgfuld 76
Boeden 21. Bisp til Aarhuus 101
Bondernis ved Rib opreisse dem imod Adelen / Aar 1256. f. 23
nedbrød de mange Slotte ibid.

Bonifa-

Bonifacius VIII. Pafve holt Jubel Aar til Rom Aar 1300. 66
Børglum Stifft 106
Vendelbo Stifft / eller Børglum / for at Bispen holt Huuß paa fornefnde Kloster / indholder disse Kiøbstæder: Tisted / Nykiøbing / Mors / Herring / Sæby / Skaffven / Aalborg hafver 13. Herrider / Kircker 167. 106
Børglum Kloster funderede først Kong Svend den II. som saa heed effter en Frue / det fordum aatte / oc tilbetroede samme Kircke en
I. ved Naffn Mogens eller Magnus, Aar 1065 f. 106
hand drog fra Bremen / hvor hand lod sig ordinere, bleff paa Elffven druckned / der hand hiemreiste ibid.
II. Alricus, Albericus, eller Albertus, en from / Lærd / Gudfryctig Mand / Aar 1066. ibid.
III. Henrich / hand sad udi Kong Knuds tid / som bleff slagen til Othensee / Aar 1086. kom siden til Ribe 106
IV. Truit / hand leffvede Aar 1187. oc haffver med været forbeneffnde Aar / der Erckebisp Absolon / oc de andre Bisper haffve reformerit Sang oc Læsning offver alt Riget / oc der paa giort Breviarium Dacianæ Ecclesiæ ib.
V. Johannes, Aar 1221. haffver været med / der Herman Falck Ordens Mester kom til Steensby / Aar 1238. oc haffver offverantvordet Revels By til Kong Voldemar igien / som de haffde dennem understaait at indtage / der Kong Voldemar med sin Søn sad fangen til Sverin 106
Aar 1240. vaar hand med / at giøre Judst Low til Vordingborg ibid.
døde Aar 1247. ibid.
VI. Rodolphus før Provist til Vestervig bleff Bisp Aar 1247. ibid.
bleff Aar 1252. en Graa Munck ibid.
VII. Oluff før Provist succedered hannem ib.
mod hannem oc Bisp Kield aff Viborg lod Erckebisp Jacob Erlandssøn it Band forkynde / fordi de vaare hans Constitution imod / om Bispernis Fengsel / at Gudstienisten skulde da ophøre ibid.
disse to hulde med Kongen imod Erckebisp Jacob / oc hans Parthi ibid.
Aar 1258. vaar hand kommen til Othensee / efter Kongens Befalning / oc vilde krone Kong Erick / men Erckebispen vilde icke møde / forbød Bisperne at møde / oc Bandsette dem / som kom ibid.
Aar 1261. bleff hand ihielslagen udi Hviobierre Kircke / ved Otsund aff Jens Glob Ridder / hvorudoffver Stifftet kom udi Forbud ib.
Aar 1264. klager Pafve Urbanus at Erckebisp Jacob Erlandssøn haffver indviet denne Bisp Oluff / uden hans Vidskaff / som vaar berycte for atskillige Sager 106
VIII. Aar 1266. Gvido Cardinalis Bandsetted unge Bisp Hans aff Vendsyssel 107
IX. Nicolaus Electus Aar 1284. 107
vaar til Nyborg med Kongen oc fleere affstaffede nogen uloflig Skick ibid.
Aar 1286. vaar hand med at besegle det Breff / det Hertug Voldemar gaff Kong Erick qvit for Fengsel / oc all Tiltalet ibid.
bleff begraffven til Løgum Kloster ibid.
X. Joseph bleff udvald Aar 1288. 107
vaar med at krone Kong Erick ibid.
XI. Nicolaus bleff udvald Aar 1308. ibid.
haffver loffvet med Kong Erick for Aalborg / at Kong Haagens Mænd skulde fri fare / for Kongen aff Danmarck ibid.
Aar 1313. loffvede hand at være Kongen tro ibid.
Aar 1320. hafver hand til vidne beseglet med Kongen / udi de Artickler / Kongen forstreff sig 107
Aar 1321. vaar hand med at forsegle it Bref / at Kong Christoffer oc Erckebisp Vffe bleffve vel forligte ibid.
Aar 1326. haffver hand med været oc beseglet Sønder Jutland fra Danmarck / oc til Greff Geert ibid.
hafver oc forseglet Her Lodvig Albretssøn en heel hob Læn / for hand hialp Hertug Valdemar til Riget 107
XII. Tyge bleff Bisp Aar 1329. ibid.
fangis aff Greff Geert / effter Kong Christoffers Befalning ibid.
Aar 1337. bleff forligt med Hertug Geert udi hans Fengsel ibid.
XIII. Anders bleff Bisp Aar 1352. oc møtte med de andre Bisper / Kong Voldemar til Callundborrig ibid.
XIV. Mogens Hanssøn bleff sat til Bisp aff K. Voldemar Aar 1354. 107
Aar 1357. vaar hand til Callundborg paa Herre mode der blef besluttet / at Bøndernis Frihed / som tilforn til Nyborg vaar besluttet / skulde her efter bedre holdis ibid.
Aar 1360. forseglede hand en Recess med Kongen ibid.
Aar 1361. hafver hand lofvet for Fru Ingeborgs af Norge Medgift ibid.
XV. Svend blef Bisp til Børglum / Aar 1370. ibid.
hafver med beseglet den Recess, Kong Oluff gaf til Slagelse ibid.
Aar 1377. hafver hand med beseglet det Bref udi hvilcken Kong Oluff oc Dronning Margrete

gretes forbaand dem til alle vore Lovers Giennere oc Jorvarsing 107
Aar 1386. vaar hand til der Kong Oluf forekrente Breff Gerr af Holsten / med der Forstendom Slesvig ibid.
Aar 1392. hafver hand besegled der Breff med Dronning Margreta / at hun eller hendis Arffvinger til evig tid / icke skulde besætte dem med der Forstedomme Slesvig eller Holsten 107
Aar 1396 hafver varit med at besegle den Obligatz, Kong Albret oc hans Søn Erick udgaff paa Lindholm / der de løskomme 108
XVI. Peder bleff Biisp Aar 1397. ibid.
hafver været med at besegle disse tre Rigers Bendinge udi Dronning Margreets tid til Calmarn 108
Aar 1411. er hand Forloffver for de 5. Aars Anstand / som giordis imellem Kong Erick oc de Holster ibid.
Aar 1419. forseglede der Fordrag / som giordis imellem Kong Erick / oc Vladislao aff Polen ibid.
Aar 1421 hafver forsegled et Breff / at Sønder Jutland ligger under Dannemarck ibid.
Aar 1425. medte hand til det Concilium udi Kiøbenhaffn 108
XVII. Gerr Electus til Borglum Aar 1432. ib.
hafver forseglit med Kong Erick det 40. Aars Freds Fordrag / hand giorde med de Holster / oc 40. Aar effter til Bordingborg Aar 1436. ibid.
forseglede det Fordrag giort med de 6. Vendiske Steder / med hvilcke Kong hafde hafft en 9. Aars Krig ibid.
Aar 1438. hafver hand været med at indkalde Kong Christoffer aff Bayern / for en Konge / her udi Riger 108
Aar 1439. hafver hand været med at besegle det Opsigelse Breff fra Lybke / Kong Erich tilskrefver / der de vaare sammens at forbyde Hertug Christoffers Tilkomst 108
Aar 1440. hafver hand været med at forsegle Hertug Adolff aff Holsten / effter Kong Christoffers Befalning / at forstendommes aff Slesvig til Coldinghuus ibid.
Aar 1443. hafver været med at forhøre Sager ibid.
samme Aar hafver hand været med Kong Christoffer / oc flere Biisper / at dømme til Ribe / at tiendis skal udi tre Partey / oc icke udi 15. ibid.
Aar 1445. vaar hand med til Herredag i Kiøbenhaffn ibid.
XVIII. Jacob bleff Biisp til Borglum / Aar 1460 108
hafver forseglet til Ribe / der Kong Christian hylder Landskabet deris Privilegier 108
XIX. Jep Friis bleff Biisp Aar 1465. 108
Aar 1469. vaar hand med til Halmsted iblant de 12. Dannemend som skulde dømme Kong Carl oc Kong Christian imellem ibid.
Aar 1472. tilbørte hand med flere Biisper Varbierg Slot / Her Aage Axelsson ibid.
Aar 1473. vaar hand med flere til Calmarn til Møde / med Her Steen Sture ibid.
Aar 1474. vaar igien med flere / til Calmarn / hvor atter et andet Møde er beramet til Calmarn Aar 1476. ibid.
Aar 1477. hafver hand gifver Kong Christian / med flere / sit Kundskab / om hves Kong Christians tilbud hafver været imod de Svenske ibid.
Aar 1481. vaar iblant Dannemarckis Raad / der Kong Christian dede ibid.
XX. Niels Stygge bleff Biisp Aar 1487. 109
vaar med at samtycke Kong Christians ældste Søn / Hans ibid.
Aar 1494. vaar hand med forstreffven / der Hertug Frederick begærede en Andeel aff Riget / men fick Vosslag ibid.
Aar 1504. vaar med flere Biisper de Dannemarckis Raad udi den Dom som giek ibi K. Hanses tid til Calmarn / imod Her Steen / at Kongen igien skulde indsettis udi Sverrigis Rige ibid.
er indført udi den Supplicatz til Keyser Maximilianum ibid.
Aar 1507. mødte hand til Rigsdag paa det Møde imellem Kong Hans oc de Vendiske Steder ibid.
Aar 1509. vaar hos den Fordrag som giordis til Kiøbenhaffn med de Svenske oc Kong Hans ibid.
Aar 1513. vaar til Kiøbenhaffn paa der Møde / som beramet vaar effter Kong Hanses Død / imellem Dannemarck oc Sverrig om en Konge at tage ibid.
Aar 1523. vaar hand oc Stygge Krumpen Electus aff Bergliim / med Jørgen Friis aff Viborg / som øvreste Almuen imod Kong Christian 109
Anno eod. forband sig med Stygge Krumpen oc flere Biisper imod K. Christian ibid.
XXI. Stygge Krumpen bevilgis Borglum Kloster Aar 1525. 109
Aar 1527. vaar hand med at bevilge Kiøbenhaffns Borgere Skibsleff Marck ibid.
Aar 1533. mødte til Kiøbenhaffn med flere om it nyt Kongeval ibid.
Aar 1534. forsendis til Lauge Holsten til Hertug Christian / som de hafde udvalt til Konge ibid.
Aar 1536. bleff hand fangen / sammt de andre Biisper paa S. Laurentii Dag af Kong Christiano III. f. 110 samme

ſamme Aar forlenis hand med Børglum Kloſter 110
forſtreff ſig at giøre ingen Tumult / eller at komme udi fiernet Stand ibid.
Aar 1529. forſendis med Hertug Chriſtian til Norge ibid.
Aar 1537. bleff Her Peder Thomiſſøn med de andre Evangeliſte Biſper ordinerit til Kiøbenhaffn aff D. Joh. Bugenhagio Pomerano 110
Olaus Chryſoſtomus vaar Læſemeſter i Malmø / bleff ſiden Paſtor til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn / ſiden Profeſſor, ſiden Biſp udi Vendſyſſel / døde 110
M. Jørgen Mortenſſøn / Borrjngholm / døde Aar 1587. ibid.
M. Jacob Holm / ſom døde 1610. ibid.
M. Chriſtianus Johannis ibid.
Borringia eller aff Borringholm en ſtor Part bleff giffven aff Kong Svend til Eſtild Erckeriſp til Lund 53. 77
ſtille alle Erckebiſper til Lund beholde til evig tid 53
Bornholm er ſtifft i 4. Parter oc Herrider / ſom i fordum Dage hede Haſleherrit / Møllingsherrit / Hemmingsherrit oc Rodneherrit 53
de kaldis nu / lige ſom de ligger til paa Landet imod de fire Hiørner under Himmelen / Øſterherrit / ꝛc. de 3. førſte Herreder hafde Erckebiſpen ibid.
det fierde tilhørde Kongen allene ibid.
haffver været Aarſag til Wenskhed imellem Kong Chriſtoffer oc Erckebiſp Jacob Erlandsſøn 60
Aar 1319. haffver Lunde Capitel giffvet Erich Mendved Forjettelſe Breff paa Bornholm / at beholde for Krigs Omkoſt / indtil det bleff løſt 69
hører til Erckebiſpens Sæde 76
bleff aff Kong Voldemaro Aar 1362. Lunde Domcapit. tilſtillet igien ved Jacob Split Ridder 77
er aff K. Svend / med det Tilnaffn / Grathe offvergiffven oc tillagt / til vederlag / oc Betalning / for nogen uret Erckebiſpen vaar giort 77
Bremiſte Biſkopsdom kaldis nu / ſom tilforn kaldis det Hamborgiſte Erckebiſkopsdom 51
Breviarium, eller en Bog om Otteſang oc Affteńſang giordis / Aar 1188. 56
Bunde / før Cantor, bleff Biſp til Sleſvig Aar 1263. f. 11.
bleff vied aff Gvidone Cardin. Aar 1266. ib.
beklagede ſig for Kongen / at giøre ſtor Omkoſt paa Krigen / begierendis Skiønſel ibid.
bleff ſaa fri f. 11
gaff ſiden ſtor Skenck oc Gaffver til Kircker oc Guds Huuſe ibid.
døde Aar 1282. ibid.

C.

CAlixtus den II. forbød Præſterne / at de icke ſkulde hafve Huſtruer oc Medhuſtruer under deris Embedis oc Rentis forbabelſe 51
Cantores vaare icke meget actede 91
Carolus den XIV. Erckebiſp til Lund 70
Cannickerne haffve hafft i fordum tid it almindeligt oc fellis Bord 78
haffve ſøgt den fellis Diſt hos Erckebiſpen ib.
hver Cannick i Lund / ſom icke haffde noget aff det Gods / ſom kaldis menſalia bona, ſkal Aarligen giffve 2. Marck Selff / til Choralernis underholdning 81
ingen ſkal være deelactig i det ſom bleff byt oc deelt i Choret / uden dem ſom haffve nogen Præbende / oc er der hos Capittelet beſiddendis ibid.
bekiende at de ere nødde til aff Kong Erick / at læſe oc ſiunge Davids Pſalmer 84
dennem eigner oc bør altid oc evindelig / at ſtudere / baade Pſalteren oc den hellig Skrifft / ſom kaldis Canonica 84
ere ſaa kaldede udaff Canon. Libris ibid.
deris Privilegium oc Rettighed vide Prælat.
Cannickerne ſom boe i Lund ſkal frit maa hugge Ved i Sandby Skow 87
Cantor dømmet bleff Aar 1315. indſticket udi Roſkild aff Biſp Oluff 47
der til bleff lagt Stillinge oc Valkekilde Kircker / oc den Geiſtlige Jurisdicts udi Veſter Syſſel udi 4. Herrider 47
Carl Rønnow / Claus Rønnow Hoffmeſters Søn / den 25. Biſp til Othenſee / vaar ensyget / from oc ſtille / der flyede Arbeide oc umage 43
befoel andre ſaa vel de Geiſtlige ſom Veltlige Sager ibid.
Kong Carl Knudſøn forderffvede oc plyndrede Skaane / Aar 1452. f. 85
vaar ſynderlig vred paa Erckebiſp Thue ibid.
ſlog ſin Leyer for Lund / oc affbrende en ſtor Part aff Byen ibid.
Chetillus ſeu Chilianus den 21. Biſp til Viborg 106
Kong Chriſtian I. tog ſig forre den hellige Reiſe oc Vandring til Rom 42
vaar Aar 1474. til Rom hos Paſſve Sixto IV. 87
Chriſtian / Biſp Othincari Søn den 3. Biſp til Ribe 17
Chriſtian den 12. Biſp. til Aarhuuſ 101
Kong Chriſtian den II. begerede aff Erckebiſp M. Jør-

Digitized by Google

M. Jørgen Skotborg at Bornholm maatte sig opladis oc antvordis 93
kunde med sin Bøn intet forhverffve ibid.
er omvend til Had oc Affvind imod M. Jørgen Skotborg ibid.
under Kong Christ. III. begynte den sande Evangelij Lærdom her udi Riget 28
Her Christian Erckedegen bleff Bisp til Ribe 24
Concilium holtis til Acken Aar 817. f. 2
der bleff besluttet at omvende de Gother til den Christelige Tro 2
til Slesvig aff Kong Knud den store 9
Bisp Christian stifftede en Trivial Skole til Ribe 24
gaff til Skole Børns nytte oc hielp/ it Steenhunß/ som heed Pugegaard ibid.
lagde saa meget dertil at det beløb sig paa 24
Lester Korn/ foruden Smør/ som oc Penninge 24
deraff bleffve tive (24.) fattige Skole Børn Aarligen forsørgede til føde 24.25
hans Fundatz Breff der paa 25
drog med Kongen til Rostock imod de Sclaver oc Marcker/ Aar 1303. 25
døde Aar 1313. ibid.
Christian Hemmingssøn bleff Bisp i Ribe 30
lagdemeget Gods til Bistopdommet ibid.
Bisp Christian bleff effterlat all Kongelig Rettighed/ end oc i 40. Marck Sager/ for hans Skade hand hafver lidt i Krigen 31
døde i Ribe Aar 1455. ibid.
Kong Christiern den II. lod kalde til sig i Kiøbenhaffn Lunde Cannicker/ som haffde mest Myndighed 94
begærede aff dem/ at de vilde oplade oc antvorde hannem Bornholm med Hammershuuß/ oc Aahuuß Slot/ oc andet Gods/ som hørde til Erckebispens Sæde ibid.
Item at de stulle tage igien Dieterich Slackheck til deris Erckebisp 94
truede demstorlig/ om de icke vilde være lydige ibid.
lod sætte nogle i Fengsel aff den ibid.
forstaffede dog intet der med ibid.
slap saa dennem løß ibid.
satte Dieterich Slackheck aff sin Kongelig Myndighed til Erckebisp ibid.
haffver brugt hannem i den Svenste Krig til at driffve den gruelig Tyranni med ibid.
lod hannem først paa gamle Torfve i Kiøbenhaffn ophenge/ oc siden brende ibid:
lod giøre det i Pafvens Legatens nerværelse ib.
vilde i saa maade erklere oc undstylde sig/ at hand tog den aff Dage/ som haffde værit meere umilde imod de Svenste/ end som hand hafde vilt ibid.
Christiernus den I. Bisp i Aarhuuß 99
Christoffer Pfaltzgreff paa Rhiin oc Hertug i Beyern bleff udvald aff Danmarckis Raad til Konge her i Riget Aar 1439. f. 30
Kong Christoffers Dom oc Tiende at yde 30
Kong Christoffer I. belagde Gottorpe aff Hestbeck 12
bleff slagen or forjagt aff de Holster ibid.
døde Aar 1332. (1259. f. 23.) til Ribe/ som paa hans Graffstrifft findis ibid.
Kong Christoffer oc hans Søn Erich bleffve kronet til Verdingborg aff Erckebisp Eßge Aar 1322. 69
anden Dag effter det vaar steed/ gaff K. Christoffer tilkiende/ at hand vaar Erckebispens Fiende 69
mistenckte Erckebispen/ at haffve giort it med dennem/ som Noge hans Fader ihiel ibid.
Christoffer Kong Søn/ fød aff Toffve døer 38
Kong Christoffer stundede effter Bornholm 60
Kong Christoffer oc hans Søn blefve fordrefne 71
Kong Christoffer aff Beyern bleff kronet aff Erckebisp Hans Laxmand/ Aar 1440. paa Nyt Aars Dag 84
stadfested Kirckens oc Capittels Privilegier ibid.
Kong Cnuto, Gorms Søn/ de Danstes Hofvitzmand bleff trengt ved Krig aff Henrico Aucupe at forlade sin gamle Vildfarelse/ Afguderi/ oc at tro paa Christum 1

D.

DAlby Kircke oc Bistops Sæde i Skaane er afstaffet 20.48
dends første Bisp vaar Henrick 48
stulde paavaare den Østre part i Skaane/ oc det under Bleginde ibid.
bleff strax i begyndelse affsat for hans Druckenstab styld 48
dends Forbeed er blefven igienlagt under Lunde Sæde 49
de Danstis Offer vaare ofvermaade grumme 1
ofrede deris Guder/ som vaare af beggeslags Kiøn/ Mand oc Qvinde af Mennisten ibid.
de kom hvert niende Aar sam̃ens til Læderum/ det er Leire/ paa hinside Rostilde/ hvor ofredis Hecatombe 100. Mennister/ it ringere/ med lige saa mange Heste/ Hunde/ oc af Fædder/ Vildbrad/ Haner for Høge 1
de Danstes oc Svenstes Omvendelse til den Christelige Tro er steed paa to fulde Aars tid 2
Danmarckis Bistopper begraffne til Bremen/ ere: Aricus, eller Ericus, som oc kaltis Henricus, Popo oc Magnus Othicarus 6
Danmarckis Rige underholder 8. Bistopsdomme/ som ere Slesvig/ Ribe/ Aarhuuß/ Othense/

Digitized by Google

se/Rostild/Viborg/Vendsyssel eller Børglum oc Lunde Stifft/oc it Erckebisp Sæde ofver dem alle 6
i Danmarck blef Aar 931. den Christelige Tro ickun lært paa 3 Stæder/som vaare Slesvig/Ribe oc Aarhuuß 16
her vaare ingen residerende Prester eller Bisper 16
Danste førde Krig imod Søstederne Aar 1365. 41
Danmarcks Rige kom udi Forbud/eller interdict hen ved 9. Aars tid/for Erckebisp Jacob Erlandssøns Fengsels styld 59
settis i Band af Gvidone Card. Aar 1266
udsendt af Pafve Urbano IV. 60
dette Interdict blef afstaffet igien 62
Dignitates først begynt at kaldis Gods oc Indkomst 78
Ditlef Paavist den 32. Slesvigs Bisp 14
vide Slesv. Bisp.
Dithmarus Merseburg. taler om de Danstis gamle Affguderi Offer oc formeente Hellighed 1
Dithmer en Danst Bisp til Hildesheim 9
saae hans Fæderlands Slesvigs Ødeleggelse af de Sclaver/Aar 1060. ibid.
Dyr tid offver Danmarck Aar 1319. 69

E.

EBbe Bisp til Rhems predickede først i Danmarck/Aar 823. 2
vaar Ansgarii gode Ven ibid.
bleff siden Bisp til Hildesheim ibid.
vaar den 4. Bisp paa den sted ibid.
kom fra Rhenis for nogen Weenighed styld/ ibid.
hand haffde stifftet under Keyserens Børn 2
Ebbe den 9. Bisp til Aarhuuß 100
Eenighed med Sang oc andet udi Kircken giordis til Lund/Aar 1188. 56
Eggert Durop den 31. Slesvig: Bisp sad 1493 f.14
vide Slesvig. Bisp.
Eginus, Edino I. Bisp i Lund offret den venstre Part aff Skaane med Halland 48
predickede for udi Skaane/end hand bleff Bisp 49
bleff indviet aff Alexandro II. Pafve 49
leffvede under Kong Svend/Harald oc K. Knud ibid.
Eilbertus bleff sat aff K. Svend Estritsøn 37
bleff ordineret aff Adelberto Bythino Episc. Hamb. ibid.
bleff forsend til Fyen/oc andre Øer at lære ib.
Eiler den 24. Bisp til Aarhuuß 102
Elocus eller Jlock den III. Bisp til Aarhuuß 99
Elnothus Cantuariensis bleff forordnet til Othensee 37
Engelholm begyntis først at byggis Aar 1516 under Kong Hans 91
Engelholms Kircke bleff lagt aff Kong Christian. I. til Cantorer i Lund ibid.
did bleff forsly t Rynestad eller Lunterthun ib.
Her Erick Kong Haralds Broder lod bygge en Kircke til Slesvig paa Ansgarii tilstyndelse 3.15
bleff offverfalden aff Guthorm/Haaralds-Søn/oc blefve de begge slagne ihiel ved Flensborg 3
Erick Sivards Søn/som vaar kaldet Barn/om hannem er tviffvel/enten hand vaar Ericks Søn/eller Sivords 3.16
vaar i begyndelsen hart imod Religionen 3
siden undte hand den vel/oc lod bygge Kircker ibid.
lod sig aff Ansgario offvertale/at hand antog Daaben/oc den Christelig Tro 3.6.16
hans Gudfryctighed effterfulde baade hans Sønne Knud/oc Frotho, hans Sønnesøn/Knuds Søn 3
kom til Riget effter at Guthorm oc Erick blefve begge slagne udi Strid indbyrdis 16
bygde først en Kircke til Ribe. Aar 860. f.16
Kong Erich oc Hertug Abel/Brødre førde indbyrdis icke Brøderlig Krig sammens 39
bleff Halshuggen udi Slie ibid.
Kong Erich Glipping førde it utyste oc onde Lefnet/hvoraff effterfulde hans Død 39
Erich Johansen en Munck aff S. Knuds Kloster 41
bleff forsend til Avenion udi Franckerige ibid
bleff Bisp til Othense oc forlent der med aff Paffven Innocentio VI. ibid.
vaar den første aff Othensee Bisper/som sig hafver streffvet Guds oc det Apostoliste Sædis Bisp ibid.
vaar en aff de Krabber ibid.
effterlod hans Pœnitentiario Dom om Mandrab/oc den som brnge Sodomiticum peccatum imod Naturen 41
Kong Erick bleff opstrefven Huldstaff oc Mandstaff 42
under hannem sad Adzer den først Erckebisp i Danmarck 50
Kong Erick Emund fortrød/at disse Nordiste Lande stulde søge deris (Geistelige) Ret uden Lands/vilde haffve sine egene Bisper/som andre Nationer haffde 51
drog for samme Sag styld tvende gange til Rom ibid.
forhuerffvede paa det sidste/at alle disse Nordiste Lande stulde icke lenger være under den Hamborgiste Jurisdiction ibid.

stiffted med Dronning Malfred / oc Svend deris Søn it Cannicke Præbende i Lunde Kircke noget Gods / som kunde være nock til en Clerckis underholdning 51
holt intet aff det som hand hafde lofvet 52
Erland den VIII. Bisp til Lund / sad under Kong Erich Glipping / oc sad neppelig it Aar / hvorfor nogle hafver icke regnet hannem iblant Erckebisperne 60
vilde heller være Landflyctig / end Kirckerne fore staa / for Kongens Vrede ibid.
lagde noget Gods til Decanum i Lund / liggendis i Fiedle / oc Totterup 61
hafver oc stifftet andet Gods til Kircken oc Capittel / som er en Mølle i Fiedle til Cannickernis Bord ibid.
hvad hand meere hafver giort / oc hvor hand døde / er ingensleds optegnet ibid.
In Datico libello Ecclesiæ Lundens. findis / at hand er død / Aar 1276. ibid.
hans grædelige Klagemaal / hves Titel er: Planctus Archiepiscopi captivi ab Imperatore captivo Danicè vertirt ibid.
Kong Erich Mendved stadfestede den Gaffve udi Lunde By aff de 27. Marck denariorum novorum 63
bleff kronet udi hans 14. Aar 103
stadfested i lige maade andre Capittels Privilegier, oc gaff Cannickernis Bønder fri oc deris Folck / fra all Tynge 63
bestillede med største fliid / at hans Faders Manddrabere maatte sættis i Band aff Pafven / hvilcket oc steede 64
udsendte sin Cantzler M. Marten oc Gvidonem til Pafve Bonifacium VIII. som stulde svare til Erckebispens Johannis Grands Klagemaal / Aar 1296. 64
Kong Erich Mendved bleff tildømt aff Paffve Bonifacio VIII. at giffve Erckebispen Johan. Grand oc Lunde Kircke 49000. Marck purt Sølff / effter Lunde Vect 65
gaff Erckebisp Jens Grand it Leyde Breff / at hand maatte sicker komme til Kiøbenhafn. 65
gick ind i Capittels Huuß / effter Erckebisp Jens bleff fangen bort ført / oc haffver borttaget baade Kirckens oc de Erckebiskopelig Sædis Klenodier 67
mange Kongelige Breffve ere forruckt ibid.
hafver betalet entzen 49000. Marck Sølff / der paa er Band bleffvit formildet 67
udgick til Othense it Bestermelse Breff til Clericket i Danmarck / strengeligen befalendis at ingen stulde ydermeere her efter besvære Bisperne / eller Kirckerne / men lade dem nyde deris gamle Sedvaaner oc rette Friheder / under Kongens Wnaade oc største Pæn ibid.
døde Aar 1310. 68
Kong Erich i Sverrig / Kong Magni Søn / fangede Erckebisp Jacob den II. til Lund paa Aahuuß / med alle dem hand hafde med sig 76
omkom ynckelig aff forgifft / icke lenge der effter / som mand meener / hvilcket Forgifft hans egen Moder Blanca indgaff hannem 76
Kong Erick Seyersalig aff Sverrig / raadde for Danmarck 99
hafver forjagt Kong Svend ibid.
Erick Kaas den 18. Bisp til Viborg 105
Eßbern bleff Bisp til Slesvig Aar 1160. 10
slog Nicolaum Rasi, Lænsmandes Søn til Slesvig ihiel ibid.
flyede til Saxen ibid.
Esger Bonde den II. den 16. Bisp til Aarhuß ib.
Esico bleff Bisp til Slesvig / Aar 1015. f. 8.
sad roligen under Kong Svend 8
Esgerus den 13. Erckebisp i Lund 68
sad under Kong Erich Mendved / oc hans Broder Kong Christoffer ibid.
lod Breffve udgaa / at alle Tydste / som vaare i Lund / oc icke haffde selff Huuß oc deris egne Gaarde / stulde altid søge den Kircke eller Capel udi Krafften 68
gaff en Low / at hver Canick stulde holde en Vicarium Choralem 68
forordnede oc tolff Marck Prestepenge / til hver Prest / Item til Diaconos, som vaare Vicarii, 10. Marck / eller it fri Bord ibid.
forordnede / at de 11000. Jomfruers Høytid stulde her effter holdis ibid.
kronede Kong Christoffer oc hans Søn Erich til Vordingborg Aar 1322. 69
bleff mistenckt aff Kong Christoffer / at hafve giort it med dem som sloge hans Fader ihiel 69
lofvede Kongen 6000. Marck Sølf / oc Sagn bleff forligt ibid.
stifftede it Cantori af ny / oc lagde noget Gods der til / oc noget til S. Marthæ Altar 70
for Skiffte oc Bytte at giøre i Choret / gaff hand Cañickerne 100. Marck denariorum, af Lunde Mynt / oc det Cathedraticum af Bleginde oc Lyster / &c. 70
døde Aar 1325. hafde siddet ved 14. Aar ibid.
Esger Juel I. den 15. Bisp til Aarhuuß 101
Esger Bonde II. den 16. Bisp til Aarhuß 101
Her Estild den 23. Bisp i Ribe. 27
døde Aar 1409. 28
Her Este blef Bisp i Ribe 23
vaar icke alleene for Rigens beste / men oc for Kirckernis Frihed gantste meget omhyggelig ibid.
er blefven forligt med Hertug Erich i Jutland ibid.
døde til Ribe / efter stor gienvordighed / Aar 1273. f. 24

er

er begraffven udi Løgum Kloster 24
Estild Erckebisp holt it Concilium 10
sorte Estild / før Provist / bleff Bisp til Slesvig / Aar 1244. indviet aff Bremer Erckebisp 11
vaar hos det Concilium til Othense ibid.
bleff forjagt aff Kong Erick / Aar 1248. ib.
bleff indsat igien aff Abel / Aar 1251. ibid.
Aar 1253. fangis aff de Holster / for hand vaar Kong Christoffer tilhengig. ibid.
kom aff hans Fengsel til Segeberg / Aar 1254. ibid.
Estild den VIII. Sielands Bisp / Christierni Gammelsøn / Erckebisp Azers Slect til Lund 45
bleff effter hans Død Erckebisp til Lund 45
kom til Rostild Sæde / Aar 1136. ibid.
hafver funderet Aar 1150. Herritzvaad Kloster / Esserum Aar 1160. dernest Beckestow / Tommerup / oc Aas Kloster i Halland / alle aff S. Bened. Orden 45
Estildthune Kloster bleff Aar 1238. flyt til Ebildholt 46
Estild den 2. Erckebisp til Lund 52
sad under Kong Erich Lam oc Svend / som haffde dette Tilnaffn: Grathe / dislige under Kong Knud Magni Søn ibid.
lidde nogen Forfølgelse aff Oluff / Haralds Søn ibid.
holt Aar 1140. udi hans Erckebistopsdoms begyndelse it Mode til Lunde 52
tillagde Degendommet Skarby Kircke / oc nest hoßliggendis Capel / med mange Landsbygaarde / Tiender oc Bistoplig tienisie 53
vaar den første som begaffvede Thesaurarium med Verdighed oc Velgierning ibid.
tilforordnede hannem Strøekircke / med nogle Landsbygaarde / Tiender oc Bistoplig Arbeyd ibid.
stenckte oc Kircken store Prydelse / Klæder at iføre sig med / oc andet meere 53
bleff fangen aff Kong Svend / oc under Hvelningen i S. Lauritz Kircke / til Spaat / ophengt ibid.
hannem gaff Kong Svend for hans Spaat Aahuuß Slot oc By / der til oc Liugnitzherrit / oc en stor part aff den Øe Boringia eller Borringholm 53
nogle siunis saa / at Erckebispen bleff icke ophengt under Hvelningen / men bleff sat ofven paa Hvelningen / effterdi der vaar icke andet Fengsel til rede ibid.
drog med Kong Voldemar imod de Vender 54
kunde icke taale Storm / oc kom snart tilbage igien ibid.
holt med Paffve Alexandro III. oc derfor stod Kong Valdemar imod ibid.
haffde it stort Liggendefæ forvarit udi Franckerige / hvilcket hand lod hente sig ved en Munck / 54
befryctede sig / at om der kom nogen Oprør for de tvende stridende Paffver / hand da samme Skat stulde miste / hvilcket oc steede / formedelst denne Munckes forsømmelse oc uaetsomhed ibid.
bleff berøffvet ved Danmarcks Grentzer / maa stee til Stade / der Muncken udtog en stor Sølffstale 54
udlagte det / lige som Røffveriet vaar steet / enten Kongen vitterligt / eller icke deert imod hans Villie 54
tog sig Had til imod Kong Valdemar / oc drog ind i Sverrig ibid.
kom tilbage igien / der K. haffde vundet denne Befestning / oc Søberge. bleff K. underdanig / at hand stulde icke regnis for en Schismaticus, vandrer hand til Jerusalem 55
kom icke lenge der effter tilbage igien ibid.
Estild tog Hertug Knud / Kong Valdemars Fader / som 24. Aar tilforn / vaar ihielslagen / oc nu opgraffven / oc dild forflyt / høytidelig sat paa Alteret i Ringsted / oc hannem forkynt / her effter at dyrckis / som andre Helgen 55
hafver begæret aff Kong Valdemar forloff at drage bort / der hand fornam begge sine Systerbørn at være med iblant dem / som haffde besvoret sig imod Kong Valdemar ibid.
fick Forloff oc drog til Franckrige / oc bleff en Munck til Clarueaux før S. Bernhardi kierligheds styld / hand haffde ibid.
hans Bortvandring her aff Riget steede 1178 ibid.
døde der sammensteds Aar 1182. ibid.
sad ved 40. Aar / leffvede 4. Aar / effter hand haffde sagt sig aff med sit Erckebistoplig Embede ibid.
Estild den IV. Bisp til Aarhuuß 99
Estild den 2. Bisp til Viborg 103

F.

FErrøster begærede selff aff Erckebisp Adelberto deris egen Bisp 49
Fiderarius Paffvens Legat oc Cardinal kom her ind / oc døde til Lund 57
Folchbertus Bisp til Slesvig Aar 964. f. 8.
vaar en Sønder Jude Frees ibid.
formildede Kong Haralds Sind noget ibid.
siuntis udi Svends følgning at haffve forestandet tvende Kircker / Slesvig oc Ribe ibid.
Folqvinus Günther Buchorns Broder Provist til Lund / haffver rundelig begaffvet it Altar / som kaldis hellig Legoms Altar 82

denne Fundarz er siden rygget oc mactløß giort aff Gynthers Sønner 83
Franciscaner eller Tyggebrødre komme her ind udi Riget/Aar 1216. f.11.38.59
bygde til Svinborg udi Fyn it Kloster/saa oc til Randers 38
aff dette slags Folck bleffve forfylte de fornemste Kiøbsteder udi Danmarck ibid.
Franciscus de Mantua sick Lund Provistie med Dalby Kloster/formedelst Pafve Pii II. Myndighed oc Skenck 85
Franciscus Vormordus den første Superintendent udi Skaane/Aar 1537. 95
Frederich Bisp til Slesvig Aar 1163. f.10
før Kong Woldemars Secreterer ibid.
vaar med fleere Bisper til Sylverstad Mode 10
lod sig bruge udi den Vendiste Krig med K. Voldemar den I. oc dem at omvende ibid.
druckned/som hand skulde draget offver Belt ibid.
begrafven til Søer Aar 1179. ibid.
Hertug Frederich den II. aff Holsten/Kong Friderici Søn bleff sat D. Thilemanno til en Coadjutor 14
sick siden det Stifft Hildesheim til ibid.
døde af Svindsot Aar 1556. i hans Alder 30. Aar/siden hand bleff valt ibid.
er begrafven til Slesvig 14
Keys. Friderich er deponerit aff Pafve Innocentio III. 46
Kong Friderich den I. streff til Pafve Clement. VII. paa M. Jørgen Schodborgs begæring 93
bleff icke fast udi sin gode Meening oc Villie til Mester Jørgen Schodborg ibid.
forstreff Aage Jacobssen til Pafven/der hand anderledes bleff underviist/efterdi hand vaar lowlig oc rettelig udvalt ibid.
Kong Friderich den II. bleff kronet til Kiøbenhaffn Aar 1559. udi vor Frue Kircke aff M. Nicolao Palladio, den II. Lutherste Superintendent udi Skaane 97
Frotho Knuds Søn døde Aar 910. 3
bleff døde aff Uni Erckebisp til Bremen 3.7
regærede ofver Danmarck oc Engeland 7
streff Pafve Innocentio IV. til/om lærde Mænd at tilsticke sig herinde/som kunde anrette hannem den rette Gudstieniste ibid.
døde strax effter/oc hans gode Forsæt forbleff med Religionen 7
Kong Frotho haarde Snude 16
under hannem ere Slesvigs oc Riber Kircke igien opbygde ibid.
hafver bygt Aarhuus Kircke/Aar 918. f.98
stal være døbt aff Bisp til Bremen Uni 516
Fulbertus eller Folbreth bleff forordnet til Bisp udi Ribe/men hand bleff icke annammet 17
regnis icke aff somme iblant Riber Bisp ib.
bleff viet aff Adeldago II. ibid.
residerede icke altid til Ribe/men vandrede andensteds/hid oc did/maa stee/for Kong Svends Tyranni styld 16
Fyen Bistopsdom er begynt udi Haaralds Blaatands tid 36
Naffnet paa den der hafver forestandet samme Kircke/findis icke/uden det hafver værit den Folbertus, Bremer Kirckis Bud 36
stal gierne ingen residerende oc bliffvende Bisp hafver værit ibid.
hafver fordum værit under Sielands Forbeed 36
der meenis/at den Geistlige Jurisdicts ofver Fyen at hafve ligget oc fuld under Roskilde Stifft/indtil S. Knud bleff slagen Aar 1086. oc til Aar 1100. da først at hafve erlanget deris egne Bisper 37

G.

GReff Geert aff Holsten oc Stormarn bleff thielslagen i Randers 27
Gerbrandus eller Herbrandus bleff sat til Bisp udi Roskilde aff Kong Svenone Tivesteg Aar 1012 f 44
haffde prædicket tilforn lang tid udi Skaane oc Sieland ibid.
er ordinerit udi Engeland af Ælnotho Cantuar. ibid.
drog en gang imellem Danmarck oc Engeland/oc kom igiennem Bremen/der bleff hand arresteret aff Erckebisp Unuano før at hand imod Paffvelig Frihed gifven Bremer Kircke/hafveladet sig vie andensteds end til Bremen 44
kom løß igien ibid.
Greff Geert aff Holsten regærede udi Sønder oc Nørre Judland/Fyen/oc de omliggende Øer 71
Gierbrand bleff fordrit aff Engeland ved Kong Svend/som prædickede udi Skaane oc Sieland lang tid 5.6.36
bleff Bisp udi Sieland/udi Kong Svends tid 5.6.36.
sick til med Othensee Stifft at forsørge med Prester 5.36
Giesico den 15. Bisp til Othense 39
er vied aff Erckebisp Joh. Grand til Lund ib.
opbygde S. Knuds Klosteret/der det vaar brent/større oc videre/paa hans Omkaast 39
Giesico Bisp aff Lindkiøbing vaar med paa det Concilio Erckebisp Estilt holt 10
Gladsaxe Kloster bleff stifftet aff Fru Ide aff Gladsaxe/oc lagde dertil Rascherum oc Rascherums fang/med en Mølle/oc andet Gods 81

God-

Godste Rantzow den 33. Slesvigs Bisp. 14
vaar for Provist sammesteds ibid.
forkyndis Aar 1517. ibid.
gaff Paffve Leoni X. hans Cathedraticum ibid.
sad 24. Aar loffligen ibid.
vaar den Lutherste Lærdom stend ibid.
døde Aar 1541. ibid.
Kong Gorm bleff tilstyndet til den Christelige Religion/aff Torkild Adelfar 1
bleff affraad aff hans Hoffsinder 2
nøddis til at ofvergifve den Christelig Troes forfremmelse/ som da vaar begynt aff hannem 2
kaltis den grumme / vaar enten Frothonis Søn eller Sønnesøn 3.16
sick Regimentet i Danmarck Aar 911. 3
omkuldkast fra nederste Grundvold/den Christen Kircke til Slesvig oc Ribe ibid.
forfulde paa det hefftigste her udi Danmarck de Christne/affliffvede dem oc fratog dem deris Gods/for Religionens bekiendelse styld 3. 16
førde Krig med Keyser Henrich Auceps Aar 925 ibid.
loffvede Keyser Henrich Auceps, at tilstede de Christne Platz oc Rum at boe hos sig 3.7
hans Dronning heed Thyre Danebod 3
døde Aar 934. 4
Gøste Trolle/en Svenst/Ericksøn/fordum Erckebisp til Vpsalle/ bleff den 29. Bisp til Othensee/ Aar 1534. 44
bleff fangen Aaret der effter / aff Christ. III. udi det Slag paa Oxiebierget / oc fordis til Slesvig/der døde hand ibid.
Gotho Canick til Lund gaff sit Gods til S. Staphens Altar 65
Gothebaldus aff Engelland bleff ved Kong Svend den I. send til Danmarck at predike 6
hafver prediket i Sverig oc Norge / oc paa det sidste er hand oc kommen i Danmarck 6.36
Gregorius XI. streff Aar 1378: Bispen aff Camin til/ Item Bispen aff Lybek oc Vexio/at Bandsette alle dem som giorde Kirckens Personer nogen Skade/ofver Skaane Stifft 79
Gregorius Diaconus, Cardinalis bleff send hid ind i Danmarck Aar 1222. f. 21
der hand haffde vandret Stiffterne igiennem/ kom hand til Slesvig ibid
forordnede/ udi it Almindelig Mode/aff alle Bisper i Danmarck / at Prestebørn maatte icke arfve/hvilcket dog icke bleff holden 21
Griphsvaldiste Academ. i Pommern er funderit Aar 1456. f. 89
Grønland hafver it Bistopsdom/ det til Gaarde 110
deris Bisper Naffne findis antegnet 114
Gvido Decanus Lund. Kong Erichs Cantzeler/ gaff en aff sine Gaard til de Skole Bøens underholdning 69
Gvido, Cardinalis, er kommen her ind at forlige Kongen oc Erckebispen / oc at reformere mores Ecclesiasticorum 103.107
Bandsette unge Bisp Hans aff Vendsyssel 107
Gudmand Lildis Encke Johanna gaff nogle Gaarde/liggendis i Krumholt til Cannickers Bord 66
Gulland hafver i fordum Dage ligget til Sverige/under Lingkiøbings Stifft 48
bleff indtagen aff Voldemaro IV. ibid.
Stabelen / eller Kiøbmandstaffvet / som da vaar holden til Vißby aff alle de som ombygde Østersøen/bleff forstyrret ibid.
er altid ved de Svenste fordrit ibid.
udi den Stettinste Fordrag hafue de den Tiltale affstandet ibid.
stal bliffve under Danmarck til evig tid ibid.
hafver 20. Herritzfogeder eller Dommere ib.
100. Sognekircker som ved Mact ere holdne ibid.
40. Sognepresster/6. Capellaner ibid.
Gunder den 6. Bisp til Viborg 103
døde Aar 1249. 23.46
Gunnerus den 10. Bisp til Slesvig Aar 1072. f. 9.
Gunner den 14. Riber Bisp/ den anden Kong Valdemars Raad / oc Raadgifvere til den Judste Low 22
stadfested at Cannickerne med Bispen stulde hafve indseende med Skolen at forordne ib.
døde Aar 1249. f. 23
ligger begraffven i Løgum Kloster 23
Guthorm/Harald Klacks Søn formeente sig saa stor Rettighed til Riget at hafve som Erich 16
de slogis tilsammen/oc blefve baade slagne ib.

H.

Hamborgs Kirckis Forstandere bleff for Erckebisps Adzers den 3. Bisp i Lund/hans tid/ bekiend for Hofvit oc Erckebisp aff alle Kircker oc Bisper i Danmarck/ oc alle disse Nordiste Lande 50
Hamborger Bisp Liemarus stal truet Kongen med Band/som strengeligen straffede de Oprørste til Julin 51
Hamborger Bistopdomme bleff forflyt til Bremen ibid.
Hans Skanul Torstens Søn haffver sat sig op imod Kongen 23
hafver dermed forbrut alt sit Gods ibid.

Hans Kalff Ridder / vaar Kong Erich Mendveds Marstalck 24
Hans Kalff Decanus udi Lunde Kircke / døde Aar 1308. 68
Her Hans Kalffs / Danmarcks Marstalcks Hustru Cerille døde 69
Hans Mickelsen bleff Bisp i Ribe / døde 1369 f. 27
sigis at hafve kiøbt meget Gods til Bispens Bord ibid.
hafver laant Kongen 3000. Marck purt Sølff ibid.
M. Hans Vandalus en Tydst Mand / fød Goslariæ, vaar Læsemester i den H. Skrifft til Hadersleff Kircke 34
bleff ordineret i Kiøbenhaffn til Superintendent ofver Riber Stifft / aff D. Bugenhagio 34
vaar en sin lærd Mand i atstillige Tungemaal ibid.
døde i Ribe / Aar 1541. ibid.
M. Hans Taussøn Superintendent i Ribe ib.
vaar tilførn Læsemester i Rostilde Kircke 34.
begynte først i Danmarck / i Viborg oc Kiøbenhaffn at predicke Guds Ord retsindelig ib.
er derfor haardelig anklaget med andre Evangeliste Predickere for Kong Frid. I. 34
er steffnet til Herredag i Kiøbenhaffn ibid.
traadde frimodig frem for Kongen oc Raadet / oc giorde da en fuldkommelig Bekiendelse om den sande Lærdom / hvilcken ingen torde sig imodsætte 34
tilbød sig endnu ydermeere aff Guds Ord at stadfeste alt det hand haffde sagt 34
hans Medhielpere beneffnis ibid.
brugte for sit Symbolo: Egypten er it Menniste / oc icke Gud 34
udi hans Indvielse vaare alle de andre Evangeliste Superintendenter her i Riget tilstede / oc opregnes her 35
pleyede at svare sine Bespottere: Min Retferdighed skal svare mig i Morgen ibid.
døde i Ribe Anno 1561. 35
D. Hans Albretsøn vaar Doctor Theologiæ Haffn. 35
bleff Superintendent udi Sieland 97
døde Anno 1569. 35
Erckebisp Hans Laxmand kronede Kong Christoffer aff Beyern 42
Broder Hans eller Jens Nyborg / en Franciscaner Munck den 14. Sielands Bisp / bleff samtyckt Aar 1330. 47
døde Aar 1344. ibid.
Greff Hans af Holsten regærede i Skaane / Halland / Blegind / Sieland oc Laaland / Aar 1332. 71
tilsted Erckebisp Carl / med de andre fornemste i Skaane / at indløse Helsingborg Slot fra Eggert Brockdorp / 71
Kong Hans hafver paaført Erckebispen til Lunde Trætte / formedelst en Breff om Bornholm at antvorde det igien til Kongen / naar som heldst hand vilde 77
vilde under dette Breffs Skin tage samme Øe oc Slot fra Erckebispdommet ibid.
Kong Hans med sin Dronning Kirstine bleff kronet / Aar 1483. aff den 25. Erckebisp til Lund Johanne Brockstorp 88
paaførde Erckebisp Byrge en Trætte om Bornholm oc Hammershuuß 89
lagde sig effter at tage det fra Erckebispen oc Sædet ibid.
holt sig der til / formedelst nogle gamle Breffve / fundne i hans Kongel. Breffvekam̃er 89
Kong Hans døde Aar 1513. den 20. Februarij til Aalborg 109
Erckebisp Hans aff Vpsal er fangen paa Stegholm Slot aff Kong Christiern i Danmarck / oc til Skibs ført til Kiøbenhaffn 85
D. Hans Vedel den 24. Bisp til Viborg 106
K. Harald Klack med sin Broder Erick henflyede til Mentz / til Keys. Ludovicum Pium, om Hielp imod Kong Regner Lodbrog 2.15
hannem bleff formeent det / uden hand vilde bliffve en Christen ibid.
med sin Hustru oc Broder Erick bleff døbt til Mentz aff Bistop Rabano 2.15
hialp Ansgarium at forfremme den Christen Religion 2
tør hafft / maa stee / udi Regners tid / det Hertugdom Slesvig at raade ofver / icke alt Riget 3
der hand formedelst Keyserens Hielp vaar kommen til Riget igien / falt hand atter fra Troen igien / ved Aar 832. 15
bleff atter omvend til Christum Aar 833. ved Ansgarium Erckebisp til Hamborg 15

Harald Blaatand Kong Gorms Søn sick Regimentet ene / effter sin Faders Død 4.36
hafver tilforn regeret med sin Fader 15. Aar 4
vaar icke døbt / men vaar dog de Christne gunstig / fordi hans Moder Thyre Danebod vaar en Christen Qvinde 3.4
hannem vaar ingen Grumhed indfød ibid.
er døbt aff Popone 4.7
Aar 944. anfalder baade Hætheby eller det Margreffvestafft Keyser Henrick haffde der sat / tog det igien til Riget 4
ihielslog Keyserens Legater oc Besatning ib. 16

drog

drog imod Keyser Ottho I. paa udtoget aff Danmarck 4.7.16
laa under 16.
lod sig da med sin Dronning Gunild oc Søn døbe aff Popone Aar 948. som bleff kaldet Svend Ottho 4.16
hafver ladet bygge en Træ kircke til Rostild den H. Trefoldighed til ære 4
er der udi bleffven begraffvit ibid.
hafver igien anret Slesvig oc Riber Domkirke / oc giorde dem til Hoffvitkircker / eller Bistoplige Sæder Anno 950. eller 948. ibid.
restaurered oc fornyet hand Aarhuus Domkircke / oc satte der Poponem hans Døbefader til Bisp f.4
hafver indsticket først 4. Bistopsdomme her i Riget ibid.
tog Riget aff Keyser Otthone I. til Læns 7
udi hans tid begynte den hellige Kircke noget at komme sig ibid.
vaar med Keyser Otthone I. i Aar oc Alder lig 14
døde 980. f.5.36
effter hans Død forstyrredis strax Kirckens Ro oc Fred 5

Her Hartvig Juel bleff den 28. Bisp i Ribe 32
vaar en Edel / lærd oc from Mand ibid.
hannem bleff effterlat aff hans Capittel / formedelst idelig Vandflod / at hand udi try Aar sig til hielp maatte opbære en Rhynst Gylden / aff hver Kircke i Stifftet ibid.
døde Aar 1500. ibid.

Helena en Qvinde aff Schedvi udi Vestergylland / som for Hellighed vaar Nafnkundig / hafver Erckebisp Stephan indstreffvit i Gudernis Tal / oc hellig forkyndet Aar 1164. f.55
Helsingborgs Slot vaar Eggert Borckendorp Pantsat for 6000. Marck purt Sølff Cølnist Vect 71
bleff belagt oc indtaget aff Danste Krigsfolck Aar 1361. 76
Helias den 8. Riber Bisp vaar fød i Flandern 18
sad 1142. ibid.
flyede ind udi Danmarck / for it Oprør hand giorde ibid.
stifftede dagen udi visse Timer at ringe udi ib.
skiulte sig lenge ofver Choret i hans Kircke / for mange hans Affvindsmænds styld ibid.
lod bygge oc befeste mange Bistops Gaard ib.
giorde Fred imellem Kong Svend / Kong Knud / oc Kong Valdemar ibid.
hafve begynt it Cannicke Kloster i Ribe ibid.
giorde sin egen Søn til Erckedegen ibid.
stiffted et Cannicke Kloster sammesteds 52
Helimbertus den 23. Bisp til Slesvig sad Aar 1332. f 12
betaled Peder Johannis Erckebisp til Lund hans Cathedratica ibid.
begaff sig til Lybke oc affsagde sig med Kircken ibid.
Helrich Vist understod sig at affhandle Nicolao Vulff Slesvig Stifftet / lofvede hannem megit / hvilcket hand icke siden holt 13
bleff Bisp Aar 1477. sad udi 14. Aar ibid.
Henneke den 23. Bisp til Othense 42.84
vaar en aff Adel aff de Vldfelder 42
vaar Magister udi Boglige Konster ibid.
Aar 1449. vaar hand til Kong Christiani I. Bryllup oc Hylding ibid.
Henrich Stangebierg bleff den 26. Bisp i Ribe 31
vaar fød af Adel / en frimodig oc lærd Mand ibid.
forordnede at ingen skulde annammis iblant Cannickerne / uden den / som udi nogen Høy-Skole haffde tilforn flittelig studerit i try Aar ibid.
oprettede ny Statuter oc Lover ibid.
kiøbte noget Gods / oc lagde det til Bispens Bord ibid.
døde i Ribe Aar 1465. ibid.

Henricus Auceps hafver med Krig kommet de Normænd oc Danste til / at forlade deris gamle Vildfarelse f.1.16
hafver ofvervundet alle Nationer omkring boendis Aar 931. 1
førde Krig med Kong Gorm 925. 3.7
bygde en Festning til Slesvig ibid. 3.16
satte det en Marggreffve med nogle Saxer for de Danstis idelige Indfald ibid.
forhandlede saa vide / at Kong Gorm loffvede at tilstede de Christne Platz oc Rum at boe hos sig 3.16
satte Aar 937. til Slesvig en Bistop hed Ericus 7
Henrich Giertssøn Provist til Rostild bleff den 26. Bisp til Rostild Aar 1360. 47
Henrich Bisp til Slesvig sad Aar 1372. f.12
udi hans tid brød Digerne ind / oc undergick meere end 30. Kircker ibid.
skal være steet under forige Nicolao Brun 13
døde Aar 1372. 12
Henrich II. Hertug Geert aff Slesvig / Hinrici Adolphi, oc Geert / som vaar fød siden Faderen døde / Faderbroder / indtog Slesvig Stifft 13
forlod det Stifft til Ossenbrygge / oc vaar kommen

igen udi Holſten/at vere hans Brøderborns Vrøge 13
døde Aar 1421. ibid.
Henricus den 3. Biſp til Sleſvig ſad Aar 1148. 13
ſad kun 7. Aar ibid.
Henrich Rantzow Hofvitzmand paa Steenborg bleff med andre ſend aff Kong Hans til Hamborg/ Aar 1487. 13
Biſkop Henrich til Reſvel/ Kong Erich Mendveds Procurator i Sagen imod Erckebiſp Jens Graand 45
tilbinder Erckebiſpen til Othenſe 3000. M. Sølff for den Skade ſom hannem vaar giort ibid.
Her Henrich Krummedig / Ridder oc Rigens Raad/ talde tvert oc vredelig Erckebiſpen til Lunde Birgero til/ at hand vilde bruge Adelscrus fremmus Boeben / ſom vaar dog vandel fød/ oc moxen en Bonde Søn 91.92
Henrich den 3. Biſp til Børglum 106
Hermannus den 10. Sielands Biſp 45
Hermannus den 13. Biſp til Veborg 104
Hermannus den 2. Biſp til Othenſee / er ubekient 37
Hermannus før den 3. Biſp til Othenſee/ bleff fordrit til Sleſvig udi Biſp Richoms ſted/ Aar 1138. 10.37
bleff kaldet til Roſtilde Aar 1143. ibid.
vaar hosdet Concilio, ſom Erckebiſp Eſtild holt til Lund Aar 1140. 37
Hymbert bleff beſticket til Biſp til Viborg aff Kong Svend II. Eſtridſøn Aar 1065. f. 6.
Herluffs Kloſter fordum kaldet Skouklooſter 102
Hextitzvad Kloſter i Skaane er beſat med Bernhardiner Municke/ Aar 1144. f. 52
Holſtes Herrer dømtis fra det Hertugdom Sleſvig ved Dannemarckis Biſper 47
Holſtis Greffver regierede ofver de Danſke med Gierighed oc Tyranni / der Kong Christoffer oc hans vaare fordreffne 71
Hoxnerus, vaar tilfom Biſp i Børglum / bleff forſint til Riber Biſkop Sæde / formedelſt Paſſoe Lucii Myndighed / Aar 1186. 20
bleff vied aff Erckebiſp Abſolon aff Lund ibid.
rætted Brøderens Stat / oc forſkaffede at de Clerke tolff / oc forordnede ocſaa / at tolff verdslige Canniker ſkulde holdis i Kloſteret 20
bygnede Kircken med en forgylt Kalck/ med et Sølf Regelſe Kar / med forgylte Becker/ oc med vide Vinkander/ oc med it Libers Henlagt paa Bencke / oc med byſkaſt giorde paa Bladene 20
lagde oc Helvad Kircke til Canickernis Behoff ibid.
gaff en Marck Guld til Høye Altar at forgylde ibid.
ſtifftede aff Salt Toldbod en Prøbende ibid.
lod kalde til ſig Aar 1188. aff alle Stater her udi Riget nogle Gudfryctige oc kerde Mend/ ſom giorde en Skick oc Kirkeritenſis med Sang oc Læſning / ſom ſkulde holdis udi Riber Stifft/ kaldis Breviarium Eccleſiæ Ripenſis 20
Kongelige Rettighed / ſom tilforn vaar forſommet/ oc icke brugt/ forſkaffede hand tilbage igien/ at ſkulde holdis 21
døde oc bleff begrafven i Løgum Kloſter/ hvor aff Epiſtelen hafver ſit Nafn 21

J.

Jacob den XX. Biſp til Sleſvig Aar 1281. f. 11
vaar Kong Erick Glippings Cantzeler 12
døde Aar 1267 ibid.
M. Jacob ſom bleff kaldet Spilreaff / bleff Biſp i Ribe 26
vaar en Edelmand oc ſtormodig ibid.
ſatte ſig med Krigsmact op imod Hertug Voldemar i Jutland / oc imod Greff Geertaf Holſten/ oc Stormarn 26
bleff forliget med dem ibid.
er annammet under Kong Voldemars den IV. Forſvar oc Beſkyttelſe 26
døde Aar 1345. 27
Jacob Wibiſp ſtreff ſig Biſp til Conſtantz allene for Titelen ſkyld 42
Jacob Matzſøn/ den 32. Biſp til Othenſe 44
før Sognepreſt til Domkircken udi Ribe ib.
bleff ordinerit Aar 1587. ibid.
Jacob Erlandſſøn den IV. den 17. Sielands Biſp Aar 1245. ſød aff Adel 46
bleff ſiden Erckebiſp til Lund Aar 1249. ibid.
bleff fangen til Gifflebierre/ oc indſat aff Kong Christoffer paa Hagenſkow Aar 1259. ibid.
udkom Aar 1261. ibid.
døde Aar 1274. ibid.
maatte reſignere Erckebiſpdommet ibid.
Kloſter gaff ſig under de Minoriter eller Franciſcaner til Roſtild ibid.
døde der ibid.
Jacob Povelſſen / Degen til Roſtild / bleff der ſamtmeſteds Biſp Aar 1344. 47
døde Aar 1349. ibid.
Her Jacob Remnew den 36. Sielands Biſp 48
efftter hannem ſtrede en Reformatz udi Religionen ibid.
Jacob Erlandſſøn den 7. Erckebiſp til Lund 59
hans Moder hed Cecille Erckebiſp Anderſens Syſter Daatter af Margrete/ ſad under Kong Christoffer oc hans Søn Erick Glipping 59
hen ved det 30rende Aar/ udi hans Erckebiſpsdom/

dom/bleff hand fangen aff Kong Chriſtoffer/ udi en Landsby Giſlebierg/oc ført til Fyn til Hagenſtow 59
ſtal haſve været Aarſag til/at nogle Kongens Underſaatte ere bleffne ſlagne ihiel ved Neſtved 59
hans Svoger Peder Bang/ Biſkop udi Roſtild vaar Offverſt for de Oprørſte/ oc haffde i følge med ſig Først Jermer 59.60
døde Aar 1274. forlat neſten aff alle ſine Venner 60
hand ſad fra hans Erckebiſtopsdoms begyndelſe/oc til hans Fengſal 7. Aar/oc leffde ſiden 15. Aar oc en Maaned ibid.
fra det første hand bleff Erckebiſp oc til hans død/ere 22. Aar ibid.
haffde en Broder heed Anders/ ſom forſvarede Bornholm lange imod Kongens Parthi ib.
hans ander Broder Nicolaus var Landsherre offver Skaane/ tilraade Erckebiſpen at hand ſkulde forene ſig med Kongen/ dog til forgeffvis ibid.
ſtiffrede 7. Feſter oc H. Dage i Lunde Chor ib.
Jacob Erlandſſen lod forkynde i Band/ hvor udi Biſp Oluff oc Biſp Kield aff Viborg formeentis/ for de vaare hans Conſtitution imod 106
vilde icke møde til Othenſe/ at krone Kong Erich/forbød Biſperne at møde oc Bandſatte dem ſom kom 106
Jacob Porß/ Greffve i Halland/bleff miſtenckt at Kong Erick bleff ihielſlagen 63
M. Jacob Lange/ Provſt i Lund bleff oc ſat i Fengſel paa Søborg 64
kom ſiden hemmelig aff Fengſel ibid.
Jacobus Nicolai den 16 Erckebiſp til Lund 75
M. Jacobus Skoning den 20. Biſp til Viborg 106
Jacob den 11. Biſp i Viborg 104
Jareld den 4. Biſp til Ribe 17
Jens Andersſen Bieldenack bleff den 26. Biſp Aar 1501. til Othenſe 43
fød i Aalborge Sniſt/ en Skomagers Søn/ ibid.
drog udi Italien/ fick til Rom ſtore Beneficia ibid.
vaar K. Hanſis Raad oc Sendebud offte ib.
paa det ſidſte Kongens Secreteer ibid.
begynte at bygge paa Biſpegaarden ibid.
hand herde ilde for nogen Mandrab/ oc den ſorte Konſt/ſom hand vel ſtal haffve kund 43
foracted Lucheri Lardom ibid.
bleff tre gang forjagt/oc to gange fangen ibid.
holt ſtedſe wenſkaff med de Rommere 43
bleff pine aff de Holſter udi atſkillige maade ib.
bleff en gang offverſtrugen med Hosning/ oc ſat for Fluer/Bier oc Bremſer at ſues 43
bleff undſat med 2000. Rhinſte Gylden aff en Lybſte Borgere/ oc ſlap der med ibid
døde til Lybke ibid.
hans Syſter Daatter haffde Henrich Skeving til Lybke/til Huſtru ibid.
Aar 1520. bleff hand forjaget fra hans Biſkopdomme ibid.
Jens Anderſøn den 29. Sielands Biſp/ Peder Broderſſøn/ døde Aar 1431. 47
hans Vaaben en vaar Jbſkal ibid.
Jens eller Jenes Adzerſſøn den 14. Biſp til Aarhumß 101
Jens eller Johannes Jffverſøn den 23. Biſp til Aarhuß 102
M. Jens (Ægidii) Giødſſøn den 30. Biſp til Aarhuuß 102
Jens Grands Hiſtoria/ vide ante Indicem.
om Jernbyrd 99
er icke først opkommen udi diſſe Lande aff Poponis Jernbyrd ved Jſenſiord 8
haffver lange først været i Brug 8.99
hafver oc været brugt i Engeland/ oc ſteere Lande ibid.
der om findis oc in Novellis Conſtit. Juſtiniani ibid.
kaldis oc Trugſiern/ det er/ det mand ſkal optage oc bære 12. Fied/for mand kaſter det udi Truet/ eller Kiedelen 99
Skurſiern/for hand ſkulde ſkære ſig der ved/oc gaa paa tolff gloende Plougsiern ibid.
Præſter ſkulde beſegle Hænderne eller Fødderne tilforne/for hvogen ſkulde gaa den Dom/at mand icke ved Smørelſe eller ſlige andet/ ſkulde betage Ilden ſin Krafft 99
ſaa ſkulle oc de ſom ſickedis/faſte tre Dage til forn ibid.
M. Jeſper (eller Caſpar) Brochmand er indſtreffvit i Lunde Cannickers Regiſter 90.
Først Jermer bleff hid ind udi Riget kaldet ved Biſp Peder Bang/ til Roſtild/ Aar 1259. 46.60
der hand vaar kommen i Sieland/ haffver hand ødelagt Landet alle vegne 60
er kommen ind i Kiøbenhafn/ igiennem Voldene/ hvor endnu ſtaar en liden Skantze eller Taarn/ kaldis Jermer Taarn/ eller Skantze/ imellem Veſtre oc Nørre Port 60.
Jffver Munck bleff den 29. Biſp til Ribe Aar 1499. 32
vaar aff Adel/ en from oc lerd Mand ibid.
bleff udi ſin Alderdom ved ſin Fromhed/med Biſp Ove Bilde/ der alle de andre Biſper i Danmarck bleffve fangen Aar 1536. f. 32
døde Aar 1539. f. 33
Jffver den 9. Biſp til Othenſe 38

vaar med de andre Biſper forſamled til Vordingborg at giøre Judſte Low / Item til det Concilium ſom holtis til Lund 38
Jlock eller Elocus den III. Biſp til Aarhuuß 99
Innocentius IV. Paffve hafver til Lugdun efterlat Biſpen i Ribe Fuldmact paa ſin vegne / at affløſe Klercke / ſom holt nogen Boelſtab / hvilcken hans Legat tilforn haffde bandſat 21
Jngvor Hiort den 20. Sielandiſte Biſp 47
døde Aar 1309. ibid.
Johannes den XVII. Biſp til Sleſvig ſad Aar 1240. 11
vaar med at giøre Jndſt Low / oc findis udi Kong Valdemars Low / hos de andre Biſper ibid.
døde Aar 1244. ibid.
Johannes II. Bochold den 22. Biſp til Sleſvig ſad Aar 1309. f. 12
vilde raade for meget ofver Capittel oc deris Tienere / men Capittel ſatte ſig der imod 12
Johannes Schonleffve D. Theol. den 26. Biſp til Sleſvig / ſad 29. Aar 13
bleff fangen om Natter tide aff hans Wenner / ſom hand maatte ut lofve til / en ſtor Summa Pendinge ibid.
drog iligen til Rom / ſig at beklage ibid.
forſegte all hans tid ved en uſtadig Lycke ib.
døde Aar 1421. ibid.
Johannes Hee bleff den 18. Biſp i Ribe f. 25
beprydede Liberiet med mange Bøger / ſtrefne med hans egen Haand ibib.
døde Aar 1327. ibid.
D. Joh. Bugenhagius ordinerede til Kiøbenhaffn M. Hans Vandalum, Superintend. til Riber Stifft 34
vaar Sogneherre til Wittenberg 34
M. Johannis Lagonis bleff den 34. Biſp til Ribe 35
Johannes den 7. Biſp til Othenſee / aff hannem veed mand ſøye at ſige 38
Johannes den III. den 21. Biſp til Othenſee / en aff Adel / Aar 1403. 42
hans Vaaben en Krage / eller Vibe / Wgle / eller Hane 42
Johannes Krag / aff Adel / for Diaconus, den 21. Sielandiſte Biſp 47
døde Aar 1300. ibid.
Johannes Hind bleff udvalgt til den 23. Sielands Biſp Aar 1221, men vied 1222. f. 47
døde 1330. til Stralſund / ſom hand viſiterit paa Lande Ryen ibid.
bleff ført til Roſtild ibid.
hafver med varit at ſamtycke Kong Chriſtoffer oc hans Søn Erich Aar 1322. ibid.
vaar med til Nyborg / at ſamtycke Hertug Voldemar aff Sleſvig for Konge / oc Hertug Geert aff Holſten hans Morbroder Sleſvig Herrugdom ibid.
Johannes Petri 5. den 30. Sielandiſte Biſp K. Erichs Cantzeler bleff Biſp Aar 1431. 47
hans Vaaben er en Jbſkal ibid.
vaar med paa det Halmſtediſte Mode / Aar 1435. ibid.
Johan Jbſſen den 34. Sielands Biſp døde Aar 1512. f. 47
før Degen til Roſtild / Provift til Lund / oc Forſtandere til Dalby Kloſter ibid.
vaar en Raffvensberger / Fru Anna Jacob Becks Fader Broder ibid.
Johannes Albertius før Profeſſor Haffn. den anden Evangeliſte Superintend. 48
døde Aar 1569. ibid.
Johannes eller Hans Droes den 10. Biſp til Lund 62
hand ſad under Kong Erich Glipping oc K. Erich Mendved 62
døde Aar 1298. 63
Johannes Graand den XI. Ercke Biſp til Lund Aar 1289. vide Jens Grand ibid.
der hand vaar udvald til Erckebiſp / maatte hand giøre ſedvanlig Eed udi Roſtild Kircke / nerværendis Kong Mendved / oc Dron. ibid.
loffvede ſig altid at ſkulde vere Kongen huld oc tro / oc følgactig i alle ting / ſkulde oc icke hafve Raad med de Fordreffne 63
drog til Rom / der hand vaar udvalt / oc bleff viet aff Paffve Nicolao IV. ibid.
lod giøre en Bog ſom kaldis: Daticiis, ſom endnu findis i Lunde Kircke / hvilcken Bog ſomme kalder en Regiſter ofver Helgen 64
hannem bleff befalet aff Tuſculano Pa ſvens Legat, at forkynde Bandsſtraff ofver Kongens Mandrabere / hvilcker hand traatzelig nectede ibid.
bedreff oc meget under hans Embeds ſtin ib.
giorde ſig der med meere miſtenckt hos Kongen / oc opvacte hannem oc hans Broder til ſtore Forterrelſe 64.
der aff kom det / at hand fierde Aar udi hans Erckebiſtoplig Embede / ſom vaar Anno 1294. bleff fangen aff Herrug Chriſtoffer / Kongens Broder ibid.
bleff ført til Søborg ibid.
ſad der udi it ſtidet Fengſel to Aar ibid.
Aar 1295. ſlap hand løß aff ſit Fengſel / oc ſtyndede ſig hemmelig til Hammershuuß paa Bornholm ibid.
begaff ſig derfra til Lybke for ſickerhed ſtyld. ib.
klagede høylig den Wret / ſom hannem oc hans ſteed vaar / for Paſve Bonifacio VIII. oc angaff Kongen oc hans Broder for Paffven / ved hans Fuldmectige Reginaldum de Seccia ibid.

ſick

ſick Kong Erichs Leydebreff / at hand maatte ſicker komme til Kiøbenhaffn / turde icke fuldelig forlade ſig paa ſamme Leyde-Breff 65
ſendte Nicolaum til Kiøbenhaffn / Canick til Roſtild ibid.
hannem tildømte Iſarnus de tre parter aff Lunde By / de tre parter aff Mynten oc Skat / ſom Kongen der i Byen pleyede at lade annamme / Item alt det Gods Kongen haffde paa Bornholm 65
ſkulde nyde oc bruge det / indtil Kongen betalede alt det ſom Paffven hannem haffde paalagt 66
men der hand fornam Kongens Vrede imod ſig / maatte hand paa det ſidſte undvige Riget / oc oplade Iſarno, Lunde Stiffts Erckebiſtopsdom 66
kom tilbage til Bornholm / oc vaar ilde lidt / aff den ſtore Part 66
der hand det fornam / ſeylede hand bort igien / oc kom ſiden icke meere til Danmarck ibid.
begaff ſig til Parjs i Franckerige / holt der Huuß nogen tidlang ibid.
hannem bleff aff Paffve Benedicto XI. forund Refvels Erckebiſtopsdom ibid.
kom dog aldrig tilſamme Stifft / men lod det fare ibid.
bleff aff Paffve Clemente V. ſat til Biſkop udi Bremen Aar 1307. ibid.
der mødte hannem oc atſtillige Klammer oc Bulder / thi hand lod ſig lettelig operre til Vrede / oc var it uroligt Menniſte 66
ſtod icke vel hos ſine egne eller hos ſine Naboer ibid.
nødtis til endnu nogle gang at forreiſe til Paffven ibid.
paaførde dem tit Tratte / ſom hand vaar ueens med ibid.
døde i Franckerige til Avenion 20. Aar effter / hand vaar bleffven Biſp til Bremen 66
haffver ſtifftet 6. Preſteprebender udi Roſtilde Kircke / ſom nu ere de Høylærde tillagt 67
haffver vied en Biſp / heder Hans / Kongen uadſpurd / oc hannem imod / ordineret ibid.
hans Hiſtori er her for dette Regiſter at finde.
Johannes Brochſtorp den 25. Erckebiſp til Lund 86
Johannes Væs eller aff Veſel den 29. Erckebiſp til Lund 94
Johannes den 5. Biſp til Berglum 106
Her Jørgen Vinter foreholt med ſtor flittd den Chriſten Kircke udi det Hertugdom Sleſvig / det H. Evangelium 34
Jørgen Jenſſen Viborg Meſter udi Bogelige Konſter 44
bleff den 30. Biſp til Othenſee Aar 1537. ib.
vaar den førſt udi den reformerede Religion ibid.
Biſp Jørgen Friis den 19. Biſp til Viborg / forlanis med Vrelaff oc Sibber Kloſter 105
forſtreff ſig icke at giøre nogen Tumult / eller at komme udi forige verdighed igien ibid.
Jord ſkelf i Danmarck Aar 1272. f. 224
Item Aar 1068. Item 1198. Item 1409. 24. 38.
Iſarnus Paffvens Legat ſendis hid ind i Danmarck / at Paffvens Dom imod Kong Erich Mendved ſkulde effterkommis 65
bleff Erckebiſp til Lund effter Jens Grand 66
kundgiorde Paſvens Interdict, ſom varede alene paa 65. Aar 5
drog til Aalborg / oc ſtreff Kongen venligen til dog icke uden Truſel / at hand ſkulde ſtille Erckebiſp Jens Grand tilfreds 65
udrettet inted hos Kongen / paa Erckebiſpens vegne / uden ſick it Leidebreff / at Erckebiſpen maatte ſicker komme til Kiøbnhaffn ibid.
ingen haſver lagt ſteere Kircker til Cannickernis Prøbender / i ſaa kort en tid end hand 67
giorde det / paa det hand kunde ſkaffe ſig yndiſt ibid
Iſlender begærede ſelff aff Erckebiſp Adelberto deris egne Biſper 49
dem bleff tilſtedt Iſlaff ibid.
Iſland haſver to Biſtopsdomme / det til Skalholt / oc det til Holle 110. 113
Julius II. Paffve gaff en fuldkommen Forladelſe paa alle deris Synder / dem ſom beſøgte Riber Kircke / paa den Dag / ſom Biſp Iffver Munck Sang der ſin førſte Meſſe 33
Jnland er deelt aff Kong Svend den II. udi tre Stifft / ſteere end det vaar tilforn / udi det til Aarhuuß / til Viborg / Wendſyſſel 48.

K.

KAllundborg er bygt aff Eßbern / Erckebiſp Abſolons Broder / Aar 1171. 56
ſkulde vere it Vern imod Sørøffvere ibid.
Keyſer Karl den Store vaar Kong i Franckerige 2
haſver tvunget alle Sayer til Herſamhed / oc at annamme den Chriſtelige Tro. ibid.
ingen Keyſer regerede Aar 1273. udi 9. Aars tid 62
Kield den 4. Biſp til Viborg 102
bleff Bandſat aff Erckebiſp Jacob 103
Kiøbenhaffn / Kiøbmandshafn / der bygde Abſolon it Slo / kaldis Stegelborg Aar 1168. f. 56
fick førſte Priviletzier aff Biſp Jacob Erlandſſen / Aar 1254 46
Kong Knud den Haarde regerede ofver Danmarck oc Engeland Aar 1036. f. 9.

S. Knud bleff slagen til Otthense/ fordi hand paabød at giffve Tiender/ Aar 1086. f. 37. 49
bleff Skrinlagt oc hellig giort 37
Knud den 15. Bisp til Viborg 105
Kong Knud/ Svendssøn tog mange Prædicanter med sig aff Engeland/ hvoraff nogle blefve beholdne/ andre sendt til Sverig oc Norge at predicke 5
sendte Sigefridum Bisp aff Engeland til Norge at predicke 6
sendte Aar 1120. Regnerum aff Engeland/ vied aff Ælnotho Cantuariense, til Othense ibid.
beflitede sig at fuldkomme Lunde Kirckis Bygning 49
Kong Knud den første Kong Valdemars Søn dede Anno 1202. 21
Kong Knud den Store holt it Concilium til Slesvig/ Aar 1036. f. 9
Kong Knud den Store kald/ Kong Svends den Store Søn/ kom̄ udi hans Faders sted 36
vaar Kong udi Danmarck/ Engeland/ oc siden i Norge ibid
forfremmede Religionen 44
bleff paamind aff Erckebisp Unuano til Bremen/ at hand icke stulle tage Bisper aff Engeland/ men aff Bremer Kircke 45
tog samme paamindelse ilde op i Førstning ib.
bleff siden til Vens igien med Bispen ibid.
loffvede at forholde sig effter Paffvens Forordning ibid.
kalder sig Cnutonem den Fierde 49
hans Breffs Indsegel ibid.
aff dem som ligger paa Cannicke Gods/ lod hand moxen all Konglig Sagefald oc Rettighed falde 50
Knuds Brødre oc Conventet til Othensee/ deris Indsegle er: S. Knud sidder kronet paa en Stoel med hans Kaabe paa/ oc Scepter i Haanden 37
S. Knuds Kloster bleff prydet oc ziret med ny Bygning/ Pulpetur Aar 1464. 42
bleff igien indvied aff Bisp Carl Rønnow 43
S. Knuds Munckene blefve igien indsette/ siden de udi 14. Aar vare forjagede 43
Knud Gyldenstiern/ Henrichs Søn bleff den 28. Bisp til Othense Aar 1527. f. 44
kom udi Wgunst/ hos det Oldenborgist Slect oc bleff affsat ibid.
sick siden Bistopsdommet igien ibid.
bleff fangen aff Claus Daa/ Høffvitzmand offver Othense Gaards Læn/ Aar 1536. oc førdis til Kiøbenhaffn/ paa almindelig Herredag ibid.
Hertug Knud/ Kong Voldemars Fader/ som da 24. Aar tilforn/ vaar ihielslagen/ oc nu opgraffven/ oc did forflyt/ bleff høytidelig sat paa Alterit i Ringsted/ oc hannem forkynt/ her effter at dyrckis/ som andre Helgene 55
hannem hafver Paffve Alexander III. ocsaa tilforn hellig giort ibid.
Knud Valdemars Søn bleff paa sit sivende Aar kronet ibid.
haffver udi hans Regimentis tredie Aar stadfest den Gaffve oc Privilegier som hellig K. Knud tilforn haffde giffvet Lunde Kircke/ oc kallede den S. Lauritz Kloster 56
udi hans Regimentis siette Aar/ ere til Lund sammend kallede aff alt Riget Gudfryctige oc lærde Mænd/ oc bleff samtyct/ at udi Kircketieniste med Sang oc andet stulde ens holdis udi alle Kircker offver Danmarck uryggeligen 56

L.

LAuge Vrn den 12. Bisp til Viborg 104
Lauge Vrn den 35. Sielands Bisp. Aar 1529. 47
Lauritz Bertelsen den 27. Bisp til Aarhuuß 102
ingen Leegmand/ eller ulærd skal sættis til Official eller Fogt offver noget Geistlig Gods. 87
Læire hos Rostilde/ fordum Læderum kaldet 1
Leofdagus en Friißlender/ bleff sat aff Kong Harald til Ribe den første Bistop 16
vaar ordineret aff Adeldago II. Bisp til Bremen/ Aar 950. ibid.
bleff forfuld aff den Vantroendis Almue/ oc slagen ihiel/ der hand prædickede Guds ord. ib
bleff begraffvet i vor Fruis Kirckegaard. ibid
der er bygt it lidet Skur offver hannem ibid
er siden flyt inden Kircke Veggen ibid.
bleff lang tid formedelst Mirackel/ Nafn kundig ibid.
hans Been bleffve i Skrin lagde oc ved Bisp Rodolphū den IX. sæt til Alteret/ uden Pafvens eller Erckebispens Vidstab 19
Lindholms Slot er ødelagt 79
Lino (Linus) den 5. Bisp til Othense 38
Keys. Lodvig/ Keys. Carls Søn lod holde it Concilium til Acken Anno 817. 2
Løgum Kloster kaldis Locus Dei 24
Loiius den 8. Bisp til Othensee 38
om hannem veed mand intet ibid.
S. Lucii Pafvens Hofvit sigis at hafve værit forvarit udi Rostilde 73
Lunde Erckebistopsdom bleff allene ved macht 20
Lunde Stifft oc Othensvig Læn en tidlang under Rostild Stifft 45
sick sine egne Bisper Aar 1065. ibid.
Lunde Kircke begyntis først at byggis udi Kong Svends tid 6. 49
kaldis aff Saxone: Hypogæum: Krafften-Kircke 6

sigis

ſigis at Bernhardus ſød i Engeland / ſkal ligge der begraffven ibid.
Lunde Stifft med begge Hallind/Blegind/Liſter oc andre Oer/ der til liggendis/hvad den haffver for Kisbſteder under ſig 48
haffver Herrider 36. Kircker 505. ibid.
er ferſt funderit aff Kong Svend den II. Eſtridſſøn ibid.
Eginus vaar Lunde eniſte oc førſte Forſtandere 49
Richvaldus den anden Biſp ibid.
bleffve forordnede en Proviſt oc ni Præbender til Preſter oc Skolens Rente aff Kong Knud 49
udi Kong Knuds tid / var allene tilſticket en Formand oc Forſtander / ſor det forordnede Collegio, oc kaltis Præpoſitus ibid.
Cannickerne vare ni allene kaltis alle til hobe Brødre ibid.
Forſtanderen hafver Kong Knud und oc efterlat til førøring den fierde Part aff Mynten/den fierde Part aff Borgerlig Skat / den fierde Part aff Sommer Siiſe oc Told / oc det til evindelig Eyedom at beſidde 49
I. 3. Adzerus, den førſte Erckebiſp / under Kong Oluff Hunger 50
Lund bleff udſeet til Erckebiſp Sæde aff Paffvens Legat Card. Alberico 51
bleff giort til Erckebiſtopdom for diſſe Riger/ Dannmarck/Sverige oc Norge/hvor de ſkulde tage deris Biſper 51
begaffvede Lunde Kircke med ſtor Gods / ſom hand tillagde ibid.
II. Eſtild/vaar Adler Broders Søn/tilforn Proviſt i Lund/men vaar nu Biſtop i Roſtild/bleff Kirckens Fader/ſom tilforn vaar en Søn 52
indviede Lunde ſtore Kircke udi hans Embedis ottende Aar/ Jomfru Marie oc S. Lauritz til Loff 52
forøgte Skole Rente/ſom i fordum Dag vaar alleniſte to Marck/ aff ſit Biſtops Kammer/ der foruden med 6. Marck 53
ſtifftede ſieere Præbender/oc tillagde dem nogle Gaarde / oc nogne viſſe Penninge aff Lunde Byes oc andre Byers Indkomſt ibid.
forordnede Cantores udi Kircken / oc Beſoldning til dem 53
Lunde Cannicker bleffve kallede S. Lauritz Cannicker / men udi Almindelighed bleffve de alle tilhobe kallede Klercke 53
deris Vilkaar haffver i fordum tid icke været med de beſte 54
Eſtild oc hans Succeſſor, forordnis til Paffvelig Legat, offver alle diſſe Nordiſte Lande oc Sverigis Førſt/hvilcken Titel alle Lunde Erckebiſper haffve ſiden fra den tid brugt 54
ſammme Cannickerne i Lund all Tiende hver aff ſine egne Præbende Gaarde ibid.
III. Abſolon 55
IV. Andreas en Sielandsfar / Sunnis Søn/ Ebbis Sønneſſøn 57
Lunde Kirckis Privilegier ſtadfeſtis Aar 1203 aff Kong Valdemar 57
forordnede at Lunde Cannickerne ſkulde høre til/alt hvad bleff offret paa S. Lauritz høye Altar 58
V. Petrus, den førſte er Erckebiſp Anders tilforordnet til en Med Biſp 58
ſkal haffve været Erckebiſp Anders Broder 58
ſad kun 4. Aar oc døde udi det ſamme Aar/Erckebiſp And. døde ibid.
VI. Offo eller Ulfo er ſaa meget ſom Chriſtoffer 59
VII. Jacob Erlandſſen den I. 59
gaff til Lunde Kircke alt ſit Gods rørendis oc urørendis i Hoffverſtorp / Dagſtorp/ Sarsløff oc Nørrehvidinge / Item en Mølle udi Treye 59
bleff forordnet/at tolff Skolebørn ſkulde haffve deris Opholt aff ſamme Gods ibid.
VIII. Erland 60
Samme Aar ſtifftede B. Raſmuſſen / hves præſentatz hører til Erckedegen 61
IX. Trugotus eller Trugils Toſteſſen/ſad under Kong Erich Glipping 62
for hans ſkyld er Lunde Kircke det Romerſte Sæde meer undergiffven ibid.
nøddis til at forplicte ſig oc ſine Efterkommere / at betale for ſin Erckebiſtopelig Pallio, oc for indvielſe icke ringere/ end 4000. Rhinſke Gylden / hvilcken Summa er der efter forringert / oc ſat for 2000. Gylden 62
gaff til Lunde Kircke tvende Gaarde/liggendis i Giedersløff ibid.
X. Johannes eller Hans Droes Aar 1232. ſ. 62
under hannem haffver Haagen Erckedegen/ funderit S. Vincentii Altar/oc begaffvet det ibid.
hand haffver oc ſtifftet Gods til Lunde Kirckis Bygning / oc til Cannickernis Bord ib.
haffver Bandſat alle dem/ſom haffve beſvoret ſig med hver andre/oc thieſlagen. Kong Erich Glipping 62
Aar 1288. haffver ſtifftet S. Hans Baptiſtæ Altar i Kraffts Kircken / oc begaffvet det 63
Lunde Byes Gaffve aff de 27. Marck denariorum novorum, ſom vaar kallede Medſommers Gield / Confirmatz kalder det Sommergield/ſom vaar Cannickerne oc Capitelet forunde aff Arilds tid/ bleff aff Kong Erick Mendved ſtadfeſt ibid.

S. Hans Altar bleff stifftet aff M. Trugels/ Præposito S. Hans Evangelist oc S. Karine til Loff/ oc gaff noget Gods der til 63
samme M. Trugels gaff sit Gods til Kircken liggendis i Sandby/ hvor aff holdis Aarlig Begiengelse/ naar Klocken slaar 12. 63
XI. Johannes den II. aff det Naffn Graand bar det/ de gamle kallede hannem Jønes 63
vaar fød i Sieland/ aff de Hvider deris Stamm/ bleff Erckebisp Aar 1289. ibid.
hans Moder vår Cecille/ den første Skialm Hvidis Daatters Daatter Daatter ibid.
var Doctor juris ibid.
hannem var Kong Erich Mendved oc hans Broder Kong Christoffer meget gram/ fordi hand hafde besvoret sig med dennem/ som sloge forneffnde Kongens Fader ihiel 63
hans Svogre oc Blodsforvante bleffve derfor mistenckt ibid.
Lunde Kircke oc den Erckebiskoplig Sædis Klenodie skal være borttagne ved Kong Erich/ effter Erckebisp Jens bleff fangen bortført/ oc mange Kongelige Brefve ere forrickte 67
XII. Isarnus eller Isernus Paffve Bonifacii V. III. Legat kom effter Erckebisp Johan. Grand/ Aar 1303. f. 66. 67
var fød i Franckerige/ eller i Italien/ som andre meene 67
S. Andreæ Altar/ ved Seyerverckett er stifftet aff Andrea Præposito 67
der Isarnus vaar udvald/ drog hand til Rom/ at forhverffve sig Pallium aff Paffven/ oc Stadfestelse paa Stifftet ibid.
kom tilbag igien til Lund/ der hand det hafde bekommet Aar 1304. ibid.
Lunde Capittel oc icke Biscopen/ hafver Magt at udvelge Decanum 68
sad ved 7. Aars tid/ oc bleff siden forsticket ad Salernitanam Ecclesiam ibid.
døde Aar 1310. f. 68
XIII. Esgerus Juel/ som tilforn vaar Bisp i Aarhuus/ bleff Erckebisp i Lund Aar 1310. f. 68
befalede at hver Cannick skal hafve sin Fuldmectige (Procuratorem) udi Capitlet 69
S. Michels Altar er stifftet aff Ascero Presbytero under Orgelvercket ibid.
S. Hansis Altar bleff stifftet aff Olao Averliano Canonico Lund. lagde der til nogle Gaarde 69
Lunde Capittel gaff Kong Erich Mendved/ udi Erckebispens fraværelse Forjettelse Breff paa Bornholm at beholde for Krigs Omkost/ indtil det bleff løst ibid.
XIV. Carolus, hvis Forældre hede Erich oc Inger/ var for Provist til Lund 70
Lunde Capittels Privilegier bleffve stadfest aff Valdemar Ericksøn/ Kong Abels Søn/ ved Greff Geerts Syster/ som nu vaar holden for Kong aff sommie/ giort dem fri fra all Ledings Tynge/ saa oc Vbbuds Skat/ Jme/ Stuht/ oc andre udgifft 70
Erckebisp Carl lod bygge it Capel/ S. Dynis til ære ibid.
lod oc bygge S. Margrete Altar ibid.
gaff noget Gods til Capittelet ibid.
forordnede/ at de Cannicker/ som noget længre vare borte/ end nerværendis/ skulde icke holdis for nogle nerværendis oc residerendis Canicker 70. 78
hafver lagt Bræserup Kircke oc en Mølle/ til it Præbende 71
lagde oc Aarsted Kircke til it Præbende ibid.
hafver skiød Capitlet sit Gods i Landsbyer/ &c. til ære Fester at holde hellige/ som ere hellig Legems Dag/ Mariæ undfangelse/ oc Matthiæ Apost. Dag ibid.
en Gaard liggendis i Vomb bleff giffven aff M. Peder Estildsøn til Lunde Capitel ibid.
sigis først at hafve indført i Skaane/ Halland oc Blegind Kong Magnum Smeg aff Sverrig/ med de andre Skaaningers Raad oc Samtycke/ hvilcket Lande de Holster den tid inde hafde 71
døde Aar 1334. der hand hafde siddet ved 10. Aar ibid.
hans Broder vaar Hans Erichsøn/ Lansmand paa Bornholm Slot/ oc Landherre ofver samme Øe/ hvilcken oc gaff noget Gods paa forbeneffnt Øe til Capittel Aar 1335. f. 71
XV. Petrus den anden aff det Naffn/ der hand sad Erckebisp/ hafde Kong Magnus Smeg Skaane inde 72
hafver oc lagt noget Gods til Lunde Capittel/ oc lagt noget Gods til S. Annæ Altar 72. 73
S. Peders oc S. Anders Altar/ som nu kaldis Hyppolyti Altar/ bleff stifftet aff Her Niels Bunckeflod 74
S. Mortens Altar stifftet Stigotus Pedersøn/ oc begaffvede det med Gods ibid.
forordnede Aar 1348. til de Cannicker/ som sagte Choret 150. Marck 74
S. Andreæ Altar stifftet Peder Svendsøn/ ved den Nerre side Lunde Kircke ibid.
samme Peder Svendsøn stifftede oc hellig Kaars Altar/ forordnede oc at Landsby Præsters Arffving skulde nyde all den Indkomst/ som falt fra deris Død til den første Sondag effter Paaske/ dog saa/ at de samme Arffvinge skulde i midler tid forsiune Kirckerne med Præsterne paa deris egen Bekostning 74

til

til Lunde Kircke bleff gifvet meget Gods aff at-ſtillige/ for deris Aarlig begengelſe 75
døde Aar 1355. der hand haſde ſiddet 21. Aar/ 75
XVI. Jacobus Nicolai udvelgis Aar 1355. 75
gaff Capittel Friheđ / icke at ſkulde udgiffve Cathedraticum, oc at være fri for Erckebiſkoplig Tynge / oc det udi de Kircker/ ſom er lagde til deris Præbender oc Værdighed 75
undre dem all Erckebiſkoplig Jurisdiction ofver deris eget Gods/ Kircke Gods oc Verdſlig Eyendom ibid.
efterlod dem oc mact / at ſtraffe offver deris egne Halſſtarrige ibid.
efterlod Cannickerne/ for de Stiffte der ſkulde giøris i Choret/ 200. Marck ibid.
ſtadfeſted Lunde Capittel oc Kirckis Privilegier 76
Aar 1359. udi hans Erckebiſkops Sæde 4. Aar bleff hand fangen paa Aahuus / med alle dem hand haffde med ſig / aff Kong Erich i Sverig 76
Aarſag til hans Fengſel/ ſigis denne at haffve været/ at hand icke vilde oplade Bornholm for Kongen 76
ſlap ſiden løs aff ſit Fengſel/ oc begaff ſig igiæn til Bornholm/ hvor hand bleff til ſin døde dag ib.
Aar 1361. døde paa Bornholm / udi hans ſiette Erckebiſpdoms Aar ibid.
hans Legem bleff ført til Lund/ fordi hand døde udi hans Vandring ibid.
XVII. Nicolaus eller Niels Joneſſon Cannicke i Lund/ bleff Erckebiſp Aar 1361. 76
ſad under Kong Valdemar/ Dronning Margrete/ oc hendis Søn Kong Oluff ibid.
gaff Cannickerne Privilegier om Maadens Aar/ om Cathedratico, oc om andre Erckebiſkoplig Pens oc Skat / icke til Erckebiſpen at betale aff deris Præbenders oc Herligheds Annexer. 76
paa diſſe Privilegier haſve hans Efterkommere Erckebiſper ſøret eens alle ſammen 77
kundgiorde Aar 1362. med obne Breffve/ at hand haffde igien bekommet Bornholm / oc Hammershuuß aff Kong Valdemar ved Jacob Split / Ridder ibid.
forplictede ſig ſamme Land oc Slot igien at oplade til Kongen / naar ſomhelſt Kongen vilde / uden all Modſigelſe 77
lofvede/ at ſaa lenge hand oc hans Efterkommere/ Erckebiſper i Lund / haffde ſamme Øe oc Slot i anvorde/ da vilde hand inter forſtinge aff Kongens Ret ibid.
haſver meer aff Nød / end aff fri Villie maatte gifve Kong Voldemar dette Forplictelſe Breff 77
S. Knud Kongis Altar bleff ſtifftet aff Cerille, Luderi Buchorns Huſtru ibid.
Lunde Kircke er gifven aff Dronning Margret
it Monſtrants/ meget dyrbar / giort aff en ſtor Beril/ oc andre dyrebare Perler oc Guld/ med nogen Helligdom oc Been 78
haſver lagt noget Gods til Erckebiſpens Bord 78
udi deſſe Erckebiſpens tid/ ere alle Erckebiſpens Tiende forunte Decano udi alle Annexe Kircker ibid.
Lunde Clerici oc Geiſtlige vare gandſke forhadede oc ilde undte aff Adelen 79
Lunde Kirckis Beſtermelſe Breff kaldis Paſve Gregorii XI. Breff ibid.
døde ved Aar 1379. udi hans Erckebiſkopsdoms 18. Aar ibid.
haſver ſammenſtreſvet en Krønicke om Lunde Erckebiſper ibid
XVIII. Magnus eller Mogens føđ i Fyn/ bleff Erckebiſp Aar 1379. f. 79
ſtadfeſted Lunde Capittels Privilegier ibid.
ſad der Kong Oluff Haagenſſen med ſin Moder Dron. Margrete ſtyrede Danmarck 79
gaff en Gaard til Capitteler 79
haſver forſtyt en Qvindis Been / heed Magnildis, aff Fulero ofte/ ſom tilforne var uretferdelig tagen aff Øgge aff ſin Sønne Qvinde/ fra det Capel/ til Lunde Kircke 79
lod Befalning udgaa/ om Stickelighed udi Choret at holde 80
haſver Vandſatt Kirckens Roſvere / oc dem ſom vanhelligede det ſom helligt var / efter ſine Formands Exempel ibid.
døde Aar 1390. der hand haffde ſiddet ved 11. Aars tid ibid.
falt aff en Bro ved Aahuus Slot/ oc døde aff ſamme fald ibid.
bleff ført til Lund/ oc der begrafven udi S. Lauritz Kircke ibid.
XIX. Petrus den III. aff det Naffn / bleff vied Aar 1390. f. 80
døde til Helſingborg/ der hand haffde ſiddet it Aar oc nogle Maaneder ibid.
ſtadfeſted Capittels Privilegier, oc undte/ iblant andet / Prælater oc Cannicker / Erckebiſpens Told aff Sild / oc alt andet / med all Erckebiſpens Ret/ udi deris egit Gods ibid.
tillagde dem oc 40. Marck Sager / oc de Sager ſom ringere vare/ ibid.
Item de Pemninge/ ſom gaffs for Mandrabe-ris Affloſning ibid.
XX. Jacobus Gerardi, den III. aff dette Naffn bleff Erckebiſp Aar 1392. f. 80
hans Fader heed Gerardus ibid.
ſtadfeſted Capittels Privilegier 80
ſad der Dron. Margret ſtyrede Danm. ibid.
S. Magdalenæ Altar bleff ſtifftet under denne Erckebiſp aff Frue Ide aff Gladſaxe / oc lagt icke ringe Gods der til ibid

Digitized by Google

denne Erckebisp hafver oc stifftet S. Knuds Kongis oc Martyris Altar / Aar 1400. oc lagt Gods der til 81
alle dem som søgte S. Lauritzen Kircke paa Canuti Kongis oc Martyris Dag/ gaff Paven Bonifacius den 9. Afflat 81
paabød at den Canicke / som icke hafde sin Fuldmectige i Capittel/ skulde betale 2. Marck Sølff 81
stadfested det Altar/ som hand hafde selff funderit, oc lagde Gods der til 82
lagde til Erckebispens Bord / Meßbyholm/ med det Gods der til ligger ibid.
døde/ der hand hafde siddet noget ringere end 18. Aar ibid.
efterlod i sit Testament Erckebispen/ som kom efter hannem/ alle haande Bostaff/ oc mange Sølfkar/ hvilcke / en kort tid der efter/ stemmelig forkoms oc blefve bort ibid.
satte Her Absolon Pederssøn / Arffving til Herløff som da hafde Lillse/ Elleholm til pant/ hvor paa Erckebispen laante aff hannem 1000. Marck Sølff ibid.
XXI. Petrus Kruse/ den 4. aff dette Nafn/ med det tilnafn Kruse / er udvalt Aar 1410. 82
sad under Dronning Margrete/ oc Kong Erich aff Pommern ibid.
stadfested Capittels Privilegier ibid.
lagde det til/ at hand icke skulde sette nogen Advocat, (Slotherrer) paa Stifftens Slotte/ icke heller sette nogen Officialen (Embedsmand) oc fver Lunde Gaard/ uden med Capittels Samtycke oc Vilie ibid.
samme Official skulde vare en Geistlig Person ibid.
Aar 1416 hafver/ som nogle mene/ ladet til Skibs udføre aff Skone meyen all Kirckens liggendefæ / oc Sølfkär / dertil oc saa Erckebispens Lue / Staff / oc andre Erckebispens Stycke/ som icke var ringe Penge værd 83
dette er kommen Sørøfvere til Byrte/ oc ført til Kiil/ icke uden Kirckens store Skade ib.
døde Aar 1418. der hand hafde siddet hen ved 8. Aar 83
XXII. Petrus Lycke/ den V. aff dette Nafn/ som tilforn var Bispop i Ribe / aff de Lyckers Stamme / bleff Erckebisp Aar 1418. 83
sad der Kong Erick aff Pommern / regerede her udi Riget ibid.
stadfested Lunde Capittels Privilegier ib.
gaff til Rom for Pallio oc Stadfestelse 4000 Rhiniste Gylden / oc skulde de nu her efter give Pafven 2000. Gylden/ fordi at Kirckens oc Lunde Sadis Rente var nu ved langvarendis Krig forringes ibid.
forhvervede aff Pafve Morit den 5. at i den sted som Erckebispen ibid.
udlaste Elleholms Slot/ med det Gods/ som der tilhørde/ fra Absolon Pederssøn af Herløf 83
lagde en Gaard til Kircken/ liggendis i Vestre Møllebierg 84
Aar 2430. hafver hand bestycket en Grund oc Gaard til Prestens Voning oc Residentz i Vesby Sogn 84
hafver lagt tu Gaard i Landskrone til vor Frue Altar ibid.
døde Aar 1436. sad ved 18. Aar/ bleff begrafvet udi S. Jørgens Capelle 84
XXIII. Johannes Laxmand/ den Tredie aff dette Nafn/ bleff Erckebisp/ Aar 1436. ibid.
var tilforn Decanus i Lunde Kircke ibid.
stadfested Lunde Capittels Privilegier ib.
kronede Kong Christoffer aff Beyern / Aar 1440. ibid.
viede oc stadfestede M. Hennekinum Bispop til Othense 84
formedelst denne Erckebisp er den Antiphona indført om Jomfru Maria/ hvilcken saa begyndis: Beatia immaculata, &c. 16
sad 17. Aar/ oc døde paa Erckebispens Slot Fliging/ Aar 1443. 85
XXIV. Tuuo Nielssøn fød i Viborg/ D. Theol. bleff Erckebisp Aar 1443. 85
var tilforn Erckedegen i Lund 85
stadfested Capittels Privilegier ibid.
sad under Kong Christoffer aff Oldenborg/ hvilcken hand oc kronede / Aar 1449. ibid.
aff Lunde By bleff en stor part brend/ Aar 1452 ved Kong Carl Knudssøn ibid.
denne Erckebisp lod opbygge en Muur omkring Erckebispgaarden i Lund 85
hafver oc sat Muur omkring det Huß/ som kaldis Camera, med Salē oc Hafven der hos ib.
Lunde Prælater oc Capittel efterlod Bønder/ boendis i Raaby magle / en Gaard udi Nørre Knastrup/ med saadan Vilkaar/ at de der aff skulde gifve til Aarlig Landgield 8. Pund Byg 85
døde Aar 1472. udi sit Erckebiskopsdom 29. Aar 86
XXV. Johannes i Brochstorp / den 4. aff det Nafn/ fød i Steland aff Brochstorpe Stamme ibid.
var Kong Christians Cantzeler ibid.
bleff Erckebisp Aar 1457 2. ibid.
hand svor Capittel den sedvanlig Eed ibid.
Lunde Capittel skal hafve Fuldmact at udvelge en Provist / Decanum, Erckedegen oc Cantorem ibid.
denne Erckebisp hans betalede oc pro Annata som de kalde der 2000. Ducater 87
Lunde Kirckis Privilegier bleffve stadfest aff Pafve Sixto IV. 87
Aar 1478. drog hand til Rostock med en Flaade/

de/ ſtatlig udred / oc hafver taget imod Frøi-
cken Kirſtine / Hertug Ernſtis til Saxen oc
Electoris Daatter / Hertug Hanſis / ſom da
var udvalt til Danmarckis Konge Gemal 88
førde hende ind i Danmarck / hves Bryllup
bleff der efter holdet i Kiøbenhaffn med ſtor
Pract 88
Aar 1483. kronede hand baade Kong Hans
oc Dronning Kirſtine ibid.
Aar 1488. lod ſette Muur om Flyinge / en
aff Erckebiſpens Slotte ibid.
hafver oc ladet ſærde oc oprette nogle andre aff
de beſte Erckebiſtoplige Gaarde oc Slot ib.
Aar 1489. haffver hand ſammenſtreffvet
Capitlets Løwe oc Ordinantzer, aff hvilcke
den ſtørſte Part endnu brugis oc holdis ufor-
krencket 88
døde Aar 1497. aff Peſtilentze/ der hand haf-
de ſiddet næſten 26. Aar ibid.

XXVI Birgerus, en Meſter udi Vogelige Kon-
ſter / oc der efter Dronning Dorotheis oc
Dronning Kirſtinis Cantzeler 88
var fød udi Halland / aff ringe Slect oc For-
ældre / hans Fader var Degen oc Klocker i
Lindbierg Sogn i Nørre Halland ibid.
ſtudered til Griphswald oc bleff der promo-
verit til Meſter Philoſophiæ 89
bleff Skolmeſter til Lund ibid.
kom udi Kong Chriſtiani I. Cantzeli ibid.
bleff Canniche i Lund / oc icke lenge der efter
Erckedegen i Roſtild ibid.
Aar 1477. bleff hand Dron. Dorotheis Can-
tzeler i Kiøbenhaffn ibid.
bleff Dron. Kirſtinis Cantzeler efter Dron.
Dorotheis dødelig Affgang 89
ſad / der Kong Hans oc hans Søn Kong
Chriſtian den II. vare Konger i Danm. ib.
hannem hafver Niels Hack med nogle aff
hans beſtorne oc medſøgere af Adel været høy-
lig imod/oc giort hannem ſtor Beſværing ib.

klagede allevegne / hvorledis Erckebiſtopdom-
met var forringet/formedelſt hans Formands
Erckebiſp Joh. Brochſtorps Regimente ib.
der hand igien fordrede oc bekom Jordegods
oc Kirckens Gaarde / ꝛc. bleffve mange han-
nem ugunſtige 89
hannem brøyede mange hans Lyſte oc Stam-
me ibid.
oprettede der formedelſt Dyd/ Gudfryctighed
oc andre høye Gaffver ibid.
beviſte Kong Hans ſynderlig Tro oc Hielp u-
di den Krig imod de Svenſte ibid.
hafver holdet Kongen nogle Fenniker Knæ-
re til hielp ibid.
Hannem bleff aff Kongen / nogle Aar der eff-
ter / paaført en Tractat / om Bornholm oc
Hammershuus / ſom hand vilde hafve fra
Erckebiſtops Sæde 89
kiøbte for ſine egne Penge 6150. Marck aff
Kongen den Gaard Aagerup i Fiæli Sogn
90
Item Hartager Mølle oc 38. andre Bonde
Gaarde/ſom med Rette hørde til Aagerup. 90
der hand haffde ſom en Kirckeverge / haffe
Lunde Kircke Gods i anvorde it heelt Aar/
haffde hand giort Lunde Capitel Regenſkab
Aar 1505. ibid.
kiøbte en Gaard i ſin føde By Lindbierg/ hvil-
cken hand ſiden gaff til Lundbierg Kircke 90
Niels aff Harrebierg ſtifftede it Altar Jomfru
Mariæ til Loff/under Orgelwerket ibid.
denne Erckebiſp bleff ſkiøt Aagerups Gaard
aff Steen Bilde aff Lungs Gaard / oc det til-
liggendis Gods paa Kong Hanſis vegne/ oc
efter hans Vilie 90
Aar 1515. kiøbte hand ſig oc ſine Arfvinger en
Gaard i Liſterbye/udi Blegind 91
til Cantoriet i Lund hafver Kong Chriſtiern
I. lagt Engelholms Kircke Aar 1516. ſ. 91
denne Erckebiſp Byrge hafver borrbyt baade
Barckager/ ſom oc Engelholms Kircker/ for
to andre Kircker/ſom laa nermere ibid.
døde Aar 1519. der hand haffde ſiddet 22.
Aarre. ibid.
var paa Legemlig Stickelſe en Lau Mand/dog
ſtormodig oc prectig ibid.
ſagde: det bør os at giøre S. Laurits Dug no-
get bredere 91
holt it ſtort Tal Folck / oc lange ſkeere/ end no-
gen aff de forrige Erckebiſ er haffde giort 91
hafver ſelff opteneckt ſig it Vaaben/ſom var en
Lind/den udſtrackte ſig i fem Greene/paa hvil-
cke ſad 5. Roſer/ꝛc. ibid.
hannem paaførdis Tractat af Henrich Krum-
medige / Ridder oc Rigens Raad for ſamme
ſit Vaaben / tht hand førde i lige maade en
Lind i ſit Vaaben ibid.
forſvarede ſig for Kongen oc Rigens Raad/
at de nøyedis der ved 92
udtyder ſin Linde oc andre Mærck ibid.
hans Død efterfuld / ærkillige oc ſvbuaffvelli-
ge Vulder udi Lunde Sæde 93
17. Aar efter hans død / ere der 5. ophøye-
de til den Erckebiſtoplige Stoel ſom haffve
Erckebiſtopelig Naffn / oc allenſte bleffve ud-
valde oc icke aff Paſven til Rom ſtadfeſte / aff
hvilcken ingen leffvede lenge/ udi deris Stifft/
icke heller døde i Stifftet ibid.

Lunde Erckebiſpens indvielſe hørde aff gammel
tid Capittel til ibid.

XXVII. M. Georgius à Schotbergvar Kong Christian II. Secreterer, var fød aff ringe Slect 93
var Erckedegen i Aarhuus ibid.
bleff Erckebisp paa Kongens Forbøn / Aar 1520. f. 93
bleff tilsvunget at forlade Sædet / der hand neppelig hafde siddet udi 2. Aar ibid.
befrycted sig for Kong Christians den II. Wgunst oc Vrede 93
tog Muncke Kleder paa i Kiøbenhaffn / aff Franciscaner Orden / der hand formercte Kongens Vrede / oc befrycted sig for verre oc meere Ont ibid.
hafver siden hemmelige forstucket sig aff Riget / oc er vandret til Rom ibid.
er der salvatus indviet aff Paffve Clemente VII. ibid.
hafver sungen sin første Messe til Rom ibid.
var udi den Forhaabning at komme til sit Stifft igien / oc synderlig / der hand forstod / at Kong Christ. II. var bleffven landflyctig ib.
begærede Kong Friderichs den I. Skriffvelse til Paffven ibid.
var hvercken udvalt / eller kowlig kaldet / men med Magt indrenget aff Kong Christi. II. ib.
der hand fornam at Kong Frid. I. Ville var underledis imod hannem / end tilsom / torde hand aldrig siden komme i Danmarck ibid.
drog aff Lyse / oc bleff indstreffvet iblant S. Gereonis Canniker ibid.
dede der 93
i hans Grafstrifft sees endnu der 94
hand hafver lagt tvende Gaarde / liggendis i Kiøbenhafn / til S. Stephans Alter ibid.
XXVIII. Theodoricus Slackheck bleff Erckebisp Aar 1521, paa Kong Christ. II. begæring endog det var Capittel imod 94
var fød in Belgia (Nederland) Hebrig Frenske iibid
hannem hafde Kong Christ. II. tilsom brugt i den Svenske Krig / til at dempe den gruelige Tyrannj med / formedelst hvilcken den fornemste Adel er ødelagt / med nogle Bisper / Munche / oc mange Borgere ibid.
bleff paa den sidste haardelig straffet / for hans Grumhed oc Tyranni / hvor til hand hafde sadet brugt sig saa en Tieners / Item for andre uhørlige oc grualige Synder oc Laster / som hand hafde bedreffvet ibid.
bleff Aar 1527. først paa gammel Torffve i Kiøbenhafn ophenget / oc siden brendt / der hand neppelig hafde lefvet i Sædet tu halfst Aar ibid.
XXIX. M. Johannes Vas eller aff Vezel er indsat aff Kong Christ. I I. til Erckebisp Aar 1522. oc saa imod Capittels Samtycke 94
var aff Adel Stamme / fød i Cleven / eller i Gylych / oc var den tid Kongens Secretærer 94
der hand hafde siddet i Aar oc 10. Maaneder / hafver hand samlet tilhobe Kirckens Gods oc Klenodier / oc er bortdragen med en stor dyrbar Skat ibid.
efterfulde sin Herre Kong Christian den II. som da vaar landflyctig ibid.
er der efter bleffven Bistop til Costnitz / oc døde der aff Popelsie Aar 1548. ibid.
XXX. Acho Sparre bleff anden gang udvalt aff Cannickerne til Erckebisp Aar 1523 95
beholt Lunde Stiffts aldeelis Roligheds / uden nogen modstgelse / endog hand var icke indviet eller stadfest aff Paffven / oc maatte derfor alene kaldis Electus, oc icke Erckebisp 95
sad i nogle Aar ibid.
forfulde Lutheri Lærdom høylig ibid.
der hand intet med sin Modstand kunde der udi udrette / hafver hand velvillig / der hand var 70. Aar gammel / oc mistrøstede paa sig at affstaffe / eller imodstaa forneffnde Lærdom / oplad er Stifftet til Torbern Bilde / aff Adelsstamme ibid.
hafver sat sig selff til Prior oc Forstander for det Runde Kloster i Lund / til S. Peders oc Bosie Kloster ibid.
hafver oc tagt Decani Embede paa sig / Aar 1532. ibid.
lefvede fra den tid ir enligt Leffnet ibid.
XXXI. Torbernus Bilde bleff udvalt til Erckebisp Aar 1532. 95
var en ypperlig Mand / ved 50. Aar ibid.
der hand hafde sidder paa 4. Aars tid / er hand fangen / med 6. andre Rigens Bisper / for den Lutherske Lærdoms forfremmelse skyld 95
I. Franciscus Vormordus Prædicker udi Malmø / oc Læsemester udi den H. Skrifft kom effter hannem 95
er bleffven Superintendent udi Skaane / aff Kong Christ. III. tilsat ibid.
bleff vied til Superintendent til Kiøbenhafn med 6. andre Superintendenter, aff D. Joh. Bugenhagio, Pomerano, Aar 1537. 95
kom til forrige Frihed oc bleff Decanus i Lund 96
fick til Villighed oc Forleening Bosie Kloster / oc lefvede siden enlig ibid.
døde Aar 1553. oc bleff begrafven i S. Lauris Kircke i Lund ibid.
hans Grafstrifft ibid.
oc da giordis Ende paa Lunde Erckebiskops-dom / tre oc tredive Aar / oc over fire hundrit / fra der Ercke Biskoplig Sæde først begyntis / oc siden ere de som kaldis Superintendenter, komne i Erckebispernis Sted 96

Blant

iblant Superintendenterne i Skaane / var Franciſcus Vormundus den førſte 96
var fød til Amſterdam / var tilforn en Carmelit Munck i Helſingør ibid.
var en lærd Mand / udi Latin oc Danſke Sprock ſaare veltalelig ibid.
førde ſig efter Guds Ords Regel / oc Kong Chriſt. III. Kircke Ordinantz ibid.
haffde inted kierere / end at hand kunde forſtemme Guds Ære oc Menniſkens Salighed ibid
var ſtridig i ſit Kald / ſom hand foreſtod ibid.
døde til Lund Aar 1551. noget yngre end 60. Aar ibid.
foreſtod 14. Aar Kircherne i Skaane 96
hans Grafſtrifft ibid.
II. M. Nicolaus Palladius fød i Ribe / var en velſalendis Prædicant oc Kirckens ſtridige tilſtandmand 97
var tilforn Præſt i vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn ibid.
bleff efter Kong Chriſt. III. gode Villie udvald til den II. Superintendent i Skaane. ib.
bleff vied i Lunde Domkircke aff ſin Broder D. Petro Palladio, Superintendent i Sieland ibid.
haffver ordineret Hans Albretſſen til Superintendent i Sieland / der hans Broder var død ibid.
kronede Kong Friderich den II. udi vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn / Aar 1559. ibid.
døde i Lunde Aar 1560. ibid.
III. Tychicus Aſmundus, eller Tyge Aſmundſøn / vaar tilforn Sognepreſt til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn 97
bleff aff Præſterne udvalt til Superintendent ibid.
bleff ordineret i Lund aff D. Hans Albretſſen Superintendent udi Sieland Aar 1561. ibid.
forſøgte Lyckens Wkadighed 97
Aar 1577. affſagde hand ſig med Superintendentz Embede 97
leſvede derefter eenlig i Lund / indtil Aar 1586 ibid.
døde ſamme Aar / der hand var aff Sorrig oc Alderdom berynget / udi ſin Alders 64. Aar ib.
IV. Nicolaus Albinus eller Hvid / fød i Kiøbenhaffn / tilforn Sognepreſt ſammeſteds 98
bleff Aar 1578. udvalt i Capittelshuuß i Lund aff M. Tyge / oc andre. ibid.
bleff ordineret aff Poſſpel Matſſøn / Superintendent udi Sieland ibid.
V. Meſter Mogens Matſſøn bleff udvalt aff Sognepræſterne udi Kiøbſtæderne / ſaa oc Lunde Capittel 98
bleff Kong Fredericks den II. Hoffpræddickere / der hand haffde Skaane ind 98
bleff derneſt Canick udi Lund / oc paa det ſidſte Superintendent ibid.
bleff ordineret aff D. Poſſpel Matſſøn Aar 1589. ibid.
døde Aar 1611. ibid.
Hannem fulde M. Paulus Martini, ſom døde 1620. ibid.
D. Matthias Johannis, ſom døde Aar 1637. ibid.
D. Petrus Winſtrupius, bleff Anno 1638. ordineret, leffver endnu ibid.

M.

KOng Magnus Smeg aff Sverrig bleff aff Ercheb. Carl til Lund indført i Skaane 71. 72
ſtadfeſted Lunde Capittels oc Kirckens Privilegier 71. 77
loffvede at holde Erckebiſpen Skadeløſ 71
Item ſtadfeſted alle dem ſom boe udi Skaane alle deris Friheder 71
var K. i Sverig / Norge oc Skaane 72. 76. 77
haffver velvillig paa det ſidſte oplat Skaane for Kong Voldemar 76
Magnus eller Mogens den 18. Erckebiſp til Lund bleff udvald Aar 1379. 72
Dron. Margreta / Kong Chriſtoff. I. Efterleffverſte 23
bleff med ſin Søn Erich fangen paa Løheide ibid.
gaff til en Aarlig amindelſe efter Kongens død to Skilling grot Aarlig af hendis Capells indkomſt ibid.
Dronn. Margreta gaff hans Skatuul Torſtenſøns alt Gods til Biſp Esge Biſkop i Ribe 23
Dron. Margreta Kong Valdemars Daatter / oc Kong Haagens aff Norge / efterleffvendis Encke / ſatte Biſp Eſtild i Ribe hendis Slot Troyborg / med Lyherrit 28
haffde kiøbt det aff Niels Lembeck ibid.
annammede derfor aff Biſp Eſtild 5000. løde Marck 28
Aar 1395. haffver hun gifvet Solteien til Menſam for nogen Meſſer ſkulde holdis 47
haffver gifvet til Lunde Kircke it dyrbar Monſtrantz / giort aff en Beril / Perler oc Guld med nogen Helligdom oc Been 78
Dron. Margreta ſtod icke vel med Lunde Capittel / fordi hun lod beſvære Lunde Bønder 79
var paa Lindholms Slot ibid.
bleff forlige med dem / Aar 1379. ibid.
loffvede at blifve dette Orden ynderligere her efter ibid.
Aar 1394. ſtadfeſted Lunde Capittels Privilegier

legier oc forundte dennem aldeelis de samme Vilkaar oc Friheder / som hendis Søn K. Oluff S. tilforn dennem gifvet haffde 80
døde Aar 1412. 82
hafver stifftet Abrahams Altar / paa en hans vegne / oc i hans sted / som heed Broder ibid.
lagde Gods i Thyringe der til / saa oc 300. Marck Lybst ibid.
gaff sin Breff til Greff Geert aff Holsten / at hun eller hendis Arffvinge til evig tid icke vilde bevare sig med det Hertugdom Slesvig eller Lante Holsten 104
Dron. Margrete stiøtte Hald Slot oc Læn til Bisp Jacob Aar 1395. 104
Mariæ undfangelsis Fest forordnis at stulle med større Andact hellig holdis 73
Jomfru Mariæ Dag stulde hver Søndag med synderlig Dyrckelse begaais ibid.
Marini, Euphrosinæ oc Florentiæ Legemer stulde værit heele bevarede i Lund / sigis 73
D. Martinus Matthiæ den 31. Bisp til Aarhuuß 102
Matz Lang / den 26. Bisp / eller først Evangeliste Superintendent til Aarhuuß 102
Menardus Munck den første Evangelist i Liffland 57
Mogens Ericksson understod sig hemmeligen at forrade oc omkomme Kong Valdemar udi Fyen 38
Mogens Krase den 24. Bisp til Othense 42.
vaar hans Adel it Liuß 42
S. Knuds Kloster bleff paa hans Bekostning prydet oc ziret med ny Bygning Aar 1464. f. 42.
bygde it Capel Aar 1466. hvor hand siden er begraffven ibid.
var Dron. Dorotheis Raad oc Cantzeler ib.
døde Aar 1477. 42

N.

NAffne den 22. Bisp til Othense 42
var paa Herredag til Othense ibid.
var en Krigebust 42
Nicolaus Bisp til Slesvig sad Aar 1200. 11
lod forflytte Munckene aff Gulholm Kloster til Rykloster Aar 1209. ibid.
Greff Nicolaus krigede med de Dytmerste / som sloge hannem en heel hob Folck aff 12
giorde siden Freds Forbund ibid.
Nicolaus Vulff / Hennicks Søn den 29. Bisp til Slesvig sad Aar 1429. f. 13
var en Doctor i Kircke Loven 13
sad 52. eller 48. Aar ibid.
var Kong Christiani I. Raad oc Cantzeler ibid.
resignerede Stifftet til Helrich Vist Aar 1477 ibid.
døde udi Fattigdom oc Bedrøffvelse Aar 1491 13
hans lige haffde icke tilforn siddet i Stifftet med Skenck oc Gaffve til Fattige oc til Kircker ibid.
Nicolaus Joenssen II. var icke aff Adel 40
var en Franciscan, eller Tiggebroder Munck ib.
bleff Bisp til Othense ibid.
sad 21. Aar under Kong Valdemar den IV. Otterdag ibid.
indvied hand Graabrødre S. Francisci Kloster 40
lagde meere Rente til Othense Skole end som hans Formand Peder haffde stifftet 40
Nicolaus Stygoti den 16. Sielands Bisp 46
flyede aff Danmarck 124. 5. oc døde i Franckerige Aar 1249. 46
var med til det Concilium til Leon ibid.
Nicolaus Cardinalis Anglicus, udsend aff Paffve Eugenio III. holt it Mode til Lingkiøbing 53
tilbød der de Svenske Pallium, eller Ærekoben / hvilcket før var forordnet i Lund hos Erckebispen at stulde hentis ibid.
bleff Paffve der effter / oc er kallet Adrianus IV. 54
Nicolaus eller Niels Jonessen eller Hanssen den 17. Erckebisp til Lund 76
Nicolaus Palladius den II. Superintendent udi Skaane 97
Nicolaus Electus den 9. Bisp til Borglum 107
Kong Niels med hans Søn Kong Magno førde Krig med Hertug Knud aff Slesvig Aar 1134. f. 9
Niels 3. Brun Bisp til Slesvig / valt Aar 1350 12
bleff valt der hans Formand Helimbertus resignerede ibid.
Niels Bisp i Viborg 20
Her Niels Ridder i Harsyssel bleff sat i Band aff Bistop Christian i Ribe 31
haffde trengt sig ind i Kirckens Gods ibid.
er siden affløst aff Erckebisp Tue i Lund ibid.
maatte giffve Kircken sit Gods igien / oc forlige sig med sin Bistop Christian ibid.
M. Niels Jespersen Viborg bleff den 31. Bisp til Othense 44
er Autor til det Gradual, som nu brugis i vore Danske Kircker ibid.
var før Sognepræst til vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn ibid.
Niels Jacobssen den 27. Bisp til Rostild / Aar 1395. 47
hafver funderit S. Lauritz Capel 47
hafver med andre Bisper oc Adel udi Kong Oluffs oc Dron. Margretis tid tilbundet sig at

Digitized by Google

at holde vore Danſke Love ibid.
Niels Skafve den 33. Sielandiſke Biſp døde Aar 1500. 47
hafver bygt Holmſtruppe Kircke ibid.
Niels Mandrup/ ſom ihielſlog ſin egen Broder Knud Nielſſøn/ gaff ſit Gods Aggendis i den Landsby Cimele/ med en Varmølle/ til vor Frue Alter/ i Lunde Kircke 74
Niels/ den 5. Biſp til Viborg 102
Niels Glob den 16. Biſp til Viborg 105
Niels Friis den 17. Biſp til Viborg ibid.
Niels Lauritz den 23. Biſp til Viborg 106
Norge fick ſin egen Erckebiſp effter den Cardinals Nicolai Anglici Befordring 54
Norge hafver Biſkopsdøme i Trundhiem/ Opſlo (nu Chriſtiania kalles) Bergen/ Stafvanger/ Hammer/ Orckenør/ Ferøe/ (foruden Iſland oc Grønland) 110
deris Naffn opregnis 180
Notel den 6. Biſp til Ribe 18
var med paa Erckebiſp Eſtilds Concilio 10
ſkal hafve tilegget ſorte Plog/ at hielſla Kongen paa Hvitherritz ting/ ſom ſkede Aar 1129. f. 18

O.

Ocho eller Aage bleff udvalt til Biſp til Sleſvig 10
bleff Aar 1159. aff Biſp Victore II. indviet ibid.
bleff Bandſat aff Erckebiſp Eſkild ſom der var indviet aff en Scismatico Papa ibid.
Okko, eller Ukko den 6. Erckebiſp til Lund ſad under Kong Valdemar den II. Item/ under K. Erich oc Abel/ Valdemars Sønner 59
bleff vied Aar 1230. aff Orthone Card. ib.
holt it Møde til Oehenſee Aar 1245. hvor udi bleff repeterit det forige Bandsbreff/ ofver dem ſom indtrenger ſig i Kirckens Gods 59
Orckenør begerede ſelff/ aff Erckebiſp Adelbero deris egne Biſper 49
dem bleff tilſtickt Tivolph ibid.
Øreſund/ om det GUd ſaa vilde/ ſkulle være det Gothiſke Rigis Grentze oc Landſtel 72
Kong Oluff i Sverig bleff døbt aff Bernhardo Munck/ fød i Engeland/ ſom effter Daaben bleff kaldet Jacob/ Aar 985. f. 6
Kong Oluff Tryggeſſøn bleff oc døbt aff Bernhardo ibid.

Oluff Kong Valdemars den II. Canceler bleff Biſp til Ribe Aar 1204. f. 21
gaff en Sangbog eller Benebog (librum homiliar.) til Kircken/ ar it Crucifix aff en Hvalstand/ oc forøgte Biſpens Gods 21
optreffvede den tredie Part aff Tienden/ der Adelen/ formedelſt Skenck vare hannem bevogen/ men Almuen ſtod dem imod/ oc vilde ſteenet dem 21
bleff begraffvet i Logum Kloſter ibid.
Oluff Munck/ en Edelmand/ bleff den 30. Biſp i Ribe 33
forhverffvede Stadfeſtelſe aff Paſven ibid.
er icke tilſted til Biſkops Embed/ men bleff ſat i Fengſel med andre Biſper 33
Oluff den 22. Sielands Biſp. 47
indſtickede Aar 1315. Canikerdommet udi Roſtilde ibid.
Oluff Dan den 31. Sielands Biſp døde Aar 1460. 47
Oluff Mortensſøn den 32. Sielands Biſp ibid.
døde Aar 1485. ibid.
hans Vaaben var en Ihſtale med en halff Maane 47
Kong Oluff Hunger efterfulde ſin Broder helig Kong Knud i Regimentet 50
Oluff Haralds Søn forfølgede Eſtild Erckebiſp i Lund 52
mente Danmarck burde ſig at tilhøre ibid.
Oluff Dronning Margretis Søn bleff udvalt til Konget Danmarck Aar 1376. 78
døde Aar 1379. f. 79
Kong Oluff ſtadfeſter Lunde Capitels Privilegier Aar 1385. f. 80
ſtriffver ſig udi ſamme ſtadfeſtelſe Breff/ Danmarckis/ Norgis/ Sclavis oc Gottis Konning/ oc ret Arffving til Sverig ibid.
Oluff den 19. Biſp til Aarhuus 101
Oluff den 7. Biſp til Borglum 106
Othincarus (Ovid) den yngre bleff den 3. Biſp til Ribe 5 17 44
Othincarus den yngre/ den anden Kong Knuds Syſterſøn aff ſin egen Indkomſt oc Fæderne Arffvegods/ ſtifftet oc begaffvet Ribe Biſkopsdomme ibid.
hafver forhverfvet hos Paſven/ at det altid ſkulde blifve hos hans Stamme/ hvilcket ſiden kom udi anden Brug ibid.
Othincarus den ældre bleff ordinerit til Senior, det er/ Biſkopelige Stadholder i Sverig/ aff Adeldago 5
diſſe begge Othincari ſkal være aff ſynderlig Stamme/ oc end aff Kongelig Slect her i Riget 5 17
Othincarus den gamle ſkal hafve været en Hertugs Søn aff Nørre Judland i Vendſyſſel/ oc hans Fæderne Arfve at hafve været tredie Parten aff Vendſyſſel 5
hafver begifvet ſig til Bremen at boe/ for Kong Svends forfølgeſe ſkyld. 17
er begraffvet til Bremen/ 17
leſvede udi Leofdagi tid ibid.
Otmer Biſp af Ferøe var med til det Concilium ſom Erckebiſp Eſtild holt 10

Otto Paſvens Cardin. var her inde/Aar 1230. 11
Bandſat alle dem / ſom befarrede ſig med Kirckens Gods / dem icke tilhorde 11
Keyſer Ottho I. ſtiffrede ſelff tre Kircker udi Landet Holſten Aar 946. ell/r 948. f.7
Keyſer Ottho I. Hinrici Søn forsynis ofver Kong Harald/at hand haffde slaget hans Legater oc Beſatning til Hetteby ihiel 4.16
ſaae igiennem Fingre til Aar 948. da kom hand med en ſtor Magt udi Danmarck uden all Modſtand 4.7.16
ſtiød ſit Glaffoind udi Oxhſund/paa Jydsk/ger ibid.
førde førſt Krig med de Sclaver ſom hand underrvingde 7.16
førde derneſt Krig med de Danſke for deris Offvermod ibid.
ſtod Fadder til Kond Haralds Søn Svend Ottho 16
der ſteede ved hellige Beck hos Flensborg ib.
Othenſees Hoffvetkircke bleff beſticked aff Kong Harald Aar 950. oc aff Adeldago ordinerit f.45
deris førſte Biſps Nafn vedt mand icke 5
Regnerus aff Engeland / vied aff Ælnotho bleff ſend aff Kong Knud til Othenſe 6
Othenſe er førſt funderit til it Biſkopsdomme aff Kong Harald Aar 950. 16
Biſp Ove Bilde bleff med Biſp Iffver Munck ved ſin Frihed oc ære paa ſit Alderdom / der alle de andre Biſper i Danmarck bleffve fangne / Aar 1536. f.32
var den 25. Biſp til Aarhuuſ 102
Ouſted Prebende er funderit aff Jacobo Sunonis 46

Othenſee Stifft.

Haffver atſtillige Kiøbſtader ſom neffnis 35
Herrider 2. ibid.
Kircker 264. ibid.
Ælnothus } 37
Eilbertus }
Diſſe to Biſper ere udelat udi det Othenſeeiſte Regiſter oc Catalogo Epiſcoporũ ib.
Othenſee Kirckis Vaaben er it gule Kaars udi it blaa Feld 37
1. Biſp Hubaldus en Engelſt Munck bleff vied aff Adzero førſte Lunde Erckebiſp 37
for hans idelige Bøn ſtyld/funderede Kong Niels S. Knuds Kloſter til Othenſee 37
Denne Biſpis oc efterfølgende Biſpers fortegnede Regiſter er tagen aff en gammel Pergamentz Skrifft/ ſom er ſtreffven 1439. ib.
2. Hermannus, hvem den haſver værit / er ubevift 37
3. Hermannus Biſp til Sleſvig ibid.
4. Ricolfus aff Gieltoffte i Laaland / var en aff Adel ibid.
5. Lino eller Linus 38
6. Simon ibid
7. Johannes 38
8. Loiius ibid.
9. Iffver ibid.
10. Nicolaus 39
11. Jacobus 39
døde Aar 1252. aff Vedrøfvelſe ibid.
12. Regner I. en Franciſcaner Munck 39
13. Peder/en Franciſcaner Munck ibid.
14. Johannes den II. ibid.
15. Gieſico 39
16. Peder Pag. 2. ibid.
17. Nicolaus Jacobſen 2. 40
døde Aar 1360. 41
efter hans død/vacerede Stollen faſt it Aar offver ibid.
18. Erich Johanſſon 41
19. Valdemar Podebuſk aff Adel ibid.
20. Theus Podebuſk aff det ſamme Slect 42
21. Johannes den III. oc aff Adel ibid.
22. Naffne/en aff Adel ibid.
23. Henecke var en aff Adel / oc Magiſter udi Boglige Konſter 42.84.
24. Mogens Kraſe 42
25. Carl Normow 43
26. Jens Anderſſon Biellevack 43
27. Vincentius en Nederlandiſk Franciſcaner Munck 43
28. Knud Gyldenſtiern/Henrichſſon/Aar 1527 44
29. Geſte Trolle/ en Svenſk/Ericks Søn / forblev Erckebiſp til Upſalle 44
30. Jørgen Jenſſon Viborg/Meſter udi Boglige Konſter/var den førſte aff den reformerede Religion/bleff Biſp Aar 1537. f.44
døde til Othenſe Aar 1559. f.44
31. M. Niels Jeſperſſon/Viborg 44
32. M. Jacob Matzſon/fød til Vedle ibid.
Othenſvig er Lunde Stifft laa en tidlang under Roſkild Stifft 45
ſick ſin egen Biſp 1186. f.45

P.

Paſvens Sæde bleff ſatt fra Avenion til Rom der Gregorius XI. var Paſve Aar 1396. f.78
Palle/Lunde Capitelsbog hvad der haſver indholdet 78
Paſchalis II. Paſve/roſer Kong Nielſis rundhed/giort Knuds Brødre/ Aar 1117. f.37
Her Peder Thurſſon den 20. Biſp i Ribe 27
Her Peder Lycke bleff den 24. Biſp i Ribe 28.
var en Edelmand/lerd oc forſtandig ibid.
kisbte/i begge Juſtitiæ magt Gods til Biſpens Bord ibid.
bleff ſiden Erckebiſp i Lund ibid.

bleff

bleff kallet Sverrigis Første / oc den Apostoliske Sædis Legat, Aar 1418. f. 28
hans Love som ofver Stifftet skulde holdis / ere befattede 28. 29
døde Aar 1439. f. 30
Her Peder Nielssøn den 27. Bisp i Ribe 32
leffvede under Kong Christ. I. ibid.
sick Kongelige Friheder ofver sine Bønder oc Forlæninger Aar 1468. ibid.
døde Aar 1383. i Ribe 32
Peder Hegelund Canick oc Sognepræst til Dom-Kircken udi Ribe 35
bleff den 35. Bisp sammensteds 35
Peder Pag II. bleff den 16. Bisp til Othense 39. 40
forunte S. Knuds Brødrene jus Patronatus til Frande / Steenløff / Vberup / Patrup Kircke 40
forunte dem oc Sager oc Sagefald / saa vel Geistligt / som Verdsligt ibid.
forordinerede oc Studenterne aff S. Knuds Kloster it Stipendium ibid.
falt udi Kong Christoffers den II. ugunst ib.
holt Greff Geert altid til Vens ibid.
døde Aar 1339. f. 40
er den først som hafver brugt S. Knuds Kongis Billede i sit Vaaben 40
Peder Sunessøn den 13. Sielands Bisp 46
fordum Kong Valdemars Cantzler ibid.
kom til Roskilde Sæde / formedelst Absolonis resignatz, hves Brodersson hand var / Aar 1192. f. 46
bleff fangen aff Margreffven Aar 1198. ib.
kom løß Aar 1199. 46
Aar 1208. var hand med udi det Slag til Læne udi Vestergylland ibid.
døde Aar 1214. ibid.
Peder Jacobssøn den 4. Sielands Bisp døde landflyctig oc ælendig 46
hafver seet en Engel med it draget Sverd offver Lunde Kircke ibid.
stal være dragen aff Riget ibid.
døde i Flandern 46
Peder Bang / Jacobs Systerssøn den 18. Sielands Bisp 46
flyede aff Danmarck Aar 1259. ibid.
der hand kom aff Elende / funderit hand det Præbende til Roskilde / som kaldis Averbalde 46
vaar med at nederlegge 10000. Bønder hos Nestvede / udi Kong Erichs Glippings tid ibid.
fordret Første Jermer hid ind ibid.
var Kongen meget gienstridig ibid.
hand med Erckebisp aff Lund Jacob Erlandssøn Bandsatte Kongen 47
bleff med Kongen forligt ibid.
døde Aar 1278. ibid.
Peder Jacobssøn 6. Jernsteg den 28. Sielands Bisp døde Aar 1416. 47
D. Peder Vinstrup fød i Kiøbenhaffn / bleff Superintendent her i Kiøbenhaffn 48
hans Fader M. Jens / fød i Vinstruppe / var Sognepræst til S. Nicolai 48
var før Sognepræst udi Kiøbenhaffn til H. Geistis Huuß ibid.
er siden kallet til Aarhuuß Domkircke for en Bisp Aar 1587. 48. 102
er derfra forordnet effter Kon. Mayst. Villie til Sielands Stifft ibid.
er ordinerit aff M. Peder Tøgerssøn Bisp til Viborg 48
Her Peder Oxe / Slotherre til Helsingborrig 48
Peder Indgredssøn den 6. Bisp til Aarhuuß 100
Peder Vogensson den 7. Bisp til Aarhuuß ibid.
Peder Oluffssøn den 10. Bisp til Aarhuuß. ibid.
Peder den 20. Bisp til Aarhuuß 101
Her Peder Thomissøn / før en Munck udi Borglum bleff Superintendent offver Vendelbo Stifft 110
Petrus Theogari den 22. Bisp til Viborg 106
Petrus den 8. Bisp i Viborrig 103
Peder den 10. Bisp i Viborrig 104
Pestilentz var hefftig Aar 1350. som offverlød all Strandsiden / saa at firde Parten aff Mennisten icke bleff igien leffvendis 12
Pestilentz var hefftig udi Bisp Mogens Krasis tid Kong Christ. I. regerendis 42
item Aar 157. f. 44
Petrus Botyldes den 7. Sielands Bisp bleff slagen hos Foedvig med de 5. Bisper udi det Slag imellem Kong Niels oc hans Søn / oc Erich Emund Aar 1135. paa Pintzedag 45
D. Petrus Palladius den første Sielands Superintendent 4
M. Petrus Gervasii Pafvens Legat kom hid til Danmarck Aar 1334. f. 71
Petrus II. den 15. Erckebisp til Lund ibid.
lod Band udgaa med Capittels Samtycke imod dem som rofvede Kirckens Gods 72
Petrus den 19. Erckebisp til Lund 80
Petrus Kruse den 21. Erckebisp til Lund 82
Petrus Lycke den 22. Erckebisp til Lund 83
Popo en Frislender / var Keys. Otthonis Præst udi hans Tog paa Danmarck Aar 948. f. 4
vaar Keys. aff Pafve Benedicto III. med gifvet 7. 8
døbte Kong Harald med sin Dronning Gunild / saa oc Sønnen Svend Ottho 4

har en gloendis Jern Handske uſtad/ Ærkebiſkoms-
mech til ſtatfeſtelſe 47.98.99
drag en Karet Skiorte paa Voxit/ oc lod den
ſtiffelt med Jid/ oc ſtabe intet 7
bleff Biſp til Aarhuus Aar 950. eller 948. 7
16.98
døde Aar 983. til Bremen / hvor hand var
henſtyer for Kong Svends ſtore Forfølgning
f. 4.5.8.16.
bleff ordinerit aff Adeldago IV. hannem
bleff loſſvet aff Paſve Benedict. III. at ſkulle
bliffve Erckebiſp 8.98
Pops en Sønderjude Frees var Biſp til Sleſ-
vig Aar 986. f. 8
bleff indviet aff Libentio ibid.
ſand icke vere den ſom giorde det Miracket
med den gloendis Jern Handſte ibid.
Povel Laxmand/ Kongens Hoffmeſter omkom til
Kiøbenhaffn Aar 1502. f. 90
gaff en Gaard til Lund Skole/ liggendis i den
Landsby Huſtverød/ til Vederlag for en ſom
hørde til Preſtegaard i Fiellie Sogn ibid.
hans Arffvegods er forfalden til Kongens
Dyrkel / ſtrax efter hans død ibid.
hans Gods bleff Kongen tildømt ibid.
Povel den 18. Biſp til Aarhuus. 101.
M. Povel Matzſon var Baccalaureus Theol.
oc Dialect. Profeſſor Haffnienſis 35
bleff den 53. Biſp eller Superintendent til
Ribe 35
bleff ordinerit aff M. Kield Juel i Viborg
Aarud 1562. ibid.
er kaldet der fra til Sielands Superinten-
dentit 35.48.98
døde Aar 1562. 48
Præbender at udvelge 87
Prælater oc Canniker ſkulde haffve Residens
Aar 73
Aar 1471. er aff Lunde Capittel ſtadfeſt / at
naar nogen Prælat eller Canick affſiger ſig
med ſin egen Præbende / oc vil begære en be-
dre / da ſkal den ſtrax maa beſidde den ledige
Præbende / ſom hand efter den anden ſkal
haffve / oc alderetis den nyde oc beholde for ſin
egen 86
deris Rettighed 87. vide Canicker.
Præſterne biudis efter Paſvens Befalning at
ſkillies fra deris Huſtruer Aar 1222. Aar
1120. f. 21. 51. 57
Præſteborn ſkulle icke arffve 21. 57.
Præſterne naar de haffve forſtaet deris Boelſtab
oc Huſtruer alderetis / ſkulle de giøre Biſpen
forvaring/ at de icke vilde tage enten dem/ eller
andre til ſig igien 21
vilde icke ſkille ſig fra deris Huſtruer 57
underſtiød ſig til at almindelig Concilium 21
57
Præſter oc alle Kloſter Folck er en Skat paalagt/
oc bleffve de tilpligtige at udgiffve den ottende
Part aff all deris Indkomſt/ oc kiøbe Pal-
lium for 67

R.

Reformatz udi Religionen ſkeede under K.
Chriſt. III. oc Biſp Jacob Ronnow Aar
1537. 48.95.96
Refvet bleff aff de Tydſke / Rigiſte oc aff Greffe-
ven indtaget/ der Kong Valdemar den II. ſat
fangen med ſin Søn Valdemaro III. 24
bleff igien offveranvordet til Kong Valde-
mar aff Herman Falck/ Ordens Meſter/ Aar
1238. 106
Regnerus en Englender bleff ſend her ind Aar
1020. aff Kong Knud den Store 6. 37
bleff vied aff Ælnotho Cantuarienſe ibid.
Kong Regner/ Lodbrog kallet / forhindrede den
Chriſtelige Tro her i Lande 2
indfald med en ſtor Skibsflaade oc øvelagde
den Chriſten Mact 16
døde i Fengſel i Engeland Aar 865. f. 3
hans Børn forſtyrrede den Chriſtelige Re-
ligion her i Landet 6
Regner I. den 12. Biſp til Ochenſe en Fran-
ciſcaner Munck bleff hullpen der til/ aff Kong
Abel 39
Religionen bleff forandret her i Riget / vide Re-
formatz udi Religionen
Riber Kircke er bygt Aar 860. ved Erick Børn
16
andere meene 865. ibid.
er den anden Kircke ſom her er opbygt i Rige/
neſt Sleſvigs Kircke under Kong Erich Gi-
vordſøn ibid.
Fuldbret bleff icke annammet ſor nogen
Biſp/ men for en Prædicant 5
aff Riber By er Aar 1301. en ſtor Part affbrent 25
Riber By bleff Aar 1362. offverſtiult med it
ſtort Vandſøb 27
er Domkircken/ undertagen Taarnene / ſidſte
gang affbrent Aar 1402. f. 28
Ribe hører icke til Førſtendømmet / men ligger
ellers udi Førſtendømmet 36
Riber Biſkopsdom haffver udi ſit Forbeed: Ri-
be/ Kolding/ Vejle/ Varde/ Holſtbro / Lem-
vig/ Ringkiøbing. Herruder 30. Kircker 276.
f. 15
1. Første Biſp var Leofdagus, fød i Frieſ-
land/ er ordinerit aff Adeldago 2. Biſp til
Bremen Aar 905. f. 4. 16
bleff ſlagen ihiel/ aff den Vanvro Almue / der
hand predickede Guds Ord 16
2. Othincarus den yngre aff høy Adelſtamme
den gamle Kong Knuds Syſterſøn Aar 1020
17
bleff

Digitized by Google

bleff oplærd udi Boglige Konster i Bremer Skole ibid.
bleff døbt aff Adeldago II. ibid.
1 forhverffvede aff Kong Knud / sin Morbroder / at Bisperne i Ribe skulde haffve halff Kongelige Ret i Riber By / med Kongen 17
tre Sager / undertagne / som vare 40. Marck Sager / Vrag oc Forban / det er fredløse maal ibid.
hafver bortgifvet til Kirckernis Stifft oc Fundering alt hans Arffvegods ibid.
hafver forhverffvet aff Pafven / at Riber Kircke skulde altid hafve en aff hans Slect til Bisp ibid.
døde Aar 1043. ibid.
3. Christian / Bisp Othincari Søn / bleff ordinerit Aar 1043. 17
effter hannem kom hans Søn Valdemar / fød i Franckerige / oc aff nogle udvalt til Bistop / men Jareld / en udlending bleff udvald aff de fleste oc beste / der vaar saa Schisma oc uenighed udi to Aar om Stifftet ibid.
4. Jareld bleff vied / affhende Kirckens Indkomst oc Gods / for den store Hoffart ibid.
drog hemmelig bort / der hand haffde samlet en passelig Summa Penninge ibid.
5. Tord eller Toko, hafver først begynt at legge Grundvolden til Riber Domkircke aff Steen med Hvelling 17. 18
bleff slagen med fire andre Bisper af Judland / i den Skaanste Krig Aar 1130. 18
6. Notel bleff Bisp Aar 1135. 18
7. Adzer ibid.
8. Helias fød i Flandern / sad Aar 1142. f. 18
9. Rodolphus var fød i Engeland / oc den første Kong Voldemars Raad / sat Aar 1152. 18
hans Indvielse er opsat i 4. Aar / effter hand vaar udvald 18
der hand vilde giøre Vincentium sin Capelan til Canick / bleffve Brødrene uens i Capitlet / oc sloge hver andre grummeligen med Neffver 19
10. Staffen Abbed aff Herritzvad bleff udvalt Aar 1171. var fød i Riber Stifft 20
udi hans tid / ere den første Part aff Ribe affbrent / med vor Frue Kircke / oc all hendis Liggendefæ oc prydelse / Aar 1176. 20
11. Homerus, som tilforn var Bisp i Børglum ibid.
12. Oluff Kong Valdemars den II. Cantzeler bleff vald Aar 1204. f. 21
13. Tuvo, somfør vaar Erckedegn / bleff Bisp Aar 1215. 21
hans Canickerne begynte at bygge smaa Kielderer omkring Kircken / oc leffvede effter den Skick til Pariiß i Franckerige ibid.
14. Gunner / den anden Kong Valdemars Raad oc Raadgiffver til den Judske Low 22
Aar 1242. 4. Non. April. er Ribe affbrent 23
15. Her Este / bleff Bisp i Ribe 23
16. Her Thyge eller Tycho Aar 1274. f. 24
døde Aar 1288.
for hans tid falt Riber Taarn ned / oc ihielslog mange / som steede eodem anno 1288. ibid.
17. Her Christian Erckedegen / en Adelsmand bleff Bisp Aar 1288. f. 24
18. Her Johannes Hee 25
19. M. Jacob kaldet Splittaff / vaar en Edelmand 26
20. Her Peder Thurssøn / døde i Ribe Aar 1364. 27
21. Her Mogens / døde Aar 1369. f. 27
22. Her Hans Mickelssøn / aff Adelstam oc Rig ibid.
23. Her Estild / siunis frem for alle hans Formænd at vilde forbedre Bistopsdommet / oc forøge Kirckens 27
24. Her Peder Lycke / vaar en Edelmand / lærd oc forstandig 28
25. Her Christian Hemmingssøn f. 30
26. Her Henrich Stangebierg / fød aff Adel 31
27. Her Peder Nielssøn / lefvede under Kong Christ. I. 32
28. Her Hartvig Juel 32
29. Her Iffver Munck ibid.
30. Her Oluff Munck 33
31. M. Hans Vandalus en Tydst Mand / fød Goslariæ 34
var den første Evang. Superintendent sammesteds ibid.
32. M. Hans Thaussøn 34
33. M. Povel Matzsson 35
84. M. Johannis Lagonis 35
35. M. Peder Hegelund ibid.
Richo den 12. Bisp til Slesvig / stundede effter at bliffve Erckebisp til Lund 9
bleff Bisp til Rostilde 10
bleff ihielslagen aff Kong Olao til Ramløse 10. 37. 45
døde Aar 1159. ibid.
vaar med til det Concilium som Erckebisp Estild holt ibid.
Richo den 9. Sielands Bisp / bleff fordrit fra Slesvig til Rostild 45
Richvaldus den 2. Bisp til Lund 49
bleff ordinerit aff Paffve Gregorio ibid.
Ricolfus den 4. Bisp til Othensee / aff Gieltoffte i Laaland / eller Gielletofft var en aff Adel 37
hannem bleff solt noget Gods aff Priore Thomæ 37

hafver gifvet Knuds Brødre for hans Siels Saligheds styld noget Gods 37
gaff hans Søn Rodolpho, en Prest/ 16.
Marck purt Sølff/ at hand icke skulde beklage sig at være stild ved hans Faderlig Arff 38
døde Aar 1143. ibid.
S. Rimbert var den første Lærefader udi Riber Kircke 3
var S. Ansgario Discipel 3
efterfulde Ansgarium udi Bistopsdommet ibid.
døde Aar 888. ibid.
kom Aar 867. til Slesvig 7
fand der mange Christne at være slagen udi Jærnkæder/ aff de Hedninge ibid.
ynckedis offver dem/ oc løste dem for sin egen oc Kirckens Penninge ibid.
bleff Bisp til Hamborg oc Bremen ibid.
var tilforn Decanus ibid.
Rimbrand den 2. Aarhuuß Bisp 99
Ringsted Kloster er bygt aff Kong Svend oc Bisp Svend Norbag 45
Rodolphus den VI. Bisp til Slesvig / Aar 1036. eller 1038. f. 9
bleff ordinerit aff Adelberto Bezelino ibid.
Rodolphus den VII. Bisp til Slesvig 9
aff hannem veed Capittels Bog icke at sige ibid.
Rodolphus II. Capelan til Hamborg / bleff Bisp til Slesvig under K. Svend Estritssøn 9
Rodolphus den IX. Riber Bisp fød i Engeland 18
døde Aar 1170. 19
Rodolphus den VI. Bisp til Borglum 106
Rostild Hellig Trefoldigheds Kircke er først bygt aff Træ aff Kong Harald / udi hvilcken Kong Harald er begraffvlt 4. 45
er siden aff Lucio Pafve bygt aff Steene 4
Domkircke bleff bygt aff Steene aff Kong Svend oc Bisp Svend Norbag 45
S. Lauritz Capelle hafver Bisp Niels Jacobsen funderit 47
vor Frue Capelle funderit Lauge Noy ib.
S. Sigefreds Capel bleff funderit aff Bisp Peder Jacobssen 6. 47

S.

SAlve Regina, &c. bleff sunget i fordum tid/ naar hver Hey Messe var endt/ oc Voxluise bleffve optendt 73
de Saxers deris Hellighed oc Ceremonier vaare værd at belees / oc fuld aff Offvertro 1
Saxo Gram. forteller Poponis Mirackel med den gloendis Jern Handste at være steed udi Kong Svends tid 4
Sclaver tilbade Træer udi Skoven oc Elementer 1
haffde en Gud vaar hørnet med it forfærdeligt Dieffvels Ansict ibid.
hannem bar de aff all den Mad/ som bleff sat til Ilden/ til med atstillig slags Drick ibid.
haffde oc atstillige slags Trolde/ Puger eller Nisser ibid.
slactede deris egne Forældre / naar de blefve gamle med forfærdelige Ord/ de brugte der hos 1

Sielandiske Bisper.

Sielands Stifft hafver først funderit Kong Svend Tivesteg 44
Indeholder atstillige Kiøbstæder / som beneffnis ibid.
21. Herrider/ oc 347. Kircker ib.
1. Gerbrandus eller Herbrandus til Rostild Bisp ibid.
2. Avacus eller Avo, eller Acho, Aage Aar 1030. 45
3. Vilhelm en Engelst / var Kong Knuds Cantzeler Anno 1044. ibid.
4. Svend Norbag Aar 1086. 45. 49
5. Adzer 45
6. Arild ibid. døde i Elende oc bleff forjaget ibid.
7. Petrus Botyldes 45
8. Estild/ Christiani Gammelssøn/ Erckebisp Adzers Slect til Lund 45
9. Richo bleff fordrit aff Slesvig 45
10. Hermannus ibid.
11. Adzer / døde til Estildsse 46
12. Absolon Aar 1157. 46
13. Peder Sunessøn ibid.
14. Peder den 3. ibid.
15. Peder Jacobssøn den 4. ibid.
16. Nicolaus Stygoti 46
under hannem var Rostilde Sæde Bisp løß udi 4. Aar 46
døde Aar 1276. 61
17. Jacob Erlandssøn 4. 46
18. Peder Bang / Jacobs Systersøn ibid.
19. Sti Aar 1210. 47
20. Ingvor Hiort 1299. ibid.
21. Johannes Krag 47
22. Oluff døde Aar 1320. ibid.
23. Johannes Hind/ Aar 1221. 47
24. Broder Hans eller Jens Nyborg ibid.
25. Jacob Povelsen/ Aar 1344. 47
26. Henrich Giertssøn 1368. ibid.

27. Niels

27. Niels Jacobsson / døde Aar 1395. 47
28. Peder Jacobsen 6. Jernsteg ibid.
29. Jens Andersson/Peders Broderssøn ibid.
30. Johannes Petri 5. Bisp Aar 1431. f. 47
31. Oluff Daa/ døde Aar 1460. ibid.
32. Oluff Mortensen/døde 1485. ibid.
33. Niels Skade / døde Aar 1500. ibid.
34. Johan Ibsen/døde Aar 1512. ibid.
35. Lauge Vrn Aar 1529. ibid.
36. Her Jacob Ronnow 48
37. D. Petrus Palladius den først Superintendent udi Sielands Stifft 48
38. D. Johannes Albertius, før Professor Haffn. ibid.
39. D. Povel Matssen/ før Professor Haffn. ibid.
40. D. Petrus Vinstrup / fød i Kiøbenhaffn/ ibid.

Simon den 6. Bisp til Othense 38
hafver med understreffvet oc forseglet Hertug Knud Prebeslavi Privilegium gifvit Knuds Brodre/paa deris Friheder. ibid.
vaar med til den Forsamling/ som steede til Hindløby/med Bisp Homero aff Ribe ib.
hafver Bantsat de Friser / for de icke haffde ydt hannem / oc Knuds Brødre deris Aarlig Landgielde 38
udi hannem hafver værit stor Ærgerighed ibid.
Kong Sivord efterfulde sin Fader K. Regner udi Regimentet 3
skal hafve regieret 14. Aar ibid.
Sigvart bleff den 8. Bisp til Slesvig 9
bleff sat aff Kong Svend Estridsøn ibid.
Skaane er deelt udi 2. Stifft som til Lund oc Dalby / Aar 1065. f. 43
der bleffve 2. Bisper tillige tilsatte udi Skaane ibid.
Skaane bleff Aar 1343. pantsat Kong Mogens aff Sverige oc hans Søn Erich/ paa Varbierg Herredag udi Halland 40
Skaanske Bisper vide Lund.
gandste Skaane forplicter sig til Kong Magnum Smeg K. i Sverig/Norge oc Skaane/ disligestetilhans Arffvinge oc Efterkommere til evig itd 72
deris ferdeelis Forplictelse kand icke Kongeriget være præjudicirlig ibid.
Skaane hafver tilforn værit under Danmarckis Ret/oc med lofflig Krig er der efter tagit tilbage 72
er rettelig en Lem oc Part/ oc en aff de synderligste aff Danmarckis Rige 75
Skaane Aar 1361. bleff slet tagen fra de Svenske / oc kom under Kong Valdemars Herstaff 76
Skaanske Adel hafver forbundet sig med hver andre / til at forsvare Erckebispen oc Lunde Kircke/ oc at bestytte den almindelig Fred 79
Skaane forderffvis oc plyndris aff Kong Carl Knudssøn/ Kong udi Sverrig/ Aar 1452. f. 85
Skialm den 8. Bisp til Aarhuus 100
Skolerne ere en begyndelse til den Christen Kirckis Opvext oc Fremgang 24
Doctor Stagefyr en Aristotelist Theologus bleff kallet her ind at staa imod de Evangeliste 34
Slagels Michels Kircke er bygt paa Kong Svend den II. Estritssøns/oc Bisp Svends Norbag befordring 45
Slesvig/ kaltis oc Hætheby 7. 15
bleff brent Aar 1281 f. 11
deris Kircke bleff bygt aff Hertug Erich K. Haralds Broder Aar 848. 15

I. Slesvigs første Bisp vaar Ericus, vel Aricus sat aff Keyser/Henrich Auc. oc Otthone I. saa oc Adeldago II. Bremensi Archiepiscopo 47
sad 5. Aar 7
døde 951. ibid.
II. Efter Ericum kom Marcus 5. 7
ra adde oc ofver Oldenb. Kircke 7
III. hannem fulde Haraldus som bleff aff Keys. Otthone I. indsat/ Aar 971. 8
IV. hannem efterfulde Folchbertus, en Sønderjude Frees 8
V. Popo
VI. hannem efterfulde Esico Aar 1015. 8
VII. efterfulde Rodolphus 1. 9
VIII. Sigvart bleff sat af Kong Svend Estritssøn 9
IX. Rodolphus II. Capelan til Hamborg/bleff sat til Bisp/under Kong Svend Estridsøn 9
X. Gunnerus, var belagt udi Byen aff de Sclaver oc udstod den fare 9
effter hannem vacerede Biskopsdommet udi 4. Aar 9
XI. Alberus eller Albertus var Bisp Aar 1086. 9
døde Aar 1135. ibid.
XII. Richo stundede effter/ aff bleffve Erckebisp til Lund 9
bleff Bisp til Roskild 10
XIII. Ocho eller Aage / som bleff aff Paffve Victore II. indviet 10
XIV. Frederich / før Kong Voldemars Secreteer. Aar 1163. f. 10.
XV. Voldemar Knudssøn/ Kong Nielsen aff Mogens / Sønnessøn Aar 1182. ibid.
XVI. Nicolaus sad 1200. 11
XVI. Tycho sad Aar 1216. 11

XVII. Johannes sad Aar 1240. 11
XVIII. sorte Estild sad Aar 1244. ibid.
XIX. Bonde/ for Cantor/ bleff Bisp Aar 1263. ibid.
XX. Jacob sad Aar 1281. ibid.
XXI. Bartholdus fød i Kiøbenhaffn sad Aar 1288. 12
XXII. Johannes Bochold sad Aar 1309. ib.
XXIII. Helimbertus sad Aar 1332. f. 12
XXIV. Niels 3. Brun bleff Aar 1350. vald/ der hans Formand Helimbertus resignerede ibid.
XXV. Henrich sad Aar 1362. 12
XXVI. Johannes Schonlefve/ Doctor Theol. sad Aar 1372. oc sad 29. Aar 13
XXVII. Henricus II. Hertug Geert aff Slesvig Henrici, Adolphi, oc Gert/ som vaar fød/ siden Faderen døde/ Faderbroder ibid.
XXVIII. Henricus III. sad 1422. 13
sad kun 7. Aar ibid.
XXIX. Nicolaus IV, Vulff/ Doctor i Kirckelowen/ bleff Bisp Aar 1429. sad 52. (eller 48. Aar) 13
XXX. Helrich Vist bleff Bisp Aar 1477. 13
sad udi 14. Aar ibid.
XXXI. Eggert Durop bleff Bisp Aar 1493. effter at Sædet haffde vacerit udi 5. Aar 14
vaar en fremmet/ dog en siner Bisp ibid.
bleff foracert aff den Holstiske Adel ibid.
slog en Hermand ihiel aff de Vister ibid.
XXXII. Ditleff Povist/ kiøbte sig Bistopdommet til aff Paffve Alexandro VI. 14
sad udi 18. Aar/ stattede Kircken/ til at betale den Gield med ibid.
døde Aar 1517. ibid.
XXXIII. Godske Rantzow/ bleff forkyndet Aar 1517. 24
sad 24. Aar ibid.
XXXIV. D. Thilemannus Husenus Clivensis sad Aar 1541. 14
vaar aff den reformerede Religion oc predickede selff ibid.
affsagde sig med Bistopdom/ der hand haffde siddet 2. Aar ibid.
bleff siden Superintendent ibid.
døde Aar 1551. ibid.
XXXV. Hertug Friderich den 2. aff Holsten/ Kong Friderici Søn bleff sat D. Thilemanno til en Coadjutor 14
sidt siden det Stifft Hildesheim til ibid.
døde aff Svindsot Aar 1556. udi sit Alders 30. Aar ibid.
XXXVI. Hertug Adolff aff Slesvig bleff Kirckens Forsvar Aar 1556. 14
døde Aar 1576. ibid.
effter hans dødelig Affgang er Stifftet igien annammet under Riget/ som det er frakommen 14
Slesvigs Hertugdom indholder tvende Forlaninger udi sig/ en Geistlig/ som er Bistopsdommet/ oc en verdslig/ som er Hertugdommet/ dermed haffve forige Hertuger været forlænt/ oc icke med Bistopdommet 15
Slesvigs Bisperne haffve fordum siddet udi Danmarcks Raad; ibid.
vare Kongen sorne/ saa vel som Forstern ibid.
Bistopsdommet er med Rette forfalden til Kronen/ som det er stifftet aff 15
Bisper skulle contribuere med andre Danske Bisper 25. Marck om nogen Bisp bleff trengt fra sit Stifft 73
Sodomiticum Peccatum siunis under Munckene at hafve begynt sig her i Danmarck 41
Soer Kloster er stifftet aff Erckebisp Absolon med hans Slect Aar 1161. f. 56
hans Fader Broder Toko aff Fientzloff / oc Skalm Hvidis Søn / lagde mange Gaarde/ oc der foruden 16. Marck purt Sølff der til ibid.
hans Fader Adzer gaff en sin egen Gaard/ heed Soreby / der til / at Kircken skulde der byggis/ hvoraff Soer Naffn siden er blefven 56
Bonde Byer / som Absolon gaff til samme Kloster/ sigis at haffve værit icke ringre / end 38. Ebbe gaff 14. der til 56
ere begraffne til Soer Adzer/ Ebbe/ Absolon/ oc Esbern/ sampt sleere aff deris Slect ibid.
did lod Absolon oc føre Skalm Hvids Legem/ som lenge tilforn vaar død oc jordet udi Fienitzloff lille Kircke/ oc ladetpaa ny begraffve ibid.
Sorøe Kloster er funderit aff Bisp Absolon Aar 1161. 46
Sorte Brødre kommer her ind udi Riget Aar 1216. f. 13
Staffen Abbed aff Herritzvad bleff Bisp til Ribe Aar 1171. 20
vaar fød i Ribe Stifft/ i Brøns Sogen ibid.
haffde værit Canicke i Ribe ibid.
Statuta generalia per totam Daniam, per Rev. Dn. Petrum Lyck promulgata Anno 1425. f. 29. 30
Stephanus første Erckebisp i Sverrige Aar 1160. (1164.) 53. 55
Sti Andersson/ som kaltis Marsti bleff mistenckt for Kong Erich bleff slagen ihiel. 63
Sti den 19. Sielands Bisp 47
døde hastelligen Aar 1289. ibid.
Styge Krumpen bleff forlænt med Borglum Kloster/ der hand forstreff sig icke nogen Tumult

mult at opvecke/ eller tracte at kom̃e til sin forrige Verdighed igien 105.109
sick Kong Fridericks Stadfestelse Breff der paa 109
Aar 1519. bleff hand forstreffven med steere Bisper/ at dømme Kong Christian oc Bisp Jens Andersøn imellem/ til Othense 109
Aar 1528. vaar hand til Othense paa den Forligelse imellem Bisp Jens Anderssen/ oc Her Marqvord Ronnows Arffvinger ibid.
Aar 1528. sick anden Stadfestelse paa Børglum Kloster ibid.
samme Aar forstriffvis hand/ at møde med hans Folck i Lante Holsten ibid.
Aar 1529. forsendis til Norge med Hertug Christian/ om Hylding 110
Kong Svend eller Svenottho som kaltis Tivesteg/ Kong Haralds Søn/ succederede sin Fader Kong Harald udi Regimentet 5.8
vaar selff Aarsag til sin Faders Død 5
vaar i sin Barndom døbt ibid.
hafver icke holt Christo den Tro i Daaben loffvet ibid.
bleff de Christnes grueligste Forfølgere 5.8
ødelagde moxen de 4. Bistopsdomme ofver alt Danmarck/ som hans Fader haffde stifftet/ saa der vaare kun 2. Bistopsdomme offver alt Danmarck/ Slesvig oc Ribe 5.36
bleff besogt aff Bisp Adeldago, oc ombedet/ at hand icke saa hart stulde tage aff sted med de Christne 8
vaar mesten deel ulycksalig 5
kom udi Fengsel nogle gange ibid.
bleff siden Landflyctig aff Kong Erich Seyersalig i Sverige ibid.
kom formedelst saadan Fare oc Onde til Anger oc Ruelse/ oc bleff omvend i Skotland 5.8
sick effter Ericks Død oc hans Elende sit Fæderne Rige Danmarck igien 5
undertvingde sig de Sclaver oc England 8
Kong Svend Estritsøn satte Sigvart til Bisp udi Slesvig 9
bleff noget fortørnet paa hannem/ dog bleffve de forligte igien ibid.
hannem vilde Erckebisp aff Bremen Adelbertus bandsette/ for hand haffde taget sin nær Frencke Guithan eller Juthe til Hustru 9
stilde sig ved hende ibid.
gaff halff Steffns Herrit til Rostilde Sæde 45
bleff bandsat for sit Mandrab styld 45
Svend II. Estritssøn indstickede Aar 1065. Erckebisp Adelberto samtyckendis/ disse 4. Stiffter: Aarhuus/ Viborg/ Børglum oc Lunde Stiffte 6
Kong Svend den 2. Estritssøn haffver standet effter at giøre oc anrette her i Riget steere Bistopsdømme/ end tilforne/ paa det hand kunde haffve her i Riget sin egen Erckebisp 48
raadde Erckbispen Adelberto at hand icke stulde forsende mange udlendiste Bisper her ind/ men hand stulde sende aff deris egne indfødde Folck/ som kunde Sprogget 49
Kong Svend Grathe vaar med der Lunde stort Kircke bleff indviet 52
K. Svend Grathes/ kallet aff en Lands By som handbleff slagen/ lod fange Erckebisp Estild i Lund/ oc under Hvelingen i S. Lauritz Kircke til Spaat/ som nogle meene/ ophenge 5377
gaff hannem for hans Spaat oc Vret/ hannem vaar vederfaret/ Aahuuß Slot oc By/ d ertil ocsaa Lingnitz Herrit/ oc en stor Part aff den Øe Boringia, som nu kaldis Borringholm 53
Svend den I. vaar den V. Bisp til Aarhuuß 99
Svend den II. den 17. Bisp til Aarhuuß 101
Svend den III. Bisp til Viborg 102
Kong Svend den Store vaar en Herre med offver Engeland saa vel som Danmarck 36
sendte en Predicker her ind/ heed Gierbrand 36
sendte at stillige Bisper aff Engeland i Danmarck oc Norge/ som Godebaldum, Asmundum, Bernhardum, at predicke oc forfremme Religionen 44
dode til Eborack i Engeland 36
Bisp Svend af Viborg vaar med paa det Concilio som Erckebisp Estild holt 10
Bisp Svend i Aarhuuß 20
Svenste giorde Oprør imod Bispens Naffn 42
Svend Norbag den 4. Bisp udi Sieland 45
vaar fordum Kong Svends den 2. Estritssøn kallet/ Capellan/ læste Bøner for Kongen Romulos, profamulos, bad for Mul Esel oc ibid.
gaff sig siden til at studere bedre/ oc bleff en meekelig oc stickelig Mand ibid.
døde til Rodise paa Reisen at det forjette Land 45
Svenste hafve altid fordret om deris Rettighed til Gulland 48
haffve udi den Stettiniste Fordrag afstandet den Tittale ibid.
Sverrig kom under Danmarck 41
Sverrigis første Erckebisp vaar Stephanus 53
Sverige haffde før hafft Bisper allene 55
Svevesteds Ampt er allene behulden aff Stifftens Gods ibid.
Svenste vilde icke keyse oc krone Kong Hans til Konge Aar 1481. f.88

Superintendenter, det er Tilsiunsmænd/bleffve sat i Bispernis sted / offver Kirckerne 48. 95
bleffve ordinerede aff D. Joh. Bugenhagio 95
opregnis ibid.
dennem bleff en Aarlig Besoldning forordnet 96
ere komne i Erckebispers sted ibid.

T.

Theodoricus Slackheck den 28. Erckebisp til Lund 94
Theus Podebust den 20. Bisp til Othense/døde under Kong Erich aff Pommern 42
Thyre Danebod/Kong Gorms Dronning 3
vaar en Gudfryctig oc Christen Qvinde ib.
vaar Kong Adelstani Daatter aff Engeland 4
D. Thilemannus Husenus, Clivensis den 34. Slesvigs Bisp 14
Torbernus Bilde den 31. Erckebisp til Lund 95
Torlavus den 14 Bisp til Viborg 104
Tycho den 16. Bisp til Slesvig/Aar 1216. 11
statfest Holme Klosters Privilegier / oc forligt Brøderne udi Holmekloster ibid.
døde strax der effter ibid.
Tycho eller Thyge den 16. Bisp til Ribe 24
forbedrede Bistopsdommet med meget Gods ibid.
leffvede under Kong Erich Mendved ibid.
Tyge eller Tuo I. den XI. Bisp til Aarhuus 100
Tyge den anden/ den 3. Bisp til Aarhuus 101
Tyge den 9. Bisp til Viborg 104
Tord eller Toko den 5. Riber Bisp 17
Tolph oc Sigvort forordnis aff Erckebisp Adelberto til Norge/at forfremme den Christen Tro 49
Torkild Adelfar vaar den første som begynte at plante den Christelige Tro her i Riget 1
vaafand meget underligt ibid.
vaar Kong Gorm den første meget kier ib.
haffde lært i Neder Tydstland sin først fundament, aff den Christelige Religion / Aar 720 ibid.
haffver beflittet sig paa / at føre Kong Gorm til Christi Bekiendelse ibid.
Troyborg Slot/ liggendis i det Judste Hertugdom/ bleff sat aff Dronning Margrete/ Bisp Estild til Ribe/ oc Riber Kircke/ for 5000. løde Marck 28
haffver Riber Bisp siden beholt ibid.
Trælleborgs Borgere ere forunte fire Gaard udi den Landsby Vesterkiøbinge 88
deraff skulde de udgiffve oc betale halfftiende Marck inden S. Dionisii Dag / ellers skulde de haffve forbrut samme Gaarde 88
Trugotus eller Trugels Tostesson bleff den 9. Erckebisp til Lund 62
er viet til Rom aff Paffven selff ibid.
holt it Møde til Vedle 62
døde Aar 1280. der hand haffde siddet ved 5. Aars tid 62
Truit den 4. Bisp til Børglum 106
Tuvo den 24. Erckebisp til Lund/bleff hadet aff Kong Carl Knudsen/ hans Landbyer bleffve opbrent aff hannem 85
forfølgede Fienden i hvad Maade hand kunde/oc ihielslog Kong Carls Krigsfolck 85
Trued Tuckessøn eller Tockessøn Pust/Provist i Lunde Kircke døde 59
hans Morfader vaar Tocko aff Fienitzløff Skialm Hvidis Søn ibid.
Tuvo bleff den 13. Bisp til Ribe/Aar 1215. 21
vaar den først som bleff udvalt aff Capitlet ib
forordnede / at den Canick/som vaar borte/ skulde tilsticke en Prest udi sin sted ibid.
forordnede tvende ny Præbender / oc lagde Tunder oc Balgum Kircke der til/oc en Bolig i Lunde Vraa/ oc en Eng i Biergum 21
gaff oc fem par herlige Kapper til Kircken ibid.
tilnødde/effter Paffvens Befalning / Præsterne at stillies fra deris Hustruer ibid.
Aar 1222. bleff hand til Revel / for de Estlenders omvendelse styld 22
om andet Aar der effter / der hand lidde megen Fare/ haffver hand forlat Revel/ oc Kongens Søn Canutum, Hertug udi Estland/ oc er kommen igien til Danmarck ibid.
bleff fangen udi det Slag i Borvehoffvet Aar 1227. 22
bleff udløst for 70. Marck purt Sølff ibid.
bleff begraffven i Riber Chor ibid.

V.

Valdemar Knudssøn/ Kong Nielsis aff Mogens Sønnesøn/ Bisp til Slesvig 10
stod effter at blifve Konge ibid.
bleff fangen Aar 1193. ibid.
kom løs Aar 1206. ibid.
fundered Gulholm Kloster ibid.
bleff Erckebisp til Bremen Aar 1207. ibid.
kom der fra igien Aar 1209. ibid.
døde en Munck udi Lycke Kloster udi Bremer Stifft/ bantsat af Innocentio III. Pontif. 10
Hertug Valdemar hialp til stux at Slesvig bleff opbygt igien 11
Kong Valdemar den II. kom til Regimentet 21

Aar

Aar 1223. den 9. Maij er hand forrædeligen greben paa sin Seng i Sieland/med sin Søn Valdemaro III. ved Greff Henrich aff Sverin/ hvor de oc sadde i Fengsel/ moxen i fire Aar 22.106
ere udløste for 6000. Marck Sølff ibid.
nøddis at svære/ at hand aldrig vilde hessne saadant ibid.
er giort qviit formedelst Paffve Innocentium ibid.
førde Krig imod Ryaner. 38
Kong Valdemar den IV. kalledis Otterdag/for hand brugte altid/den Eed 40
Aar 1351. vaar hand paa Othensee Herredag 41
forærede Predicke Brøder stor Gods saa oc de Franciscaner ibid.
anstillede it Mode til Kallundborg 41
døde Aar 1374. f. 27
Kong Valdemar belagde oc indtog Erckebisp Estilds Befestning / bygt paa det fest Land ved Lothre Søe/der Bispen Estild vaar rømt til Sverig 55
Kong Valdemar den II. Kong Christoffers Søn/ satte sig op imod Kong Magnum Smeg/aff Sverrig/ saa oc de Holster/ udi Skaane/ oc tog Regimentet udi Danmarck 72.76
indtog/oc igien annammede det/ som formedelst Kong Christoffer/ hans Faders uactsomhed oc stødesløshed vaar stilt fra Riget 76
gaff Aarhuus Capittel deris Gods fritt for Stuth oc Inne Aar 1204. 100
gaff dennem den Øe/Tiund/til Domkirckens Bygning ibid.
loffvede i Lisland Aar 1219. icke at stulde befatte sig med hves deel som offris til S. Clemend/ som hand for haffde giort/ under det Skin/ hand vaar hans Frende 100
Valdemar Podebust aff Adel den 19. Bisp til Othense 41
vaar en karrig oc igien holdendis Mand 41
døde Aar 1392. ibid.
Vffo Erckebisp til Lund Aar 1216 11
Vicardus vaar Prior offver Brøderne udi Ribe Kloster 18
Vlkild den 11. Bisp til Aarhuus 99
Vlrich den 22. Bisp til Aarhuus 101
S. Vilhadus hafver først predicket for de Freser oc Saxer/oc været deris Apostel 6
vaar fød udi Engeland ibid.
Vilhelm en Engelst bleff Bisp i Sieland/ Aar 1044. 45
haffde værit Kong Knuds Cantzeler ibid.
drog imod Kongens Lig til Topsøre / oc tog sin Ligkiste med / døde oc bleff ført død i Byen med Kongen ibid.
Villærius vaar den første som lærde de Danste at de icke stulde tilbede Affguder oc Billeder/ som de før haffde giort 6
leffde omtrent ved Aar 812. ibid.
Vincentius en Nederlendist Franciscaner Munck bleff den 27. Bisp til Othense 43
vaar før Viebisp/ førde den Titel for it Skin styld/at hand heed Episcopus Tulensis ib.
nøddis til igien at afstaa Biskopdommet for Jens Andersen/der Dronningen døde ibid.
Uni Erckebisp til Bremen 16
døbte Frotho/ Knuds Søn 16
vaar den 5. aff Ansgario ibid.
vaar oc Erckebisp til Hamborg ibid.
vaar alle disse Nordiste Landis Hoffvit 3
holt nogit Folck her i Danmarck i den Christelige Religions Bekiendelse 3
Aar 935. vaar hand her i Danmarck før hand drog at Sverige 4.
predickede oc giorde sin største Flid / de Wchristne at omvende 7
Unuanus Erckebisp til Bremen / arresterede Gerbrandum Bistop udi Rostilde/der hand drog det igiennem / for at hand vaar icke viet aff hannem 44
lod hannem løß igien ibid.
ynstede Kong Knud Lycke til/ at hand alting udi Religionen udrettet saa vel udi Engeland ibid.
straffede hannem udi det Stycke / at hand tog Bisper aff Engeland/ oc icke aff Bremen 44.45
Urbanus IV. Paffve haffver forordnet / at hellig Legems Dag stulde Aarligen holdis høytidelig/feria 5/post Octav. Pentec. 60
Viborge Stift indholder disse Kiøbsteder: Mariager / Hobro / Nibe / Viborg/Skiffve 102
haffver 16. Herrider/oc 276. Kircker ibid.
1. Heribertus den 1. Bisp bleff indsticket aff Svend den 2. Estridssøn / som vaar en lærd Herre/teste Adamo Bremensi Aar 1065. 102
2. Estild ibid.
3. Svend/Erckebisp Adzers Broder/ Svend Trudssøns Søn / lefvede Aar 1068. ibid.
4. Kield/før Provist til vor Frue ibid.
døde Aar 1151. om hans Mirackel findis en heel Bog.
5. Niels/hand funderede Anno 1169. vor Frue Kircke udi Viborg S. Augustini Ordens/oc lagde der til S. Mortens Kircke paa Fur 102

Paffve Clemens haffver siden Aar 1180.
stadfest dem deris gamle Privilegier 103
vaar med Absolon oc de andre Bisper forsamlet/at gisre de Danske Kirckesang/ Breviarium kaldet 103
6. Gunder udi Oma/eller Emb-Kloster/ Aar 1221. ibid.
vaar med at gisre Jydske Low ibid.
Aar 1245. vaar hand med forsamlet til det Concilium som holtis udi Othense ibid.
deer Aar 1248. ibid.
7. Kield bleff bandsat aff Erckebisp Jacob med den aff Bergium/unge Hans/fordi de vilde icke holde Forbud oc interdictum 103
Aar 1258. kom hand oc Bispen aff Bergium til Othense oc vilde krone Kongens Søn/men dermed forbleff den tid ibid.
dsde Aar 1267. 103
haffver godvilligen religuerit Stifftet til Petrum ibid.
8. Petrus en Graamunck/bleff udvalt aff Cardinale Gvidone ibid.
Aar 1283. vaar med/efftet Paffvelig Forordning/at befordre den Kirckis Tiende udi Lifland skulde komme Kong Erich til beste udi 6. Aar/at udfsre Krig imod Hedningene ibid.
Aar 1284. vaar hand hos Kongen til Nyborg/at affstaffe uloulig Stick/da giordis Kong Erichs Haandfestning ibid.
Aar 1285. vaar hand med til det Herremode til Nyborg/at forlige Hertug Valdemar aff Sønder Jydland oc Kong Erick/om Als oc Kongelig Arffvegods udi Forstedommet 103
Aar 1288. vaar hand med/at krone Kong Erick Mendved/der hand kun vaar paa hans fsrende Aar 103
Aar 1303. haffver besegiet med Kong Erick det Stigde Erckebispen aff Lunde sick paa Herredsted Herrid/oc Rodneherrit/til Nyborg/der de bleffve forligte for det Band oc interdict, hand oc Niger vaar udi/for Erckebisp Jens Grands Fengsels skyld ibid.
Aar 1307. haffver hand beseglet Hertug Christoffer/Kongens Broder/Hertug udi Estland den Forlening/hand sick aff hans Herre Broder Kong Erick 1/2 Sønder Halland oc Samss 104
Aar 1309. vaar hand fuldmectig giort med hans tilforordnede aff Hertug Magno, at bede om Kong Haagens Daatter i Norge ibid.
dsde Aar 1324. 104
9. Tyge bleff Bisp Aar 1326. hand haffver med forseglet Sønder Jydland, til Greff Geert med fleere ibid.
10. Peder Aar 1359. ibid.
11. Jacob Aar 1370. forsegled den Recess som giordis i Slagelse i Kong Oluffs tid 104
vaar med at besegle det Bress/der bleff giort udi Lyby Kircke i Sallingsyssel/der den haarde Tid vaar udi Dannemarck ibid.
haffver veret med Dronning Margrete oc hendis Søn Olao, sambt fleere Bisper oc Adel/at forbinde dennem til vor Danske Lovers Gienme oc Forvaring ibid.
Aar 1386. vaar hand med Kong Oluff at forsegle Greff Geert den Forlening hand sick paa der Forstendom Slesvig 104
Aar 1392. haffver hand forseglet med Dronning Margrete it Bress til Greff Geert aff Holsten/at hun eller hendis Arffving til evig tid/icke ville bevare sig med det Hertugdomme Slesvig eller Lande Holsten ibid.
12. Bisp Laug vaar 1398. 104
Aar 1411. forsegled hand med Kong Erick/den 5. Aars Anstand som giordis imellem Niger oc Holster til Colding ibid.
Aar 1413. haffver veret med de andre Bisper oc Rigens Raad/oc tildemt Kong Erick/udi Nyborg/Slesvig Hertugdomme hiemfalden 104
hvilcken Dom Keyser Sigismundus haffver stadfest til Costnitz Aar 1415. ibid.
Aar 1419. haffver hand veret med at besegle der Fordrag imellem Kong Erick oc Kong Vladislao aff Poln/er giort ibid.
Aar 1421. haffver hand veret med at forsegle det Bress/at Sønder Jydland ligger under Dannemarck/oc haver ligget aff Arilds tid ibid.
Aar 1423. haffver hand forseglet it Fordrag er giort med Hensestederne ibid.
Aar 1425. vaar hand til mode i Kisbenhafn/med fleere ibid.
13. Hermannus bleff Bisp Aar 1434. ibid.
haffver beseglet det Fordrag imellem Kong Erick oc Hensestederne er giort ibid.
14. Torlavus, en Norst/bleff indsat aff Kong Erick/som forlod sit Stifft til Bergen ibid.
Aar 1443. haffver beseglet oc dsmt med K. Christoffer/hvorleds tiendis skal udi tre Parter ibid
Aar 1447, vaar hand endda til ibid.
15. Knud bleff Bisp 105
haffver beseglet it Bress Aar 1465. at Kong Christoffers Dronning sick ingen Medgifft aff hendis Fader/Margraff Hans af Brandenborg/oc at Margraff Hans udloffver 30000. Marck ibid.
Aar 1450. viede hand Hellig Trefoldigheds Altar

Alter udi Viborg/vor Frue oc alle Helgen til Loff 105
Aar 1460. vaar Doctor Juris Canonici ibid.
vaar Aar 1460. til Burgis i Franckerige/ om den Wvilge imellem Kong Christian den forste/oc Kong Jacob den 2. aff Skotland/om Suderøer oc Mannger ibid.
Aar 1463. giorde Judske Lowbog paa Latin ibid.
Aar 1466. vaar hand til Vthenicht eller Mastenicht ibid.
vaar paa it Forligelse imellem Kong Christian oc Hertug Carl aff Burgundien ibid.
Aar 1467. brugtis hand udi den Forligelse imellem Carl Kongens Søn aff Franckerige Hertug Carl aff Burgundien/ Hertug Frantz aff Britannien/ oc Lodvig Greffve til S. Povel 105
16. Niels Glob 1468. ibid.
vaar med til Hamborg ibid.
Aar 1487. vaar med at sammycke Hertug Christian Kong Hansis Søn for Kong/ effter hans Herre Fader ibid.
døde Aar 1499. ibid.
17. Niels Friis ibid.
bleff forordnet/ at forhandle Fred imellem Kongen oc Her Steen ibid.
møtte til Calmarn med fleere/ som Dagtinget vaar imellem Kongen oc de Svenske/ da møtte ingen Svenske hvorfor er procederet imod dennem der effter Aar 1505. til Keyser Maximilianum ibid.
Aar 1507. paa det Mode til Nyckiøbing er handmødt/med fleere ibid.
døde Aar 1512. ibid.
18. Erick Kaas bleff Bisp/Aar 1513. ibid.
døde samme Aar ibid.
19. Jørgen Friis velgis Aar 1523. ibid.
Aar 1528. lod hand bygge ny Hald for Offvervold aff Borgerne som vaare bleffne Lutherske 105
Aar 1536. fangis hand med de andre Rigens Bisper ibid.
forlænis med Vrelæff Kloster oc Sibberkloster hans Liffs tid 105
forstreff sig/ icke nogen Tumult at opvecke/ eller tracte at komme til sin forrige Verdighed igien 105
disse vaare de Stiffts Bisper aff den Paffviske Religion ibid.
siden kom Superintendenter, som stulle forestaa Stiffter oc den Geistlige Handel 105
20. M. Jacobus Skøning bleff indviet aff D. Johanne Bugenhagio Pomer. Anno 1539 til Kiøbenhaffn 106
21. M. Chetillus seu Chilianus Johannis, døde Aar 1569. ibid.
22. M. Petrus Theogari, døde Aar 1594. ib.
23. Mester Niels Lauritzøn/ fød i Trunthiem/ for Predicant paa Kiøbenhaffns Slot/ bleff indviet Aar 1595. ibid.
24. Doctor Hans Wadel 1616. ibid.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google